

การวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ครั้งที่ 1 – 5 (พ.ศ. 2539-2545)

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุภัชฌาณ์ ศรีเอี่ยม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ตุลาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

782.4209593
ส 834 ก
8.1

การวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน
ครั้งที่ 1 – 5 (พ.ศ. 2539-2545)

18 ม.ค. 2548

บทคัดย่อ
ของ
สุภัชฌาณี ศรีเยี่ยม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

สุภชฌาน์ ศรีเยี่ยม. (2547). การวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัล พระพิฆเนศทอง พระราชทาน ครั้งที่ 1 – 5 (พ.ศ. 2539-2545). ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ดวงจันทร์, รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์.

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน จากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ครั้งที่ 1-5 ตั้งแต่ พ.ศ.2539-2545 จำนวน 103 เพลง ในด้านแนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต และการใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลง โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

ด้านแนวคิดมีแนวคิดเกี่ยวกับความรักหนุ่มสาวที่ไม่สมหวังมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบแนวคิดเกี่ยวกับสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง

ด้านภาพสะท้อนวิถีชีวิตมีภาพสะท้อนเกี่ยวกับลักษณะนิสัยในความกตัญญูต่อบิดามารดามากที่สุด ทั้งยังพบภาพสะท้อนด้านความเชื่อ ค่านิยมทางวัตถุและจิตใจ สถาบันทางสังคม ปัญหาสังคม และสภาพเศรษฐกิจ

ด้านการใช้ภาษามีการใช้ภาษาปากมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ภาษาพูดและการใช้คำอุทาน นอกจากนี้ยังพบการเล่นคำ การใช้คำซ้อน การใช้คำต่างระดับ และการใช้คำภาษาต่างประเทศ ส่วนการใช้ภาพพจน์มีการใช้แบบอุปมามากที่สุด เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในเนื้อเพลงได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังพบการใช้ปัญญา บุคลาธิษฐาน อุปลักษณ์ ปฏิภาคพจน์ สัญลักษณ์ อุทานณ์ อติพจน์ สัจพจน์ และอธิพจน์ ตามลำดับ

AN ANALYSIS OF THAI COUNTRY SONGS RUNNING FOR THE PRAPIKKANETTONG
CHAMPIONSHIP AWARDS TIME 1 – 5 (B.E.2539 - 2545)

AN ABSTRACT
BY
SUPATCHA SRI-IAM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Arts degree in Thai
at Srinakharinwirot University
October 2004

Supatcha Sri – iam. (2004). *An analysis of Thai Country Songs running for the Prapikkanettong Championship Awards Time 1 – 5. (B.E.2539 - 2545)*. Master Thesis, M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Phaiboon Duangchan, Assoc. Prof. Akkara Buntip.

This thesis focuses on study and analysis of concept, reflection of lifestyle and language on lyrics of 130 Thai Country Songs from the Phrapikkanettong Championship Awards Time 1-5 (B.E. 2539 – 2545) from Music Association of Thailand Under The Patronage Of His Majesty The King by analyzing study of documents and narrative. Results from the study appear;

Lyrics show theme about disappointment from love of youth mostly. Moreover, it also mentions about society and femininity.

Reflection of lifestyle occur the reflection about characteristic of gratitude to parents. Furthermore, it includes the reflection about belief, values of materialism and psychology, social institutes, social problems and economic status.

Language appears verbal communication at most, especially spoken language and interjection. Besides, it shows pun, compound, levels of language and using foreign words. On figure of speech, the simile is principal to be obvious to audience. In addition, it includes rhetorical question, personification, metaphor, paradox, symbol, analogy, hyperbole, onomatopoeia and overstatement, respectively.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ครั้งที่ 1 - 5 (พ.ศ. 2539 - 2545)

ของ

นางสาวสุภัชฌาณ์ ศรีเอี่ยม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย .

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

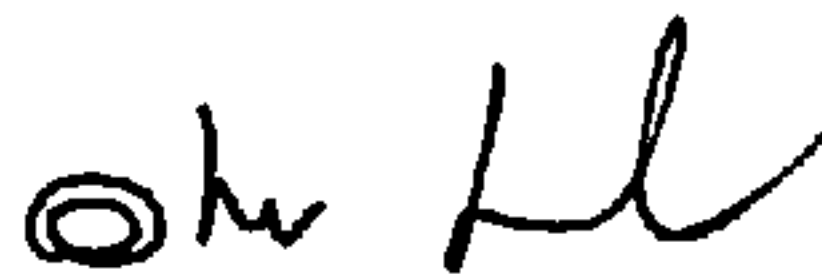
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547

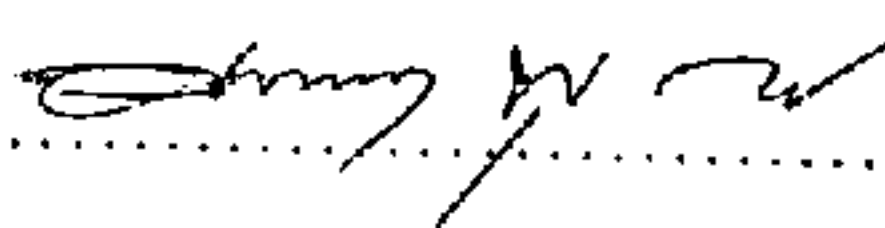
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

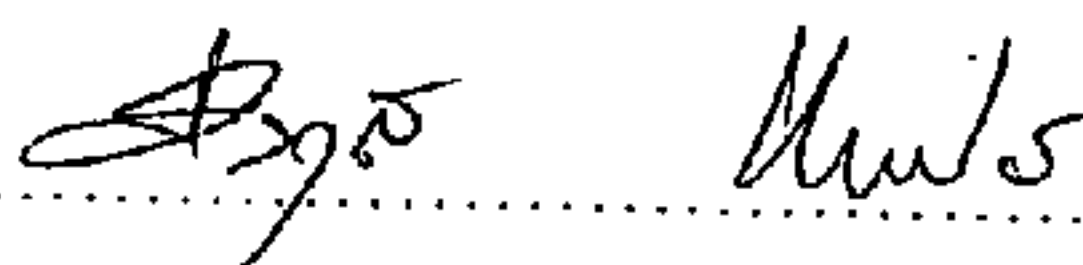
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ไพบุลย์ ดวงจันทร์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา พุทธเมตตา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์รุ่งฤดี แผลงสร)

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ดวงจันทร์ รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์ ประธานกรรมการ และกรรมการควบคุมปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา พุทธิเมตตา อาจารย์รุ่งฤดี แผลงศร กรรมการสอบที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำในสิ่งที่เป็น ประโยชน์ และช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด จนทำให้ปริญญาโทฉบับนี้ เสร็จสิ้นสมบูรณ์

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และท่านเจ้าของเอกสารและงานวิจัย ทุกเล่มที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงไว้ในปริญญาโท ซึ่งเป็นผลให้ปริญญาโทฉบับนี้เสร็จสิ้นลง ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยอบรมสั่งสอน และช่วยชี้แนะทางการศึกษา ตลอดจนสนับสนุน เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

สุภัชฉาน ศรีเยี่ยม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	1.1 ภูมิหลัง	1
	1.2 ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	3
	1.3 ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	1.4 ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	1.5 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยลูกทุ่ง	8
	2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง	13
	2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนวิถีชีวิต ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง	17
	2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา	19
3	วิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศ รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน	24
	3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรัก	24
	3.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง.....	53
	3.3 แนวคิดเกี่ยวกับสังคม	54
	3.4 แนวคิดอื่นๆ	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

4	วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศ	
	รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน	63
	4.1 การใช้ชีวิต	63
	4.2 สภาพเศรษฐกิจ	87
	4.3 สถาบันทางสังคม	94
	4.4 ค่านิยม	103
	4.5 ความเชื่อ	108
	4.6 ปัญหาสังคม	116
5	วิเคราะห์การใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง	
	ที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน	125
	5.1 การใช้ถ้อยคำ	125
	5.2 การใช้ภาพพจน์	153
6	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	174
	6.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	174
	6.2 อภิปรายผล	178
	6.3 ข้อเสนอแนะ	180
	บรรณานุกรม	181
	ภาคผนวก	188
	ประวัติย่อผู้วิจัย	232

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

เพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเช่นเดียวกับวรรณกรรมประเภทอื่น แต่เพลงแตกต่างจากวรรณกรรมทั่วไปที่มีเสียงดนตรีเข้ามาเป็นส่วนประกอบด้วย ซึ่งทำให้ผู้ฟังรับรู้ถึงอารมณ์ต่าง ๆ ในบทเพลงได้ จากลักษณะพิเศษนี้เพลงจึงเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งสื่อความคิดจากผู้แต่งผ่านไปสู่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

เพลงในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม บทเพลงไทยจึงได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ดังที่ลักขณา สุขสุวรรณ (2521 : 302) กล่าวถึงประเภทของเพลงไทยสรุปได้ว่า เนื่องจากเหตุผลทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทำให้เพลงไทยพัฒนาเป็นเพลงหลายประเภท เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล เพลงเพื่อชีวิต และ เพลงลูกทุ่ง เป็นต้น

ในส่วนของเพลงลูกทุ่ง สุกัญญา สุขฉายา (2525 : 40) กล่าวว่า เป็นเพลงที่พัฒนามาจากเพลงพื้นบ้าน คือนำทำนองเพลงพื้นบ้านเข้าไปผสมผสาน เช่น เพลงแหล่ เพลงข่อย เพลงอีแซว ฯลฯ ท่วงทำนองเหล่านี้เป็นที่คุ้นเคยของชาวบ้าน ทำให้เพลงลูกทุ่งกลายเป็นที่นิยมของชาวบ้าน ส่วนลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ได้กล่าวถึงที่มาของเพลงลูกทุ่งว่า เพลงลูกทุ่งมีที่มาจากเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน และลักษณะบางประการของเพลงต่างประเทศ ซึ่งการนำลักษณะเหล่านี้มาผสมผสานกัน ทำให้เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงชนิดใหม่ เปรียบเสมือนเพลงพื้นบ้านยุคใหม่ที่มีความเก่าและมีความใหม่ปะปนกัน เมื่อประกอบเข้ากับการใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ดี มีสาระให้แง่คิด และมีอารมณ์ขันจึงทำให้เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ สันติภาพ เจนกระบวนหัด (2522 : 8-24) กล่าวถึงที่มาของคำว่า เพลงลูกทุ่งสรุปได้ว่า ในระยะเริ่มแรกมีชื่อเรียกว่า เพลงตลาด ต่อมาภาพยนตร์ฝรั่งเรื่องหนึ่งเข้ามาฉายในปี พ.ศ. 2506 มีชื่อภาษาไทยว่า "เพลงลูกทุ่ง" และภาพยนตร์เรื่องนี้ประทับใจผู้ชมอย่างมาก ทำให้คำว่า เพลงลูกทุ่งเป็นที่รู้จัก ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2507 มีการจัดรายการเพลงทางโทรทัศน์โดยใช้ชื่อรายการว่า เพลงลูกทุ่ง รายการนี้ได้เชิญนักร้องยอดนิยมในขณะนั้น 2 คนคือ ผ่องศรี วรนุช และพร ภิรมย์ มาออกรายการ ทำให้คำว่า เพลงตลาด เปลี่ยนมาเป็นคำว่า เพลงลูกทุ่ง จนกระทั่งทุกวันนี้

ในด้านเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับสังคมชนบท จึงทำให้แนวคิดที่แสดงออกมาเป็นแนวความคิดของชาวบ้าน ดังที่ เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2518 : 122-128) ได้กล่าวไว้ว่า เพลงลูกทุ่งจัดเป็นวรรณกรรมที่นำความคิด ความเชื่อ ค่านิยม แฟชั่น เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมชาวบ้านมานำเสนอ มีความสำคัญในฐานะเป็นวรรณกรรมมวลชน เพราะแทรกซึมถึงจิตใจมวลชนได้ด้วยลักษณะของ “วัฒนธรรมพื้นบ้าน” อันเป็นวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรม อีกทั้งยังเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงมวลชนได้รวดเร็วและทั่วถึงที่สุด ทำให้เห็นภาพสังคมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้น ๆ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533 : 30-36) ได้ทรงแสดงทัศนะว่า เพลงลูกทุ่งมักจะสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนในสังคมทุกระดับ สะท้อนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม นับว่าเป็นการบันทึกเหตุการณ์ทางสังคมได้อย่างดีเยี่ยม ในด้านการใช้ภาษาของเพลงลูกทุ่งนั้น สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา (2518 : 40) กล่าวถึงลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เพลงลูกทุ่งใช้ภาษาเรียบง่าย สื่อความหมายได้อย่างตรงไปตรงมา ใช้ภาษาจากหลายถิ่น มีสำนวนคมคาย เร้าอารมณ์ สร้างความสนุกสนานให้กับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เพลงไทยลูกทุ่งมีความสัมพันธ์กับสังคมชนบทของไทยอย่างแน่นแฟ้น เนื่องจากผู้ประพันธ์เพลงส่วนใหญ่มีพื้นฐานชีวิตชนบท เข้าใจสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ของชนบทนั้น ๆ ทำให้สามารถนำเสนอแนวความคิดของผู้แต่ง รวมทั้งเรื่องราวชีวิตผ่านบทเพลงได้อย่างเข้าถึงผู้ฟังที่มีพื้นฐานเดียวกัน เพลงไทยลูกทุ่งจึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าของสังคมไทย ซึ่งเห็นได้จากมีองค์กรต่าง ๆ ให้การสนับสนุนเพลงไทยลูกทุ่งอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการจัดประกวดร้องเพลงไทยลูกทุ่งตามรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ การจัดงานกึ่งศตวรรษเพลงไทยลูกทุ่ง รวมไปถึงการประกวดเพื่อชิงรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทานในการประกวดเพลงลูกทุ่งมีหลายประเภทรางวัล ซึ่งในการจัดประกวดแต่ละครั้งจะมีการแบ่งประเภทรางวัลแตกต่างกัน เช่น ในการประกวดเพลงไทยลูกทุ่งครั้งที่ 1 ถึง 3 ไม่มีการแบ่งประเภทรางวัลเป็นชายและหญิง ส่วนในครั้งที่ 4 และ 5 มีการแบ่งเป็นประเภทชายและหญิง เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการในปีนั้นว่าจะเห็นเหมาะสมอย่างไร แต่เกณฑ์การคัดเลือกเพลงยังคงเหมือนเดิม คือพิจารณาจากความเป็นมาตรฐานสากลในเชิงวิชาการด้านเนื้อร้อง ทำนอง การเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้อง และความนิยมของผู้ฟัง

เพลงไทยลูกทุ่งที่ได้เข้ารอบชิงรางวัลชนะเลิศของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นเพลงที่ได้รับการกลั่นกรองว่าเป็นเพลงที่มีคุณค่าในระดับหนึ่ง นอกจากนี้เพลงดังกล่าวยังได้รับความสนใจทั้งผู้ที่ฟังเพลงและผู้ประกอบการด้านธุรกิจเพลง ซึ่งเพลงเหล่านี้ได้ผ่านเกณฑ์

การตัดสินจากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2545 : 2) โดยมีหลักเกณฑ์การตัดสินในด้านนี้ร้อง ดังนี้

- 1) ใช้ภาษาที่มีความลึกซึ้ง
- 2) ใช้สระและวรรณยุกต์ที่เหมาะสมกับแนวทำนอง
- 3) มีรูปแบบฉันทลักษณ์ที่ชัดเจน
- 4) ไม่ใช้ภาษาต่างประเทศ
- 5) ไม่ใช้ภาษาที่มีความหมายสื่อไปในทางหยาบคาย ลามก อนาจาร
- 6) ไม่ใช้ภาษาที่มีความหมายที่ส่งเสริมให้ไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข ยาเสพติด การพนัน
- 7) ไม่ลบหลู่สถาบันต่าง ๆ

ด้วยเหตุที่เพลงไทยลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีคุณค่า และเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทานเป็นเพลงที่ได้รับการกลั่นกรองจากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่ผ่านการเข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทานจากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ครั้งที่ 1-5 ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 - 2545 เพื่อศึกษาด้านแนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต และการใช้ภาษาที่ปรากฏในเพลงเหล่านั้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมเพลงประเภทลูกทุ่งต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่งที่ผ่านการเข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน จากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ครั้งที่ 1-5 ตั้งแต่ พ.ศ.2539-2545 ในประเด็นต่อไปนี้

- 1.2.1 แนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง
- 1.2.2 ภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง
- 1.2.3 การใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง
 - 1.2.3.1 การใช้ถ้อยคำ
 - 1.2.3.2 การใช้โวหารภาพพจน์

1.3 ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้เข้าใจแนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต และการใช้ภาษาที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง อันจะทำให้ตระหนักในคุณค่าของเพลงลูกทุ่งในฐานะภูมิปัญญาไทย ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจวิถีชีวิตและสภาพสังคมชนบทอันเป็นสังคมพื้นฐานระดับรากหญ้าของประเทศ และจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมเพลงประเภทลูกทุ่งต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1 - 5 รวมทั้งหมด 103 เพลง ดังนี้

รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1 จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2539 จำนวน 14 เพลง ได้แก่

1) ขายควายช่วยแม่	8) ร้องให้กับเดือน
2) คำเตือนของแม่	9) ลูกทุ่งคนยาก
3) แด่พ่อสยาม	10) สาวอีสานรอรัก
4) ดำนาบ้านนา	11) เสียงขลุ่ยเรียมนาง
5) น้ำกรดแช่เย็น	12) เหมือนข้าวคอกเคี้ยว
6) มนต์รักลูกทุ่ง	13) ไหนว่าไม่ลืม
7) รักเก่าที่บ้านเกิด	14) ใ้หนุ่มผมยาว

รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 2 จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2540 จำนวน 17 เพลง ได้แก่

1) เกลียดคนหลายใจ	10) เรือนหอน้ำตา
2) แก้วรอฟี	11) ละครชีวิต
3) ดายยาก	12) ลารักจากสวนแดง
4) ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม	13) สั่งนาง
5) พระจันทร์หัวเราะ	14) สัญญาเมื่อสายัณห์
6) ฟ้าครีมีครีมี	15) สาวชนบท
7) มนต์รักแม่กลอง	16) อุ่มท้องร้องไห้
8) รักดีมีคนเดียว	17) ใ้หนุ่มตุ้เพลง
9) รักน้องพร	

รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 3 จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2541 จำนวน 20 เพลง ได้แก่

1) กระถงหลงทาง	11) ฝนพำที่ลำนารายณ์
2) กุหลาบเวียงพิงค์	12) รวยแล้วลืม
3) ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ	13) รอยแผลเป็น
4) เขตปลอดคนหลง	14) รักคนแก่ดีกว่า
5) เขมรไล่ควาย	15) รักลงน้ำลง
6) คนขี่อาย	16) รักไม่รักก็บอก
7) จดหมายถึงเล็ก	17) วอนพ่อตากสิน
8) แต่แม่	18) หนาวจะตายอยู่แล้ว
9) บอกรักฝากเดือน	19) หลังน้ำตาต่อหน้าอย่าโม
10) บาร์หัวใจ	20) ให้ฉันตายก่อนที่รัก

รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 4 จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2542 จำนวน 21 เพลง ได้แก่

1) กลัว	12) สันป่าตอง
2) กอดฉันก่อนลา	13) สาวสันกำแพง
3) คนไกลบ้าน	14) สุดห้ามใจรัก
4) จดหมายฉบับสุดท้าย	15) เสียความรู้สึก
5) นีหรือชีวิต	16) หนูชอบขอบ
6) ยาใจคนจน	17) อย่ากลัว
7) รักจริงให้ตึงนัง	18) อย่าจับหนูฉัน
8) ลั่นเกล้าเผ่าไทย	19) อยู่กับความผิดหวัง
9) ลูกทุ่งของไทย	20) ฮักอ้ายใจโปง
10) เศษอารมณ์	21) ฮัดเซี้ย
11) สงกรานต์บ้านนา	

รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 5 จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2545 จำนวน 31 เพลง ได้แก่

1) กระเป๋าสานแพนทิง	5) คุณลำไย
2) ขอสถิตในใจเธอ	6) คำสอนพ่อหลวง
3) เขาขึ้นเราช้า	7) ใจดำทำดี
4) คอยเธอที่หาดใหญ่	8) ใจอ่อน

9) ชู้	21) ล่องใต้
10) โต เร มี	22) ลำน้าพอง
11) นักสู้ ม.3	23) ส่งแฟนขึ้นรถไฟ
12) น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้	24) สมหวังนะครับ
13) ในฝัน	25) สัญญากับใจ
14) ปริญญาใจ	26) สาวเสียเมือง
15) พ่อ	27) เสี่ยงครวญจากสวนแดง
16) มัสยาลงเหยื่อ	28) ออกหักพักปลายซอย
17) มอเตอร์ไซฮ้าง	29) อยากเจอคนจริงใจ
18) แม่ยอดยาหยี	30) แอบรักเขา
19) รองเท้าหน้าห้อง	31) ใ้ทุลกระหม่อม
20) รักพี่ที่ใจ	

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1 – 5 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงไทยลูกทุ่งในด้านแนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต และการใช้ภาษา เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

1.5.2 รวบรวมบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1-5 จำนวน 103 เพลง

1.5.3 วิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ในด้านต่อไปนี้

1.5.3.1 แนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง โดยนำวิธีการศึกษาของ กฤติกา อรุณรัตน์ (2538), มัยลา ศรีโมลา (2540), วีรวรรณ คลังภรณ์ (2541) และสุรพงษ์ สังฆมณี (2541) มาประสมประสานกัน

1.5.3.2 ภาพสะท้อนวิถีชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง โดยนำวิธีการศึกษาของ พรเพ็ญ ตันประเสริฐ (2533), สุขุมาล จันทวี (2536) และจันทศรี สุดโต (2546) มาประสมประสานกัน

1.5.3.3 การใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง โดยใช้แนวทางจากตำราของ สิทธา พิณีจวบดล (2516 : 156), วิภา กงกะนันท์ (2521 : 150-159) เป็นหลัก นอกจากนี้ยังอาศัยแนวทางจากตำราของ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2525 : 218-230) และชำนาญ รอดเหตุภัย (2523 : 71-81) ประกอบด้วย

1.5.4 รายงานผลการค้นคว้าโดยเสนอผลการค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 4 กลุ่ม คือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยลูกทุ่ง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยลูกทุ่ง

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงประเภทหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมจากคนไทยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเพลงลูกทุ่งมีความสัมพันธ์กับชาวชนบท ดังที่พิชิต จงสถิตย์วัฒนา (2517 : 51-72) เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และ พูนพิศ อมาตยกุล (2531 : 66-69) กล่าวถึงที่มาของเพลงลูกทุ่งสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีวิวัฒนาการมาจากเพลงหลายประเภท เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงชีวิต และเพลงสากล ทำให้เพลงลูกทุ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นชาวบ้านและชาวเมือง

ในด้านลักษณะของเพลงลูกทุ่งนั้น สุกัญญา สุจนายา (2525 : 40) สุกวี เจริญสุข (2532 : 94-96) และวินัย คีรี (2529 : 70) กล่าวว่า สำเนียงการร้องเพลงลูกทุ่งเป็นแบบชนบท นำจังหวะมาจากเพลงไทยแท้แต่ใช้เครื่องดนตรีสากล เนื่องจากนักร้องลูกทุ่งส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท บ้างก็เป็นชาวชนบทที่เข้ามาทำงานในเมือง ทำให้ติดสำเนียงในรูปแบบที่มาจากศิลปะการแสดงของท้องถิ่น เช่น ลำตัด ลิเก ที่มักมีการเล่นลูกคอ ลูกเอื้อน ไม่ร้องตรง ๆ ทื่อ ๆ และไม่เหมือนเพลงลูกกรุงซึ่งมีแนวการร้องลงลูกคอไปอีกแบบหนึ่ง ดังที่เจนภาพ จบกระบวนวรรณ (2531 : 13) ได้กล่าวถึงลีลาการขับร้องเพลงลูกทุ่งไว้ว่า ลีลาการขับร้องเป็นหัวใจสำคัญ คือมักเปล่งเสียงเต็มเสียงออกมาจากลำคอโดยตรง ส่วนการเล่นลูกคอก็มีสำเนียงแปร่งคล้ายภาษาพูดสำเนียงท้องถิ่น ด้านทำนอง สุกัญญา สุจนายา (2525 : 40) และอเนก นาวิกมูล (2527 : 76) กล่าวไว้ว่า เพลงไทยลูกทุ่งได้นำทำนองเพลงพื้นบ้านเข้าไปผสมผสาน เช่น เพลงแหล่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ท่วงทำนองจึงเป็นที่คุ้นเคยของชาวบ้าน และยังช่วยให้ทำนองเพลงพื้นเมืองไม่ให้สูญหายไป ส่วนคึกฤทธิ์ ปราโมช (2516 : 128) และวราห์ วรเวช (2530 : 31-37) กล่าวถึงทำนองในเพลงลูกทุ่งว่า เพลงลูกทุ่งได้ขยายตัวออกไปถึง

การนำทำนองเพลงต่างชาติมาใส่เนื้อร้องและทำนองเพลง ทำให้เพลงลูกทุ่งมีลักษณะเป็นสากล จึงทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้นไปตามลำดับ ด้านเนื้อร้อง รัชมาศ (นามแฝง) (2516 : 54-61) และสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา (2518 : 40-80) กล่าวว่า มักมีการใช้ถ้อยคำภาษาง่าย ๆ ชัดเจน ตรงไปตรงมา กล่าวถึงชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ธรรมชาติ ดลกชนชั้น เยาะเย้ยสังคม พ้อรัก ให้คิดสอนใจ ซึ่งเต็มสิริ บุญยสิงห์ (2518 : 118-128) สุกัญญา สุขฉายา (2525 : 40) พูนพิศ อมาตยกุล (2531 : 66-69) และอเนก นาวิกมูล (2527 : 76) กล่าวเสริมไว้ในทำนองเดียวกันว่า เพลงลูกทุ่งยังมีสาระที่สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท และปัญหาสังคมไทยไว้อย่างทันสมัยทันสมัย ทั้งที่อยู่ในเมืองและในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี ส่วนปัทมาภรณ์ เชื้อสูตร (2517 : 7-31) ให้แนวคิดเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งต่างไปว่า เพลงลูกทุ่งได้สะท้อนภาพความล้มเหลวของค่านิยมชนบทที่ไม่สามารถดึงดูดคนให้อยู่ในถิ่นฐานเดิมได้ ด้วยการมองภาพในเมืองที่มีค่าสูงกว่าตน ลักษณะเพลงลูกทุ่งชี้ให้เห็นถึงการกดขี่ของสังคมเมืองที่มีต่อสังคมชนบท ทำให้ชาวชนบทเกิดค่านิยมในการบริโภควัฒนธรรมเมืองมากขึ้น

หากพิจารณาในด้านประวัติของเพลงลูกทุ่ง กวีรัตน์ คุณาภักดิ์ (2532 : 83-86) กล่าวว่า เกิดในราว ๆ ปี พ.ศ. 2482 แต่ยังไม่มีการเรียกอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับเพลงลักษณะนี้ว่าเป็นเพลงลูกทุ่ง นักร้องเพลงลูกทุ่งในยุคแรก ๆ จึงเรียกกันเป็นเพลงแนวใคร เช่น แนวสมยศ ทศนพันธ์ แนวคำรณ สัมบุญญานนท์ เป็นต้น ส่วนที่มาของคำว่า “เพลงลูกทุ่ง” สันติภาพ เจนกระบวนหัด (2522 : 8-24) และอเนก นาวิกมูล (2527 : 62-76) กล่าวสอดคล้องกันสรุปได้ว่า ในสมัยนั้นคำว่า “ลูกทุ่ง” ก็มีใช้กันอยู่บ้าง เช่น พระเอกลูกทุ่ง ส่วนเพลงลักษณะลูกทุ่ง ระยะเริ่มต้นมีชื่อเรียกว่า “เพลงตลาด” ยังไม่มีใครนำมาคิดตั้งว่า “เพลงลูกทุ่ง” จนกระทั่งมีภาพยนตร์ชีวิตประวัติของ แอ็งค์ วิลเลียม เข้ามาฉายในประเทศไทย ซึ่งมีชื่อภาษาไทยว่า “เพลงลูกทุ่ง” เพลงเอกในภาพยนตร์เรื่องนี้คือ Your Cheating Heart เพลงนี้เป็นเพลงที่ประทับใจของบรรดานักฟังเพลงชาวไทยเป็นอย่างมาก ทำให้คำว่า “เพลงลูกทุ่ง” เป็นที่รู้จักเผยแพร่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 จำนง รังสิกุล ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายจัดรายการเพลงทางโทรทัศน์ช่อง 4 ได้ตั้งชื่อรายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” โดยเชิญนักร้องยอดนิยมมาร่วมในรายการครั้งนั้น 2 คน คือ ผ่องศรี วรนุช และพร ภิรมย์ ทำให้ชื่อของเพลงลูกทุ่งเป็นที่รู้จักและติดปากเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในด้านความสำคัญของเพลงลูกทุ่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533) ได้ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสังคมไทยอยู่หลายประการคือ

1. เป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมของประเทศ
2. เป็นที่รวมของภูมิปัญญาและทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน
3. เป็นเพลงที่เรียบง่าย คือ เข้าใจง่าย ร้องง่าย จำง่าย
4. สามารถเข้าถึงสังคมทุกชนชั้น กระจายได้กว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง
5. มีความเป็นไทยทั้งในเรื่องของภาษา ทำนอง และการขับร้อง

เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมติดต่อกันมาหลายทศวรรษ จนกระทั่งเมื่อราวปี พ.ศ. 2520 เพลงลูกทุ่งได้เสื่อมความนิยมลง ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2528 : 95-105) ได้กล่าวไว้คือ

1. รูปแบบและเนื้อร้องที่ถูกปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย ทำให้เพลงลูกทุ่งมีความเป็นชนบทน้อยลง โดยดูจากนักร้องลูกทุ่งที่เด่นที่สุด เช่น ยอดรัก สลักใจ, สายัณห์ สัญญา และพุ่มพวง ดวงจันทร์ เพลงของนักร้องดังกล่าวนี้มีความเป็นชนบทน้อยที่สุดในด้านเนื้อหา

2. ปัจจุบันเพลงลูกทุ่งกับเพลงสตริงกำลังจะผสมผสานกันมากขึ้น

3. เพลงลูกทุ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารชนิดหนึ่งได้รับความนิยมลดลงเพราะมีเครื่องมือสื่อสารชนิดอื่นที่ให้ข่าวสารได้รวดเร็ว และสะดวกกว่า เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

หลังจากที่เพลงลูกทุ่งเสื่อมความนิยมลง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 : 4-32) ได้กล่าวถึงการฟื้นฟูเพลงลูกทุ่งไว้ว่า ได้มีบุคคลกลุ่มหนึ่ง นำโดยนายกร ทัพพะรังสี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น เป็นผู้ริเริ่มโครงการจัดงานถึงศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยขึ้น เพื่อส่งเสริมเพลงลูกทุ่งให้แพร่หลายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังได้นำศิลปินเพลงลูกทุ่งดีเด่น ด้านผู้ประพันธ์ คำร้อง ทำนอง และผู้ร้องที่ได้รับรางวัล จำนวน 73 คน เข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อรับพระราชทานโล่เชิดชูเกียรติ จากการจัดงานในครั้งนี้ทำให้วงการเพลงลูกทุ่งซึ่งซบเซามานานได้กลับฟื้นขึ้นและเป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบันนี้

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยลูกทุ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยลูกทุ่งมีอยู่หลายเรื่อง ในที่นี้จะกล่าวถึงบางเรื่องดังต่อไปนี้

ลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งในช่วงปีพ.ศ. 2498-2518 โดยศึกษาและรวบรวมเพลงลูกทุ่งจากนักแต่งเพลงทั้งหมด 21 คน พบว่าเนื้อหาของเพลงสามารถแบ่งได้ 9 ประเภทดังนี้

1. ความรัก
2. จริยธรรม
3. ชีวิตชนบท

4. ปัญหาสังคม
5. ความเชื่อ
6. การรายงานข่าวและบันทึกเหตุการณ์
7. ความเป็นไปในวงการเพลงลูกทุ่ง
8. การใช้จิตวิทยากับผู้ฟังในแต่ละท้องถิ่น
9. อารมณ์ขัน

นอกจากนี้ ลักษณะ สุขสุวรรณ ยังได้ศึกษาการใช้ภาษา อิทธิพล และภาพสะท้อนวิถีชีวิตในบทเพลงลูกทุ่ง พบว่าเพลงลูกทุ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในชนบท และกำลังมีอิทธิพลมากขึ้นในสังคมทั่วไป ทั้งนี้ เพราะเพลงลูกทุ่งเสนอเนื้อหาที่ทำให้ผู้ฟังทราบเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างทันเหตุการณ์ สนุกสนาน การใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลาย เพราะการใช้ภาษาส่วนมากเป็นภาษาง่าย ๆ แสดงให้เห็นถึงค่านิยมและเอกลักษณ์ไทยไว้ด้วย

จินตนา ดำรงค์เลิศ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน (2533) สรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในด้านสาระที่เกี่ยวข้องกับสังคม และวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และสถาบันหลักของไทย ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมและปัญหาการประกอบอาชีพของชาวชนบทไทยได้อย่างเด่นชัด

จำริญ หอมรื่น (2534) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของพร ภิรมย์ในแง่ศิลปะการใช้ภาษา รูปแบบของวรรณกรรมเพลง ตลอดจนเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในวรรณกรรมเพลง ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะคำประพันธ์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์ มีการใช้คำประพันธ์หลายประเภท โดยเฉพาะคำประพันธ์ประเภทร่ายจะนำมาใช้มากที่สุด ในด้านทำนองเพลงส่วนมากจะนำทำนองเพลงไทยเดิมมาใช้ ด้านการใช้ภาษาจะใช้คำที่เข้าใจง่าย คำเลียนเสียงธรรมชาติ การซ้ำคำ การเล่นคำ การใช้คำที่ไพเราะ ทั้งไพเราะด้วยฉันทลักษณ์และการใช้คำที่เหมาะสมกับอารมณ์เพลง ด้านเนื้อหากล่าวถึงความรักทั่ว ๆ ไป เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความรักของหนุ่มสาว โดยมีการสอดแทรกจริยธรรมไว้ด้วย มีการกล่าวถึงสภาพชีวิตในชนบท ปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ อาชีพ การแบ่งชนชั้น เป็นต้น และยังได้แฝงแง่คิดสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคม รวมไปถึงความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา

มาลินี ไชยชำนาญ (2535) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของชลธี ธารทอง ในด้าน ศิลปะการประพันธ์ สภาพสังคมวัฒนธรรม ทักษะและบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์ ผลการศึกษา พบว่า ศิลปะการประพันธ์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของชลธี ธารทอง นิยมใช้รูปแบบคำประพันธ์ ประเภทกลอนที่ใช้จำนวนคำไม่แน่นอน ซึ่งเป็นกลอนที่มีลักษณะเหมาะสมแก่การใส่ทำนอง เพื่อขับร้องเป็นเพลง ผู้ประพันธ์นิยมใช้สัมผัสแบบกลอนแปด ส่วนการใช้คำมีการใช้คำประเภท ต่าง ๆ และการสร้างภาพพจน์แบบต่าง ๆ ทำให้บทเพลงมีความเด่นทางการใช้คำและมีเนื้อหา เพลงที่ชัดเจน ฟังเข้าใจง่าย นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังนิยมใช้สัญลักษณ์ในบทเพลง โดยเฉพาะ สัญลักษณ์เฉพาะบุคคล ในด้านเนื้อหา บทเพลงของชลธี ธารทอง สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม วัฒนธรรม และปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทย รวมถึงได้แสดงทักษะของตนเองประกอบไว้ด้วย บทเพลงของ ชลธี ธารทองจึงสะท้อนสภาพสังคมได้ชัดเจนและตรงกับความเป็นจริง เพราะ ผู้ประพันธ์มีความสนใจติดตามความเป็นไปของสังคม และเขียนบทเพลงขึ้นจากประสบการณ์ตรง บทเพลงลูกทุ่งของชลธี ธารทอง จึงเต็มไปด้วยเนื้อหาสาระ ทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังได้รู้จัก เข้าใจสังคม ในแง่มุมต่าง ๆ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความรักชาติและรักวัฒนธรรมไทย

บุษกร ครุทวงศ์ (2537) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของพยงค์ มุกดา ผลการศึกษา พบว่า วรรณกรรมเพลงของพยงค์ มุกดา มีเนื้อหากว้างขวาง หลากหลาย เนื้อหาของวรรณกรรม เพลงส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของมนุษย์ การดำเนินชีวิตของคนในสังคม ด้านศิลปะการประพันธ์ส่วนใหญ่ ใช้รูปแบบคล้ายกลอนสุภาพ เลือกใช้คำและโวหารเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเด่นทั้งในด้านเสียง และความหมาย ก่อให้เกิดอารมณ์สไปตามลีลาภาษาที่ถ่ายทอดออกมา จึงนับว่ามีคุณค่าทาง วรรณศิลป์ และมีบทเพลงจำนวนมากที่มีเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ต่อบุคคล สังคม และ ประเทศชาติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและความสำคัญของเพลงลูกทุ่ง ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเพลงลูกทุ่งมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้เหล่านี้มาใช้เป็น แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เพลงลูกทุ่งในครั้งนี้ต่อไป

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง

2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม

โดยเหตุที่เพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ดังนั้น ก่อนที่จะถึงแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมโดยทั่วไปเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้เข้าใจแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงได้ดียิ่งขึ้น

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518 : 38) และปรารภนา บัวเชย (2537 : 28) ได้กล่าวถึงคำว่า "แนวคิด" ไว้ว่ามีผู้นำมาใช้แตกต่างกันไป เช่น สารัตถะ แก่นเรื่อง และสาระของเรื่อง เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะใช้คำใดคำดังกล่าวนี้ก็ล้วนแต่มีความหมายไปในทางเดียวกันทั้งสิ้น เพราะเป็นคำที่บัญญัติมาจากคำว่า THEME ในภาษาอังกฤษ

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร (2518 : 7) และสุดารัตน์ เสรีวัฒน์ (2520 : 12) กล่าวถึงแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมไว้ในทำนองเดียวกันว่า เป็นสิ่งที่พบอยู่ในวรรณกรรมตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. แนวคิดแสดงทัศนะ คือแนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอหรือแสดงทัศนะต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น
 - 1.1 แนวคิดแสดงทัศนะต่อค่านิยมในสังคม ได้แก่ ยกย่องคนมีเกียรติยศซึ่งวัดได้ด้วยตำแหน่งหน้าที่การงาน ฐานะที่มั่งคั่งร่ำรวย ยกย่องบุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงว่าเป็นบุคคลที่น่านับถือ
 - 1.2 แนวคิดแสดงทัศนะต่อคุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ หน้าที่การงาน ชาติบ้านเมือง ความกตัญญูกตเวที ความเมตตาปรานี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทัศนะต่อสิ่งตรงข้ามกับคุณธรรม เช่น ความคดโกงหลอกลวง การทรยศขายชาติ ความมีจิตใจคับแคบ ไร้เมตตากรุณา เป็นต้น
2. แนวคิดแสดงอารมณ์ คือแนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เช่น ความรู้สึกว้าเหว่ ความเหงา ความน้อยใจในโชคชะตา ความอิจฉาริษยา ความหึงหวง ความรัก ความแค้น ความเกลียดชัง ความกลัว เป็นต้น
3. แนวคิดแสดงพฤติกรรม คือแนวคิดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องจะเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจาก
 - 3.1 ทัศนะต่อค่านิยมหรือคุณธรรมบางประการ เช่น ทัศนะต่อคุณธรรมในเรื่องความกตัญญู ก่อให้เกิดพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงการตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ หรือทัศนะ

ต่อความมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ ทำให้เกิดพฤติกรรมของตัวละครที่ไม่ยอมประพฤติผิดระเบียบวินัยและหน้าที่เพราะเห็นแก่อามิสสินจ้าง เป็นต้น

3.2 ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ ซึ่งผู้แต่งอาจนำมาใช้เป็นสาเหตุให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมที่ผู้แต่งต้องการให้เป็นแก่นเรื่องได้ เช่น อารมณ์และความรู้สึกหึงหวงอย่างรุนแรง อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมบางอย่างได้ เป็นต้น

4. แนวคิดแสดงสภาพและสถานการณ์ คือแนวคิดที่มุ่งแสดงสภาพบางอย่าง หรือเหตุการณ์บางช่วงของชีวิตตัวละคร เช่น แนวคิดแสดงสภาพของผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบที่เสนอผ่านมาทางชีวิตของกรรมกรในโรงงานที่ต้องทำงานราวกับเครื่องจักร

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับนักประพันธ์ กุหลาบ มลลิกะมาส (2538 : 105) กล่าวไว้ว่า นักเขียนย่อมมองโลกและชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ กัน และต่างก็มีแนวคิดของตนที่มีต่อโลก สังคม และชีวิตมนุษย์ในแง่มุมที่หลากหลาย ซึ่งนักเขียนทุกคนก็พยายามถ่ายทอดความคิดต่าง ๆ ลงในวรรณกรรมที่ตนแต่งขึ้นเสมอ

ส่วนแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง ปราณี วงษ์เทศ (2523 : 72) กล่าวว่า เพลงเป็นวรรณกรรมร้อยกรองอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ การศึกษาเนื้อหาของเพลงจะทำให้เข้าใจถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งได้รับทราบแนวคิด จินตนาการของผู้ประพันธ์ เนื่องจากในเนื้อเพลงจะมีถ้อยคำที่เป็นเนื้อหา เพื่อแสดงถึงค่านิยม จุดหมาย ซึ่งคนไม่อาจแสดงออกในชีวิตประจำวันได้

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมและวรรณกรรมเพลง

กฤติกา อรุณรัตน์ (2538) ได้วิเคราะห์สารัตถะในเพลงลูกทุ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากรายการกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ผลการศึกษาพบว่า สามารถแยกได้ 4 ประเด็น ได้แก่

1. สารัตถะเกี่ยวกับปัจเจกชน เป็นทัศนะที่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งชี้แนะให้บุคคลเกิดคุณสมบัติเฉพาะตน เพื่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าของชีวิต สารัตถะประเด็นนี้แยกออกได้ 5 ประการ คือ

1.1 การกระทำตนให้มีคุณภาพ พบว่า ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งชี้แนะให้บุคคลใฝ่ศึกษาเล่าเรียน ขยันประกอบอาชีพ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

1.2 การกระทำตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งชี้แนะให้ผู้หญิงรักษาวลสงวนตัว และผู้ชายต้องไม่ประพฤติตนเป็นคนพาลเกเร

1.3 การวางตนให้เหมาะสม พบว่า ผู้ประพันธ์ชี้แนะให้วางตนให้เหมาะสมกับเพศ และการวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ

1.4 ความเข้าใจวิสัยมนุษย์โลก พบว่า ผู้ประพันธ์ชี้แนะให้ทันคน รู้จักชั้นเชิงของผู้อื่น และมีศิลปะในการดำเนินชีวิต

1.5 ความรัก พบว่า ผู้ประพันธ์ชี้แนะให้มีความรักต่อสถาบันสูงสุด

2. สาระเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว เป็นทัศนะที่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งชี้แนะให้สมาชิกในครอบครัวมีศิลปะในการครองรักครองเรือน การปฏิบัติตนของสามีภรรยา และการร่วมมือร่วมใจทำมาหากิน

3. สาระเกี่ยวกับสถาบันสังคม เป็นทัศนะที่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งชี้แนะให้อนุรักษ์วัฒนธรรม ปัญหาที่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ การปกครอง และความเชื่อ

4. สาระเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นทัศนะที่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งชี้แนะให้ผู้คนสนใจความสวยงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มัณฑนา ศรีโมลา (2540) ได้วิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงของสง่า อารัมภีร พบว่า แนวคิดหลักคือ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดย่อยคือ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง แนวคิดเกี่ยวกับศาสนา และแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งยังได้ชี้ให้เห็นว่า อิทธิพลของความรักนั้นมักจะทำให้ชีวิตประสบกับความสุขและความทุกข์จากสาเหตุต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกัน สง่า อารัมภีร ได้นำเสนอค่านิยมของตนเองที่มีลักษณะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สง่า อารัมภีร ได้รับอิทธิพลความคิดด้านต่าง ๆ จากสังคมไทย จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาสอดแทรกไว้ในบทเพลง เป็นที่น่าสังเกตว่า สง่า อารัมภีร มีแนวคิดที่มีคุณค่าทางด้านอารมณ์มากกว่าเชิงสร้างสรรค์

วีรวรรณ คลังกรณ์ (2541) ได้ศึกษาในด้านทัศนะของ ชาย เมืองสิงห์ ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง พบว่า ผู้ประพันธ์แสดงทัศนะไว้ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ความรัก แสดงความคิดเห็นว่า ความรักจะยั่งยืนมั่นคงได้นั้น ทั้งหญิงและชายต้องมีรักเดียวใจเดียวและซื่อสัตย์ต่อกัน

2. คู่ครอง ให้ข้อคิดว่า ทั้งฝ่ายสามีและภรรยาควรยึดมั่นอยู่ในกรอบของศีลธรรม มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน

3. เรื่องกฎแห่งกรรม กล่าวถึงความเชื่อเรื่องสุขทุกข์ว่า เกิดจากผลกรรมที่เคยกระทำไว้ในชาติปางก่อน ซึ่งจะส่งผลมายังชาตินี้ ทำให้คนเราได้รับความสุขหรือทุกข์

4. อาชีพ ชี้ให้เห็นว่าอาชีพนักร้องเพลงลูกทุ่งเป็นอาชีพที่หาความแน่นอนมั่นคงให้กับชีวิตไม่ได้

5. ความรักชาติ แสดงให้เห็นว่า ความรักชาติบ้านเมืองสำคัญกว่าความรักส่วนตัว ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่รับราชการทหาร จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้ชายเพื่อดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

6. สังคมเมือง ชี้ให้เห็นว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เจริญ แต่กลับมีผู้คนที่ไม่น่าไว้วางใจ ชอบหลอกลวงทั้งหญิงและชาย

7. สถาบันกษัตริย์ แสดงถึงความจงรักภักดีเทิดทูนและรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากษัตริย์คุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทรงคุณประโยชน์นานัปการแก่ประเทศชาติ

8. ผู้คนในสังคม ส่วนมากผู้ประพันธ์จะมีทัศนคติในด้านลบต่อผู้คนรอบข้าง เช่น นายทุน ลูกน้อง และเพื่อน

9. การบริหารบ้านเมือง แสดงความเห็นว่าการบริหารและผู้บริหารประเทศควรมีความซื่อสัตย์สุจริต

10. สังคม ให้แง่คิดว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน มนุษย์ทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นในเรื่องเกิด แก่ เจ็บ และตาย

สุรพงษ์ สังฆมณี (2541) ได้ศึกษาค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2539 โดยวิเคราะห์เนื้อหาในบทเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยม จำนวน 333 เพลง จากนักร้อง 13 คน พบว่าค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัว ด้านการเลือกคู่ครอง ความกตัญญูต่อบุพการี ค่านิยมด้านเศรษฐกิจซึ่งนิยมคนที่มีฐานะดี ร่ำรวยมั่งคั่ง ชอบความหรูหราฟุ่มเฟือย ค่านิยมเกี่ยวกับประเพณีที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับศาสนาที่ยอมรับนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ค่านิยมด้านการศึกษา ที่นิยมส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ค่านิยมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย รักถิ่นที่อยู่อาศัย ค่านิยมเกี่ยวกับสตรีซึ่งนิยมสตรีที่มีความสวยงาม รักเดียวใจเดียว และเป็นแม่ศรีเรือน ค่านิยมเกี่ยวกับนันทนาการ ซึ่งนิยมพักผ่อนหย่อนใจด้วยการเที่ยวงานเทศกาลต่าง ๆ และค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ที่นิยมยกย่องพระมหากษัตริย์

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาแนวคิดในวรรณกรรมเพลงดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1-5 ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533 : 30-36) ได้ทรงแสดงทัศนะไว้ว่า เพลงลูกทุ่งมักจะสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนในสังคมทุกระดับ สะท้อนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น จึงนับได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นการบันทึกเหตุการณ์ของสังคมได้อย่างดี

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตจากเพลงลูกทุ่งดังที่กล่าวมานี้ มีความสอดคล้องกับลักษณะสำคัญ 7 ประการของสังคมไทยที่สุพัตรา สุภาพ (2531 : 572-573) ได้กล่าวไว้ คือ

1. มีโครงสร้างแบบหลวม ๆ คือผู้คนสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ ไม่บีบบังคับ
2. เปลี่ยนแปลงน้อย จะเปลี่ยนเฉพาะผู้ที่อยู่ในเมือง ชาวชนบทไม่ค่อยยอมรับสิ่งใหม่ ๆ
3. เป็นสังคมเกษตร ประกอบอาชีพทางการเกษตรมากที่สุด
4. ยึดขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นหลัก ชอบทำตามสิ่งที่ตนหรือบรรพบุรุษเคยทำมาก่อน
5. มีการศึกษาต่ำ เพราะผู้คนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นคนยากจน ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ
6. ไม่นิยมอพยพเคลื่อนย้ายไปสู่ถิ่นอื่น เพราะรักที่อยู่ สถานที่เกิด
7. มีโครงสร้างของชนชั้น

ลักษณะสังคมไทยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับวรรณกรรม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 5-6) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมไม่ใช่บันทึกเหตุการณ์ในเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านและยังมีทัศนะกว้างไกลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงมน จิตจำนง (2523 : 56) ที่ได้กล่าวถึงภาพสะท้อนวิถีชีวิตจากวรรณกรรมว่า วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เนื่องจากสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและ

ความรู้สึกของนักประพันธ์ วรรณกรรมและสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน กวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือรักษาความคิดของสังคม หรือเป็นความคิดที่คัดค้านสังคมก็ได้ และอาจสร้างความคิดใหม่ขึ้นจากการคิดและประสบการณ์ของเขาเอง หรือได้รับกระแสความคิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่น

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนวิถีชีวิตในวรรณกรรมเพลง

แจ่มจิต สุรเดโช (2531) ได้ศึกษาเรื่องภาพสะท้อนวิถีชีวิตจากวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ.2516-พ.ศ.2528 ผลการศึกษาพบว่า เพลงเพื่อชีวิตมีเนื้อหาสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมอย่างแท้จริง

พรเพ็ญ ตันประเสริฐ (2533) ได้ศึกษาการสะท้อนวัฒนธรรมไทยในเพลงไทยสากล พบว่า เนื้อเพลงไทยสากลสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน คือการยึดมั่นในศาสนา ความมีอัธยาศัย ความสุภาพอ่อนโยน การให้อภัย นิยมคนรวย คนมีปริญญา ในด้านปัญหาของสังคมไทย คือ ปัญหาคนชนบทเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ปัญหาการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ ปัญหาครอบครัว ปัญหาโสเภณี ปัญหาการว่างงาน และปัญหารักร่วมเพศ นอกจากนี้ เพลงไทยสากลยังแสดงถึงอารมณ์ขันสอดแทรกไว้ด้วย

สุขุมล จันทวี (2536) ได้วิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2524-2534 พบว่า เนื้อหาของเพลงไทยสากลแนวใหม่ที่เกี่ยวกับการสะท้อนสังคมไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ เนื้อหาการสะท้อนสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาคนว่างงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน ปัญหาความเปี่ยงเบนทางเพศ และปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงสภาพสังคมเมืองในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพของกรุงเทพมหานครซึ่งแออัดและเต็มไปด้วยมลพิษ

จันทศรี สุดโต (2546) ได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง ระหว่างปี พ.ศ.2543-2544 โดยแยกเนื้อหาของเพลงออกเป็น 2 กลุ่ม คือเพลงที่สะท้อนภาพสังคมเมือง และเพลงที่สะท้อนภาพสังคมชนบท พบว่าเพลงที่สะท้อนภาพของสังคมเมืองในด้านสภาพทั่วไปมี 4 ประเด็นคือ สภาพเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม วิถีชีวิต และค่านิยม ในด้านปัญหามี 4 ประเด็นคือ ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน สตรี ครอบครัว และปัญหาทั่วไป ส่วนเพลงที่สะท้อนภาพสังคมชนบทในด้านสภาพทั่วไปมี 5 ประเด็นคือ สภาพเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม และการปกครอง ในด้านปัญหามี 4 ประเด็นคือ ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน สตรี ครอบครัว และปัญหาทั่วไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการกล่าวถึงภาพสะท้อนวิถีชีวิตในวรรณกรรมทั่วไป และวรรณกรรมเพลง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏใน วรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1-5 ในด้านภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และปัญหาสังคม

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

2.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

การใช้ภาษาในที่นี้จะกล่าวเฉพาะเรื่องการใช้คำและการใช้ภาพพจน์ ซึ่งเรื่องดังกล่าว มีเอกสารจำนวนมาก แต่จะกล่าวถึงบางเล่มที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเท่านั้น ดังนี้

สิทธา พินิจภูวดล (2516 : 156) ได้กล่าวว่าการใช้ถ้อยคำ คือ การเลือกถ้อยคำมาใช้ให้ ตรงกับความหมายที่ผู้เขียนต้องการ และนำถ้อยคำนั้นมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ ความคิดของตนเองที่ต้องการสื่อออกมา การเลือกถ้อยคำและนำถ้อยคำมาเรียบเรียงเข้าด้วยกันนี้ นักเขียนแต่ละคนย่อมมีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไปในรูปแบบของตนเอง ส่วนวิธีการเลือกใช้ คำ พรสุข บุญสุภา และรมณี เพชรคุปต์ (2518 : 25) ได้กล่าวถึงการใช้ความหมายของคำไว้ 2 ประเภทคือ

1. การใช้คำศัพท์ตามความหมายโดยตรงในพจนานุกรม
2. การใช้ความหมายพิเศษในศัพท์นั้น นอกเหนือจากความหมายในพจนานุกรม

นอกจากนั้น ชำนาญ รอดเหตุภัย (2523 : 71-81) ยังได้จำแนกถ้อยคำเป็นประเภทต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง หมายถึง คำที่มีความหมายตรงตามพจนานุกรม
2. คำที่มีความหมายโดยนัย หมายถึง ความหมายที่แฝงอยู่ในบริบท และชวนให้คิดไปถึง ความหมายอื่น
3. คำแสดงอารมณ์ หมายถึง คำที่เป็นเสียงซึ่งเกิดจากอารมณ์สะท้อนใจของมนุษย์
4. คำเลียนเสียงธรรมชาติ หมายถึง คำที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิด ให้ความรู้สึกที่ สมจริงและกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ
5. คำมีศักดิ์ หมายถึง คำที่ให้ความรู้สึกว่าสูงกว่าคำธรรมดาทั่วไป รวมถึงคำราชาศัพท์ด้วย
6. คำรูปธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางรูปร่างหรือทางที่สัมผัส ได้ด้วยประสาททั้งห้า

7. คำนามธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายทางด้านจิตใจหรือได้จากประสาทสัมผัสที่หก
 8. ศัพท์บัญญัติหรือศัพท์เทคนิค หมายถึง คำที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง
 9. คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่บุคคลแต่ละกลุ่มคิดขึ้นใช้กันภายในกลุ่มของตน
 10. คำสแลงหรือคำคะนอง หมายถึง คำที่ใช้คลาดเคลื่อนไปจากเดิม อาจจะเป็นด้านเสียง การเขียน และความหมาย
 11. คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่ว ๆ ไป โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม แต่สามารถสื่อความหมายกันได้
 12. คำต่ำหรือคำหยาบ หมายถึง คำที่ส่อไปในทางหยาบคาย
 13. คำภาษาถิ่น หมายถึง คำที่ใช้ในท้องถิ่นต่าง ๆ มีลักษณะต่างไปจากภาษากลาง
 14. คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง การยืมคำในภาษาต่างประเทศมาปะปนในภาษาไทย
 15. คำภาษาหนังสือพิมพ์ หมายถึง คำที่นักหนังสือพิมพ์สร้างขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้อ่าน
 16. คำภาษาพาณิชย์ หมายถึง คำที่ใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความสนใจและจูงใจให้ใช้สินค้าและบริการของเขา
 17. คำผวน หมายถึง คำที่เมื่ออ่านย้อนกลับสลับสระกันแล้ว จะได้คำที่มีความหมายใหม่เกิดขึ้น
 18. คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ หมายถึง การนำคำภาษาต่างประเทศที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำในภาษาไทยมาแปลงเสียงให้กลายเป็นคำไทย
 19. คำย่อ หมายถึง คำที่เขียนอย่างย่อเพื่อประหยัดถ้อยคำและเนื้อที่ในการเขียน
 20. คำเลียนเสียงพูด หมายถึง คำที่เขียนถ่ายเสียงออกมาจากเสียงพูดให้เหมือนมากที่สุด
- สำหรับการใช้ภาพพจน์ เป็นศิลปะของการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดในมานประพันธ์ ดังที่สิทธา พินิจวุฒล (2516 : 167-173) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ (Figure of Speech) สรุปได้ว่า ภาพพจน์ หมายถึงการสร้างมโนภาพจากถ้อยคำ สำนวน การเขียนที่มีการประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ประณีต มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้
1. Simile (อุปมา) การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน
 2. Metaphor (อุปลักษณ์) การเปรียบเทียบโดยนัย
 3. Antithesis (ปรพากย์) การเปรียบเทียบโดยใช้ข้อความตรงกันข้าม
 4. Metonymy (นามนัย) การเปรียบเทียบโดยใช้ส่วนหนึ่งแทนทั้งหมด
 5. Alliteration (เสียงสัมผัส) การเล่นเสียงและจังหวะ

6. Interogation ไหวหารที่ใช้ประโยคคำถาม
7. Puns on Words การเล่นคำ
8. Personification (บุคลาธิษฐาน) การสมมติให้มีตัวตน
9. Hyperbole (อติพจน์) การกล่าวเกินจริง
10. Onomatopoeia การเลียนเสียงธรรมชาติ
11. Euphonisme การลดความหมายของคำ

ส่วนการสร้างภาพพจน์ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2538 : 126-131) กล่าวไว้ว่า สามารถสร้างได้หลายวิธี ได้แก่

1. การเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย
 - 1.1 การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง (Simile)
 - 1.2 การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (Metaphor)
2. บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คน แต่ทำกิริยาอาการเหมือนหนึ่งเป็นคน
3. สัญลักษณ์-สิ่งแทน (Symbol) การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง
4. การกล่าวเป็นทำนองขัดกันของอารมณ์ อย่างคู่ขนานกันไป (Paradox)
5. การกล่าวเกินความจริง (Hyperbole)
6. การกล่าวน้อยแต่กินใจความกว้าง (Understatement)
7. การใช้รูปคำถามที่รู้คำตอบอยู่แล้วและไม่ต้องการคำตอบ (Rhetorical Question)
8. การกล่าวเย้ย กล่าวประชด
9. การกล่าวท้าวความ
10. การเรียบเรียงข้อความที่มีเสียงสัมผัส มีดุลแห่งความหมายและน้ำหนักของเสียงเท่าเทียมกัน

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบางเรื่อง ดังนี้

สุขุมลย์ จันทวี (2536) ได้วิเคราะห์การใช้คำร้องของเพลงไทยสากลแนวใหม่ ในช่วงปี พ.ศ. 2524 - 2534 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการใช้ถ้อยคำ ผู้แต่งเพลงไทยสากลแนวใหม่นิยมใช้ภาษาง่าย ๆ ที่ใช้พูดคุยกันในชีวิตประจำวัน เป็นภาษาธรรมดา ไม่มีคำศัพท์ต้องแปล และเป็นภาษาที่มีความแปลกใหม่ สะดุดหู น่าสนใจ

มักเป็นภาษาปาก คำสแลง และภาษาต่างประเทศที่รับเข้ามาใช้ร่วมกับภาษาไทยในการพูด เช่น เจ๋ง เสี่ยฟอร์ม วอริ์ อีกทั้งยังมีการซ้ำคำและซ้ำความ เพื่อเป็นการย้ำหรือเน้นให้ความหมายหนักแน่น ขึ้นและติดหูผู้ฟัง ในด้านการเปล่งคำ ผู้แต่งเพลงไทยสากลนิยมการเปล่งคำด้วยการประสมคำ ทำให้ได้ศัพท์ใหม่ขึ้นมา เช่น ซากใจ ล้างใจ หน่วงกล้ำอาย เป็นต้น

2. ด้านการใช้โวหาร ผู้แต่งเพลงไทยสากลแนวใหม่นิยมใช้โวหาร 5 ชนิด คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และปฏิพจน์ ในส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักมีการใช้โวหารอุปมาและอุปลักษณ์มากที่สุด และมีลักษณะเด่นในการเปรียบเทียบ มีทั้งการเปรียบเทียบตามแบบเดิมและการเปรียบเทียบตามแบบที่คิดขึ้นมาเอง

ธารทิพย์ ลิทธิเชนทร์ (2539) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของ ชาลี อินทรวิจิตร พบว่า

1. การใช้ถ้อยคำ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนี้

1.1 การเลือกสรรถ้อยคำ ชาลี อินทรวิจิตรใช้ถ้อยคำได้ตรงตามระดับฐานะของบุคคล ทำให้เพลงไม่ขัดกับวัฒนธรรมทางภาษา และในเนื้อเพลงส่วนมากมีการใช้คำง่าย ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และมีการเลือกใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเสียงมนุษย์ เสียงสัตว์ และเสียงอาวุธได้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยเพิ่มความไพเราะทั้งรสคำและรสความ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม หรือใช้ในความหมายเดิม แต่รูปแบบการเขียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น คำว่า ไซ้ ใช้ในความหมายว่า ไม่ใช่ หรือ ใช้คำว่า เคียววาท แทนคำว่า อาเคียววาท เป็นต้น ผู้ประพันธ์มีการใช้คำภาษาต่างประเทศ โดยใช้ทับศัพท์เนื่องจากว่าเป็นคำศัพท์ง่าย ๆ เป็นที่รู้จักและเข้าใจความหมายดีอยู่แล้ว ถ้าแปลความหมายเป็นภาษาไทยจะทำให้ภาษา เยิ่นเย้อไม่ไพเราะ

1.2 การเรียบเรียงถ้อยคำ การเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อให้เกิดความไพเราะทางภาษาและมีความชัดเจน ชาลี อินทรวิจิตรใช้การซ้ำคำเพื่อเน้นความให้หนักแน่น เหมาะสม ก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกที่เห็นภาพ ทำให้วรรณกรรมเพลงมีชีวิตชีวา ซึ่งพบว่ามีการใช้ซ้ำคำ 3 วิธี คือ การซ้ำคำโดยซ้ำคำคำเดียว เช่น เพ้อ ซึ่ง คิด คอย ฯลฯ การซ้ำคำแบบซ้ำวลี เช่น ยามไร้ตะวัน ตรมน้ำตา และการซ้ำคำโดยซ้ำทั้งประโยค เช่น ใครจะทำไม ปล่อยฉันไป ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการเล่นคำในลักษณะของคำพ้องรูปและคำพ้องเสียง แต่ต่างกันในด้านความหมาย และวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำ เพื่อให้เกิดความไพเราะทางภาษา โดยการใช้จังหวะและการใช้สัมผัสอักษรเพื่อให้เกิดความไพเราะของเสียงขึ้น

1.3 การใช้คำเพื่อเน้นความรู้สึก ชาลี อินทรวิจิตรมีวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสารให้ได้ทั้งความหมาย เน้นย้ำอารมณ์ ความรู้สึก และถูกต้องตามฉันทลักษณ์ 3 วิธี คือ การหลากคำ มีทั้งการหลากคำที่เป็นคำนามและคำกริยา การใช้คำอุทาน มีทั้งคำอุทานบอกอาการ ซึ่งนิยมใช้คำว่า โอ้

และคำอุทานเสริมบทซึ่งนิยมใช้คำว่า เอย ส่วนการปรุ้งศัพท์ แม้จะปรากฏไม่มากนัก แต่ก็สามารถสร้างคำเพื่อสื่อความหมายได้ดี เช่น คดน้ำตา กระดาษใจ ฯลฯ

2. การใช้โวหาร เป็นศิลปะการประพันธ์อย่างหนึ่งที่ ชาลี อินทรวิจิตร นำมาใช้ในการประพันธ์เพลง เพื่อให้เกิดความไพเราะทางรสคำ รสความ และสร้างอารมณ์สะท้อนใจแก่ผู้ฟัง โวหารที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงมีหลายอย่าง เช่น อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ อติพจน์ และปฏิเสธ โวหารที่ปรากฏมากได้แก่ โวหารอุปมา และปฏิเสธ ในการใช้โวหารอุปมา นิยมเปรียบเทียบความงามของผู้หญิงกับธรรมชาติ

มัยลา ศรีโมลา (2540) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทเพลงของสง่า อารัมภีร ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการใช้ถ้อยคำ บทเพลงของสง่า อารัมภีร มีการใช้คำที่ทำให้เกิดอารมณ์ที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์ ได้แก่ การใช้วิธีซ้ำคำ การใช้วิธีสร้อยคำ การใช้คำอุทาน และการหลกคำ ช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในเนื้อหาและถ้อยคำภาษาในบทเพลงที่สง่า อารัมภีรถ่ายทอดออกมา การใช้ภาพพจน์ มีการใช้อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ ปฏิเสธ ปฏิภาคพจน์ และสัจพจน์ เพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้ฟัง

วีรวรรณ คลังกรณ์ (2541) ศึกษาวิเคราะห์เรื่องบทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์ในช่วงปี พ.ศ. 2505-2539 ผลการศึกษาในด้านการใช้ภาษา พบว่าผู้ประพันธ์เพลงนิยมใช้ภาษาปากมากที่สุด รองลงมาตามลำดับได้แก่ การใช้คำอุทาน การซ้ำคำ คำสแลง คำภาษาต่างประเทศ คำซ้อน คำแสดงความรู้สึก คำภาษาถิ่น และคำฉวน ส่วนการใช้ภาพพจน์ พบว่านิยมใช้โวหารปฏิรูปพจน์มากที่สุด รองลงมาตามลำดับได้แก่ โวหารปฏิเสธ อติพจน์ นามนัย อุปมา สัญลักษณ์ อุปลักษณ์ สมพจน์ บุคลาธิษฐาน และอติพจน์ จากการศึกษาข้างต้น ทำให้เห็นลักษณะเด่นในการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ว่า นิยมนำถ้อยคำและสำนวนแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก สอดคล้องไปกับเนื้อหาในบทเพลง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีในการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลง ทำให้ทราบถึงการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงว่า นิยมใช้คำที่สั้น กระชับ แต่สามารถสื่อความหมายได้ลึกซึ้ง รวมถึงมีการใช้ภาพพจน์ช่วยในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดจากผู้แต่งไปยังผู้ฟัง

บทที่ 3

วิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศ รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน

บทเพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีเสียงดนตรีเข้ามาเป็นส่วนประกอบ สร้างสรรค์ขึ้นมาจากจินตนาการและประสบการณ์ของผู้ประพันธ์เพื่อให้เกิดความบันเทิง พร้อมทั้งถ่ายทอดแนวความคิดหรือประเด็นสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ผู้ประพันธ์สอดแทรกไว้เพื่อสื่อไปถึงผู้ฟัง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า เพลงไทยลูกทุ่งดังกล่าวได้แสดงถึงแนวคิดด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง แนวคิดเกี่ยวกับสังคม และแนวคิดอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรัก

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรัก 3 ด้าน คือ ความรักของหนุ่มสาว ความรักในครอบครัว และความรักชาติ และพระมหากษัตริย์ ดังนี้

3.1.1 ความรักของหนุ่มสาว

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงความรักของชายและหญิงในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1.1 ความรักที่ไม่สมหวัง

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังว่าเกิดขึ้นได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ดังนี้

1) ความรักที่ไม่สมหวังของฝ่ายชาย จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิมเนสทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักไม่สมหวังของฝ่ายชายที่มีแนวคิดรองแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ตัวอย่าง

“หัวกระทมซานชมมาถึงที่นี่ ได้ฟังวีแจ่มใสไพเราะชวนฟัง
 ฝ่าแดดร้อนมาพบร่มไม้ใบบัง เริ่มมีความหวังเริ่มมีชีวิตชีวา
 หวานชื่นน้ำคำยังจำประทับดวงจิต เรื่องเปื้อนชีวิตเล็กคิดมาหลายเวลา
 ปลอยเรื่องช้าปล่อยทิ้งแม่น้ำคงคา สองเราสัญญาว่าร่วมชีวก่อร่างสร้างตัว
ที่แท้ไม่มีแค่เพียงเราสอง ยังมีหุ่นใหญ่หุ่นรองหลายสาขาเสียจนน่ากลัว
 รักแสนรักสุดหักใจจะถอนตัว ใจร้ายระริวสุดรักสุดหักให้หาย
 นื่องเย็นน้ำเย็นที่เห็นก็คว่ำมาดื่ม ด้วยจิตใจปลื้มว่าร้อนคงถอนคงคา
 กว่าจจะรู้ว่านื่องให้ของกินตาย ทุรนทุรายด้วยพิษร้ายน้ำกรดแช่เย็น”

(น้ำกรดแช่เย็น : รังษี เสรีชัย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ความทุกข์ของฝ่ายชายที่ถูกหญิงคนรักซึ่งสัญญาจะร่วมชีวิตกันหลอกลวง เหมือนฝ่ายหญิงหลอกให้ดื่มน้ำกรดซึ่งฝ่ายชายดื่มด้วยความไว้วางใจ

“อกหักเพียงครั้งยังไม่ตาย เสียตายที่คนเคยรักกัน
 มาหลอกมาหลอน ชุกซ่อนอยู่ในใจฉัน แอบมาหักมาหักมาหัก มาบั่นแล้วโบกโบยบิน
 อกหักแค่นี้ยังพอทน ร่างคนยังไม่ตายแต่ดิน มีปากมีท้องยังเรียกร้องข้าวปลากิน
 หัวใจยังไม่ขาดวิน ยังดิ้นดิ้นหายใจสบาย แต่มันมาเสียความรู้สึก คิดคิดนึกนึก
ถูกหลอกเสียเชิงชาย แต่ต้องมาสลัดตัดออกจากใจกาย สุดแสนจะเสียตาย เหตุการณ์ที่มันผ่านมา
 อย่าเจอชาตินี้ไปให้ไกล หัวใจเอาไว้พบกันชาติหน้า ถ้าเจอชาตินี้ให้หกลี้นสุดขอบฟ้า
 หากพบกันตรงหน้า ขอแค่ตามองผ่านเลยไป”

(เสียความรู้สึก : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายเสียความรู้สึกที่ถูกผู้หญิงหลอกลวงว่ารัก แล้วมาทิ้งไป เป็นการเสียเชิงชายและไม่ขอพบพานฝ่ายหญิงอีกต่อไป

“เสียงขลุ่ยครวญหวนมากับลม พี่สะอื้นฝันระทมคำคืนฝันข่มใจเหงา
 ขลุ่ยครวญครวญพื้หวลคั่นถึงเจ้า ฟังเสียงหรีดหรีดเร้าพี่ยังเศร้าไม่วาย นื่องจากนายหน้าจากจร
 สู่กรุงเทพมหานครตรอนมิตอบจดหมาย ได้ข่าวดีเจ้าคว่ำเทพีชาวไร่ สัมรักเก่าเราไว้สิ้นเยื่อใยลืมลึง
 ให้อเจ้ากลอยดาวน้อยบ้านนา จากดอกหญ้าไปเป็นดาราสูงส่ง พี่พลอยปลื้มถึงน้องจะลืมลึง
 อย่าเร่งหลงน้องเอ๋ยเจ้าจงระวัง หวีวไผ่ครางเคล้าลมอ่อนโอนต้นตาลเดี่ยว
 สุดฝันยืนต้นดังคนสูญเสียความหวัง ขลุ่ยบรรเลงเจ้ารับฟังเพลงพี่บ้าง กลอยเอ๋ยอย่าลาร้าง
 หนุ่มเดิมบางสุพรรณหลงคอย”

(เสียงขลุ่ยเรียกนาง : โอภาส ทศพร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า เมื่อหญิงชนบทเข้ากรุงไปมีสถานะที่ดีขึ้นก็ลืมชายคนรักที่
 รออยู่สุพรรณ

“ประตูห้องเขามีรองเท้าสองคู่เคียงกัน คู่หนึ่งนั้นเป็นรองเท้าเธอพี่จำได้ดี
 อีกคู่หนึ่งไม่เคยเห็นเลยก่อนนี้ แปลกใจอะไรกันนี้ ห้องน้องมีรองเท้าผู้ชาย หรือใครกันเล่าลืมรองเท้า
 ไว้หน้าห้องเธอ แค่ดูเบอร์ก็รู้ว่าคนสวมหุ่่นเท่าใด ยินเสียงร้องอย่าจะจำ มาจากข้างใน
 แอบฟังจนแสบใจ น้องมีชายแนบในหอมนอน ใส่กลอนคุยกันสำราญเต็มที ห้องเช่าห้องนี้
พี่จ่ายเงินค่าเช่าเดือนก่อน พี่เป็นคนเช่าแต่เขาเป็นผู้มานอน ปิดประตูลงกลอน
 เขาคงนอนทับรอยพี่ชาย

ต้องลาห้องเช่าไม่ยากเข้าขวางทางสวรรค์ ข้างสแลงสันต์ถ้าน้องดวงแด่แม่คนหลายใจ
 แกะเงินกลองเช่าห้องให้น้องลองชาย เจ้าของรองเท้าเป็นใคร ข้างหยามใจพี่ชายเหลือเกิน”

(รองเท้าหน้าห้อง : สายัณห์ นิรันดร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ชายเช่าห้องให้หญิงคนรักอยู่ แต่หญิงคนรักพาผู้ชายอื่นมา
 นอนด้วย

“เป็นलगสังหรณ์เมื่อตอนวันลอยกระทง สายน้ำไหลเชี่ยวไหลส่ง กระทงสองเราแยกทาง
 กระทงเจ้านั้นล่องไปเหมือนใจมุงหวัง กระทงของพี่หลงทาง ลอยขวางหาทางไม่เจอ ตั้งแต่นั้น
 พี่ก็กังวลไม่หาย เฝ้าคิดกลุ่มในหัวใจ กลัวใครเข้ามาแย่งเธอ กลัวพี่กับน้องแยกทางหากันไม่เจอ
 กลัวใครเข้ามาพรากเธอ เหมือนดังกระทงหลงทาง ลางร้ายวันลอยกระทง บอกเรื่องราวโดยตรง
 ว่าความรักเราอับปาง เจ้าเปลี่ยนหัวใจ มีใหม่สมใจมุงหวัง พี่เหมือนกระทงหลงทาง
 อ้ำว้างหัวใจลอยวน

เพ็ญเดือนสิบสอง พี่ล่องกระทงเดียวดาย ปีนี้ไม่มีหวานใจ เคียงกายเหมือนใครหลายคน
กระทงอ้างว้าง ล่องไปกับสายน้ำวน เปรียบความรักที่มีมณต์ หากคนร่วมทางไม่มี”

(กระทงหลงทาง : ไชยา มิตรชัย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงเปลี่ยนใจไปรักชายอื่น ตรงกับนางสงครมที่ฝ่ายชาย
ตั้งข้อสังเกตไว้ในวันลอยกระทงซึ่งกระทงของเราแยกจากกัน

“จากปากช่องมา เจ้าลืมนสัญญาสองเราเมื่อสายัณห์

ก่อนเคยรักใจรักดีไม่เปลี่ยนผัน ทำไรไกล่กันจนตะวันตกดิน

กลับบ้านเดินเคียงลำเนียงไฉยิน ไม่เล่นลั่นรักลั่นดินฟ้า

จากน้องสามปี อยู่วงดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา

วิหคกลับคอนดั่งพี่ย้อนกลับมา ใ้้องแก้วตาสัญญาเขาคอย

เจ้าอยู่แห่งไหนหัวใจเลือนลอย พี่บุญน้อยหลงคอยทั้งคืน”

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้ชายจากบ้านที่ปากช่องเพื่อมาเล่นดนตรีหาเงินมาหมั้นคนรัก
แต่เมื่อกลับไปฝ่ายหญิงก็ลืมสัญญาที่ให้กันไว้

“แม่ยอดยายหย่อยากเป็นเศรษฐีหรือถึงได้มีแฟนใหม่

แหมเจ้าคนสวยโอรวยกันใหญ่ขันหมากของใคร ขึ้นอกขึ้นใจใครหนอเบิกบาน

พี่จนเงินทองขาดคนแลมองโกเจ้าเนื้อทองเดินผ่าน

น้องเบื่อพี่แล้วหรือ น้องแก้วดวงมัลย์เสียสัตย์สาบาน

เสียสัตย์สาบานถึงพลันเปลี่ยนใจ หากใครเขาดีเกินพี่

มีสุขเลี้ยงน้องได้ ใจเอ๋ยใจขอพ่ายตรม อกระบมยอมไม่หวงห่วงใย”

(แม่ยอดยายหย่อย : ชาย เมืองสิงห์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงอยากมีสถานภาพที่ดีขึ้น จึงทิ้งชายคนรักไปมีชาย
ใหม่ที่ร่ำรวยกว่า

"ทั้งทั้งที่รู้เธอมีเจ้าของ แต่หัวใจมันเรียกร้อง ฉันจึงจำต้องยอมทน เหมือนเวอร์กรรมเก่า
ติดตามไม่อาจหลุดพ้น ไม่คิดไม่แคร์ผู้คนที่เขานินทาว่าร้าย ถึงรักครั้งนี้จะถูกประณาม
จากคนทั้งโลกก็ตาม แต่คงจะห้ามไม่ไหว ถึงแม้จะรู้เป็นได้แค่ชั่วทางใจ ก็ช่างหัวมันปะไร
ในเมื่อหัวใจต้องการ คงไม่มีใครเกิดมาແละอยากเป็นชู้ มันหน้าอดสูยงคิดย้งน่าสงสาร
อยากให้โลกรู้รักคนมีคู่มันทรมาณ แต่มันก็สุดท้าวทนถึงใครจะว่าฉันแล้ว"

(ชู้ : หลง ลงลาย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้ชายที่รักผู้หญิงมีเจ้าของแล้ว นอกจากความรักไม่สมหวัง
ยังถูกสังคมประณาม

"ให้ฉันตายก่อนได้ไหม ก่อนคุณเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น
ชีวิตฉันก็คงไม่ยาวไม่ยั้งไม่เย็น เมื่อรักเคยขึ้นกลับมาชอกช้า ให้ฉันตายก่อนเกิดหนา
อย่าให้ต้องมาโดนรักกระหน่ำ ดูหรือใครก่อนเคยสัญญาไม่น่าลืมหคำ
ฉันกินน้ำตาเพราะใคร ไม่นึกว่าใจคุณจะเป็นสอง จงต้องหม่นหมองเพราะรักคุณหมดใจ
ไม่นึกว่ารักจะถูกทำลาย ไม่นึกว่าใจของคุณไม่เคยเพียงพอ"

(ให้ฉันตายก่อนที่รัก : สันติ ดวงสว่าง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงเป็นคนหลายใจทำให้ชายคนรักต้องเสียใจ และ
ไม่อยากเห็นคนรักของตนเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น จึงขอตายก่อนที่หญิงจะมีรักใหม่

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังของผู้ชายว่า
เนื่องจากค่านิยมในสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว ผู้หญิงจึงนิยมเลือกผู้ชายที่มีฐานะมั่นคงมา
เป็นคู่ครอง ทำให้ผู้ชายที่มีฐานะยากจนผิดหวังในความรัก และจากค่านิยมนี้ผู้หญิงอาจถูกหลอกหลวง
จากคนที่มีฐานะร่ำรวยได้ นอกจากนี้ยังพบเพลงที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังของ
ฝ่ายชายอีก คือ เรือนหอ น้ำตา ฝนพรำที่ลำนารายณ์ ละครชีวิต ใสนุ่มดมยาว ร้องให้กับเดือน
สงกรานต์บ้านนา สุดห้ามใจรัก อยู่กับความผิดหวัง ลารักจากสวนแดง คนไกลบ้าน

2) ความรักที่ไม่สมหวังของฝ่ายหญิง จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบ
ชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังของฝ่ายหญิงที่
มีแนวคิดรองแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ตัวอย่าง

"มิดที่ฉันให้เธอก่อนแต่ง" ได้รู้ดำแดงเธอเลยแก้งัดเบือน

สิ่งที่ว่าแนกลายเป็นแค่ดาวเดือน ที่พร้อมลาเลื่อนไปกับกาลเวลา สุขที่ฉันให้เธอก่อนห้าม

ใครว่าก็ตามมันเกินหักห้ามอุรา เพราะหลงความหล่อหล่อเกินประเมินราคา

ยอมรับเลยว่าเธอคือราชาครองใจ เธอปิดประตูตีเมือง ใช้ค้อนอันเชื่องทุบเอาเมืองฉันไป

รู้ตัวว่าพลาด เมื่อเธอประกาศมีชัย นั่งบัลลังก์ใจสมเฝ้านิยามไยดี"

(สาวเสียเมือง : คัทลียา มารศรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงที่ยอมได้เสียกับฝ่ายชายก่อนแต่งงานกัน จะตกเป็น
เบี้ยล่างของฝ่ายชาย

"เคยสร้างฝันวิมานวันฉันคอย เปอร์เซนต์ฝันนั้นเหลือน้อย เหลือวันคอยก็น้อยวัน

กระต่ายน้อยเฝ้าจอมองจันทร์ กระต่ายได้แค่ฝันเหมือนฉันได้แค่ปอง วันเรารอกลายเป็นวันรักลา

รักหมดสัญญาเหลือค่าเป็นเศร้าหมอง เคยหวังไว้สุดท้ายกลายเป็นรอง เพราะเขามีเจ้าของ

เราได้ครองความชั่วใจ เธอร้อยเล่ห์หนี้นิยามทำหลอก รูปร่างกายทลายใจไม่ออก ถูกเขาหลอกรักง่าย

สุดเจ็บซ้ำเพราะคำผู้ชาย เขาสมรักสมใจก็คิดหน่ายไร้ความจริง

ใจดำทำดีใจเขามีชาตาน พุทธธรรมมะใจเป็นมารมีชาตานสู่สิง ใจดำทำลาย

แม้คนให้ใจรักจริง หน้าเนื้อใจสิงห์สูญเสียทุกสิ่งเหลือฝันสลาย"

(ใจดำทำดี : แอน มิตรชัย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ชายที่มีคู่แล้ว ใช้คารมหลอกหญิงอื่นให้รักและผิดหวัง

"อ้ายเคยบ่มีใจรักข้าเจ้าแล้วหนอ เขาเคยจ้อยชอดิตซึ่งที่สันป่าตอง เขาต่างสัญญาฮักร่วมใจปอง

อยู่สันป่าตองครองฮักสุขสันต์ อ้ายเคยฮักข้าฝักฮักครั้งแอ่วปอยหลวง ฮักข้าหวานทรวงบ่ฮักจะลงหลอกกัน

ข้าเจ้าฮักจริงเหน้อยิ่งชีวิต บ่ฮักหันอ้ายนั้นกลับมา

ดอกแมงวายคล้ายดังหัวใจอ้ายนา ยามสายลมพลีพา แมงวายลิวถลาล่องฟ้าสันป่าตอง

อ้ายทำบ่ฮักหันข้าเจ้าทั้งปวง ข้าเจ้าข้าทรวงที่ฮักอ้ายหลวงจักปอง อ้ายกลับหัวใจของอ้ายเคยครอง

ไอ้สันป่าตองหมองใจข้าเจ้าเอ๋ย"

(สันป่าตอง : วงจันทร์ ไพโรจน์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงที่ผิดหวังเพราะชายคนรักเปลี่ยนใจ โดยเปรียบเทียบ
ฝ่ายชายว่าเหมือนดอกแมงวายที่ปลิวไปตามสายลม

“วันนี้วันแต่งงานแก้วแดงท้ายคู้ง ไทยมุงเป็นฝูงเขาไปมุงดูเจ้าสาว
 คงใส่ชุดไทยท้องถิ่นอาบกลิ่นน้ำปรุงฟุ้งพราว เจ็บละเนื้อฉันเอ๋ยเอ๋ย เจ็บอย่างเคยหนอเรา
แล้วลูกในท้องฉันจะร้องเรียกใคร จะหาพ่อใหม่ใครจะมาสนเล้า ลูกรักอย่าตื่นนักสิ
 หรือว่าวันนี้เจ้าโกรธพ่อเจ้า เขาแต่งงานไปสดสด แบนก็มีวงหมดไปหลายกระเป่า
 ทำไมที่ฉันนั้นไม่ได้แต่ง บุญเขามันแรงบุญฉันมันเจือย จะแข่งบุญเขาคงจะไม่มีทาง
 จะเข้าไปขวางงานวิวาห์ของเขา ทำไม่ได้ฉันทำไม่ได้ เพราะว่าอายุเขาจัง”

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายทิ้งหญิงคนรักซึ่งตั้งท้องกับตนไปแต่งงานใหม่
 ทำให้ฝ่ายหญิงเสียใจและโทษว่าตนเองเป็นคนมีบุญวาสนาน้อยจึงไม่ได้แต่งงาน

“มีป้ายปักไว้ตรงรั้วหน้าบ้าน แม้นใครเดินผ่าน เชิญอ่านกันได้ไม่หวง
ป้ายเขียนเอาไว้เขตปลอดคนลง เจ้าบ้านยังนอนซำทรวง ถูกลงดวงใจเป็นแผล
 มีป้ายเขียนไว้ที่เดียวที่นี่ เพราะโดนย่ำยึกชายขี้รังแก เพราะหลงวาคำว่ารักแท้
 จึงชำระกาย้ำแย้ เป็นแผลร้าวรานดวงใจ ป้ายเขียนเอาไว้ใครก็อ่านออก แม้นใครคิดหลอก
 เชิญออกออกไปให้ไกล บ้านนี้ต้อนรับเฉพาะคนที่จริงใจ ช่วยมารักษาแผลให้ใครก็ได้ที่รักฉันจริง
 หากแม้นมีใครมอบใจรักมัน ป้ายที่หน้าบ้านฉันจะถอดไปโยนทิ้ง มีไหมชายใดที่ใจรักจริง
 ฉันพร้อมจะมอบทุกสิ่ง รักจริงให้เขาคนเดียว”

(เขตปลอดคนลง : ศัทธียา มารศรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงเคยผิดหวังจากความรัก ประกาศหาคนที่จริงใจ
 มาเป็นคู่ครอง และจะยอมมอบทุกสิ่งทุกอย่างให้กับชายคนนั้น

“มันยุติธรรมกันดีอยู่หรือ มันยุติธรรมกันดีหรือไร กับคนเคยรักกับคนเคยใคร
เธอซีเป็นคนไปอันซีจำใจทน คุณค่าฉันคงลดลงใช้ไหม เธอถึงได้ทำเหมือนคนละคน
 ก่อนเคยบอกรักก่อนเคยปากบ่น ว่าขาดฉันซักคนเธอคงตรอมใจตาย
 กันกระทะยังไม่ทันดำ เธอก็เปลี่ยนคำฉันงไม่หาย นี่หรือคือล้นผู้ชาย
 พุดดีก็ตอนหวังได้ พุดร้ายเมื่อตอนหวังทิ้ง

มันยุติธรรมกันดีอยู่หรือ มันยุติธรรมกันดีจริงๆ ถ้าเธอจะไปถ้าเธอจะทิ้ง
ขอบอกเธอด้วยใจจริง กอดฉันสักทีก่อนลา"

(กอดฉันก่อนลา : ธิดา ดวงดาว)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ไม่ยุติธรรมที่ฝ่ายชายมาบอกเลิกรักฝ่ายหญิง แต่ถ้าจะจากกันก็ขอให้จากกันด้วยดี

"โอ๊ยเจ็บตั้งใจโดนเหน็บด้วยหลาว ปวดร้าวเหลือเกินทั้งเงินและอาย
ก็อยู่ดีดีไหนพามาแต่งงานไป ทอดทิ้งให้น้องหมองไหม้ ข้าใจซึ่งไซ้ไศกา
 กลืนกล้ำความซ้ำความชอกช้ำใจ เงินอายพบใครไม่กล้าสบตา นั่งปิดตัวเองในห้องสุดหมองวิญญา
 แว่วเสียงเครื่องไฟดังมา ต้องให้สามลาแล้วน้ำตานอง

แข่งครูสาวแล้วเราจนมุม หัวใจร่วงลงตาตุ่ม เมื่อสิ่งหวงแหนโดนแย่งไปครองคู่
 ผิดหวังนั่งอกกลัดหนอง สัญญาต้นเดือนสิบสอง พอเจออะครูสาวแฟนเราเปลี่ยนไป
 เขาเชือดเราซ้ำหมองหม่นคนเดียว แทรกเสียวเหมือนโดนคมมีดกรีดใจ
 โอกาสเขาดีเราซิวฤทธิเกินใคร กัดฟันแล้วอวยพรให้ ทั้งคู่โชคดีได้ปีละคน"

(เขาขึ้นเราซ้ำ : อัมพร แหวนเพชร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงที่เสียใจเพราะฝ่ายชายเปลี่ยนใจไปรักหญิงคนใหม่ เป็นครุมีสถานภาพดีกว่าตน

"โอ๊ยจำกันไม่ได้ รักกันจะเป็นจะตาย จำกันไม่ได้ไซ้ใหม่ หัวใจเราต้องเจ็บชา
 พาใครมายืนอยู่ข้างกาย กลับมาวันนี้อยู่ใหญ่ ไม่ทักไม่ทายกันบ้าง โอ๊ยคิดไปแล้วกลุ่ม
 หุ้มเทความรักหมดใจ แล้วทำไมต้องผิดหวัง เหมือนคนไม่รู้จักกัน ทำลี้มกันมันเจ็บเสียจิง
 ส่งเธอให้ถึงริมฝั่งยังทิ้งกันไป ใจเหลือเป็นผง

โอ๊ยนิยายน้ำเน่า พุดไปกลัวเรื่องจะยาว เพราะเรามันแค่ผู้หญิง ถึงเธอไม่รักไม่แคร์
 โดนลอยแพยังอยากทวงตึง สิ่งเดียวให้รู้ตัวบ้าง บางครั้งรุ่งเรืองก็อาจร่วงลง รวยแล้วทำไมมอง แหวน
 เพชรทองเต็มกาย ลี้มแล้วลี้มว่าใคร ที่คอยห่วงใยคอยเสริมคอยส่ง รวยแล้วมาแยกวง
 ลี้มคนบ้านนาป่าดง ลี้มสาวร่างไปหลงสาวสตริง"

(รวยแล้วลี้ม : สุนารี ราชสีมา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า เมื่อฝ่ายชายมีฐานะร่ำรวยขึ้นก็ลี้มคนรักเก่าที่เคยสนับสนุนตน ทำให้ฝ่ายหญิงต้องเสียใจ

“เมื่อก่อนตอนเขาเป็นลูกบ้าน เราสองรักกันจนปานจะกลืน แต่พอเขาได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน
เหนือคนอื่น รักที่เคยหวานชื่น มันขึ้นมันขมเหมือนยา ได้แต่งเครื่องแบบตัดมาใหม่ใหม่
ใ้แก่นักสมใจผู้ใหญ่บ้านนา นั่งหัวตะพานหน้าเขากลับเหมือนจางเรดาร์ พอได้ดีมีค่า
ลืมนานาหน้าตาอย่างเรา เดี่ยวนี้ผู้ใหญ่บ้านหนุ่มกระชุ่มกระชวย มีสาวสวยสวยติดตาม
เพราะความหล่อเหลา ผู้ใหญ่เนื้อหอม เขาจึงไม่ยอมมองเรา ทั้งคนรักคนเก่าอย่างเรา
ให้นอนร้องไห้

อยากให้ผู้ใหญ่หนุ่มหันตำแหน่ง อยากแจ้งให้หลวงท่านทวงกลับไป
มาเป็นลูกบ้านเหมือนเดิม เริ่มรักกันใหม่ไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่ รักคงสมใจไม่ไกลจากกัน”
(ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม : กาญจนา มาศิริ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า เมื่อฝ่ายชายได้รับตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านก็ลืมหญิงคนรักไป
ฝ่ายหญิงจึงอยากให้ฝ่ายชายกลับมาเป็นลูกบ้านเหมือนเดิม เพื่อจะได้ไม่ลืมตน

“จุตฐุปสาบานสาบานต่อหน้าย่าโม ถิ่นที่หลานเติบโต ย่าโมเมืองฟ้าโคราช
ขอกราบลงกราบลงที่ตรงเบื้องบาท ว่าชาตินี้ทั้งชาติจะไม่รักใคร่อีกแล้ว ถูกพรากรักไปร้างไกล
ใจต้องผิดหวัง ครอบครัวย้ายเกลียดชัง ชัดขวางรักร้างดังแก้ว คัดสันไปเกือบสาย หายใจเริ่มแผ่ว
อกหักต้องซ้ำเป็นแนว เจ็บพอแล้วเพราะจนเกินไป

ย่าจ๋าหลานมาร้องไห้ให้เห็น เป็นน้ำตาของความลำเค็ญ เป็นน้ำตาของความเสียใจ
ย่าจ๋าอย่าคงไม่ว่าอะไร อยากจะมาระบาย ระบายล้างความขำใจไหลตามน้ำตา จุตฐุปสาบาน
สาบานต่อหน้าย่าโม อริษฐานใหญ่โตย่าโมได้รู้ใจข้า ขอเก็บใจอย่าไปรักใคร่ดีกว่า อยู่ทำสวนทำนา
ตามประสาคนจนจน”

(หลังน้ำตาต่อหน้าย่าโม : สุนารี ราชสีมา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงเสียใจเพราะถูกครอบครัวของชายคนรักเกลียดชัง
กีดกัน จึงได้มาสาบานต่อหน้าย่าโมว่าจะไม่ขอรักใคร่อีก

“วันใดปีกมาอำยอย่าลืมเนื้อ ชื่อกางเกงยีนส์แรงเลอร์ฝากน้องบ้างหนา เพราะใกล้เข้ามาทุกทีแล้วงาน
สงกรานต์เดือนหน้า อย่าลืมสัญญาปล่อยน้องคอยเก้อ

วันใดปีกมาอำยอย่าลืมหลง ชื่อเสื้อยกทรงวาโก้ฝากน้องบ้างเนื้อ หวังว่าอำยคงไม่ลืมสัญญา
ให้คอยทำเก้อ ชื่อมาฝากเนื้อถ้ายังรักกัน ให้นั่งแ่่งงานสงกรานต์เจียงใหม่ ดวยอำยนะกะสาดน้ำสาดท่า
ม่วนกันเตงวัน ถ้าเงินเหลือพอสร้อยคอแหมเส้นไว้เป็นของขวัญ นังนับคืนวันอยู่สันกำแพง

พอวันนั้นมาถึงคราวจริงจริง เป็นมีแม่หญิงมาด้วยแก้มขาวปากแดง เขาลือกันว่า
เป็นเป็นแฟนกันหมั้นแล้วจะแต่ง สาวสันกำแพงเป็นเลยเกลี้ยงลิ้ม"

(สาวสันกำแพง : ย้อย ญาติโยม)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงสั่งให้ชายคนรักที่ไปทำงานต่างถิ่นซื้อของมาฝากตน
แต่เมื่อคนรักกลับมาอีกเฝ้าหญิงอื่นมาด้วย ทำให้ตนต้องเสียใจ

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังของผู้หญิงว่า
ผู้หญิงที่ไม่รักนวลสงวนตัว หลงเชื่อคำพูดของผู้ชายง่าย ๆ ทำให้อาจต้องเสียใจ และถูกคนในสังคม
นินทาได้ นอกจากนี้ผู้ชายที่มีนิสัยเจ้าชู้ ยังทำให้คนรักเสียใจ และเกิดเป็นปัญหาครอบครัวขึ้น
ภายหลัง นอกจากนี้ยังพบเพลงที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังของฝ่ายหญิงอีก คือ
ไเหน่ว่าไม่ลิ้ม รักคนแก่ดีกว่า รักลงน้ำลง เกลียดคนหลายใจ บาร์หัวใจ

3.1.1.2 การเกี่ยวพาราสี

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบ
แนวคิดเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสีว่า ฝ่ายชายเท่านั้นที่เป็นฝ่ายเกี่ยวพาราสีหรือเป็นฝ่ายเสนอ
ความรัก ทั้งนี้เนื่องจากในสังคมไทยฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายบอกรักฝ่ายหญิงก่อน

ตัวอย่าง

"ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ได้ไหมเล่าเธอหากเธอหัวใจยังว่าง จะคอยขัดถูห้องใจมิให้ดำด่าง
หนักเบาฉันเอาทุกอย่างแล้วแต่เธอสั่งมา ถ้าเป็นพระเอกในหัวใจเธอ เชื้อไหมเล่าเอาก็ปีไม่มีหนีหน้า
ถ้าหากสมหวังได้ร่วมเดินทางดังว่า จะรักและเฝ้าบูชาขอเพียงมาอยู่คู่กับฉัน

หากมันสมหวังเหมือนดังใจคิด トラบชั่วชีวิตไม่มีแปรผัน มอบใจมันคงซื่อตรงต่อกัน
รักวันเต็มวันเท่านั้นเป็นพอ ขอเป็นผู้ให้รับใช้คนดี สร้างสรรค์ไมตรีก็ปีไม่มีลวงล่อ สิ่งที่เราคาดหวังสองเรา
ร่วมใจกันต่อ ดอกรักจะบานชูช่อ วันและคืนสดชื่นสุขสม"

(ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ : สุทธิราช วงศ์เทเวศย์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายจะขอเป็นคนรักของฝ่ายหญิง โดยให้คำมั่นสัญญาว่า
จะรักตลอดไปอย่างมั่นคง

"โอไอโอละเนื้อเออเอ่อน้องพร พราจพรคีนนี้ขอนแก่นบ้านพรด้วยได้ใหม่ พี่คนบ้านไกล
ขอมาอาศัยอย่าได้ตัดรอน หากว่าเจ้ารับปากจะซื้อหมากซื้อพลู ซื้อเนื้อซื้อหมูไปฝากแม่พร
พ่อท่านดูหรือเปล่า ชอบทานเหล้าไหมเอ๋ย ถ้าชอบลูกเขยจะหิ้วไปฝากท่านซักแกลลอน
จะซื้อผ้าซื้อผอน ซื้อชุดนอนไหมใหม่ สร้อยแหวนกำไลไปฝากน้องพร พี่จึงโทรถามก่อน
พรรังเกียจหรือเปล่า อย่าให้ไปฟาลัวต้องอดข้าวนะน้องพร

โอไอโอละเนื้อเออเอ่อน้องพร ใจเอ๋ยใจไม่รู้เป็นไฉนอยากไปแต่บ้านพร พี่อยากไปนอน
ที่บ้านของพรทุกคืนทุกคืน แม่นได้กอดเนื้ออุ่น ถ้ามีบุญได้แถม จะหอมสองแก้มทุกคืนทุกคืน
พี่จะปรนนิบัติยอมเป็นทาสรักเจ้า ทุกคำทุกเช้าจะช่วยหุงข้าวผ่าฟัน พี่ทำนาก็เก่งแถมร้องเพลงก็เป็น
อากาศเย็นเย็นจะร้องกล่อมพรทุกคืน พี่นี้มาขออดร้อนขอเมตตาเถิดเจ้า สงสารเถอะสาว
ขอนแก่นชมดาวซักคืน โอไอโอละเนื้อเออเอ่อน้องพร"

(รักน้องพร : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายขอไปเยี่ยมบ้านฝ่ายหญิง จะซื้อของไปฝาก ถ้า
ฝ่ายหญิงยอมมาเป็นคู่ด้วยจะยอมทำทุกอย่างเพื่อเอาใจเธอ

"ดิงนังนัง ดิงนัง ชะเออเอ่อเออ พุดจริงจริงไม่หลอก ก็เพราะรักจึงบอก
จึงบอกออกมาจากหัวใจ เกิดมาเป็นหนุ่มร้อนรุ่มยังไม่เคยรักใคร อยากจะทำความนัย
ความนัย แต่มันก็ไม่ค่อยกล้า ดิงนังนัง ดิงนัง ชะเออเอ่อเออ พี่รักจริงถึงหยอก พี่ไม่ใช่มะกอก มะกอก
ก็ว่าสามตะกร้า ถึงશેถึงเชือก ก็รักเธอตลอดเวลา อยากจะชวนเธอมา เธอมา พุดภาษาเดียวกัน
รักจริงจริงให้ดิงนัง ดิงนัง ดิงนังดีดี จำได้ไหมคนดีคำนี้ที่เราเข้าใจกัน
ถึงมันไม่มีความหมาย แปลไม่ได้ก็ไม่สำคัญ เป็นภาษาสวรรค์ ที่สองเรานั้นนะรู้กันก็พอ
ดิงนังนัง ดิงนัง ชะเออเอ่อเออ ไม่รักจริงไม่กล้า เดือนสี่ปีหน้า ปีหน้า พี่จะมาขอ
ถึงไม่รวยเท่าไร หัวใจมันบอกไม่ต้องรอ วันนั้นแหละหนอ ละหนอ พี่จะขอดิงนัง"

(รักจริงให้ดิงนัง : รุ่ง สุริยา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายอยากบอกรักฝ่ายหญิงแต่ไม่กล้า

“หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วไยไม่เห็นใจบ้าง รับรักพี่หน้อยน้องนาง
เห็นใจพี่บ้างเกิดแม่คุณ (โหย โหย โหย หนาวจะตายอยู่แล้ว) ห่มผ้าใครหรือว่าหนาวคลาย
 ผิงไฟใครว่าทำให้อุ่น แม้นหนาวรักเป็นทุน กอดใครก็ไม่อุ่นเหมือนกอดน้องนาง
 หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วไยไม่เห็นใจบ้างหากแม้น ได้กอดน้องนางก็เหมือน
 ได้กินเปิด่างไฟแดง (โหย โหย โหย หนาวจะตายอยู่แล้ว) ขอหมั้นเอาไว้ก่อนเถิดน้องเดือนสิบสอง
 พี่จะมาขอแต่ง แม้นสินสอดเจ้าแพง พี่มีเงินแต่งหอรกน้องเอ๋ย”

(หนาวจะตายอยู่แล้ว : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายอ่อนวอนขอให้ฝ่ายหญิงเห็นใจรับรัก

“ผมจับสาวไม่เก่ง ต้องใช้ตุ้มเพลงเป็นสื่อ วันทั้งวันไม่เคยขาด ผมแลกเหรียญบาท
 ตั้งสี่ห้ากำมือ หยอดเพลงจากใจคนชื้อ เป็นเหมือนสื่อสสารรักจากใจ ผมจับสาวไม่เก่ง
 ต้องใช้ตุ้มเพลงจับให้ คุณเอ่คุณอืดคุณอ้อย และนั่นคุณหน้อยคุณต้อยไซ้ไหม
 คุณหญิงคุณมากับใคร จำผมได้ไหมไอ้หนุ่มตุ้มเพลง

คุณตุ้มคุณแมว คุณแหวนคุณแดง คุณเก่คุณเก่ง คุณโอ้คุณกิมคุณจิมคุณจุ่ม
 คุณตุ้มคุณยืมชื้อยาเคร่ง ฟังฟังเกิดฟังเพลงเราคนกันเองไม่ใช่อื่นไกล ผมจับสาวไม่เก่ง
 ต้องใช้ตุ้มเพลงจับให้ มีไหมคนที่เอ่ยชื้อ จะรักคนชื้อที่ไม่หลอกใคร หากมีโปรดยืมมาให้
 มาเป็นขวัญใจไอ้หนุ่มตุ้มเพลง”

(ไอ้หนุ่มตุ้มเพลง : ยอดรัก สลักใจ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้ชายที่เกี้ยวผู้หญิงไม่เก่ง ต้องอาศัยเปิดเพลงจากตุ้มเพลง
 สื่อความรักถึงฝ่ายหญิง

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเกี้ยวพาราสีว่า ผู้ชายจะมาพูด
 หรือบอกผ่านมาทางสื่อเพื่อเกี้ยวผู้หญิงที่ตนรัก พร้อมทั้งมาเอาอกเอาใจฝ่ายหญิงเพื่อให้ฝ่ายหญิง
 รักตน

3.1.1.3 การชื่นชมคนรัก

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิด
 เกี่ยวกับการชื่นชมคนรักว่า ฝ่ายหญิงจะภูมิใจและชื่นชมชายคนรักที่มีความประพฤติดี

ตัวอย่าง

“ได้อีกกับอ้ายเหมือนใจได้ปริญญา ชีวิตผู้สาวบ้านนาวุฒิการศึกษามีน้อย ขาดโอกาสเรียน เพราะจนเป็นคนเลือนลอย โชคดีมีอ้ายเฝ้าคอยหยั่งยื่นให้โอกาสใจ ยิ่งพบยิ่งไถ่ลั่นใจอ้ายเป็นคนดี ยามเจ็บยามไข้ชีวีนี้้องมีอ้ายคอยดั่งไว้ เป็นพี่ยามท้อเป็นพ่อยามน้องหวั่นไหว ยามป่วยเฝ้าดูแลใจ อ้ายคือผู้ให้เรื่อยมา บุษบาอ้ายเป็นพ่อพระในใจ เชื่อไหม เชื่อใจอ้ายทุกเวลา ได้โอกาสเรียน ได้รับจากอ้ายแทนค่า ขอขอบคุณสวรรค์เมตตาประทานอ้ายมาอย่า

ได้อีกกับอ้ายเหมือนใจได้ปริญญา น้องอยู่ยืนสู้ชีวาเพราะว่าอ้ายปูทางไว้ จับมือประคอง ขอร้องอย่าได้เปลี่ยนไป อ้ายคือปริญญาใจน้องจึงยิ้มได้วันนี้”

(ปริญญาใจ : ศิริพร อำไพพงษ์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงชื่นชมชายคนรักที่มีจิตใจดีรักและเมตตาตน เปรียบเหมือนกับตนได้รับปริญญา

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับการชื่นชมคนรักว่า ฝ่ายหญิงเชื่อว่าการได้ คู่ครองที่ดีจะทำให้ชีวิตของตนเองมีความสุขและนับเป็นความภูมิใจอย่างหนึ่ง

3.1.1.4 การแสดงความในใจ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิมเนสของพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงความในใจว่า เกิดขึ้นได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ดังนี้

1) การแสดงความในใจของฝ่ายชาย จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิมเนสของพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงความในใจของฝ่ายชาย ที่มีแนวคิดตรงแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่าง

“เจ๊อัยแจ้วแว่วเสียงสำเนียงขับร้อง ดังเพลงมนต์รักแม่กลอง ล่องลอยพริ้วหวานชานมา
กล่อมสาวงามบ้านอัมพวา มนต์รักแม่กลองแว่วมา เหมือนสายธาราแม่กลองรำพัน
พี่ต้องจากลาขวัญตานีมน้อง ไม่ลืมลาสาวแม่กลอง ต้องครวญหวนมาสักรวัน กลิ่นเนื่อนาง
ไม่จางสัมพันธ์ เราสองล่องเรือร่วมกัน ร้องเพลงชมจันทร์ลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ลืมน้ำใจไมตรี
สาวงามบ้านบางคนที่เอื้ออาทรเรียกร้องให้ดื่มน้ำตาล พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง
ก่อนลาจากสาวแม่กลอง เราย่วมปิดทองงานวัดบ้านแหลม

เจื้อยแจ้วแว่วเสียงลำเนียงขับร้อง ครวญครวญสาวแม่กลอง ล่องลอยเมื่อคืนข้างแรม
กรุ่นหอมไอทะเลเคล้าแถม มนต์รักแม่กลองแทรกแซม คิดถึงพวงแก้มนวลสาวแม่กลอง"

(มนต์รักแม่กลอง : โอภาส ทศพร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้ชายที่เดินทางมายังแม่กลอง แล้วประทับใจในความงาม
ความมีน้ำใจของสาวบ้านอัมพวา แล้วหวังว่าจะได้มาที่นี่อีก

"ผมจรรจนแรมจากลุ่มน้ำมูล ทั้งดินดอกคูณเพราะความรู้น้อยต่ำต้อยเพียงดิน
เอาเสียงสวรรค์สร้างสรรค์ด้านศิลปิน เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่น หากินอยู่กับเสียงเพลง
ขอแฟนเห็นใจผมด้วยสักคน ให้อุ่นอุ่นหน้ามน นักร้องคนจนจะกล่อมบรรเลง
ยามไหนมีรักสุขนักเมื่อรับฟังเพลง จะกล่อมขวัญแม่สาวแก้มเป่ง ร้องเพลงเบาเบาข้างหู
เพลงนี้ผมร้องจากใจฝากมา จากหนุ่มลูกทุ่งท้องถิ่น พี่บ้านน้ำอาช่วยโปรดเอ็นดู
ลูกทุ่งคนยากฝากให้อุ้มชู หากคุณเปลี่ยนใจไว้คู่ เชิญยอดพฐฟังเพลงหวานหวาน
เสียงเพลงบรรเลงขับกล่อมยามเหงา หวีวแว่วแผ่วเบาแม้นยามคุณเศร้าก็จงขึ้นบาน
ยามไหนหม่นหมอง จะร้องกล่อมขวัญดวงมาลัย ฝากเพลงลอยตามลมถึงบ้าน
หลับฝันถึงผมสักนิด"

(ลูกทุ่งคนยาก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้ชายลุ่มแม่น้ำมูลที่มีความรู้น้อย จึงหันมาเป็นนักร้อง
ลูกทุ่ง และขอให้แฟนเพลงช่วยสนับสนุนตน

2) การแสดงความรักในใจของฝ่ายหญิง จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบ
ชิงชนะเลิศรางวัลพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงความรักในใจของฝ่ายหญิง
ที่มีแนวคิดตรงแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่าง

"นั่งมองท้องนาสวยเด่น ฟ้าคืนเพ็ญสวยเย็นจริงนอ
เดือนดาวน้อยล่องลอยล่อมเกลื่อน ใจดาวเดือนเคลื่อนไปถึงไหนกัน จะลอยไปถึงแฟนฉันหรือเปล่า ถ้า
เดือนเจ้าลอยไปถึงเขานั้น ฝากได้ไหมความในใจฉัน บอกเขานั้นว่าฉันคิดถึงจัง
เดือนเจ้าอย่าแกล้งให้ฉันอกหัก เพราะฉันรักเขามากไม่อยากผิดหวัง เดือนเจ้าบอกว่าฉันรักเขาจัง
ช่วยกระซิบสั่งย้ำเดือนอย่าเชือนแซ"

(บอกรักฝากเดือน : สมศรี สุขโขทัย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงฝากความคิดถึงของตนผ่านดวงดาวให้ช่วยไป
บอกชายคนรัก

"ฮักนิดน้อยเค้าเรียกว่าฮักจิงปิง ฮักจริงจริงเค้าเรียกว่าฮักจางปาง ฮักมากน้อย
เค้าเรียกว่าฮักแจงแปง ฮักเริ่มรุนแรงเค้าเรียกว่าฮักโจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง

จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง ใหม่ใหม่ฮักฮักจิงปิง วัดได้จริงจริง ฮักเท่าหอยโข่ง
นานเข้าฮักฮักจางปาง ความรักชักกว้างเท่าปากลำโพง ต่อมาฮักฮักมากเข้า คำเพลเย็นเข้า
ฮักเท่าเท่าโอง โดนโดนฟ้าก็ยิ่งแคบเพราะน้องชิตแอบฮักฮักโจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง

โจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง โปรดเถอะฮักฮักจริงจริง ไม่ใช่ฮักฮักมาว่า
โพรงโพรง ฮักฮักมากกว่าผู้ใด สาบานก็ได้ต่อหน้าลำโพง เมื่อยามฮักฮักไปรยืมให้ ลูกตาก็ใส
หัวใจก็โปร่ง สงสารน้องน้อยเด้อฮักฮัก อย่าปล่อยน้องตายเพราะฮักฮักโจงโปง จิงปิง จางปาง
แจงแปง โจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง"

(ฮักฮักโจงโปง : ฝน ธนสุนทร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงแสดงความในใจว่ารักฝ่ายชายมากขึ้น โดยเปรียบเทียบ
ลำดับความรักจากหอยโข่งเป็นโองและเป็นปากลำโพง

"แต่ก่อนแต่ไรหัวใจล้ำแกร่ง ใจเคยเข้มแข็งเหมือนแท่งเหล็กหนา
ชายตามติดตามจับเรื่อยมา จันไม่เคยนำพาเก็บเอามาสนใจ แต่มาวันนี้เห็นทีใจแตก
เจอเขาครั้งแรกหัวใจอ่อนไหว ชายคนนี้มีดีอะไร เจอหน้ากันทีไรหัวใจสั่นรัว

โอ้ใจเอ๋ยใจทำไมไม่อยู่กับเนื้อกับตัว เพียงเขายิ้มยั่วก็เผลอตัวรักเขาแล้วซี แต่ก่อนแต่ไร
ไม่เคยใจอ่อน ไยจึงรุ่มร้อนสิ้นแรงหลักสี่ ดังเหล็กแข็งโดนไฟนะซี ไม่ทันเอาค้อนทุบตีก็อ่อนไปเอง"

(ใจอ่อน : ฝน ธนสุนทร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงที่ใจแข็งไม่ยอมรักชายใดมาก่อน แต่เมื่อมาพบ
ชายคนนี้ได้กลับหลงรักเขาทันทีโดยไม่มีเหตุผล

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงความในใจว่า เป็นการ
บอกความในใจของตนเองที่ต้องการให้คนรักได้ทราบ โดยอาจรำพึงรำพันกับธรรมชาติรอบข้าง
หรือบอกกับตัวเองก็ได้

3.1.1.5 การกลัวความผิดหวัง

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพินเนตทองพระราชทาน พบแนวคิด
เกี่ยวกับการกลัวความผิดหวังว่า เกิดขึ้นได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ดังนี้

1) การกลัวความผิดหวังของฝ่ายชาย จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการกลัวความผิดหวังของฝ่ายชายที่มีแนวคิดรองแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่าง

“ใครเลยจะรู้ จะอ่านดูหัวใจเธอออก รักหรือแกล้งหลอก ไปรดบอกฉันสักคำได้ไหม
ช่วยตอบฉันที ก่อนที่จะสายเกินไป รักฉันจริงใจหรือเพียงแกล้งให้ลุ่มหลง กลัวความผิดหวัง
กลัวเป็นเหมือนดังทางผ่าน ยิ่งคิดยิ่งหวั่น เกรงเธอ นั้นจะไม่ซื่อตรง กลัวจะพบเจอคนหัวใจไม่มั่นคง
พะว้าพะวงเหมือนคนกำลังหลงทาง

กลัวฉันกลัวไปหมดทุกสิ่ง กลัวฉันกลัวเธอจะทิ้งขว้าง กลัวต้องอกหัก กลัวรักนั้นจะอัปปาง
กลัวความอ้างว้าง กลัวนั่งน้ำตาคลอ กลัวเธอเมินหมางห่างฉัน คิดแปรป่วนใจเผลอมีคนอื่น
ปล่อยให้ฉันนับวันเฝ้ารอ คำมั่นสัญญายังตราตรึงไม่ซึ่งพอ ถ้าใจมันท้อฉันกลัวจะรอไม่ไหว”

(กลัว : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ ผู้ชายที่กลัวผู้หญิงจะแกล้งหลอกให้รัก

“คำว่ารักสั้นนักพูดง่าย แต่ทำไมผมไม่กล้าบอกรัก เจอสาวสาวเป็นต้องคิดหนัก
แม้แต่จะทักยังไม่กล้าสักที อยากบอกรักกลัวนักจะเก้อ กลัวว่าเธอจะเบือนหน้าเมินหนี
เจ็บใจรักเขาเล่นปรี ใ้รักแค่นี้ไม่กล้าบอกกับเขา ใ้รักจำใครว่าพูดง่าย แต่ผมอายอาย
ไม่กล้าบอกเขา กลัวแม่คุณจะเฉียวขุนด่าเอา ได้แต่กินเหล้าเมาเมาย้อมใจ อยากบอกรัก
ยากนักจริงนั้น คนรักกันนั้นเขาพูดง่าย ใครสงสารช่วยที่เป็นไร นึกว่าเห็นใจคนช้ำายเกิดหนอ

คำว่ารักสั้นนักพูดง่าย แต่ทำไมผมไม่กล้าบอกรัก เจอสาวสาวเป็นต้องคิดหนัก
แม้แต่จะทักยังไม่กล้าสักที”

(คนช้ำาย : สันติ ดวงสว่าง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ ฝ่ายชายเป็นคนช้ำายไม่กล้าบอกรัก กลัวจะผิดหวัง

2) การกลัวความผิดหวังของผู้หญิง จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการกลัวความผิดหวังของฝ่ายหญิงที่มีแนวคิดรองแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่าง

“กุหลาบเวียงพิงค์ดอกนี้มีเจ้าของ เพิ่งแรกแย้มบ่มิไผ่ปอง เป็นเจ้าของครองใจเด็ดดม
ส่งกลิ่นอบอวลยั่ววนหัวใจไปตามสายลม ทิวแวันแคว้นแดนไทย หมายถึงสมเป็นกุหลาบเวียงเหนือ
กุหลาบเวียงไหน ทิวถิ่นแคว้นในแดนสยาม ยังบ่มิเทียมเทียบเท่าความงาม เปรียบดังสาวชาวพิงค์
งามเหลือ บิดได้แต่งเติมเสริมส่งไว้ลวงให้ใครหลงเชื่อ ปากบ่แดงบ่เป้งบ่ได้เจือ คิ้วบ่ได้เถื่อนดินสอ

กุหลาบเวียงพิงค์ดอกนี้สวยจริงเจ้าเอ๋ย ยังมีผู้ใดไหนเลยมาโลมเล้าเอาไปพนอ
ด้วยสาวชาวพิงค์กลัวบ่ฮักจริงของชายรูปหล่อ กลัวเสียนักกลัวคำบื้อยอ กลัวน้ำตาร่วงรินทรวง
หมู่เฮาชาวเหนืออย่าไปเชื่อเชียวหนอคำชาย เดี่ยวจะต้องเจ็บซ้ำใจกาย เป็นเมืองใต้พุฒจากหลอกลวง
หากเป็นได้เฮาเป็นคงทิ้งเราน้ำตาไหลร่วง หากหลงลมคงโดนหลอกลวง ข้าทรวงเหมือนดังบัวบาน”

(กุหลาบเวียงพิงค์ : วงจันทร์ ไพโรจน์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงสาวชาวเหนือมีความสวยงาม กลัวผู้ชายกรุงเทพ ฯ
จะมาหลอกลวง ทำให้ต้องเสียใจ

“เสียงรถไฟเปิดหวูดแทบทรุดสุดขวัญหาย เออเออเอ็งเอ๋ยล้อรถกำลังจะแล่น
พาแฟนของฉันเคลื่อนไป มองแฟนใจแสนอาวรณ์ บางตอนก็ทนไม่ได้น้ำตาฉันเลยรินร่วง
ด้วยความเป็นห่วงเป็นใย ยืนโบกมือบ้ายบายแสนอาลัยวันลา ทำยรถจะลาขับล่อง
ยืนมองจนลับกับตา แฟนลาไปหาทำงาน โครงการจะมาปีหน้า คิดแล้วพาใจเราฝ่อ
เมื่อแฟนรูปหล่อไกลตา กลัวไปเพลินคลับบาร์ไปหลงดารากรุงไกล รถไฟแล่นไปไกลห่าง
เหมือนนางบอกรักเปลี่ยนไป กลัวสิ่งแวดล้อมกล่อมตัวเมามัวเป็นคนลืมง่าย ล้อรถกำลังบดราง
เหมือนดังถูกบดดวงใจ ยืนเศร้าซึมน้ำตาไหลหาคนปลอบใจก็ไม่มี

รักร้างดังกวางไกลป่า ดังปลาลาหนองน้ำ มีแวผิดหวังมาเตือน แซ่เขื่อนไม่มาคงที่
รถไฟถึงไกลยังกลับ ไม่ลืมไม่กลับสถานี แฟนจากเราวันนี้สังหรณ์ว่าพี่จะลืม”

(ส่งแฟนขึ้นรถไฟ : แมงปอ ชลธิชา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายหญิงกลัวชายคนรักที่ไปทำงานในกรุงเทพ ฯ หลงแสงสี
ในเมืองหลวงและลืมความรัก

“ไอ้ทูลกระหม่อมเอ๋ย ทูลเอ๋ยทูลกระหม่อมจอมใจ ฟังเสียงสำเนียงหวานให้ จากดวงหทัย
กล่อมให้พี่เอนนิทรา ไอ้ทูลกระหม่อมเอ๋ยแคนเขนย คืออ้อมกอดกานดา ความรักอันเลอล้ำค่า
อุ่นในอุราตราบฟ้าและดินมลาย

แสนเสียวเปลี่ยวระรัว หวั่นกลัวรักนานเนิ่นน้อยจะคลาย ไอ้ว่ารักเอ๋ยรักของผู้ชาย
เปรียบคล้ายสรวงยิ่งกว่าลำน้ำหม่นวน ยอดไผ่ใบโคกพริ้วครวญหวิวฟังยิ่งเสียดกมล
ความรักอันร้อนแรงขึ้น เปรียบดุจดังมนต์ร้ายไว้ให้ใจแสนเศร้า”

(ไอ้ทูลกระหม่อม : จินตนา สุขสถิตย์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงรักผู้ชายอย่างเทิดทูน และกลัวว่าต่อไปความรักจะ
จืดจาง

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการกลัวความผิดหวังว่า ฝ่ายชายกลัว
ผู้หญิงจะไม่รับรักจากตนจึงไม่กล้าแสดงความรู้สึกในใจออกไป ส่วนฝ่ายหญิงเกิดจากความ
ไม่มั่นใจในชายกลัวว่าจะมาหลอกหลวง หรือไม่มั่นใจคนรักว่าเมื่อห่างไกลกันหรือคบกันไปนาน ๆ
คนรักจะเปลี่ยนแปลงไป

3.1.1.6 การรอคอยความรัก

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิมเนศทองพระราชทาน
พบแนวคิดเกี่ยวกับการรอคอยความรักว่า เกิดขึ้นได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ดังนี้

1) การรอคอยความรักของฝ่ายชาย จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบ
ชิงชนะเลิศรางวัลพิมเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการรอคอยความรักของฝ่ายชาย

ตัวอย่าง

“วันเวลาหมุนเวียนเปลี่ยนไป ยังจำได้ไหมวันเธอบอกลา ฉันส่งเธอที่ซานชาลา
เราสัญญาจะมาพบกัน คอยเฝ้ารอคอยวันเธอกลับ ฉันนั่งนับเวลาผ่านผันวันและคืน
มันแสนเนิ่นนานจนถึงวันที่เราสัญญา

ฉันมารอเธอเพียงผู้เดียว ไม่ได้เหลียวแลมองหาใคร ไม่เห็นมีใครเคยชิดใกล้
คงลืมหาดีใหญ่เสียแล้วหรือเธอ วันเวลาแม้จะผ่านไป หนุ่มหาดีใหญ่ยังคอยเสมอ
ยังจดจำสัญญาที่เธอ ให้ฉัน คอยเธอที่หาดีใหญ่”

(คอยเธอที่หาดีใหญ่ : หนู่ย ชัยยะวัฒน์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า หนุ่มหาดีใหญ่มีความรักเดียวใจเดียว รอคอยหญิงคนรักที่
จากไปอย่างมั่นคง

2) การรอคอยความรักของฝ่ายหญิง จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิมเนสของพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการรอคอยความรักของฝ่ายหญิงที่มีแนวคิดรองแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่าง

"ได้ยินไหมพี่ เสียงนี้คือสาวบ้านนา พร้าเพรียกเรียกหา ตั้งตาคอยรอคอย
คอยเข้าคอยเย็นไม่เห็นสักหน่อย ปีเคลื่อนเดือนคล้อย รักเอ๋ยมาลอย รักเอ๋ยมาลอยแรมไกล
 อีกเมื่อไรรักจะคืนรินรมย์ ตะแบกบานแล้วร่วงสีม่วงที่พี่ชื่นชม หรีดหิ้งระงม
 พี่ปล่อยน้องให้ตรมคนเดียว

รวงเอ๋ยรวงทองต้องร้างคนเกี่ยว รวงข้าวคอยเคียว น้องนี้คอยเหลียวคอย
 นับวันรอพี่มา กลับเกิดหนาสาวบ้านน่ายังคอย ตะแบกบานแล้วร่วงสีม่วงที่พี่ชื่นชม
 หรีดหิ้งระงมพี่ปล่อยน้องให้ตรมคนเดียว"

(เหมือนข้าวคอยเคียว : เพลินพิศ พูลธนะ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ ผู้หญิงรอฝ่ายชายคนรักกลับมาจากไปทำงานต่างถิ่น โดยเปรียบเทียบตนเองเป็นรวงข้าวที่รอให้ชายคนรักมาเกี่ยวไป

"พี่จำพี่สัญญาปีนี้แล้วไม่มาแต่ง คำสินสอดก็ไม่แพง หรือพี่แกล้งให้แแก้วรอเรื่อยไป
 พี่จำพี่แฉวย่านบ้านนี้ เขาว่าแก้วได้หม้ายชันหมากแล้วหรือไร แก้วแสนอับอาย
 เมื่อถูกหญิงชายประจาน ปีนี้ข้าวไม่ดีแก้วไม่ว่า แต่อย่าลืมปีหน้าพี่ต้องมาแต่งงาน
 จะรออีกปีคราวนี้คงอีกไม่นาน ใจไหวหวั่นกลัวพี่หลอกหลวง

พี่จำพี่สวนตัวแก้วนี้พี่ไม่ต้องห่วง จะไม่ขอมีคู่คง พี่อย่าหลอกหลวงจงรีบมาแต่งงาน"

(แแก้วรอพี่ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ ฝ่ายหญิงรอชายคนรักให้มาสู่ขอ แต่ชายคนรักไม่ยอมมาสักที จึงอยากให้รีบมาขอตนแต่งงาน เพราะตนถูกชาวบ้านนินทาว่าเป็นหม้ายชันหมาก

"เห็นสวนแดงกรอบแดงเป็นเถา โอ้ออกสาวปูดร้าวหวั่นไหว ลบไม่เลื่อนให้เดือนใจหนัก
 ว่ารักสลาย พี่จากน้องไปแรมปี นึกหนาวอีกคราวแล้วหนอ พ่อหนุ่มพี่อย่ามัวรอรี
 ใครคนอื่นเขาชื่นเขาจำตลอดปี ร้าวฤดีทุกวี่ทุกวัน

พี่จำพี่งน้อยน้ำอ้อยครวญเพลงบรรเลงรักเก่า สวนแดงบ้านเราชบเซาลมหนาวกระหน่ำ
 ดินแยกระแหงแห้งแล้งไรแดงไม่มีคนทำ หนาวกายหนาวใจคอยช้า พี่เอ๋ยใจดำลืมคำมั่นสัญญา

น้องคนหาอีกคราวใหม่ พี่จึงไม่หวนคืนมาบ้านนา สาวสวนแตงลิ้นแรงทำไร
ไอ้พี่จากกลับมาอย่าลืม อย่าลืม อย่าลืม

(เสียงครวญจากสวนแตง : กชกร คำแก้ว)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงชนบทรอชายคนรักกลับมาอยู่กับด้วยกัน

“น้องเป็นสาวขอนแก่น ยังไม่เคยมีแฟนบ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อน
 ได้แต่นอนตะแคง ยามเมื่อแล้งฝนหวาน จะมีชายใดไผ่ต้องการ จะมีชายใดไผ่ต้องการ
 หมายปองน้องนั้นแม้ต้องการจะคอย สาวอีสานบ้านป่าเขาก็ไปทำนา ค่ำลงมาเหงาหงอย
 เขาวาน้องเป็นลาว เป็นสาวเมืองอีสาน ใจน้องนั้นเลื่อนลอย จงเอ็นดูแน่ได้อ้ายเด้อ
 จงปรานีน้องแน่จักหน้อย ฮักน้องบ่อยบ่อยพอน้องได้พลอยดีใจ

ใจดวงเดียวที่น้องมีอยู่ เปิดประตูให้แล้วดวงใจ พยายามองว่าน้องด้อยต่ำ
 หากจะดำก็ดำแต่กาย สาวอีสานมองเหม่อ นอนละเมอเหม่อคอย ใจเลื่อนลอยคอยหา
 เห็นเป็นลูกชาวนา อ้ายจึงบ่อยากเจอ บ่อยากมาหมั้นหมาย คอยแรมปีน้องนี้เอียงอาย
 คอยคอยคอยน้องคอยจนอาย คิดแคลงแขนงหน่าย หรืออ้ายบ่อยากมาแล”

(สาวอีสานรอรัก : อภิญา จรรย์วงศ์)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า หญิงสาวชาวขอนแก่นที่ร่ำร้องและรอคอยความรักจากชาย
 หนุ่มให้มารักตน แต่ก็ยังไม่มีใครเข้ามาจึงคิดน้อยใจว่าตนเอง

“อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถมนี้” อยากเจอคนดีดีแถมนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือหน้อย
 ชูนิ้วก้อยกับนิ้วชี้เป็นสัญลักษณ์ ว่ารักเดียวใจดีกระตือรือร้นด้วยนะเธอ เจอแต่คนใจดำชอบทำให้ข้าทรวง
 เจอแต่คนลวงหลอกกันเสมอ คนจริงจังจริงใจไม่เคยเจอ

อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถมนี้ อยากเจอคนดีดีแถมนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือขึ้นนั่งและยืน
 อยู่ข้างหลัง ส่งยิ้มอีกนิดถ้าจะคิดจริงจัง และขออีกอย่างต้องใส่นะเธอ มีแฟนแล้วไม่เอารักเขาแล้วไม่ได้
 มีไหมแถมนี้โปรดจงเสนอ คนรักจริงจากใจฉันอยากเจอ ”

(อยากเจอคนจริงใจ : ดวงตา คงทอง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงแสดงความในใจอยากได้คนรักที่จริงใจ

“ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย อยากรู้จั่งเลยว่ใครเอ่ยถึงฉัน ถึงได้จามอยู่ได้ตลอดวัน
จนไม่มีเวลาทำงาน ใครบ่นถึงฉันถึงจามฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย

คนบ่นคงไม่ไกลไม่ไกล อยู่ชอกตรอกไหนทำไมไม่เปิดเผย อยากเห็นคนที่เฝ้าบ่นหา
อยากเห็นหน้าตาของเขานั้นจั่งเลย จะสูงต่ำดำขาวแคไหน จะชี้เหรูปหล่อปานใด
ถ้าถูกอกถูกใจจะมอบใจให้เลย

ถ้าจะให้จับยามสามตา ขอบายใจว่าคงเป็นคุณน้ารูปหล่อ หรือไม่ก็คุณพี่เสื้อแดง
ที่ยืนยิ้มแฉ่งอยู่ข้างข้างสามล้อ หรือจะเป็นคุณพี่เสื้อเขียว พี่มาคนเดียวหรือมีคณคอยรอ
แล้วคุณพี่ที่ใส่เสื้อลาย รุ้นะคิดอะไรทำไมไม่มาติดต่อ อยากจะไปให้ไกลกว่านั้น กะว่าเป็นทหาร
หน้าตาแสนหล่อ หรือว่าเป็นผู้ใหญ่มากันัน ครูประจำบาลหรือว่า อบต. หรือว่าเป็นอาสาสมัคร
เก็บแก๊สหรือเก็บแก๊สโรงปอ ถ้ารตเมสลิเกตำรวจ ต้องมีเงินมาขอเป็นหอบเป็นห่อ
จะเป็นใครฉันก็ไม่แคร์ ขอให้รักแท้เท่านั้นก็พอ รีบไปขอกับพ่อได้เลย อย่ามัวนั่งเฉยฉันนั้นกำลังรอ”

(ฮัดเซี้ย : จิ้งหรีดขาว)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดว่ ผู้หญิงต้องการชายที่มีความจริงใจ ไม่จำกัดว่เป็นใคร

“ไอลมหนาวออกสาวห้วนไหว หนาวหัวใจยิ่งกว่าลม ไม่อยากผิงไฟไม่ยากใช้ผ้าห่ม
อยากใช้คนคลายหนาว สิบแปดสิบเก้าสาวแล้วไซ้ไหม ฉันยังไม่ได้แต่งงาน พอสบตาเขา
เข้าตากรรมการ ฉันรักเธอเข้าแล้ว ไอลมหนาวมาเยือน มาหาเคาะประตูบ้านฉัน เธอไซ้ไหม
เอ๊ะใครกันนั้น หรือลมเหม็นต์เล่นกล พอประตูแย้มพระจันทร์ก็เฝ้าย หนูเอ๋ยไม่มีเลยสักคน
พระจันทร์หัวเราะะ ถูกหลอกอีกหนแล้วหนา”

(พระจันทร์หัวเราะ : ศจี สายชล)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดว่ ผู้หญิงที่ว้าเหว่ ต้องการคู่ครอง

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการรอคอยความรักว่ ฝ่ายชาย
เฝ้าคอยคนรักของตนกลับมาอย่างใจมั่นคง ส่วนฝ่ายหญิงพบว่มีทั้งการคอยให้มีชายมารักตน
คอยให้ชายคนรักมาสู่ขอแต่งงาน และรอให้คนรักกลับมาจากต่างถิ่นเพื่อมารักกันเหมือนเดิม

3.1.1.7 การอ้อนวอน

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพิณเนศทองพระราชทาน พบแนวคิด
เกี่ยวกับการอ้อนวอนคนรักว่ เกิดขึ้นได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ดังนี้

1) การอ้อนวอนของฝ่ายชาย จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศ
รางวัลพินาศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการอ้อนวอนคนรักของฝ่ายชายที่มีแนวคิดรอง
แตกต่างกันออกไป

ตัวอย่าง

"เป็นแฟนคนจนต้องทนหน่อยน้อง พี่นี้ไม่มีเงินทองมารองรับความลำบาก

ในแต่ละวันพี่นั้นต้องทำงานหนัก ถ้าไม่มีใจรักใคร่นอจะร่วมทางได้ ปัญหามากมายพาใจอ่อนล้า
ทั้งทั้งไม่เจตนาแต่ปัญหาก็มาจนได้ จึงอยากให้น้องช่วยมองด้วยความเห็นใจ อุปสรรคจะมีเท่าใด
ขอใจเรายืมให้กัน ลำบากยากเข็ญเข้าเียนขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอปัญหาน้องอย่าตัดสายสัมพันธ์
อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน เพียงเรามีเราเท่านั้น สร้างฝันให้สมดังฝัน

เป็นแฟนคนจนต้องทนหน่อยน้อง อย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย
อย่าเพิ่งด่วนลาเมื่อเจอปัญหาใดใด ยืนเคียงเพื่อคอยยืมให้ เป็นยาชุปใจคนจน"

(ยาใจคนจน : ไมค์ ภิรมย์พร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายขอร้องให้หญิงคนรักอดทนและช่วยเป็นกำลังใจ
ให้แก่กัน

"รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก คบกันมานาน
ตั้งนานหลายปี รู้ใจเธอดีไม่มีบาดหมาง อยากได้สิ่งไหนพี่ก็ให้ทุกอย่าง แค่เพียงหวังให้เธอบอกว่ารัก
คบกันมานานตั้งนานหลายปี พี่รอคนดีพูดชะทิวาว่ารัก อยากฟังกับหูแต่อยากรู้จากปาก
พี่ขอไม่มากขอแค่เท่านั้น

ใช้คำว่ารักพูดลำบากตรงไหน จะขาดใจไหมถ้าบอกรักพี่ หากเธอรักก็พูดมาซินะจ๊ะคนดี
อย่าแกล้งพี่ซิจ๊ะ รักเธอมานานต้องการซักที เผื่อเป็นปีขอให้พี่เถอะนะ แกล้งกันอย่างนี้
เลิกซะทีดีกว่า แล้วรีบพูดมาว่าจะรักไม่รัก รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก รักไม่รักก็บอก
รักไม่รักให้บอก"

(รักไม่รักก็บอก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายอ้อนวอนขอให้หญิงที่ตนรักรับรัก

"เป็นสามัญชนคนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด วุฒิใบประกาศ ม.3
ครองตนอยู่ไหวก็เพราะใจได้รักคนงาม สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนรามส่งยิ้มงามเสริมกำลังใจ
ความหวังยังไกลแต่ใจก็ยังมีสิทธิ์ หากเทอมหัวใจไม่ปิดรักคงไม่ติดตรงไหน สู้งานให้สมช่วยแม่พ่อ
ให้พอสบาย แล้วเร่งสร้างตนเร็วไวให้พอคู่ควรคนดี ปริญญาตรีที่คงตามน้องไม่ติด จะสร้างปริญญาชีวิต
ไว้รอร่วมทางชีวิ ขอเพียงสาวรามอย่ามองข้ามเมื่อยามได้ดี เรียนจบปริญญาตรี
อย่าลืมพี่ ม.3 จนจน

เป็นสามัญชนความจนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจยืนหยัดแม้ยังอยู่ข้างถนน
ไฉนหนุ่ม ม.3 จะไม่ทำให้น้องอายคน สาวรามอย่าได้กังวลที่จะสร้างตนให้น้องภูมิใจ"

(นักสู้ ม.3 : ไมค์ ภิรมย์พร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้ชายที่มีการศึกษาน้อยขอร้องให้หญิงคนรักอยู่ร่วมชีวิตกับตน
โดยฝ่ายชายจะพยายามสร้างฐานะให้มั่นคง

2) การอ้อนวอนของฝ่ายหญิง จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศ
รางวัลพิมเนสของพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการอ้อนวอนของฝ่ายหญิงที่มีแนวคิด

ตัวอย่าง

"นับตั้งแต่นี้จะขอรักพี่ให้ชิดชม ขอรักพี่จนสิ้นลมหายใจน้องนี้พี่จำ อย่าให้ใครขูดรีด
ดังทะเลน้ำตา อย่าให้เหมือนคำเขาวัวรักมาขอผ่านไปที่ หัวใจห้องน้อยจะร้าวเป็นรอยวันเหลือทน
แต่แล้วก็ต้องถูกมนต์ของคนที่รักเช่นนี้ ดังไข่มุกสุกพราวสกาบสวยดี มึงขวัญดวงใจน้องนี้รักพี่รักพี่ที่ใจ
ให้เห็นประจักษ์ว่ารักพี่ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มี พลีให้พี่แม้ตัวจะตาย ดังมีมนต์ขลัง
มาฝังในดวงใจ ความรักที่พี่มอบให้ว่ามีรักหนึ่งใจเดียว เห็นหน้าที่ยิ้มอิ่มล้นในใจ
ไ้รักเราหากรักไม่เคยสร้างเขา สองเราไม่จางแน่เชียว มั่นต์รักปักใจอยู่ในรักเดียว
อย่าทิ้งให้น้องต้องเปลี่ยว เหลียวแลร่ำอาลัย"

(รักพี่ที่ใจ : กาญจนา มาศิริ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงที่ยอมทำทุกอย่างเพื่อคนรักอ้อนวอนขออย่าให้ฝ่าย
ชายทิ้งตนไป

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการอ้อนวอนว่า ฝ่ายชายจะอ้อนวอนหญิงคนรักให้เห็นใจในความลำบากยากจนของตน แต่จะพยายามสร้างฐานะให้ดีขึ้นจึงขอให้หญิงคนรักคอยอยู่เป็นกำลังใจให้ด้วย ส่วนฝ่ายหญิงจะอ้อนวอนฝ่ายชายไม่ให้ทิ้งตนไป

3.1.1.8 การแอบรัก

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพัฒนาศตของพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการแอบรักว่า ฝ่ายหญิงมักจะไม่กล้าเปิดเผยความในใจ เนื่องจากในสังคมไทยไม่นิยมให้ฝ่ายหญิงบอกรักฝ่ายชายก่อน

ตัวอย่าง

"แอบรักเขาอยู่ในใจฮือฮึม ชอนรักไว้กลัวอกตรม เก็บรักไว้นานยิ่งร้ายระบม

ตรมแสนตรมเผ่าข่มใจ อยากตัดใจยิ่งกลัวร้ายใจตัวยังพันพัวในหทัย อยากให้เขาได้ล่วงรู้ความใน
กลัวรู้ใจวันสิ้นลม อยากให้เขาได้ล่วงรู้ความในกลัวรู้ใจวันสิ้นลม"

(แอบรักเขา : ฝน ธนสุนทร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดว่า ผู้หญิงแอบรักชายอยากให้เขารู้ แต่ไม่กล้าที่จะเปิดเผย

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแอบรักว่า ผู้หญิงที่ไม่กล้าบอกคนที่ตนรัก ได้แค่เพียงเก็บไว้ในใจเท่านั้น

3.1.1.9 การห่วงคนรัก

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพัฒนาศตของพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการห่วงคนรักว่า ฝ่ายชายจะมีความเป็นห่วงหญิงคนรักเมื่อต้องห่างไกลกัน ไม่อยากให้ชายใดเข้ามาข้องเกี่ยว

ตัวอย่าง

"แก้วตาหันมาฟังพี่จะบอก เจ้าจงตั้งใจฟังไว้ให้ดี ความรักที่พี่มอบไว้ให้นี้ พี่ยินยอมพร้อมพลี
ให้แด่แม่นางหมัดใจ ไม่มีเหลือให้ใครต่อ พี่จะขอรักดีไม่มีจีตจาง วอนน้องอย่าให้พี่ต้องผิดหวัง
ถึงคราวเห็นห่างพี่ขอสังนางก่อนลา

ไหล่นี้อย่าให้ใครมากอด มือนี้อย่าให้ใครมาจับ หน้าผากนี้อย่าให้ใครมาจูบ
แก้มนี้อย่าให้ใครลูบคลำ แก้วตาเจ้าอย่าลืมที่พี่สั่ง ความหลังสองเราให้เฝ้าจดจำ
จงถนอมความรักอย่าให้บอบช้ำ อย่าลืมถ้อยคำที่พี่นี้พร่ำสั่งนาง"

(สังนาง : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ฝ่ายชายเป็นห่วงหญิงคนรักเมื่อต้องอยู่ห่างกัน จึงเตือนให้รักนวลสงวนตัวและมั่นคงในความรัก

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับการห่วงคนรักว่า ฝ่ายชายรักและเป็นห่วงหญิงคนรัก ไม่อยากให้ใครต้องเกี่ยวหรือมารังแก

3.1.2 ความรักในครอบครัว

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักในครอบครัว ดังนี้

3.1.2.1 ความรักของพ่อที่มีต่อครอบครัว

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักของพ่อที่มีต่อครอบครัวว่า พ่อควรเป็นหัวหน้าครอบครัวที่คอยดูแลให้ความรักความอบอุ่นกับคนในครอบครัว พร้อมทั้งหาเลี้ยงภรรยาและลูก

ตัวอย่าง

“เมื่อพ่อยังอยู่ไม่รู้จักคำว่าอด ชีวิตไม่เคยแร้นทิดคำว่าอดสะกดไม่เป็น พ่อเป็นเสาหลัก
ปลูกต้นรักให้ลูกได้เห็น อิ่มเช้าอิ่มเย็นอิ่มไม่เว้นเลยซักเวลา บ้านเราคลอเคล้าด้วยเสียงดนตรี
ดอกรักแบ่งบานเต็มที ไม่มีวีแววโศกา แม่นั่งตัวกลมตัดซอยผมให้น้องโสภา สวรรค์ในบ้านสี่ฟ้า
น้ำตาไม่เคยกระเด็น

เมื่อพ่อไม่อยู่เริ่มรู้จักคำว่าอด ชีวิตติดกันไปหมด อนาคตก็มองไม่เห็น
แม่นั่งคอตกรกเกิดขึ้นทั้งเป็น อดเข้าอดเย็นอดไม่เว้นเลยซักเวลา บ้านเราเสียบเหงาไร้เสียงดนตรี
ดอกโคกแบ่งบานเต็มที เห็นมีแต่คราบน้ำตา ขาดร่มโพธิ์ทอง ปากและท้องก็ร้องฎีกา
พ่อรู้บ้างไหมพ่ोजำ คำว่าอดสะกดทุกวัน”

(พ่อ : รุ่ง สุริยา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ตอนที่พ่อยังอยู่ในครอบครัวมีความสุข แต่เมื่อพ่อไม่อยู่ ครอบครัวก็เหมือนขาดเสาหลัก ไม่มีใครดูแลและหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้คนในครอบครัวขาดสัน
มีแต่ความทุกข์

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักของพ่อที่มีต่อครอบครัวว่า พ่อเป็นหลักสำคัญในการเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความสุข ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดูลูก และการให้ความรักความอบอุ่นในครอบครัว

3.1.2.2 ความรักของแม่ที่มีต่อลูก

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่า แม่เป็นผู้ชี้แนวทางให้ลูกประพฤติปฏิบัติตนให้ไปในทางที่ดี

ตัวอย่าง

"แม่แกสั่งมาตั้งแต่ไร ข้าจำขึ้นใจแหละยึดมั่นในคำอยู่ แม่บอกลูกเอ๋ย

อย่าละเลยความกตัญญู ผู้มีพระคุณทุกผู้อย่าไปลบหลู่ละลูกแม่ เรื่องผู้ใหญ่อย่าไปต่อคำ

ชั่วดีท่านทำผูกแล้วท่านจำปมแก้ อย่าคิดโกงเขลาอวดว่าเราฉลาดกว่าแก ต้นไม้เลี้ยงใบจนแก่

มันรู้กระแสทางลมพรมใบ แม่ข้าเตือนมาชาติศาสนา มีก่อนแม่เกิด

แม่รักแม่ทูนแม่เทิดจงชูเชิดของแม่ต่อไป พระผู้เลิศฟ้าคือพระมหากษัตริย์ยิ่งใหญ่

รักษาของแม่เอาไว้ อย่าเปลี่ยนอะไรของแม่เลยหนา แม่แกสั่งช่างมีความหมาย

กบใดเลือกนายจะตายอย่างไม่เป็นท่า แม่ข้าเตือนไว้ข้าซึ่งใจในเจตนา

ข้าจำคำเตือนแม่ข้า ให้โตเท่าฟ้าเปลี่ยนข้าไม่ไหว"

(คำเตือนของแม่ : สุณารี ราชสีมา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่แม่ห่วงใยสั่งสอนให้ลูกมีความกตัญญูกับผู้ที่มีพระคุณ รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่า แม่สั่งสอนให้ลูกประพฤติตนให้เหมาะสม ตั้งตนอยู่ในความดี เพื่อจะได้เจริญก้าวหน้าในอนาคต

3.1.2.3 ความรักของลูกที่มีต่อพ่อแม่

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักของลูกที่มีต่อพ่อแม่ว่า ลูกควรมีความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ดูแลท่านเมื่อยามเจ็บป่วย

ตัวอย่าง

“แม่มีพระคุณอุ่นในหัวใจ โลกนี้ไม่มีแล้วใครเหมือนดังแม่ ความรักใคร่ไหนที่ว่าแน่
ยังไม่เที่ยงแท้ รักของแม่เสมือนทอง แม่มีน้ำใจใหญ่เกินนที เปี่ยมหลังด้วยความหวังดีล้นเต็มห้อง
อันทุกข์ภัยไหนจะมาต้อง ทรวงแม่กั้นผองทุกข์ภัยมิให้ปีศา ผ่นดินยังมีถึงที่สิ้นสุด มหาสมุทรยังมีฝั่ง
กักขังคงคา อันพระคุณแม่ประดุจดั่งห้วงเวหา ไม่มีขอบฟ้าเขตสวรรค์กั้นรักจากแม่

แม่คือพระพรหมอุดมพระคุณ เสมือนร่มโพธิ์คำจุนหนุนนำเผื่อแผ่ คุณของใครไหนเกินคุณแม่
บริสุทธิ์เที่ยงแท้รักแม่ต้องกตัญญู”

(แต่แม่ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า แม่เป็นผู้มีพระคุณใหญ่หลวง ฉะนั้นลูกควรเคารพรักและ
กตัญญูต่อท่าน

“ยืนมองควายชำน้าตาไหลปรี่ หลายปีอยู่มาเป็นเพื่อนคู่หนาหน้าฝนทนต์
แดดร้อนไม่อาทร้องกู่ ข้าเองก็นึกเอ็นดูไม่รู้จะทำอย่างไร พาไปกินหญ้าเวลาแดดอ่อน
ตอนขึ้นจากนาค้าเข้าซาบคาข้าสุมไฟให้ บุ้งรีนมิให้บินตอมได้ แต่คราวนี้ต้องจำใจ
ขายไปเพราะเงินไม่มี มันถึงคราวช่วยแม่ข้าล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง กราบขอมอจนท่านซึ่ง
จึงขายเอ็งเพื่อช่วยชีวิต อกสะท้านสงสารเอ็งเหลือที่ ขาดควายเพื่อนที่แสนดีข้านี้คงอดทำนา

ควายคงรู้ว่าถึงคราวต้องจาก เหมือนอยากอ้อนวอน ทิ้งร่างลงนอนสะท้อนใจข้า
ยากแค้นขอแทนคุณมารดา ท่านเป็นผู้ที่เลี้ยงมาเพื่อนจำจูงให้อภัย”

(ขายควายช่วยแม่ : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า คนรักควายเหมือนเพื่อน แต่จำเป็นต้องขายไปเพื่อนำเงิน
มารักษาแม่

“มือซ้ายฉันกำเงินไว้ห้าพัน มือขวาของฉันนั้นเช็ดน้ำตา เงินครึ่งหมื่นอยู่ในมือครบแล้วแม่จำ
ตามที่แม่บอกมา ให้ลูกหาเงินมาให้ได้ นานแล้วฉันทำอย่างนี้เรื่อยมา สู้หาเงินมาให้แม่ก่อนใหญ่
แม่มีสิทธิ์ที่จะคิดรักพ่อคนใหม่ เงินที่แม่ได้ไปจึงให้พ่อใหม่คนนั้น พ่อใหม่คนนั้นเท่าที่ฉันเห็น
เข้าส่ายบ้ายเย็นเขาชอบเล่นแต่การพนัน พ่อเงินหมดตัวเขาก็ชู้เอาที่แม่ฉัน แม่กลัวเขาตัวสั้น
บอกให้ฉันรีบามาให้

ความรักที่มีให้แม่เท่านั้น กัดฟันหาเงินให้แม่จนได้ ยื่นให้แม่ถ้าแม่รู้แม่คงเสียใจ
เพราะเงินครึ่งหมื่นสุดท้าย ลูกตัดสินใจแอบไปขายตัว”

(นี่หรือชีวิต : เฟื่องฟ้า เรืองรอง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ลูกยอมขายตัวเพื่อแม่ แต่แม่หลงสามิใหม่

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักของลูกที่มีต่อพ่อแม่ว่า ลูกควรมีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ที่สำคัญพ่อแม่เองก็ควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ดีต่อไปในภายหน้า ช่วยให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทำให้พ่อแม่ชื่นชมและภูมิใจในตัวลูก

3.1.3 ความรักชาติและพระมหากษัตริย์

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักชาติและพระมหากษัตริย์ ดังนี้

3.1.3.1 ความรักในวัฒนธรรมของชาติ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักวัฒนธรรมของชาติว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวัฒนธรรมของชาติไทยที่คนไทยควรรักษาเอาไว้ อย่าให้วัฒนธรรมอื่นเข้ามาทำลายได้

ตัวอย่าง

“ควรภาคภูมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง ช่วยส่งเสริมผดุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่คู่ไทย เป็นของล้ำค่า
รักษาดำรงสืบไว้ วัฒนธรรมของไทยอย่าให้ใครเขามากลบกลืน เป็นบทกวีที่มีคุณค่า ตั้งแต่ครั้งยายตา
รักษาให้อยู่ยั่งยืน อย่ามองว่าต่ำ อย่ายำเหี้ยมจนติดพื้น รับวัฒนธรรมอื่น
อย่าให้กลิ่นหวานหอมของไทย

ได้โปรดอย่าลืมของเราเอง เป็นบทเพลงที่ควรสืบสานกันไว้ บทเพลงลูกทุ่งความหมาย
ตรงมาตรงไป มีสัมผัสนอกใน รักษาเอาไว้ของไทยโบราณ

จงภาคภูมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง ช่วยทำนุบำรุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่ยืนนาน เป็นของยายย่า
น้ำอาบ่าลูงขับขาน เราก็ลูกหลานท่าน โปรดช่วยกันรักษาสืบไป”

(ลูกทุ่งของไทย : ดวงตา คงทอง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวัฒนธรรมไทยที่ควรภูมิใจ รักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไป การรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาโดยไม่ไตร่ตรอง อาจจะเข้ามาทำลายวัฒนธรรมไทยได้

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักในวัฒนธรรมของชาติว่า การรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ควรจะไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนเสียก่อน เพราะบางอย่างอาจเป็นอันตรายต่อวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยซึ่งมีมาเป็นเวลานาน

3.1.3.2 ความรักพระมหากษัตริย์

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความรักพระมหากษัตริย์ว่า คนไทยให้ความเคารพรักและความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์แม้แต่ชีวิตก็ยอมสละให้ได้

ตัวอย่าง

“ลั่นเกล้าเผ่าไทยศุภนิมิตใจคนทั้งชาติ ขออภิวัตต์เบื้องบาทองค์ภูมิพล
ยามใดไพร่ฟ้าชาวประชายากจน ทรงห่วงกังวลตั้งหยาดฝนชะโลมพื้นหล้า
ถึงว่าป่าดงทุกไพร่พวงทรวงสู้ต้านัน ถึงกายหมองหม่นหยาดฝนไม่คือนำพา
ร่วมสุขร่วมทุกข์ถึงสุขมีมา ทรงแผ่เมตตาให้ชาวประชาชื่นใจ
มีขวัญดวงใจชาวไทยทั้งผอง ดังแสงเรืองรองผุดผ่องดังร่มโพธิ์ใหญ่
พระบารมีเป็นที่กล่าวขานนานไกล ข้าบาทภูมิใจลั่นเกล้าเผ่าไทยแห่งวงศ์จักรี”

(ลั่นเกล้าเผ่าไทย : พลอยดี สีฟ้า)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงที่พระเมตตาช่วยเหลือราษฎรในทุกพื้นที่ ข้าพระพุทธเจ้าเคารพรักในพระองค์

“เหมือนองค์ทวยะสละความสุข มาเป็นประมุขแห่งเมืองสยาม
ช่วยนำประชาล้นหลากข้ามขวากข้ามหนาม ท่านทรงพระนามว่า ภูมิพล
ท่านเป็นโคมทองที่ส่องโลมหล้า เป็นใบพฤษภาแผ่บังแดดฝน ท่านเป็นหลักชัยของชาติที่ราษฎรเทิดล้น
เป็นพ่อแห่งชนชาติไทย ทรงเป็นกษัตริย์ที่ดัดกิเลส ปกครองประเทศนานกว่าองค์ใด
ทั้งหน่วยรัฐหน่วยราษฎร ประกาศก้องไป ว่าลูกภูมิใจในพระองค์”
(แด่พ่อสยาม : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ ประชาชนชาวไทยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นศุภนิมิตใจของชาวไทยทั้งชาติ

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักในพระมหากษัตริย์ว่า คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสมมุติเทพ จึงทำให้เคารพรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล ฯ พระองค์ทรงมีพระราชจริยวัตรอันงดงาม และพระราชกรณียกิจของพระองค์ยังคุณประโยชน์แก่ราษฎรทั่วทุกหนทุกแห่ง ทำให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าสำนึกในน้ำพระทัยของพระองค์

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง 2 ด้าน คือ การรักษานวลสงวนตัวและการเตือนสติผู้หญิง ดังนี้

3.2.1 การรักษานวลสงวนตัว

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการรักษานวลสงวนตัวของฝ่ายหญิงว่า ไม่นิยมให้ฝ่ายชายมาถูกเนื้อต้องตัวของตน

ตัวอย่าง

"อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน เจอที่ไรขอจับทุกที จับนู่นจับนี่จับตะปี้ตะบัน
ชอบจับหลังใจวันฉวา อย่าจับหูฉันฉกฉวย หูยาน อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ
เดี่ยวหูฉ่องยาน อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน
อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน พอใกล้ห้องทะเล้นจริงนะ มีชนลนลานจับตรงผมงาม
ตั้งน้ำมันรดลงกองไฟ ป้องกันไม่ได้ปิดแก้มจับหู อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ
เดี่ยวหูฉ่องยาน"

(อย่าจับหูฉัน : ดาว มยุรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ผู้หญิงที่รักษานวลสงวนตัว ไม่ต้องการให้ชายมาถูกเนื้อต้องตัวตน

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับการรักษานวลสงวนตัวของฝ่ายหญิงว่า ผู้หญิงไม่ควรให้ฝ่ายชายเข้ามาลวนลาม เพราะจะทำให้เสียหายได้

3.2.2 การเตือนสติผู้หญิง

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการเตือนสติผู้หญิงว่า ควรมีจิตใจหนักแน่น ไม่หลงเชื่อคำพูดใครง่าย ๆ

ตัวอย่าง

"แสนสงสารหม่อมสยาที่พากันหลงเหยื่อ ถูกพรานเบ็ดเบื้ออ้อยเหยื่อหย่อนทิ้งลงมา
เพียงพรานต้องการงคราญหม่อมสยา หย่อนเบ็ดเหยื่อเงินตราล่อหลงพากันหลงลืมตน
แสนสงสารสุดทางจะหนุนดรุนที่ยังอ่อน ถูกพรานเกี่ยวหย่อนจากจรไปแล้วเสียคน
ปลากินเหยื่อดีจึงมีพรานทุกแห่งหน หย่อนเบ็ดลงสายชลตกเสียจนปลาหมดล้าคลอง

หมู่มัลยานารีนี้เคยเปรียบเปรยเหมือนปลา เป็นเหยื่อที่มาต้องพาหมั่นหมอง
หลงเหยื่อเงินตราน้ำตาตกนอง มักครองอกตรม ระทมใจเจือเพราะเหยื่อของพราณ
 แสนสงสารแต่ยังไม่สายจะกลายเป็นปลาปล่อย เก็บใจหนักหน่ออย่าปล่อยใจลงชมชาน
 จงมองให้ดีใครมีเหลี่ยมมาอ่อนหวาน ก็จงดุนานาน ถ้ามันพราณจงหักเบ็ดพลัน”

(มัลยาหลงเหยื่อ : สุณารี ราชสีมา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ เตือนใจไม่ให้หลงเชื่อชายเพราะเห็นแก่เงินตรา

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเตือนสติผู้หญิงว่า ไม่ควรหลงกับเงินทอง
 วัตถุสิ่งของนอกกาย เพราะอาจทำให้ถูกหลอกไปขายตัว และต้องเสียใจไปตลอด

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับสังคม

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
 พบแนวคิดเกี่ยวกับสังคม 2 ลักษณะ คือ สังคมชนบทแบบเดิมและสังคมชนบทแบบใหม่ ดังนี้

3.3.1 สังคมชนบทแบบเดิม

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึง
 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพสังคมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1.1 วิถีชีวิตเรียบง่าย

จากเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
 พบแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวชนบทว่า วิถีชีวิตของคนชนบทมีความผูกพันกับ
 ธรรมชาติ ทั้งในด้านการหาอาหารมารับประทาน การใช้ชีวิต แต่ทั้งนี้ชาวชนบทก็มีความสุขกับวิถี
 ชีวิตที่เรียบง่าย

ตัวอย่าง

“หอมเอ๋ยหอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง
 เติบโตเต้าขึ้นอยู่ริมเถาหวานาง มองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง
 อยากจะเด็ดมาดมหอมหน่อย ลองเอื้อมมือค่อยค่อยก็เอื้อมไม่ถึง
 อยากจะแปลงร่างเป็นแมลงภู่มึง แปลงได้จะบินไปคลั่งเคล้าเจ้าบัวตูมบัวบาน

หอมดินเคล้ากลิ่นไอฟน อวลระคนธ์หอมแก้มนงคราญ
 ขลุ่ยเป่าแผ่วพริ้วผ่านทิวแถวต้นตาล มนต์รักเพลงชาวบ้านลูกทุ่งแผ่วมา
 ได้ค้นเบ็ดลั้กันพร้อมเหยื่อ มีน้องนางแก้มเรื่อ นั่งเคียงตกปลา
ทุ่งรวงทองของเรามีคุณค่า มนต์รักลูกทุ่งบ้านนาหวานแว่วแผ่วดังกังวาน
 ให้อเจ้าซอญกยงแว่วเสียงเพลงมนต์รักลูกทุ่ง ซ้ำหอมน้ำปรุงที่แก้มนงคราญ"

(มนต์รักลูกทุ่ง : สายัณห์ สัญญา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า คนในชนบทที่มีความสุขกับชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย
 ผูกพันกับธรรมชาติ

"ทำนาทำไร่ไม่เคยได้ไปเมืองกรุง ก็เราชาวทุ่งไม่เคยไปยุ้งกรุงไกล วังว้างก็ฟังเสียงเพลง
เบื้อเพลงก็ฟังนิยาย ฟังไปเศร้าไปคุณแม่เลยไล่เข้าครัว เข้าครัวก่อไฟจะแกงอะไรกันดีล่ะแม่
 แม่บอกดอกแคให้เอามาผัดมาคั่ว ปลาร้าปลาจ่อมหอมหอมตั้งอยู่ในครัว หยิบมาเป็นตัวตัว
 เอ้าเอ้าใส่กระมังใบบัว เอาหล่นจิ้มตัวแดงกาว

กำลังกินข้าวได้ยินเสียงอ้าวเครื่องไฟ ฟังดูจำได้เขาบอกมีหนังขายยา บอกแม่อยากไปเหลือเกิน
 บังเอิญละก็สมอุรา อิมเลยข้าวปลา หวังไปเจอหน้าแฟนใจ จัดแจงแต่งกาย"

(สาวชนบท : สุณารี ราชสีมา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า สาวชนบทมีวิถีชีวิตเรียบง่าย ทำงานบ้าน ทำกับข้าว
 หาความบันเทิงด้วยการฟังวิทยุ อ่านนิยาย ดูหนังกลางแปลง

"ฟ้าครึ้มครึ้ม ฝนพรำพรำ จะกินต้มยำหรือผัดเผ็ดกัน ฟ้าครึ้มครึ้มฝนพรำพรำ
 จะกินต้มยำหรือผัดเผ็ดกัน ยายกับตาตากับยาย ไปหาผักด้วยกัน

ฟ้าครึ้มครึ้ม ฝนจะตกเสียงกบร้องดังลั่น ตาบอกยายเสียงอ๊ับอ๊ับ น้าจับกบกินกัน
 ยายช่วยตาตาทายาย จับกบได้ตัวเดียวแค่นั้น ตาดีใจจะไปผัดเผ็ด กบรสเด็ดผัดเผ็ดหวานมัน
 ยายบอกตาต้องต้มยำ จะได้ทำน้ำแกงสดกัน

ฟ้าครึ้มครึ้มฝนพรำพรำ จะกินต้มยำหรือผัดเผ็ดกัน ฟ้าคำรามเสียงดังเปรี้ยง
 ตากับยายยังเถียงกันลั่น กบหลุดมือโดดลงน้ำ ตาไล่ตามไล่ตามไม่ทัน ยายบอกตาสมน้ำหน้า
 ก็แกอยากมายืนเถียงกับฉันนะ กบผัดเผ็ดหรือว่ากบต้มยำ เลยอดหน้าอดหน้าด้วยกัน

ฟ้าครึ้มครึ้มฝนพรำพรำ จะกินตั๋มย่ำหรือผัดเผ็ดกัน ฟ้าครึ้มครึ้มฝนโปรยปราย
จับกบได้ไปหาผักกินกัน ฟ้าครึ้มครึ้มฝนโปรยปราย จับกบกับได้ ไปหาผักกินกัน"

(ฟ้าครึ้มครึ้ม : ศจี สายชล)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า คนแก่ใช้ชีวิตอยู่ในชนบท หาอาหารได้จากธรรมชาติ

"ตายยากจริงจริงพับผ่า กำลังบ่นหาเข้ามาพอดี ไปไหนมาหลายวัน นึกว่าล้มกัน
เสียแล้วสิพี่ กำลังบ่นหาเข้ามาพอดี อายุยืนจังพี่โชคดีที่เจอ ได้ข่าวไปอยู่อุทัยไปทำอะไร
ทำไมมาเหวอ ผิวพรรณนั้นดำไปหน่อย แต่ก็ยังหล่อมาดคมสมเธอ เนื้อพี่เนื้อไม่ได้เจอชะนาน
ตายยากจริงจริงพับผ่า กำลังบ่นหาเข้ามาทันควัน กินข้าวมาหรือยัง เข้าเชิญเชิญนั่งดื่มน้ำเย็นนั้น
จะทานเป็รสิงห์หรือจะยิงโคบาล เลี้ยงกันไม้อันถือเป็นวันบังเอิญ นังก่อนจะนอนเอนกาย
เชิญตามสบายอย่าไปมัวเขิน เชิญเลยจะคุยจะเล่า เรื่องใดไม่เก่าเล่ามาอย่าเขิน
เชิญเข้าเชิญแต่เรื่องเงินห้ามคุย "

(ตายยาก : ย้อย ญาติเยอะ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า การต้อนรับผู้มาเยือน

"เราขาวนาอยู่กับควาย พอหมดงานไถเราจุ่งฝูงควายเข้าบ้าน พออาบน้ำควายสำราญ
แล้วเสร็จจากงาน เบิกบานร้องเพลงร่ำวง
เราขาวนาสุขสบาย คืบค้ำเดือนหงายเราขึ้นหลังควายร้องส่ง ทั้งจิ้งทั้งกลองฆ้องวง
ชะเพ่งมวงร่ำวงแสนเพลิดเพลิดใจ แม้นใครจิจจามันน่าหัวเราะ จะเยาะพวกเรามีได้
ลมเย็นเย็นร้องเขมรไล่ควาย แปลกใจควายมันไม่อาทร เจอคนงอนค่อนว่าคนว่าโง่เป็นควาย
ไยไม่นึกอายคำค่อน ควรซึ้งยังใจไว้ก่อนโถแม่บังอรสิ้นงอนแล้วให้ขี่ควาย เราขาวนาอยู่กับควาย
พอหมดงานไถเราจุ่งฝูงควายเข้าบ้าน พออาบน้ำควายสำราญ แล้วเสร็จจากงานเบิกบาน
ร้องเพลงร่ำวง"

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ชีวิตเรียบง่ายมีความสุขความบันเทิงของชาวนา

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายว่า คนในชนบทมี
ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ผูกพันกับธรรมชาติไม่ว่าในด้านการประกอบอาชีพ การสันตนาการ
การรับประทานอาหาร และความสัมพันธ์ของคนในสังคมก็มีความผูกพันกันเสมือนเป็นเครือญาติ
ดังนี้

3.3.1.2 ความประทับใจในท้องถิ่น

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับความประทับใจในท้องถิ่นว่า ในชนบทมีความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมตามสภาพธรรมชาติ เช่น ภูเขา เกาะ แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง เป็นต้น

ตัวอย่าง

“ล่องได้ไปตามเสียงเพลง กล่อมบรรเลงเป็นเพลงเร้าใจ มนต์รักจากแคว้นแดนดิน
 แห่งกลิ่นบุหงามาลัย เมืองใต้ใครเยือนเหมือนท่องวิมาน ล่องได้ได้เป็นขวัญตา
 ท่องเที่ยวมาชื่นชมสำราญ งามทั้งโขดเขาเนาไพร จับใจห้วยหนองคลองคาน
 เกาะแก่งสถานอันวิไล ใ้ชุ่มพรขอพรที่แสนสุดดี สุราษฎร์ธานีเมืองคนดีจึงสุขสุดใจ
 นครศรีธรรมราช อยากประกาศพระธรรมเกริกไกร กระบี่สุขสุดใจ ฝากหัวใจให้พี่หมายปอง
 ใ้ฟังงาดิดอุราให้ฟังงัน ภูเกิดเกาะสวรรค์วิลาวัณย์หนึ่งไม่มีสอง
 ระนองน้องจำเหมือนน้ำตาของพี่ตกนอง เพราะต้องจากน้องจากระนองมาทั้งน้ำตา
 ใ้เมืองตรังเหมือนจะยังพี่ให้ติดตึงแต่คิดถึงพัทลุงและสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลาไ้ภักดิ์จริงตรา
 ใ้บางนรามีवासนาคงมาอีกที จากใต้จะไม่ขอเลื่อนเสนห์ติดเดือนชั่วเดือนและปี
มนต์รักปักษ์ใต้ใจมันผูกพันเสมอ ตราบชั่วชีวินี้จะไม่ลืม”

(ล่องใต้ : เอกชัย ศรีวิชัย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดว่ ความภูมิใจในท้องถิ่นจังหวัดภาคใต้

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับความประทับใจในท้องถิ่นว่า ผู้ที่ได้ไปเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ แล้วเกิดความรู้สึกประทับใจในพื้นที่นั้น ทั้งในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม และนิสัยของคนพื้นเมืองที่นั้น

3.3.2 สังคมชนบทแบบใหม่

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับสังคมชนบทแบบใหม่ 2 ด้าน คือ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปและการได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยี ดังนี้

3.3.2.1 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปว่า เป็นผลสืบเนื่องมาจากประเทศไทยเป็นสังคมเปิดที่ได้รับความเจริญรุ่งเรืองทางด้านอุตสาหกรรม และมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น

ตัวอย่าง

“ทุ่งนาบ้านฉันนั้นหนาเคยเป็นนาข้าว เคยมีหนุ่มสาวเกี่ยวข้าวรวมกันเป็นกลุ่ม
บัดนี้โรงงานและบ้านจัดสรรมาคืบ เศรษฐีเขาเอาเงินทุ่มซื้อนาทำหลุมของเล่นคนรวย

ทุ่งนาบ้านฉันเหลือเพียงตำนานเล่าต่อ ไม่มีแล้วหนองรวงข้าวชูช่อสละสลวย กบเขียดเคยร้องกึกก้องตาม
หนองคลองห้วย ผักบุ้งผักปอดแพงพวย เคยชูยอดสวยไม่มีอีกแล้ว
บ้านฉันวันนี้ไม่มีหนุ่มสาว มีแต่ตายายผู้เฒ่าเฝ้าบ้านเลี้ยงหมาเลี้ยงแมว หนุ่มสาวชาวนา
บัดนี้เขามาเปลี่ยนแนว ทั้งยุคไอ้จุกอีแจ้ว คงไม่เหลือแล้วอาชีพชาวนา

ชาวนาบ้านฉันหนีไปทำงานกันหมด ทำนารันทดเพราะข้าวถูกกดราคา ทำงานเมืองหลวง
ยิ่งเจ็บซ้ำทรงแทบบ้า งานหนักไม่มีปัญหา ที่ปวดอุราเพราะกินข้าวแพง”

(ตำนานบ้านนา : ดำรงค์ วงศ์ทอง)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า สมัยก่อนในชนบทมีการประกอบอาชีพทำนา แต่ในปัจจุบัน
คนนิยมไปทำงานในกรุงเทพ ฯ เหลือแต่เพียงคนแก่ที่อยู่คอยเลี้ยงหลาน ส่วนที่นาก็มีนายทุนมา
ซื้อทำบ้านจัดสรร โรงงาน สนามกอล์ฟ

“หอมฟุ้งกลางทุ่ง ดอกผักบุ้งสวยอยู่กลางนา ดอกขบาสวยอยู่กลางดอย เจ้าทุยห่างไกล
เลิกไถไครยดังก่อน หลังน้ำตาบอกลาลานาดอน ถูกเข้าด้อนไปขึ้นเขียงเลี้ยงคน
โศกทุยเพื่อนยาก สู้ลำบากช่วยคราดไถนา ก่อนเรามาตั้งหลายชั่วคน ข้าวเต็มนาปลาเต็มหนอง
อิมท้องไม่มีหมองหม่น เหงื่อท่วมตัวไม่เคยกลัวความจน สู้อดทนดิ้นรนทุกทาง

แล้วคนรุ่นใหม่จึงทำไมไม่เอาอย่างยายตา ปล่อยทุ่งน่าน้ำเข้าทั่วบางข้างนาสงสาร
หอบสังขารหางานรับจ้าง ผันเพลिनว่าต้องเดินถูกทาง เขาเลิกจ้างต้องเคว้งคว้างไร่ร้าง

เลิกเป็นลูกจ้างกลับมาสร้างฝันที่บ้านนา ให้ข้าวปลาสวยเข้มเต็มลาน ทุ่มแรงหว่านไถ
ได้กินใช้เพียงพอทั่วบ้าน อยู่อย่างไทยที่ใจบุญสุนทาน พ่อหลวงท่านให้ใจดีสู้เสือ”

(คำสอนพ่อหลวง : ย้อย จริยา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในชนบทมีความสวยงาม
จึงอยากให้คนรุ่นใหม่กลับมาพัฒนาท้องถิ่นของตน

“ยังจำไม่เคยลืมเลย คอยเตือนตัวเองเอาไว้ ที่เธอเรียกฉันลำไย ฉันเก็บเอาไว้
ในใจเรื่อยมา ชื่อดีก็มีถมไป มาเรียกลำไยทำไมเล่าหนา หรือเห็นฉันเป็นคนบ้านนอกคอกนา
ไม่รักฉันก็ไม่ว่าแต่อย่ามาเรียกคุณลำไย”

ถามจริงจริงเธอมองฉันมีอะไร มองที่ใจหรือว่ามองที่หน้าตา ฉันอยากรู้วันไหนฉันสวยขึ้นมา
เธอนั้นหนาจะเรียกฉันว่าอะไร น้องกิฟท์เซอร์รี่น้องวายุ มีตั้งมากหลายไม่ยอมเรียกกัน
หรือเรียกว่าน้องแอนน้องอัน น้องโบว์น้องอันน้องฝันก็ยังดี น้องเมลี่ชื่อเทห์จะตาย
ก็แล้วทำไมไม่เรียกกันล่ะนี้ น้องแพร่น้องพิมน้องเฟิร์น เป็นหยิ่งบ่เอ็นกันละคุณพี่
เธอหรือจะมีแฟนที่หุ่นดีอย่างฉัน ทรวงทองนี้ลูกครึ่งแบบอเมริกัน เปลี่ยนสไตล์ทุกวัน
นำแฟชั่นที่ทันสมัย จมูกดูสั้นเป็นคมเส้นผมยังทำไฮไลต์ กระเป๋าก็ค็อกโคโคได้
กางเกงก็ยีนส์ลิวายส์ จะเรียกลำไยคิดดูให้ดี คิดคิดดูให้ดีคิดคิดดูให้ดี”

(คุณลำไย : ลูกนก สุภาพร)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ ผู้หญิงชนบทที่อยากมีความทันสมัยทัดเทียมกับสาว
ชาวกรุง จึงพยายามเปลี่ยนแปลงทั้งชื่อ การแต่งกาย ให้ทันสมัยตามไปด้วย

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปว่า
ทำให้วิถีชีวิตของคนในชนบทเปลี่ยนไป มีการละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปทำงานในกรุงเทพ ฯ มากขึ้น
ให้ความสำคัญกับค่านิยมทางวัตถุ ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น
ปัญหาโสเภณี ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น

3.3.2.2 วิถีชีวิตผู้หญิงกลางคืน

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
พบแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนกลางคืนที่ต้องคอยต้อนรับแขกผู้ชาย

ตัวอย่าง

“ป้าป้าชาวันนี้ป้ามาก็คน ป้าป้าชาขอนั่งด้วยคนได้ไหม ป้าใจดีมาทุกทีคลั่งพวงมาลัย
ถามหน่อยได้ไหม วันนี้จะให้พี่พวง ป้าป้าชาวันนี้ป้ามาตักจิ้ง ป้าป้าชาคอยป้านานจั่งนั่งวง
ป้าเชื่อไหมไม่ได้มาลัยซักพวง หิวจนแสบทรวง เพราะหนูนะห่วงคอยป้า

ป้าสั่งอะไรหรือยัง แหมรู้ใจจังสั่งที่หนูชอบ เป๊ะชะปลาช่อนตัวใหญ่ ต้มยำน้ำใสหนูชอบชอบ
วันเส้นก๋วยเตี๋ยวหม้อดิน อยากกินอยากกินหนูชอบชอบ กุ้งเผาเอาตัวโตโตสั่งเป็นกิโหลหนูชอบชอบ
ป้าชาไปเที่ยวกันมั๊ย ภูเก็ตเชียงใหม่หนูชอบชอบ สร้อยแหวนนาฬิกาข้อมือ โทรศัพท์มือถือ
ละหนูชอบชอบ รถเก๋งบีเอ็มดับเบิลว ขยับโฉบวิ่งจิวละหนูชอบชอบ ป้าชาอยากได้คอนโด

อยู่แบบไฮโซละหนูชอบชอบ ป้า ป้าชาว่าไงเมื่อไรละป้า ป้า ป้าชาที่ว่าให้รอคำตอบจำได้ไหม

ป้าบอกจะให้ของชอบ หนูรอคำตอบ อยากได้ของชอบจากป้า"

(หนูชอบชอบ : ยัย ญาติเยอะ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงกลางคืนที่พูดจาออกอ้อนเอาใจแขก เพื่อให้ได้เงิน หรือสิ่งของที่ตนอยากได้

"หัวใจฉันยังคล้ายดั่งกับบาร์ จำหน่ายสุราอาหารและเบียร์ ร้อยชามมานั่งดื่มกินทั้งคืน
ฉันเสียหัวใจละเหี่ยวดั่งเบียร์ทุกวัน ฉันเมาหัวซุนรักคุณกว่าใคร ฉันช่วยอย่างไรใจรักผูกพัน
ถึงคุณจะไม่อยากเจอพาหนะอย่างฉัน คืนวันที่ผ่านมานั้นสุขใจ

หัวใจเศร้าหมองสีห้องนั้นหนา เขาเปรียบเหมือนบาร์เปิดใหม่จึงไม่มีขาประจำ ด้อยต่ำเกินไป
สีห้องหัวใจสิ้นไร้ราคา หัวใจเหมือนบาร์ น้ำตาเหมือนเบียร์ ฉันดื่มจนเพสียเบียร์เหมือนน้ำตา
หลงเพียงความใคร่ชั่วคืนสะอื้นผวา คุณไม่กลับมาที่บาร์หัวใจ "

(บาร์หัวใจ : ผ่องศรี วรนุช)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงกลางคืนมักหารักจริงจากชายไม่ได้

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตผู้หญิงกลางคืนว่า ต้องคอยต้อนรับและเอาอกเอาใจผู้ชายมากหน้าหลายตาที่เข้ามาในสถานบริการ เพื่อให้ได้เงินทอง สิ่งของมีค่าจากชายที่เข้ามาและหยิบยื่นให้ แต่จะความรักจริงจากชายใดไม่ได้

3.3.2.3 การได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยี

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบแนวคิดเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้คนชนบทที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐบาลที่เข้ามาในชนบท ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชนบทดีขึ้น ซึ่งจะเป็นแรงสำคัญในการพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง อีกทั้งยังช่วยลดอัตราการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานในกรุงเทพ ฯ อีกด้วย

ตัวอย่าง

"คืนนี้เดือนหงายนั่งเขียนจดหมายถึงเล็ก น้องเป็นนางเอกของพี่อยู่ที่บ้านนอก
ไปเย็บเสื้อโหลโรงงานใหญ่โตส่งนอก พี่มีข่าวดีมาบอกบ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า ที่เรียนหนังสือ
อ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา เราจะต้องเขียนดาวเทียมไทยคมส่งมา

พี่จะได้รับปริญญาศึกษาทาง ม.ส.ท ขอคุณที่รัฐกระจายโอกาส ให้มากกลับบ้านเราเถอะเล็กจำ
กลับมาบ้านเราเรียนต่อ ถึงจะทำนาดีกว่าอยู่ ก.ท.ม เสาร์นี่ที่ บ.ช.ส เล็กรอคอยรับพี่ก่อน

ดีใจไหมเล็กเสารี่นี่พี่คงพบน้อง จะให้เนื้อทองพาไปที่สวนอัมพร พี่จะมารับปริญญา
บัณฑิตบ้านดอน พี่ได้เป็นครูแน่นอน มาสอนนักเรียนบ้านเรา”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ รัฐบาลขยายการศึกษาให้คนจนมีโอกาสได้เรียนมากขึ้น
ผู้ชายจึงชวนหญิงคนรักที่จากบ้านนาไปหางานทำในโรงงาน ให้กลับมาเรียนต่อและมาช่วยกัน
พัฒนาท้องถิ่นด้วยกัน

จากเนื้อเพลงทั้งหมดที่กล่าวมา ให้แนวคิดเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีว่า
การรับเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาจากต่างประเทศ ควรนำมาใช้ในทางที่เกิดประโยชน์ เช่น
ช่วยพัฒนาท้องถิ่น และคนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ เป็นต้น

3.4 แนวคิดอื่น ๆ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
พบแนวคิดอื่น ๆ อีก

ตัวอย่าง

“โดเรมี โดเรมี ซ้อลหล่า หนูขอเวลาซักสามนาที ไม่ต้องชมว่าหนูเสียงดี
ก่อนจบเพลงนี้อย่าฟังนี่ก็แล้วกัน

พอลิ้มตาปากก็อ้าเสียงก็ออก ไม่หยุดร้องหรือจนนอกจากหลับเท่านั้น ชาวบ้านชาวช่อง
เขาคงชอบกันทั่ว พยายามปิ่นรั้วเข้ามาฟังทุกวัน บางคนก็ถือฮีได้มาด้วย เขาคงมาช่วยเคาะ
จังหวะมันมัน หนูร้องดีไม่มีเสียงตก เขาเลยทุ่มครกมาเป็นของกำนัล

มีเวทีประกวดอยู่ที่ไหน ต้องโดดขึ้นไปโชว์ลูกคอสิบชั้น ผู้ชมผู้ฟังเขาคงคลั่งหนูมาก
มีแต่คนอ้าปากตาก็ค้างทั้งนั้น พอจบเพลงเขาก็ช่วยกันโห่ ที่หนูร้องโชว์เขานั้นคงชอบกัน
หนูเลยแถมอีกห้าเพลงรวด เขาเลยเขวี้ยงขวดให้มาเป็นรางวัล”

(โดเรมี : พรชิตา ณ สงขลา)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ หญิงสาวรักการร้องเพลง แต่ไม่มีพรสวรรค์ในการร้อง
ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

“หวังกันไปก็แค่หวัง ไม่เสียสตางค์ไม่ผิดกฎหมาย หวังกันมากก็หวังกันไป

หวังในใจตำรวจไม่จับ

คนตายยังหวังจะฟื้น คนตื่นจะไม่หวังได้ใจ ยังอยู่ก็หวังกันไปไม่มีใครไม่หวังหรอกคุณ
คนจนก็หวังกับหอย คนรวยก็หวังกับหุ้น ทำบุญก็หวังได้บุญ ลงทุนก็หวังกำไร (ครับ สมหวังนะครับ)
การเมืองก็หวังคนดี ปาหีก็หวังคนดู คนโสดก็หวังมีคู่ เชื้อหมอดูก็หวังฟังดวง
ลูกหนี้ก็หวังจะหนี เจ้าหนี้ก็หวังจะทวง คนจับก็หวังจะควง คนซ้ำทรวงจะหวังอะไร
(ครับ สมหวังนะครับ)

สาวสาวก็หวังจะสวย คนป่วยก็หวังทุเลา คนดำก็หวังจะขาว คนซ้ำเหมาก็หวังใส่ทอง
ตัวผมก็แอบหวังไว้ ตั้งใจจะตีตราจอง รักคุณก็หวังเกี่ยวดวง หวังเป็นทองแผ่นเดียวกับคุณ
(ครับ สมหวังนะครับ) ให้สมหวังนะครับ”

(สมหวังนะครับ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า ทุกคนมีความหวัง

“พี่จากบ้านนาไปห้าหกปี มาเยือนคนดีด้วยความคิดถึง ปีโน้นพบเธอทุกวันทุกวัน
เคยได้ช่วยกันเก็บบัวในบึง เคยนั่งรำพึงรำพันรักไถ่ร่มโพธิ์ เราเคยเล่นน้ำในลำประโดง
พายเรืออีโปงเก็บดอกโสน ลุยน้ำลุยโคลนหาปูหาปลา จำได้ติดตามแต่เล็กจนโตแทบร้องไห้
ใจหายเสียด้ายกานดา ได้ข่าวว่าสาวไปบวชเป็นชี สูญเสียความดีที่น้องเมินหน้า
ถูกमारสังคมหลอกขาย รอดตายกลับมา อยากไปเยี่ยมไปหา กลัวเขาน้ำตาไปอวดแม่ชี

สุขเกิดแม่ชีอยู่ดีเกิดหนา พลอยโมทนาหม่อมารอยามี เจอแสงพระธรรมชี้ให้เห็นทาง
เจอแสงสว่างสิ้นเวรกันที่ ลาแล้วแม่ชีชาตินี้ขอโมทนา”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

เพลงนี้แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า หญิงชนบทถูกหลอกไปขายตัว ต้องกลับมาบวชชีเพื่อให้
พ้นทุกข์

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ด้านแนวคิดเห็นได้ว่า มีแนวคิด 4 ประเภท คือมีแนวคิดเกี่ยวกับความรักมากที่สุด โดยเฉพาะ
ความรักของหนุ่มสาว รองลงมาคือแนวคิดเกี่ยวกับสังคม แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และ
แนวคิดอื่น ๆ ตามลำดับ

บทที่ 4

วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง ที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน

เพลงลูกทุ่งเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2518 : 118-128) ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมมวลชน ที่มีอิทธิพลต่อคนไทยอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านความคิด จิตใจ และการแสดงออก สิ่งที่ทำให้ เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมเนื่องจากเนื้อหาของเพลงที่สอดแทรกเหตุการณ์ และสะท้อนปัญหาของ สังคมไทยไว้อย่างลึกซึ้ง ทันทต่ยุคสมัย

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า เพลงไทยลูกทุ่งดังกล่าวได้ปรากฏภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 6 ประเภท คือ การใช้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และปัญหาสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การใช้ชีวิต

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตเกี่ยวกับการใช้ชีวิต 7 ด้าน คือ ลักษณะนิสัย การติดต่อสื่อสารและการคมนาคม การสันตนาการ ความใกล้ชิดกับธรรมชาติ การดำรงชีวิตประจำวัน การใช้เครื่องมือและอาวุธต่าง ๆ และประเพณี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะนิสัย

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงการใช้ ชีวิตเกี่ยวกับลักษณะนิสัยว่า เป็นความประพฤติของคนในสังคมที่ปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนเป็นความ เคยชินในลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

4.1.1.1 การให้ความสนใจในเรื่องของผู้อื่น

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากคนในสังคมมีความใกล้ชิดผูกพันกัน ทำให้เมื่อเกิดเรื่อง ไດเรื่องหนึ่งขึ้นในสังคมก็จะได้รับความสนใจกันไปทั่ว ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ตายยากจริงจริงพับผ่า กำลังบ่นหาเอามาพอดี ไปไหนมาหลายวัน
นึกว่าลืมกันเสียแล้วสิที กำลังบ่นหาเอามาพอดี อายุยืนจึงพิไรคดีที่เจอ”

(ตายยาก : ย้อย ญาติเยอะ)

“วันนี้วันแต่งสาวแถมแดงท้ายคั้ง ไทยมุงเป็นฝูงเข้าไปมุงดูเจ้าสาว
คงใส่ชุดไทยท้องถิ่น อาบกลิ่นน้ำปรุงพุงพราว เจ็บละเนื้อฉันเออ เออ
เจ็บอย่างเคยหนอเรา”

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อมีเรื่องราวใดเกิดขึ้นในสังคมจะรู้กันไปทั่ว

4.1.1.2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นว่า การอยู่ในสังคมจะมีความสุขได้ควรมีน้ำใจต่อกัน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ทุ่มแรงหวานไถ ได้กินใช้เพียงพอทั่วย่าน อยู่อย่างไทยที่ใจบุญสุนทาน
พอหลวงท่านให้ใจดีสู้เสือ”

(คำสอนพ่อหลวง : ย้อย จริยา)

นอกจากนี้ เมื่อมีใครมาหาหรือมาเยี่ยมเยียน ก็จะทำให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ดังคำกล่าวที่ว่า
ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“กลิ่นเนื่อนางไม่จางสัมพันธ์ เราสองล่องเรือร่วมกัน ร้องเพลงชมจันทร์
ลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที
เอื้ออาทรเรียกร้องให้ดื่มน้ำตาล พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง”

(มนต์รักแม่กลอง : โอภาส ทศพร)

“ตายยากจริงจริงพับผ่า กำลังบ่นหาเอามาทันควัน กินข้าวมาหรือยัง
เอ้าเชิญเชิญนั่งดื่มน้ำเย็นนั้น จะทานเบียร์สิงห์หรือจะยิบโคบาล
เลี้ยงกันไม้อันถืเป็นวันบังเอิญ นั่งก่อนจะนอนเอนกาย
เชิญตามสบายอย่าไปมัวเขิน เชิญเลยจะคุยจะเล่า เรื่องใดไม่เก่า
เล่ามาอย่าเมิน เชิญเอ้าเชิญ แต่เรื่องเงินห้ามคุย”

(ตายยาก : ย้อย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกันเป็นนิสัยของคนไทย ผู้ที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในฐานะร่ำรวย การกระทำนี้จะช่วยให้ทั้งผู้รับและผู้ให้อยู่ในสังคมร่วมกันอย่างสงบสุข

4.1.1.3 การให้ความเคารพผู้ใหญ่

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ nhỏควรแสดงความนับถือต่อผู้ใหญ่ เพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดความรักเอ็นดู และสนับสนุนให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เพลงนี้ผมร้องจากใจ ฝากมาจากหนุ่มลูกทุ่งทองนา

พี่บ้าน้ำอาช่วยโปรดเอ็นดู ลูกทุ่งคนยากฝากให้อุ้มชู

หากคุณเปลี่ยนใจไว้คู่ เชิญยอดพญ่าฟังเพลงหวานหวาน”

(ลูกทุ่งคนยาก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

รวมไปถึงการไม่ต่อปากต่อคำ ลบหลู่ และไม่ทำตนอวดฉลาด เนื่องจากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์มากมายแล้วอมที่จจะรู้จักชีวิตมากกว่า ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เรื่องผู้ใหญ่อย่าไปต่อคำ ชั่วดีท่านทำผูกแล้วท่านจำปมแก้

อย่าคิดโง่เขลาอวดว่าเราฉลาดกว่าแก ต้นไม้เลี้ยงใบจนแก่

มันรู้กระแสทางลมพรมใบ”

(คำเตือนของแม่ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ควรให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ เนื่องจากเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ มาก่อน

4.1.1.4 ความกตัญญู

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นว่า คนดีควรตอบแทนคุณบิดามารดาด้วยการดูแล เลี้ยงดูท่านในยามแก่ชรา ไม่ละทิ้งยามเจ็บป่วย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“แม่คือพระพรหมอุดมพระคุณ เสมือนร่มโพธิ์คำจุนหนุนนำเฝือแผ่

คุณของใครไหนเกินคุณแม่ บริสุทธิ์เที่ยงแท้รักแม่ต้องกตัญญู”

(แต่แม่ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"ควายคงรู้ว่าถึงคราต้องจาก เหมือนอยากอ่อนนวล
ทิ้งร่างลงนอนสะท้อนใจช้า ยากแค้นขอแทนคุณมารดา
ท่านเป็นผู้ที่เลี้ยงมา เพื่อนจำจงให้อภัย"

(ขายควายช่วยแม่ : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

"สู้งานให้สม ช่วยแม่พ่อให้พอสบาย แล้วเร่งสร้างตนเร็วไว ให้พ่อคู่ควรคนดี"

(นักสู้ ม.3 : ไมค์ ภิรมย์พร)

นอกจากนี้ การกตัญญูต่อผู้มีพระคุณนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลยเช่นกัน

"แม่บอกลูกเอ๋ย อย่าละเลยความกตัญญู ผู้มีพระคุณทุกผู้ อย่าไปลบหลู่แม่"

(คำเตือนของแม่ : สุณารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การรู้คุณและตอบแทนผู้มีพระคุณเป็นสิ่ง
สำคัญ ควรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

4.1.1.5 การมีมนุษยสัมพันธ์

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นว่า การยิ้มเป็นการแสดงถึงมิตรภาพที่ดี ความเบิกบานใจของผู้ที่ส่ง
ยิ้มให้ และเป็นกำลังใจให้กับผู้รับ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"แม้ตัวจะตายดั่งมีมนต์ขลัง มาฝังในดวงใจ ความรักที่พี่มอบให้
ว่ามีรักหนึ่งใจเดียว เห็นหน้าที่ยิ้มอ้อมลิ้นในใจ ใ้รักเราหากรักไม่เคยสร้างเขา
สองเราไม่จางแน่เชียว"

(รักพี่ที่ใจ : กาญจนา มาศิริ)

"เป็นแฟนคนจนต้องทนเหนื่อยน้อง อย่าแค้นสายตาคนมอง
อย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย อย่าเพ่งด่วนลาเมื่อเจอปัญหาใดใด
ยื่นเคียงเพื่อคอยยิ้มให้ เป็นยาชุบใจคนจน"

(ยาใจคนจน : ไมค์ ภิรมย์พร)

"ผมจับสาวไม่เก่ง ต้องใช้ตุ้มเพลงจับให้ มีไหมคนที่เอ่ยชื่อ
จะรักคนชื่อที่ไม่หลอกใคร หากมีโปรดยิ้มมาให้ มาเป็นขวัญใจไ้หนุ่มตุ้มเพลง"

(ไ้หนุ่มตุ้มเพลง : ยอดรัก สลักใจ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การยิ้มเป็นอวจนภาษาที่สื่อถึงความรักและ
ความห่วงใยที่มีให้ต่อกัน

บางครั้งการส่งยิ้มอาจมีเจตนาอื่นแอบแฝงอยู่ด้วย เช่น เพื่อเป็นการยั่วยวนให้เพศตรงข้ามมาสนใจ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ใจเอ๋ยใจ ทำไมไม่อยู่กับเนื้อกับตัว เพียงเขายิ้มยั่วก็เผลอตักรักเขาแล้วซี”

(ใจอ่อน : ฝน ธนสุนทร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การส่งยิ้มเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามประทับใจ

4.1.1.6 การนินทา

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การว่ากล่าวติเตียนผู้อื่นลับหลังนั้น เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในสังคมทั่วไป ส่วนใหญ่ผู้ที่ถูกนินทามักจะกระทำเรื่องที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม ทำให้ได้รับการตำหนิจากคนในสังคม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เมื่อฉันถูกเธอทำลาย โทน่าจะฆ่าให้ตาย ฉันไม่เสียดายชีวิตแน่ ๆ
คนทั้งซอยเขาพูดจ้อแฉ ฉันอายต้องนอนเลียแผล หมดหางแก้รำกลวง”

(ออกหักพักปลายซอย : พรพรรณ)

“พี่จำพี่แกลย่านบ้านนี้เขาว่าแก้ว ได้หม้ายชั้นหมากแล้วหรือไร
แก้วแสนอับอายเมื่อถูกหญิงชายประจาน”

(แก้วรอพี่ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

“ทั้งทั้งที่รู้เธอมีเจ้าของ แต่หัวใจมันเรียกร้อง ฉันจึงจำต้องยอมทน
เหมือนเวอร์กรรมเก่า ติดตามไม่อาจหลุดพ้น ไม่คิดไม่แคร์ผู้คน
ที่เขานินทาว່าร้าย ถึงรักครั้งนี้จะถูกประณาม จากคนทั้งโลกก็ตาม
แต่คงจะห้ามไม่ไหว ถึงแม้จะรู้เป็นได้แค่ชั่วทางใจ ก็ช่างหัวมันปะไร
ในเมื่อหัวใจต้องการ”

(ชู : หลง ลงลาย)

“น้องล้นนอสิ้มแล้วนอสิ้มแล้ว คนนินทาว່าให้แก้ว
พอใจอีกผู้เฒ่าเฒ่าเฒ่าจะช่างตาม ว่าแต่น้ำใจบ่มีลวง
คงไปไสมาไสน้องบ่อายสาแล้ว แม่่นสาแล้วแซวกะตามเจ้า”

(รักคนแก่ดีกว่า ศิริพร อำไพพงษ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ถูกนินทาคือผู้ที่ฝ่าฝืนกฎกติกาของสังคมไม่ยอมปฏิบัติตาม เช่นในเพลงที่กล่าวถึง การรักผู้หญิงที่มีเจ้าของแล้ว และการรักกับคนที่ต่างวัยต่างฐานะกัน เป็นต้น

4.1.2 การติดต่อสื่อสารและการคมนาคม

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงรูปแบบการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

4.1.2.1 การติดต่อสื่อสาร

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การติดต่อสื่อสารเป็นการส่งข้อมูลข่าวสาร ผ่านมาทางสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ในเนื้อเพลง มีรูปแบบการสื่อสาร ดังนี้

1) การเขียนจดหมาย ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การเขียน จดหมาย เป็นวิธีที่นิยมใช้กันในชนบท เนื่องจากการเขียนจดหมายผู้เขียนสามารถเขียน ข้อความได้ชัดเจน ครบถ้วน ประหยัดกว่าวิธีการติดต่อด้วยเครื่องมือสื่อสารชนิดอื่น อีกทั้งยังสามารถเก็บไว้ได้นานด้วย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“แม้หากเธอได้อ่านจดหมาย จบลงแล้วทำลาย

เผาจดหมายก็ตามใจเธอ อย่าเก็บเอาไว้ให้เพื่อน้องมาอ่านเจอ

ภาพถ่ายลายเซ็นอย่าเผลอ ให้เขาเจอจะหวาดระแวง”

(จดหมายฉบับสุดท้าย : เกษม คมสันต์)

“คืนนี้เดือนหงายนั่งเขียนจดหมายถึงเล็ก น้องเป็นนางเอกของพี่อยู่ที่บ้านนอก

ไปเย็บเสื้อโหลโรงงานใหญ่โตส่งนอก พี่มีข่าวดีมาบอกบ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า

พี่เรียนหนังสืออ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

“น้องจากนาหายหน้าจากจร สู่กรุงเทพมหานคร *ตัดรอนมีตอบจดหมาย*

(เสียงขลุ่ยเรียกนาง : โอภาส ทศพร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเขียนจดหมายเป็นการบอกข่าวสาร เรื่องราวให้กับผู้รับได้ทราบ ซึ่งการเขียนนี้สามารถใช้เก็บเป็นหลักฐานได้

นอกจากการเขียนจดหมายแล้ว ยังมีการใช้กระดาษแผ่นเล็ก ๆ ในการเขียนข้อความเพื่อการสื่อสาร ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“คนรักจากลาตอนชะตาของฟ้าตกต่ำ กลับบ้านตอนค่ำ
เห็นเพียงห้องเปล่าใจหาย กระดาษแผ่นน้อยเขียนคำว่าลาฝากไว้
อ่านแล้วทรุดร้องไห้ โธ่เป็นไปได้อหรือนี่”

(กระเป๋าสานแพนทิง : เอกราช สุวรรณภูมิ)

2) การพูดโทรศัพท์ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การติดต่อสื่อสารในรูปแบบนี้ผู้ที่โทรออกและผู้รับสาย สามารถสนทนากันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันเหตุการณ์

“พี่จึงโทรถามก่อน” พรุ่งเช้าหรือเปล่า อย่าให้ไปฟาลว ต้องอดข้าวจะน้องพร”

(รักน้องพร : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในชนบทมีการพัฒนาทางด้านการติดต่อสื่อสารให้ทันสมัยขึ้น

3) การติดป้ายประกาศ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นการสื่อสารเพื่อบอกให้ผู้พบเห็นทราบเรื่องราวโดยใช้ตัวหนังสือที่เขียนไว้เป็นสื่อ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“มีป้ายปักไว้ตรงรั้วหน้าบ้าน” แม้ใครเดินผ่านเชิญอ่านกันได้ไม่หวง

ป้ายเขียนเอาไว้เขตปลอดคนลวง เจ้าบ้านยังนอนซำทรวง

ถูกลวงดวงใจเป็นแผล”

(เขตปลอดคนลวง : ศัทธียา มารศรี)

“ฉันปลูกเรือนหอคอยต่อหลายปี หากเธอผ่านมาทางนี้

โปรดปรานีแะเยียมบ้างหนา ถ้าจะมาลวงก็ขอให้เลยข้างหน้า

ให้มองที่ป้ายเขียนว่า ถูกหลอกเข้ามาน้ำตาเต็มบ่อ”

(เรือนหอหน้าตา : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมมีความรู้อย่างน้อยในระดับที่อ่านออกเขียนได้

4) การใช้นามบัตร ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ใช้นามบัตรมักเป็นผู้ที่มีฐานะดีทางสังคม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เป็นสามัญชนคนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด วุฒิใบประกาศ ม.3”

(นักสู้ ม.3 : ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้นามบัตรเพื่อแสดงตนให้ผู้อื่นได้รู้จัก เป็นการแนะนำตนเองอย่างเป็นทางการ ผู้ที่ใช้มักเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคม

4.1.2.2 การคมนาคม

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การคมนาคมเป็นการเดินทางเพื่อติดต่อสื่อสารกัน มีรูปแบบการเดินทาง ดังนี้

1) การคมนาคมทางบก ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า มีการใช้รถกระบะและรถจักรยานยนต์ แต่ถนนในชนบทยังมีสภาพไม่ดี มีลักษณะเป็นทางลูกรัง เป็นอุปสรรคต่อการขับขี่จักรยานยนต์ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“มอเตอร์ไซด์ฮ้าง มอเตอร์ไซด์ฮ้าง ทางลูกรังฝุ่นเกาะเกรอะกรังจับตัวจนหัวแดง
ปีค้อพคั่นโกโศยตัวมาขับแซง ผู้สาวแก้มแดงเคียงคู่ไปกับเขา”

(มอเตอร์ไซด์ฮ้าง : ร็อคแกลง)

นอกจากมีการใช้รถยนต์แล้ว การคมนาคมทางบกยังมีการใช้รถไฟ ที่ช่วยให้การเดินทางสะดวก รวดเร็วขึ้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เสียงรถไฟเปิดหวูดแทบทวดสุดขวัญหาย เออเออเอ็งเอ๋ย
ล้อรถกำลังจะแล่น พาแฟนของฉันเคลื่อนไป มองแฟนใจแสนอาวรณ์
บางตอนก็ทนไม่ได้ น้ำตาฉันเลยรินร่วง ด้วยความเป็นห่วงเป็นใย
โบกมือบ้ายบายแสนอาลัยวันลา”

(ส่งแฟนขึ้นรถไฟ : แมงปอ ชลธิชา)

“วันเวลาหมุนเวียนเปลี่ยนไป ยังจำได้ไหมวันเธอบอกลา
ฉันส่งเธอที่ซานซาลา เราสัญญาจะมาพบกัน คอยเฝ้ารอคอยวันเธอกลับ
ฉันนั่งนับเวลาผ่านมัน วันและคืนมันแสนเนิ่นนาน จนถึงวันที่เราสัญญา”

(คอยเธอที่หาดใหญ่ : หนู่ย ชัยยะวัฒน์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้รถยนต์ยังมีอุปสรรคในด้านสภาพถนนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การเดินทางยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ส่วนในการเดินทางด้วยบริการของรถไฟ มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาค ทำให้สะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่ไกล ๆ และประหยัดค่าใช้จ่าย

2) การคมนาคมทางน้ำ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ในชนบทแหล่งน้ำเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ฉะนั้นการเดินทางโดยใช้เส้นทางน้ำจึงเป็นการคมนาคมอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้กัน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"เราเคยเล่นน้ำในลำประโดง พายเรืออีโปงเก็บดอกโสน
 ลุยน้ำลุยโคลนหาปูหาปลา จำได้ติดตาแต่เล็กจนโต แสบร้อนให้โฮ
 ใจหายเสียด้ายกานดา"

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นอกจากเรือจะเป็นพาหนะที่ใช้ในการเดินทางแล้วยังใช้ในการสัญจร และการหาอาหารเพื่อการยังชีพด้วย

4.1.3 การสัญจร

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงการสัญจรว่า เป็นการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ เพื่อให้ผ่อนคลายจากภาวะที่ตึงเครียด ในเนื้อเพลงมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

4.1.3.1 การท่องเที่ยวตามสถานที่ธรรมชาติ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนในชนบทมักจะใช้สถานที่ที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ลืมแล้วใช้ไหมเล่า วัดท่ามะนาวเคยล่องกระทงเสียงทาย
แม่น้ำป่าสักเคยسابานรักกันไว้ น้ำตกวังแก้วเหลือกลิ่นน้ำ
 เคยลงแหวกว่ายด้วยกันสองคน ฝนตกพรำพรำ
 พี่ข้าหัวใจ ดูหรือมาเป็นไปได้ ต้องมาเสียใจเพราะเชื่อคำคน"

(ฝนพรำที่ลำนารายณ์ : ไชยา มิตรชัย)

"เราเคยเล่นน้ำในลำประโดง พายเรืออีโปงเก็บดอกโสน ลุยน้ำลุยโคลนหาปูหาปลา
 จำได้ติดตาแต่เล็กจนโต แสบร้อนให้โฮ ใจหายเสียด้ายกานดา"

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

นอกจากนี้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองกนิยมมาเที่ยว ตามสถานที่เที่ยวธรรมชาติ ดังเนื้อเพลงที่ว่า
"ป่าเขาไปเที่ยวกันมั๊ย ภูเก็ตเชียงใหม่ หนูชอบชอบ"

(หนูชอบชอบ : ยัย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และ น่าสนใจอยู่มาก บางทีมีความศักดิ์สิทธิ์ เช่นในเพลงฝนพรำที่ลำนารายณ์ กล่าวถึงวัดท่ามะนาวซึ่งเป็น ที่เคารพบูชาของคนในพื้นที่นั้น ๆ และยังแสดงให้เห็นถึงผู้ที่อยู่ในสังคมเมืองกนิยมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเช่นกัน

4.1.3.2 การเที่ยวตามสถานบันเทิง

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ เปิดเฉพาะตอนกลางคืน เช่น คลับ บาร์ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ท้ายรถจะลาปล่อย ยืนมองจนลับกับตา แพนลาไปหาทำงาน
 โครงการจะมาปีหน้า คิดแล้วพาใจเราฝ่อ เมื่อแฟนรูปหล่อไกลตา
กลัวไปเพลินคลับบาร์ ไปหลงดารากรุงไกล"

(ส่งแฟนขึ้นรถไฟ : แมงปอ ชลธิชา)

"ป่า ป่าชาวันนี้ป่ามากี่คน ป่า ป่าชาขอนั่งด้วยคนได้ไหม
ป่าใจดีมาทุกทีคล้องพวงมาลัย ถามหน่อยได้ไหมวันนี้จะให้ก็พวง
ป่า ป่าชาวันนี้ป่ามาดีจัง ป่า ป่าชาคอยป่านานจึ่งนั่งง่วง
 ป่าเชื่อไหมไม่ได้มาลัยซักพวง หิวจนแทบทรวง เพราะหนูนะห่วงคอยป่า"

(หนูชอบชอบ : ยัย ญาติเยอะ)

"หัวใจฉันยังคล้ายดั่งกับบาร์ จำหน่ายสุราอาหารและเบียร์
 ร้อยชามมานั่งดื่มกินทั้งสิ้นฉันเสีย หัวใจละเหี่ยดื่มเบียร์ทุกวัน
 ฉันเมาหัวชุนรักคุณกว่าใคร ฉันชั่วอย่างไรใจรักผูกพัน
ถึงคุณจะไม่อยากเจอ พาทเนอร์อย่างฉัน คืนวันที่ผ่านมานั้นสุขใจ
 หัวใจเศร้าหมองสีห้องนั้นหนา"

(บาร์หัวใจ : ผ่องศรี วรนุช)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานบันเทิงยามค่ำคืน มักจะเปิดให้ผู้ชายมาเที่ยวกัน มีนักร้อง มีผู้หญิงกลางคืนมานั่งคุยนั่งดื่มเป็นเพื่อน และอาจมีการขายบริการทางเพศแอบแฝงด้วย

การเที่ยวแบบนี้ย่อมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมตามมา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาโสเภณี เป็นต้น

4.1.3.3 การชมการแสดง

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้ชมเกิดความเพลิดเพลินได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"การเมืองก็หวังคนดี ป้าก็หวังคนดี คนโสดก็หวังมีคู่
เชื่อกันว่าหวังพึ่งดวง ลูกหนี้ก็หวังจะหนี เจ้าหนี้ก็หวังจะทวง
คนจับก็หวังจะคง คนข้าทรวงจะหวังอะไร (ครับ สมหวังนะครับ)"

(สมหวังนะครับ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"กำลังกินข้าวได้ยินเสียงอ้าวเครื่องไฟ ฟังดูจำได้เขาบอกมีหนังขายยา
บอกแม้อยากไปเหลือเกิน บังเอิญละก็สมอุรา อิมเลยข้าวปลา หวังไปเจอหน้าแฟนใจ"

(สาวชนบท : สุณารี ราชสีมา)

จากเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การชมการแสดงในงานต่าง ๆ นอกจากผู้ชมจะได้รับความสนุกสนานแล้ว ยังทำให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสมาพบปะพูดคุยกัน

4.1.3.4 การร้องเพลง

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ช่วยให้ผู้ร้องและผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"พี่ทำนาก็เก่งแถมร้องเพลงก็เป็น อากาศเย็น ๆ จะร้องกล่อมพรทุกคืน
พี่นี้มาออกอ้อนขอเมตตาเกิดเจ้า สงสารเถอะสาวขอนแก่นดาวซีกคืน
ไอไอไอละเนื้อเออเออ น้องพร"

(รักน้องพร : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

"ทำนาทำไร่ไม่เคยได้ไปเมืองกรุง ก็เราชาวทุ่งไม่เคยไปยุ่งกรุงไกล
ว่าง ๆ ก็ฟังเสียงเพลงเบื้อเพลงก็ฟังนิยาย ฟังไปเศร้าไปคุณแม่เลยไล่เข้าครัว"

(สาวชนบท : สุณารี ราชสีมา)

นอกจากนี้คนชนบทยังใช้การร้องรำทำเพลงมาเป็นเครื่องผ่อนคลาย โดยมีการเล่นดนตรี และการร่ายประกอบไปด้วย ขณะที่เสร็จจากการทำนาแล้ว ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เราชาวนาอยู่กับควายพอมดงานไถ เราจึงฝูงควายเข้าบ้าน
 พอลาบน้ำควายสำราญ แล้วเสร็จจากงาน เบิกบานร้องเพลงรำวง
 เราชาวนาสุขสบาย คืบค้ำเดือนหงาย เราชี้หลังควายร้องส่ง
 ทั้งจิ้งทั้งกลองฆ้องวงชะเท่เมฆ รำวงแสนเพลิดเพลินใจ”

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากตัวอย่างเนื้อเพลงข้างต้นสะท้อนเห็นว่า ผู้ที่มาร้องรำทำเพลงนั้น ร้องในขณะที่เลิก
 จากการทำงาน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานกัน และผู้ขายยังใช้การร้องเพลงเป็นสื่อในการบอก
 รักได้ด้วย

เพลงที่นำมาใช้ร้องกันมีหลายประเภท หนึ่งในนั้นก็คือเพลงลูกทุ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทย
 มาช้านาน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“จงภาคภูมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง ช่วยทำนุบำรุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่นาน
เป็นของยายย่าน้ำอาบัวลงขันชวน เราก็ลูกหลานท่าน โปรดช่วยกันรักษาสืบไป”

(ลูกทุ่งของไทย : ดวงตา คงทอง)

“มีเวทีประกวดอยู่ที่ไหน ต้องโดดขึ้นไปโชว์ลูกคอสิบชั้น
 ผู้ชมผู้ฟังเขาคงคลั่งหนุมมาก มีแต่คนอ้าปากตาก็ค้างทั้งนั้น”

(โตเรมี : พรชิตา ณ สงขลา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่อยู่คู่คนไทยนาน มีลักษณะ
 เป็นเอกลักษณ์คือ การใช้ลูกคอ เราควรช่วยกันส่งเสริมให้เพลงลูกทุ่งอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

สิ่งที่ให้ความบันเทิงในด้านเสียงเพลงที่ทันสมัยในปัจจุบันคือ “ตู้เพลง” ผู้ฟังสามารถเลือก
 ฟังเพลงได้ตามต้องการ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ผมจีบสาวไม่เก่งต้องใช้ตู้เพลงเป็นสื่อ วันทั้งวันไม่เคยขาด
 ผมแลกเหรียญบาทตั้งสี่ห้ากำมือ หยอดเพลงจากใจคนชื่อ
 เป็นเหมือนสื่อสารสนรักจากใจ”

(ไอ้หนุ่มตู้เพลง : ยอดรัก สลักใจ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมนิยมการร้องและฟังเพลง ทำให้
 มีการนำสื่อเกี่ยวกับเพลงที่ทันสมัยเข้ามา เพื่อไว้ใช้ร้องเพลงฟังเพลงได้สะดวกขึ้น

4.1.3.5 การเล่นดนตรี

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ช่วยทำให้เกิดทำนองขึ้นในเพลงก็คือเสียงดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้มีหลายประเภท เช่น ขลุ่ย แคน ซอ จิง กลอง ฆ้องวง เป็นต้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เสียงขลุ่ยควรวณวนมากับลม พี่ละอันผีนระทมคำคั้นผีนข่มใจเหงา

ขลุ่ยควรวณวนพื้หวลคณึงถึงเจ้า ฟังเสียงหรั่งหรีดเร้าพี่ยังเศร้าไม่วาย”

(เสียงขลุ่ยเรียกนาง : โอภาส ทศพร)

“อันน้ำพองของดินถิ่นแคว้นขอนแก่น เมืองแคนแห่งแดนอีสาน

ถึงสัไกลดวงใจไปนาน ช้อยสาบานใจรักมันบ่ลืมน้มน”

(ลำน้พอง : ชรัมภ์ เทพชัย)

“อ้ายเคยบ่มีใจรักข้าเจ้าแล้วหนอ เฮาเคยจ้อยชอดิดซึ่งที่สันป่าตอง

เฮาต่างสัญญาฮักร่วมใจปอง อยู่สันป่าตองครองฮักสุขสันต์”

(สันป่าตอง : ลัดดาวัลย์ ประวัติวงศ์)

“เราชาวนาอยู่กับควายพอมดงานไถ เราจุ่งฝูงควายเข้าบ้าน

พอบ้านน้ำควายสำราญ แล้วเสร็จจากงานเบิกบานร้องเพลงรำวง

เราชาวนาสุขสบาย คั้นค้ำเดือนหงาย เราซี้หลังควายร้องส่ง

ทั้งจิงทั้งกลองฆ้องวงชะเท่เมง รำวงแสนเพลิดเพลินใจ”

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เครื่องดนตรีที่นำมาเล่นเป็นเครื่องดนตรีที่มีอยู่ในพื้นบ้าน ใช้เล่นเพื่อความสนุกสนาน เพื่อเป็นสื่อบรรยายความรู้สึกต่าง ๆ

4.1.4 ความใกล้ชิดกับธรรมชาติ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงความใกล้ชิดกับธรรมชาติไว้ว่า เป็นการชื่นชมความงามของธรรมชาติ ซึ่งมักเป็นชาวชนบทที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

4.1.4.1 การชื่นชมความงามของท้องฟ้า

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ท้องฟ้าในตอนกลางคืนมีความสวยงาม น่าชื่นชม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“กลิ่นเนื่อนางไม่จางสัมพันธ์ เราสองล่องเรือร่วมกัน
ร้องเพลงชมจันทร์ลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที่
 เชื้ออารีเรียกร้องให้ดื่มน้ำตาล พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง”

(มนต์รักแม่กลอง : โอภาส ทศพร)

“นั่งมองท้องนาสวยเด่น ฟ้าคืนเพ็ญสวยเย็นจริงหนอ
เดือนดาวน้อยล่องลอยลัดลมเกลื่อน ใต้ดาวเดือนเคลื่อนไปถึงไหนกัน”

(บอกรักฝากเดือน : สมศรี สุโขทัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากในตอนกลางคืนอากาศเย็นสบาย คนจึง
 นิยมออกมาชมท้องฟ้า

4.1.4.2 การชื่นชมความงามของพืชพรรณธรรมชาติ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
 ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า พืชพรรณธรรมชาติมีความงามซึ่งทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความ
 ประทับใจ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ลำน้ำพองล้นนองรินหลัง สองฝั่งสะพานด้วยมวลพฤกษา
น้ำหลากงามยามแลเพลินตา เบิ่งท้องนาสาวบ้านปางามพริ้งละอ”

(ลำน้ำพอง : ชรัมภ์ เทพชัย)

นอกจากนี้การได้กลิ่นของดิน ฝน และดอกไม้ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ก็ช่วยทำให้เกิดความ
 เบิกบานใจได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“หอมเอ๋ยหอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง
 เติบโตเต้าขึ้นอยู่ริมเกาะภู่านาง มองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง...
หอมดินเคล้ากลิ่นไผ่ อดระคนธ์หอมแก่นงคราญ
 ชลุ่มเป่าแผ่วพริ้วผ่านทิวแถวต้นตาล มนต์รักเพลงชาวบ้านลูกทุ่งแผ่วมา”

(มนต์รักลูกทุ่ง : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะภูมิประเทศในชนบทมีความงดงาม
 ผู้ที่ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ จึงทำให้ชาวชนบทมีความผูกพัน
 ห่วงแหนต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

4.1.5 การดำรงชีวิตประจำวัน

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน ได้กล่าวถึงการดำรงชีวิตประจำวันไว้ว่า เป็นการใช้ชีวิตของคนในสังคมที่ต้องเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ สม่่าเสมอ ดังนี้

4.1.5.1 อาหาร

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของอาหาร ซึ่งสามารถหาได้ตามธรรมชาติ ตรงกับคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ยายกับตาตากับยายไปหาผักด้วยกัน ฟ้าครีมีครีมีฝนจะตก

เสียงกบร้องดังลั่น ตาบอกลายเสียงอ๊บอ๊บ น้าจับกบกินกัน

ยายช่วยตาตาช่วยยาย จับกบได้ตัวเดียวแค่นั้น ตาดีใจจะไปผัดเผ็ด

กบรสเด็ดผัดเผ็ดหวานมัน ยายบอกตาต้องต้มยำ จะได้ทำน้ำแกงชดกัน”

(ฟ้าครีมีครีมี : ศจี สายชล)

“อกหักแค่นี้ยังพอทน ร่างคนยังไม่ตายแต่ดิน

มีปากมีท้องยังเรียกร้องข้าวปลากิน หัวใจยังไม่ขาดวินยังดิ้นดิ้นหายใจสบาย”

(เสียงความรู้สึก : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

“พรจำพรคีนี่ขอนอนบ้านพรด้วยได้ไหม พี่คนบ้านไกลขอมาอาศัยอย่าได้ตำรอน

หากว่าเจ้ารับปาก จะซื้อหมากซื้อพลู ซื้อเนื้อซื้อหมูไปฝากแม่พร พ่อท่านดูหรือเปล่า

ชอบทานเหล้าไหมเอ๋ย ถ้าชอบลูกเขยจะหิ้วไปฝาก ท่านชักแกลลอน”

(รักน้องพร : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

“เราเคยเล่นน้ำในลำประโดง พายเรือออกไปเก็บดอกโสน

ลุยน้ำลุยโคลนหาปูหาปลา จำได้ติดตามแต่เล็กจนโต แทบร้องไห้โ

ใจหายเสียด้ายกานดา”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

“ได้ค้นเบ็ดสักรั้วพร้อมเหยื่อ มีน้องนางแถมเรื่อนั่งเคียงตกปลา

ทุ่งรวงทองของเรามีคุณค่า มนต์รักลูกทุ่งบ้านนา หวานแว่วแผ้วดั่งกังวาน”

(มนต์รักลูกทุ่ง : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สัตว์น้ำที่จับนั้น เป็นสัตว์น้ำจืด ใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ ที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น เบ็ดตกปลา เป็นการจับเพื่อเลี้ยงชีพ และเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อการค้าขาย

นอกจากนี้ยังมีการถนอมอาหาร เพื่อให้อาหารสามารถเก็บไว้ได้นาน เช่น การทำปลาร้า ปลาจ่อม เป็นต้น และมีวิธีการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น แกง ผัด คั่ว หลน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เข้าครัวก่อไฟจะแกงอะไรกันดีล่ะแม่ แม่บอกดอกแคให้เอามาผัดมาคั่ว

ปลาร้าปลาจ่อมหอม ๆ ตั้งอยู่ในครัว หยิบมาเป็นตัว ๆ

เฮ้ เฮ้ใส่กระมังใบบัว เอาหลนจิ้มถั่วแดงกวน”

(สาวชนบท : สุณารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมชนบทมีอาหารการกินที่สมบูรณ์ รับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก มีการถนอมอาหารซึ่งทำโดยวิธีทางธรรมชาติ ประเภทของอาหารมีหลากหลาย นิยมอาหารรสจัด เช่น แกง ส่วนอาหารที่ทำก็ล้วนแต่มีคุณค่าและถูกสุขอนามัย

ในด้านเครื่องดื่ม ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยนิยมดื่มเครื่องดื่มที่แช่เย็น เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิประเทศอยู่ในเขตร้อน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“น้องยื่นน้ำเย็นพี่เห็นก็คว้ามาน้ำดื่ม ด้วยจิตใจปลื้มว่าร้อนคงถอนคงคา”

(น้ำกรดแช่เย็น : รังษี เสรีชัย)

“ตายยากจริงจริงพบผัว กำลังบ่นหาเข้ามาทันควัน กินข้าวมาหรือยัง

เฮ้เชิญเชิญนั่งดื่มน้ำเย็นนั้น จะทานเบียร์สิงห์หรือจะยิงโคบาล เลี้ยงกันไม่อันถือเป็นวันบังเอิญ”

(ตายยาก : ยุ้ย ญาติเยอะ)

จากลักษณะอาหารของคนในชนบท ทำให้มีการเปรียบเทียบอาหารของคนชนบทกับอาหารของคนที่มีฐานะดี ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ฉันไม่มีหรรยก้าอวยพร ไม่มีแม่คำวอนโถมบังอรให้มันกินแหนง

อย่าได้กังวลคนจนที่กินข้าวแกง ไปเกิดไปกินของแพง นอนหนุนโบแดงให้มันสาใจ”

(จดหมายฉบับสุดท้าย : เกษม คมสันต์)

“หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วไยไม่เห็นใจบ้าง หากมันได้กอดน้องนาง
ก็เหมือนได้กินเปิด่างไฟแดง (โ้ย โ้ย โ้ย หนาวจะตายอยู่แล้ว)
ขอหมั้นเอาไว้ก่อนเถิดน้อง เดือนสิบสองพี่จะมาขอแต่ง
มันสิ้นสอด้เจ้าแพง พี่มีเงินแต่งหอรกน้องเอ๋ย”

(หนาวจะตายอยู่แล้ว : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ข้าวแกงเป็นสัญลักษณ์อาหารของคนจน ส่วน
เปิด่างไฟแดงเป็นสัญลักษณ์อาหารของคนที่มีฐานะ

4.1.5.2 ที่อยู่อาศัย

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในแต่ละพื้นที่
ลักษณะของที่อยู่อาศัยจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม และการประกอบอาชีพ ดังนี้

1) ลักษณะที่อยู่อาศัยในชนบท ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่าบ้านของ
ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมจะมีบริเวณบ้านกว้าง ไว้สำหรับทำประโยชน์เช่น เลี้ยงสัตว์ ดังเนื้อเพลง
ที่ว่า

“เราชานาอยู่กับควายพอมดงานไถ เราจึงผูกควายเข้าบ้าน
พออาบน้ำควายสำราญแล้วเสร็จจากงาน เบิกบานร้องเพลงร่ำว”

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

การสร้างรั้วบ้านเพื่อเป็นสิ่งคุ้มกันอันตรายจากนอกบ้านไม่ให้เข้ามาสู่ภายในบ้านได้
ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“มีป้ายปักไว้ตรงรั้วหน้าบ้าน มันใครเดินผ่านเชิญอ่านกันได้ไม่หวง
ป้ายเขียนเอาไว้เขตปลอดคนลวง เจ้าบ้านยังนอนซำทรง ถูกลวงดวงใจเป็นแผล”

(เขตปลอดคนลวง : คัทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะบ้านของผู้ที่อยู่ในชนบทของผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากปลูกไว้เพื่ออยู่อาศัยแล้ว ยังมีบริเวณบ้านไว้ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ นับว่าเป็นการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2) ลักษณะที่อยู่อาศัยในเมือง ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้ที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงนิยมเช่าห้องเพื่อเป็นที่พักอาศัย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ประตูห้องเช่ามีร่องเท้าสองคู่เคียงกัน คู่หนึ่งนั้นเป็นร่องเท้าเธอพี่จำได้ดี
อีกคู่หนึ่งไม่เคยเห็นเลยก่อนนี้ แปลกใจอะไรกันนี้ ห้องน้องมีร่องเท้าผู้ชาย
หรือใครกันเล่าลืมร่องเท้าไว้ ... ห้องเช่าห้องนี้พี่จ่ายเงินค่าเช่าเดือนก่อน
พี่เป็นคนเช่าแต่เขาเป็นผู้มานอน ปิดประตูลงกลอน เขาคงนอนทับรอยพี่ชาย"

(ร่องเท้าหน้าห้อง : สายัณห์ นิรันดร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นห้องไม่กว้างขวาง ใช้สำหรับเป็นที่พักอาศัยเท่านั้น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทยว่า ไม่นิยมใส่ร่องเท้าเข้าไปในที่อยู่อาศัย

4.1.5.3 เครื่องใช้ในครัวเรือน

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ในบ้านจำเป็นต้องมีสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"พอลืมตาปากก็อ้าเสียงก็ออก ไม่หยุดร้องหรอกนอกจากหลับเท่านั้น
ชาวบ้านชาวช่องเขาคงชอบกันทั่ว พยายามปั่นรื้อเข้ามาฟังทุกวัน บางคนที่ถืออึดมาได้ด้วย
เขาคงมาช่วยเคาะจังหวะมันมัน หนูร้องดีไม่มีเสียงตก เขาเลยทุ่มครกมาเป็นของกำนัล"

(โตเรมี : พรชิตา ณ สงขลา)

"ใหม่ใหม่ฮักฮักจิงปิง วัดได้จริงจริงฮักเท่าหอยโข่ง
นานเข้าฮักฮักจางปาง ความรักชกกว้างเท่าปากลำโพง
ต่อมาฮักฮักมากเข้า คั่วเพลเย็นเข้าฮักเท่าเทวโอง
โดนโดนฟ้าก็ยิ่งแคบ เพราะน้องซีแอบฮักฮักจิงไปง
จิงปิง จางปาง แฉ่งแปง จิงไปง"

(ฮักฮักจิงไปง : ฝน ธนสุนทร)

“ฉันปลูกเรือนหอริมบ่อน้ำตา ปลูกไว้เพื่อวันข้างหน้า
หากประปาชำรุดหยุดไหล จะเอาน้ำตาแทนน้ำประปาใช้จ่าย”

(เรือนหอน้ำตา : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มีอุปกรณ์ที่ใช้ในครัว เช่น มีดอีโต้ ครก ส่วนโอง ก็เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ใช้กักเก็บน้ำได้ และสะท้อนสภาพชนบทที่มีความเจริญขึ้น มีการใช้น้ำประปา

4.1.5.4 เครื่องนอน

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ใช้ในการนอนของคนไทยมีผ้าห่ม และหมอนข้าง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ไฉ่ลมหนาวอกสาวห้วนไหว หนาวหัวใจยิ่งกว่าลม
ไม่อยากผิงไฟไม่อยากใช้ผ้าห่ม อยากใช้คนคลายหนาว”

(พระจันทร์หัวเราะ : ศจี สายชล)

“ขอรักนางเนียนวลแน่นอน มอบใจแหละกาย ทุกสิ่งมันหมาย
ถึงตัวตายไม่คลายรักก่อน สู้ทนอ่อนวอน ยอมฝันแม้ยามหลับนอน ทนกดหมอนนานมา”

(ในฝัน : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เครื่องนอนที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ ผ้าห่ม และหมอน

4.1.6 การใช้เครื่องมือและอาวุธต่าง ๆ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงเครื่องมือและอาวุธต่าง ๆ ที่นำมาใช้ ดังนี้

4.1.6.1 การใช้เครื่องมือ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ช่วยอำนวยความสะดวก และผ่อนแรงในการทำงานได้ ทำให้มีการเปรียบเทียบเครื่องมือต่าง ๆ ไว้ในเพลง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“แต่ก่อนแต่ไรไม่เคยใจอ่อน ไยจึงรุ่มร้อนสิ้นแรงหลักสี่
ดังเหล็กแข็งโดนไฟนะซิ ไม่ทันเอาค้อนทุบตีก็อ่อนไปเอง”

(ใจอ่อน : ฝน ธนสุนทร)

"ก่อนนั้นฉันได้ประจักษ์ ว่าความอกหักมันทรมาณ
ความเจ็บความช้ำไม่เกิดกับใคร คงไม่รู้ได้ผลมันซึมขึ้นหรือหวาน
ความช้ำยิ่งกว่าหวาน เจาะใจลึกเข้าไปคว้าน สะท้านทั้งใจและกาย"

(เศษอารมณ์ : คัทลียา มารศรี)

"ต่อให้เอาช้างสักร้อยพันเชือกมาดึงมาจุด รับรองไม่หยุดจุดฉันไม่อยู่
ห้ามอื่นหมื่นรักไม่ยากใจ ห้ามรักทรมานวัยยากพอดู
เพราะใจฉันอยู่กับเธอทั้งใจ ต่อให้เอาช้างสักร้อยพันเส้นมารั้งมาล่าม
ต่อให้มียามตามเฝ้าใกล้ ๆ อย่าหวังว่าฉันจะถอนตัว
ด้วยรักทวนหัวไม่กลัวตาย เธอได้ยินไหมว่าฉันรักเธอ"

(สุดห้ามใจรัก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"แสนเสียวเปลี่ยวระรัว หวันกลัวรักนานเนิ่นหน่อยจะคลาย
ไฉนรักเอ๋ยรักของผู้ชาย เปรียบคล้ายสวียิ่งกว่าลำน้ำหมอนวน
ยอดไผ่ใบโคกพร้าวครวญหวิว พึงยิ่งเสียดกมล ความรักอันร้อนแรงขึ้น
เปรียบดุจดั่งมนต์ร้ายไว้ให้ใจแสนเศร้า"

(ไอ้ทูลกระหม่อม : จินตนา สุขสถิตย์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มีเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ค้อน สว่าน ไข และเครื่องมือ
จับสัตว์น้ำคือสวิง ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ทั่วไปมิใช้ในการก่อสร้างและการทำเกษตรกรรม

4.1.6.2 การใช้อาวุธ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่น่ามาใช้ในการต่อสู้ ป้องกันตัว อาจเป็นอุปกรณ์ เครื่องใช้ที่
สามารถหาได้ในชีวิตประจำวัน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ไฉยเจ็บตั้งใจโดนเหน็บด้วยหลาว ปวดร้าวนเหลือเกินทั้งเงินและอายุ
ก็อยู่ดี ๆ โหงพี้มาแต่งงานไป ทอดทิ้งให้น้องหมองไหม้ ...
เขาเชือดเราชำหมองหม่นคนเดียว แทรกเสียวเหมือนโดนคมมีดกรีดใจ
โอกาสเขาดีเราชิวฤติเกินใคร กัดฟันแล้วอวยพรให้ ทั้งคู่โชคดีได้ปีละคน"

(เขาขึ้นเราชำ : อัมพร แหวนเพชร)

"บางคนก็ถือฮึดมาได้ด้วย เขาคงมาช่วยเคาะจิ้งหะมันส์ ๆ
หนูร้องดีไม่มีเสียงตก เขาเลยทุ่มครกมาเป็นของกำนัล ...
หนูเลยแถมอีกห้าเพลงรวด เขาเลยเขวี้ยงขวดให้มาเป็นรางวัล"

(โดเรมี : พรชิตา ณ สงขลา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เครื่องมือที่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อให้ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต เช่น หลาว มีด ครก ขวด ก็สามารถนำมาเป็นอาวุธได้

ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาวุธมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ปืน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“บาดแผลคราวนี้รู้ดีว่าหนัก แผลมันใหญ่หนักต้องรักษานาน
เขายังจนขมขื่น เขาซัดเสียพรุนเลือดชาน ก็คงไม่นานแผลมันก็หาย

แต่แผลเป็นนั้นซึมมันฝังร่อยอยู่ลึก ให้นึกจนตายรักกันไม่ทันถึงสองปี
ร่อยร้าวก็มียาง่าย ไม่เคยเสียตายตามใจเกิดหนอ”

(ร่ายแผลเป็น : เสรี รุ่งสว่าง)

“เจ้าลืมรอยรักที่พี่สลักฝังรักให้ทรมานขึ้น
เจ้าแปรไปหัวใจเหมือนถูกปืน แทะลัมทั้งยืนสะอื้นอกตรม
จากไร่ไปหาเงินตราขูดขม วิมานพี่ลุ่มลุ่มสัญญาเมื่อสายัณห์”

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปืนเป็นอาวุธที่ได้มีการคิดค้น พัฒนาให้ใช้เป็นอาวุธโดยตรงที่มีความรุนแรงมาก และเป็นที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

4.1.7 ประเพณี

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึง ประเพณีไทยไว้ว่า เป็นสิ่งที่สืบทอดต่อกันมาจนเป็นแบบแผนและขนบธรรมเนียมที่นิยมประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

4.1.7.1 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในกลุ่มอาชีพหนึ่ง โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากคนไทยมีความผูกพันกับอาชีพนี้มาช้านาน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ทุ่งนาบ้านฉันนั้นหนาเคยเป็นนาข้าว เคยมีหนุ่มสาวเกี่ยวข้าวรวมกันเป็นกลุ่ม”

(ตำนานบ้านนา : ดำรงค์ วงศ์ทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หนุ่มสาวช่วยกันลงแขกเกี่ยว ซึ่งเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความมีน้ำใจซึ่งกันและกันของคนในชนบท และยังทำให้หนุ่มสาวได้มารู้จักพบปะพูดคุยกันด้วย

4.1.7.2 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเทศกาล

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นประเพณีที่กระทำกันทั่วไป ไม่ว่าในภาคใดของประเทศ มักจะมีการทำบุญและการจัดงานรื่นเริงกันขึ้น ดังนี้

1) งานลอยกระทง เป็นเทศกาลที่จัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 โดยใช้กระทงปักธูปเทียน จุดไฟแล้วนำไปลอยน้ำ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เพ็ญเดือนสิบสอง พื้ล่องกระทงเดียวดาย ปีนี้ไม่มีหวานใจ
เคียงกายเหมือนใครหลายคน กระทงอ้างว้าง ล่องไปกับสายน้ำวน
เปลี่ยนความรักที่มีดมณต์ หากคนร่วมทางไม่มี”

(กระทงหลงทาง : ไชยา มิตรชัย)

“เคยเคลียดล่อนอเดินเล่นกับน้อง ครั้งเมื่องานเดือนเพ็ญสิบสอง
เมื่อตอนลมล่องข้าวเบา เพื่อนฮาเราเฮสรวลเสรักกันหนุ่มสาว
อุ่นไอรักรวงข้าว โถเจ้าไม่น่าหน่ายหนี”

(ร้องให้กับเดือน : คัมภีร์ แสงทอง)

2) งานสงกรานต์ เป็นประเพณีขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ มีการจัดงานรื่นเริงกันขึ้นทั่วทุกท้องถิ่น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมหลง ชื่อเลื่อยกทรงวาโก้ฝากน้องบ้างเนื้อ
หวังว่าอ้ายคงไม่ลืมสัญญา ให้คอยท่าเก้อ ชื่อมาฝากเนื้อถ้ายังฮักกัน
ไฉนจะแ้วงานสงกรานต์เจียงใหม่ ดวยอ้ายนะกะสาดน้ำสาดท่าม่วนกันเดีงวัน
ถ้าเงินเหลือพอ สร้อยคอแห้มเส้นไฉนเป็นของขวัญ นังนับคืนวันอยู่สันกำแพง”

(สาวสันกำแพง : ย้อย ญาติโยม)

บางครั้งอาจมีการจัดงานฉลองตั้งแต่วันตรุษ คือวันสิ้นปี และต่อเนื่องมาจนถึงวันสงกรานต์ด้วยก็ได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ตรุษสงกรานต์สนานสนุกกันพอใจ พี่วิ่งไล่น้องก็หลบ

เมื่อพบหน้าพี่เข้ากอด น้องยังอดทำเอียงอาย”

(สงกรานต์บ้านนา : สุขสันต์ วันสว่าง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดงานขึ้นในเทศกาลต่าง ๆ มีความหมายต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่น ทำให้เพื่อนๆ ได้มาสนุกสนานกัน หนุ่มสาวก็ได้มีโอกาสมาพบกัน เป็นต้น

4.1.7.3 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า มีการจัดงานบุญขึ้นตามวัดต่าง ๆ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที

เอื้ออารีเรียกร้องให้ตี่มน้ำตาล พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง

ก่อนลาจากสาวแม่กลอง เรา่วมปิดทองงานวัดบ้านแหลม”

(มนต์รักแม่กลอง : โอภาส ทศพร)

“อ้ายเคยอุ้มคำฝากอีกครั้งแล้วปอยหลวง อุ้มคำหวานทรงบอู้จะลงหลอกกัน

ข้าเจ้าอึ้งจริงเหนียวยิ่งชิววัน บอู้บั่นอ้ายนั้นกลับมา”

(สันป่าตอง : วงจันทร์ ไพโรจน์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีความเคารพนับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีงานบุญเกิดขึ้นทั่วทุกภาคของประเทศไทย เช่น ในเพลงสันป่าตอง กล่าวถึงงานปอยหลวงเป็นงานบุญของทางภาคเหนือ

4.1.7.4 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับจุดเปลี่ยนของชีวิต

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อฝ่ายหญิงและฝ่ายชายตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแล้ว ต้องมีการจัดพิธีแต่งงานขึ้นเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นสามีภรรยากันอย่างถูกต้องตามประเพณี ก่อนที่จะมีพิธีการแต่งงานขึ้น ฝ่ายชายจะต้องมาหมั้นหมายกับฝ่ายหญิงก่อน เพื่อยืนยันว่าจะมาแต่งงานด้วย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"เห็นเป็นลูกสาวนา อ้ายจึงบ่อยากเจอ บ่อยากมาหมั้นหมาย
คอยแรมปีน้องนี้เคียงอาย คอยคอยคอย น้องคอยจนอาย
คิดแคลงแขนงหน่าย หรืออ้ายบ่อยากมาแล"

(สาวอีสานรอรัก : อภิญา เจริญวงศ์)

"จากน้องสามปี อยู่วังดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา
วิหคกลับคองดังพี่ยอนกลับมา ใ้้องแก้วตาสัญญาเขาคอย
เจ้าอยู่แห่งไหนหัวใจเลือนลอย พี่บุญน้อยหลงคอยทั้งคืน"

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วไยไม่เห็นใจบ้างหาก मैं
ได้กอดน้องนางก็เหมือนได้กินเปิด่างไฟแดง
(โหย โหย โหย หนาวจะตายอยู่แล้ว) ขอหมั้นเอาไว้ก่อนเถิดน้อง
เดือนสิบสองพี่จะมาขอแต่ง मैंสินสอดเจ้าแพง พี่มีเงินแต่งหรือน้องเอย"

(หนาวจะตายอยู่แล้ว : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

ในพิธีแต่งงาน ฝ่ายชายจะต้องเตรียมสินสอด เช่น เงิน ทอง ของมีค่าต่าง ๆ เพื่อนำมา
ให้ฝ่ายหญิง และแห่ขบวนขันหมากมาสู่ขอฝ่ายหญิงที่บ้าน

"เขาแต่งงานไปสดสด แเบงก์มั่งหมดไปหลายกระเป๋"
ทำไมที่ฉันนั้นไม่ได้แต่ง บุญเขามั่นแรงบุญฉันมันเจือย
จะแข่งบุญเขาคงจะไม่มีทาง จะเข้าไปขวางงานวิวาห์ของเขา
ทำไมได้ฉันทำไมได้ เพราะว่าอายเขาจัง"

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

"พี่เคยรักต๋อย ต๋อย ตุ่ม ตุ่ม ต่าย ก็ลืมเขาได้เมื่อมารักติ่ม
เคยขึ้นระทมขมฤทัยหัวใจโดนทิ่ม ได้ติ่มเป็นยารักษาแผลใจ
จงเตรียมใจคอยหนอยติ่ม เชื่อว่าติ่มต้องรอได้
ถ้าพี่มีพร้อมเงินทองจะมาขออน้องเคียงกาย รอพี่ให้ได้นะคนชื่อติ่ม"

(รักติ่มคนเดียว : ณพนวรรค์ ขวัญประภา)

"พี่จำพี่สัญญาปิ่นแล้วไม่มาแต่ง ค่าสินสอดก็ไม่แพง
หรือพี่แกล้งให้แก้วรอเรื่อยไป พี่จำพี่แถย่านบ้านนี้เขาว่าแก้วได้
หม้ายขันหมากแล้วหรือไร แก้วแสนอับอายเมื่อถูกหญิงชายประจาน"

(แก้วรอพี่ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

“แม่ยอดยาหยี อยากเป็นเศรษฐีหรือถึงได้มีแฟนใหม่
แหมเจ้าคนสวยไถรวัยกันใหญ่ ขึ้นหมากของใคร ขึ้นอกขึ้นใจใครหนอเบิกบาน”

(แม่ยอดยาหยี : ชาย เมืองสิงห์)

ในพิธีแต่งงานจะมีคนรู้จักมาอวยพร และนำสิ่งของมาให้กับคู่บ่าวสาว เพื่อเป็นการแสดงความยินดี ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“นี่แหละเป็นฉบับสุดท้าย จะไม่ขอรุ่นวาย ตามสบายเถอะนางพาง
ไม่มีอะไรมอบให้ในวันวิวิธ ขอให้โชคดีเกิดหนา ขออำนาจเธอด้วยเสียงเพลง”

(จดหมายฉบับสุดท้าย : เกษม คมสันต์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นพิธีการแต่งงานว่า ประเพณีการแต่งงานของไทย ฝ่ายชายจะต้องมาสู่ขอกับญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ผู้หญิงที่ได้เข้าพิธีแต่งงานจะเป็นที่ยินดีของพ่อแม่และญาติพี่น้อง

4.2 สภาพเศรษฐกิจ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตในด้านสภาพเศรษฐกิจของคนในสังคมประเด็นต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ การประกอบอาชีพ และการออมและหนี้สิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การประกอบอาชีพ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพในสังคมไทยไว้ว่า มีการประกอบอาชีพหลากหลาย ดังนี้

4.2.1.1 การประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการประมง เป็นอาชีพของคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศ ดังนี้

1) การทำนา ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นอาชีพที่น่าชื่นชม เนื่องจากช่วยให้คนไทยทั้งประเทศมีความกินดีอยู่ดี ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ได้ค้นเบ็ดลักคันพร้อมเหยื่อ มีน้องนางแก้มเรื่อ นั่งเคียงตกลา
ทุ่งรวงทองของเรามีคุณค่า มนต์รักลูกทุ่งบ้านนา หวานแว่วแผ้วดั่งกังวาน”

(มนต์รักลูกทุ่ง : สายัณห์ สัญญา)

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึง คนที่มีความขยันทำมาหากิน มีความอดทน ย่อมเป็นที่ชื่นชอบ และได้รับการยอมรับจากสังคม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“แม่นได้กอดเนื้ออุ่นถ้ามีบุญได้แถม จะหอมสองแก้มทุกคืนทุกคืน
พี่จะปรนนิบัติยอมเป็นทาสรักเจ้า ทุกค่ำทุกเช้าจะช่วยหุงข้าวผ่าฟัน
พี่ทำนาก็เก่งแถมร้องเพลงก็เป็น อากาศเย็น ๆ จะร้องกล่อมพรทุกคืน”

(รักน้องพร : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

รายได้ของการประกอบอาชีพทำนามักไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และราคา การซื้อขายที่มักถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ก็มีเงินสะสมไม่มาก เกิดความเดือดร้อนเมื่อจำเป็นต้องใช้เงิน บางครั้งอาจต้องขายสิ่งที่จำเป็นในการประกอบ อาชีพไป ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ปีนี้ข้าวไม่ดีแก้วไม่ว่า แต่อย่าลืมปีหน้าพี่ต้องมาแต่งงาน
จะรออีกปีคราวนี้คงอีกไม่นาน ใจไหวหวั่นกลัวพี่หลอกหลวง”

(แก้วรอพี่ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

“ชาวบ้านบ้านฉันหนีไปทำงานกันหมด ทำนารันทดเพราะข้าวถูกกดราคา”

(ตำนานบ้านนา : ดำรงค์ วงศ์ทอง)

“ยืนมองควายชำน้าตาไหลปรี่ หลายปีอยู่มาเป็นเพื่อนคู่หน้าฝนทนต์ ...
แต่คราวนี้ต้องจำใจ ขายไปเพราะเงินไม่มี มันถึงคราวช่วย แม่ข้าล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง
กราบขอมอบจนท่านแข็ง จึงขายเอ็งเพื่อช่วยชีวี ออกสะท้อนสงสารเอ็งเหลือที่
ขาดควายเพื่อนที่แสนดีข้านี้คงอดทำนา”

(ขายควายช่วยแม่ : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

2) การทำไร่ทำสวน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า อาชีพทำไร่ทำสวนเป็น อาชีพต้องใช้ความอดทน ต้องทำงานกลางแดดจ้าตั้งแต่เช้าถึงเย็น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“จากปากช่องมา เจ้าล้มสัญญาสองเาเมื่อสายัณห์
ก่อนเคยรักใจรักดีไม่เปลี่ยนผัน ทำไร่ไถ่กันจนตะวันตกดิน
กลับบ้านเดินเคียงสำเนียงไต้ยี่น ไม่เล่นลั่นรักลั่นดินฟ้า”

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

“ตายยากจริงจริงพับผ่า กำลังบ่นหาเข้ามาพอดี
ไปไหนมาหลายวัน นึกว่าลืมกันเสียแล้วสิพี่ กำลังบ่นหาเข้ามาพอดี

อายุยืนจึงพิชิตดีที่เจอ ได้ข่าวไปอยู่อุทัยไปทำอะไร ทำไรมาหรือ

ฉิวพรรณนั้นดำไปหน่อย แต่ก็ยังหล่อมาดคมสมเธอ"

(ตายยาก : ยัย ญาตีเยอะ)

รายได้ในการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละปี ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"พี่จำฟังหน่อย น้ำอ้อยครวญเพลงบรรเลงรักเก่า

สวนแตงบ้านเราชบเซา ลมหนาวกระหน้า ดินแยกระแวงแห้งแล้ง

ไรแดงไม่มีคนทำ หนาวกายหนาวใจคอยช้า พี่เอ๋ยใจดำลืมหูลืมสัญญา"

(เสียงครวญจากสวนแตง : กชกร คำแก้ว)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการทำสวนทำไรมีฐานะยากจน เนื่องจากพืชผลที่ปลูกไว้ได้รับความเสียหาย ทำให้ผู้ที่เคยประกอบอาชีพนี้ต้องต่อสู้ดิ้นรนไปหางานทำที่อื่น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"จากน้องสามปี อยู่วงดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา

วิหคกลับคอนดังพี่ยอนกลับมา ใ้้องแก้วตาสัญญาเขาคอย

เจ้าอยู่แห่งไหนหัวใจเลือนลอย พี่บุญน้อยหลงคอยทั้งคืน เจ้าลืมหูลืมรัก

ที่พี่สลักฝังรักให้ทรมานขึ้น เจ้าแปรไปหัวใจเหมือนถูกปืน

แทบล้มทั้งยืนสะอื้นอกตรม จากไรไปหาเงินตราขูดขูด

วิมานพี่ลืมหูลืมสัญญาเมื่อสายัณห์"

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

ในบางพื้นที่ก็มีการคิดค้นนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเกษตรมาแปรรูป ให้เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นได้ด้วย เช่น การนำน้ำตาลมะพร้าวมาทำเป็นน้ำตาลสด

"กลิ่นเนื้อมางไม่จางสัมพันธ์ เราสองล่องเรือร่วมกัน

ร้องเพลงชมจันทร์ลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที่

เอื้ออารีเรียกร้องให้ดื่มน้ำตาล พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง"

(มนต์รักแม่กลอง : โอภาส ทศพร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มีการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม เช่น การทำนา และการทำไรทำสวน ผู้ประกอบการเหล่านี้ล้วนแต่มีฐานะยากจน เนื่องจากสภาพดินฟ้า

อากาศไม่อำนวย ขาดความดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาล และเทคโนโลยีทางการเกษตร ทำให้เกษตรกรในปัจจุบันยังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีนัก

4.2.1.2 การประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า นโยบายการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ทำให้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาดังกล่าวมีผลกระทบทางการเกษตรกรรม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ทุ่งนาบ้านฉันนั้นนาเคยเป็นนาข้าว เคยมีหนุ่มสาวเกี่ยวข้าวรวมกันเป็นกลุ่ม
บัดนี้โรงงานและบ้านจัดสรรมาคุ่ม เศรษฐีเขาเอาเงินทุ่มซื้อนาทำหลุมของเล่นคนรวย”

(ตำนานบ้านนา : ดำรงค์ วงศ์ทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้รับความเดือดร้อนจากการไม่มีที่นาทำกิน เนื่องจากมีผู้มาซื้อที่นาไปทำธุรกิจต่าง ๆ

ความเจริญทางภาคอุตสาหกรรมทำให้มีผู้นิยมอพยพย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในย่านที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมกันมาก ซึ่งอาจเกิดปัญหาการเลิกจ้างงานขึ้นได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ธนบุรียังมีลูกนี้คนหนึ่ง เสียใจเสียอย่างสุดซึ่งหวังพึ่งจึงมาแว่ววอน
แฟนลูกหนีหายอยู่โรงงานใหญ่จากไปจำจร ตามหาทั่วตรอกซอกซอน จากที่นอนไม่หวนมา”

(วอนพ่อตากสิน : รุ่ง สุริยา)

“คืนนี้เดือนหงายนั่งเขียนจดหมายถึงเล็ก น้องเป็นนางเอกของพี่อยู่ที่บ้านนอก
ไปเย็บเสื้อโหลโรงงานใหญ่โตส่งนอก พี่มีข่าวดีมาบอกบ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า
ที่เรียนหนังสืออ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

“แล้วคนรุ่นใหม่จึงทำไมไม่เอาอย่างยายตา ปล่อยทุ่งน่าน้ำเข้าท่วบาง
ช่างน่าสงสารหอบสังขารหางานรับจ้าง ผืนเพลินว่าต้องเดินถูกทาง
เขาเลิกจ้างต้องเคว้งคว้างไร้งาน”

(คำสอนพ่อหลวง : ยัย จริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนในชนบทนิยมเข้ามาหางานทำในกรุงเทพ ฯ โดยเฉพาะในโรงงานต่าง ๆ

4.2.1.3 การประกอบอาชีพทางด้านรับราชการ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากการรับราชการมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทำให้มีคนจำนวนมากต้องการประกอบอาชีพนี้ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า อาชีพรับราชการไม่ว่าจะเป็น ทหาร ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู ข้าราชการในอบต. แพทย์ ล้วนเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับและเคารพนับถือของคนในสังคม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"อยากจะไปให้ไกลกว่านั้น กะว่าเป็นทหารหน้าตาแสนหล่อ
หรือว่าเป็นผู้ใหญ่กำนัน ครูพระชาบาลหรือว่าอบต."

(ฮัดเซียบ : จิ้งหรีดขาว)

"ยืนมองควายชำน้าตาไหลปรี่ หลายปีอยู่มาเป็นเพื่อนคู่หนาหน้าฝนทนต์ ...
แต่คราวนี้ต้องจำใจ ขายไปเพราะเงินไม่มี มันถึงคราวช่วย แม่ข้าล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง
กราบขอหมอนท่านเซ็ง จิงขายเอ็งเพื่อช่วยชีวี"

(ขายควายช่วยแม่ : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

ผู้ที่รับราชการจำเป็นต้องใส่เครื่องแบบเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นการแต่งกายของข้าราชการไว้ว่า ผู้ที่ใส่เครื่องแบบเป็นผู้ที่มีเกียรติยศ ได้รับการยกย่องจากคนในสังคม ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"เมื่อก่อนตอนเขาเป็นลูกบ้าน เราสองรักกันจนปานจะกลืน
แต่พอเขาได้เป็นผู้ใหญ่บ้านเหนือคนอื่น รักที่เคยหวานชื่นมันชื่นมันชมเหมือนยา
ได้แต่งเครื่องแบบตัดมาใหม่ใหม่ ใ้แก่นักสนใจผู้ใหญ่บ้านนา

นั่งหัวตะพานหน้าเขาบานเหมือนจานเรดาร์ พอได้ดีมีค่าลืมนานาหน้าตาอย่างเรา"

(ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม : กาญจนา มาศิริ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ข้าราชการทุกหน่วยงานจะได้รับการยกย่องจากสังคม โดยเฉพาะในสังคมชนบท เนื่องจากเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงของสังคม แม้ว่าจะมีรายได้ไม่มากก็ตาม

4.2.1.4 การประกอบอาชีพทางการสันทนาการ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า อาชีพที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ผู้ชม เช่น นักดนตรี นักร้อง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“จากน้องสามปี อยู่วงดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา
 วิหคกลับคอนดั่งพื้ยอนกลับมา โอ้น้องแก้วตาสัญญาเขาคอย
 เจ้าอยู่แห่งไหนหัวใจเลือนลอย พี่บุญน้อยหลงคอยทั้งคืน”

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

“ผมจรรจนแรมจากลุ่มน้ำมูล ทั้งถิ่นดอกคูณเพราะความรู้้น้อยต่ำด้อยเพียงดิน
เอาเสียงสวรรค์สร้างสรรค์ด้านศิลป์ เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่นหากินอยู่กับเสียงเพลง
 ขอแฟนเห็นใจผมด้วยสักคน ใ้หนุ่มหน้ามนนักร้องคนจนจะกล่อมบรรเลง”

(ลูกทุ่งคนยาก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

“ป่าป่าชาวันนี้ป่ามาก็คน ป่าป่าชาขอนั่งด้วยคนได้ไหม
ป่าใจดีมาทุกทีคล้องพวงมาลัย ถามหน่อยได้ไหมวันนี้จะให้ก็พวง
 ป่าป่าชาวันนี้ป่ามาดึกจัง ป่าป่าชาคอยป่านานจังนั่งวัง
 ป่าเชื่อไหมไม่ได้มาลัยซักพวง หิวจนแทบทรวง เพราะหนูนะห่วงคอยป่า”

(หนูชอบชอบ : ยัย ญาติเยอะ)

นอกจากนี้ในสถานที่ให้ความบันเทิงในตอนกลางคืน ยังอาจมีการให้บริการ ทางเพศด้วย
 ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“หัวใจฉันยังคล้ายดั่งกับบาร์ จำหน่ายสุราอาหารและเบียร์
 ร้อยขายมานั่งดื่มกินทั้งคืน ฉันเสียหัวใจละเหี่ยดื่มเบียร์ทุกวัน ฉันเมาหัวชุนรักคุณกว่าใคร
 ฉันหัวอย่างไรใจรักผูกพัน ถึงคุณจะไม่อยากเจอพาหนะอย่างฉัน คืนวันที่ผ่านมานั้นสุขใจ ”

(บาร์หัวใจ : ผ่องศรี วรนุช)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพด้านการบันเทิงส่วนใหญ่เป็น
 ผู้ที่มาจากชนบท ที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหารายได้ ส่วนผู้หญิงที่เข้ามาประกอบอาชีพด้านนี้ก็
 อาจจะถูกหลอกให้มาขายบริการทางเพศด้วย

4.2.1.4 การประกอบอาชีพอื่น ๆ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
 ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีอาชีพอื่นอีกในสังคมที่สามารถหารายได้ให้กับผู้ประกอบอาชีพ
 เช่น อาชีพบริการที่ให้ความสะดวกในด้านต่าง ๆ การประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือการทำแบบ
 หุ่นส่วนและเปิดสาขา ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ต่อให้มียามตามเฝ้าใกล้ ๆ อย่าหวังว่าฉันจะถอนตัว

ด้วยรักทูนหัวไม่กลัวตายเธอได้ยืนใหม่ว่าฉันรักเธอ"

(สุดห้ามใจรัก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"หรือว่าเป็นอาเสียอาตี เฝ้าแก่โรงสีหรือเฝ้าแก่โรงปอ

ถ้ารณเมลิเกดำรวจ ต้องมีเงินมาอวดเป็นหอบเป็นห่อ จะเป็นใครฉันก็ไม่แคร์

ขอให้รักแท้เท่านั้นก็พอ รีบไปขอกับพ่อได้เลย อย่ามัวนั่งเฉยฉันนั้นกำลังรอ"

(ฮัดเซี้ย : จิ้งหรีดขาว)

"ที่แท้ไม่มีแค่เพียงเราสอง ยังมีหุ่นใหญ่หุ่นรอง

หลายสาขาเสียจนน่ากลัว รักแสนรักสุดหักใจจะถอนตัว ใจร้ายระรัวสุดรักสุดหักให้นาย"

(น้ำกรดแช่เย็น : รังษี เสรีชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการหลายประเภท มีการทำธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม และการประกอบธุรกิจแบบที่มีโครงสร้างซับซ้อนในระบบหุ้นส่วนและการเปิดสาขา เป็นต้น ทำให้คนในสังคมมีรายได้จากการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

4.2.2 การออมและหนี้สิน

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงสังคมไทยนิยมฝากถอนเงินในระบบธนาคาร เนื่องจาก มีความมั่นคงและเชื่อถือได้ แต่ด้วยปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายจึงเกิดมีหนี้สินขึ้นได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"เหตุผลคนดีเพราะบัญชีเงินที่ติดหล่ม ความรักจึงลุ่มยามจมพี่เสื่อมราศี

หวังเธอเป็นยารักษายามดวงไม่ดี แต่แล้วน้ำใจแฟนพี่ก็มีให้เพียงครึ่งทาง

พี่ไม่ดังเหมือนอย่างน้องตั้งตารอ อนาคตเริ่มหั่งอถึงรอกคงไม่มีหวัง

เจ้าคงอายุเพื่อนที่แฟนเขารวยเด่นดัง แต่พี่มันแคว้งมันคว้างเหมือนเรือที่รอวันล่ม"

(กระเป๋าแบนแฟนทิ้ง : เอกราช สุวรรณภูมิ)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จึงมีผู้นำการฝากถอนเงินในระบบธนาคารมาเปรียบเทียบกับความรัก ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ผิดที่ฉันนั้นรักเธอมาก ให้ถอนเกินฝากแบงก์เลยปิดบัญชี

เมื่อเธอส่งข่าวว่าไม่เข้าพิธี ฉันซ้ำเหลือที่เป็นราชินีเสียเมือง”

(สาวเสียเมือง : คัทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า จากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ความต้องการใช้เงินมีมากขึ้น รายจ่ายจึงมีมากกว่ารายรับ จนเกิดเป็นปัญหานี้สินค้านั้นเงินในส่วนของการออมจึงแทบจะไม่มี

4.3 สถาบันทางสังคม

ณรงค์ เล็งประชา (2530 : 142) กล่าวถึงสถาบันทางสังคม สรุปได้ว่า หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่จัดไว้อย่างมีระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้คนในสังคมนั้น ๆ จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม 4 ด้าน คือ สถาบันการปกครอง สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 สถาบันการปกครอง

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงสถาบันการปกครองของประเทศไว้ว่า ประเทศไทยปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีสถาบันทางการเมืองเพื่อบริหารประเทศ ดังนี้

4.3.1.1. สถาบันกษัตริย์

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุด มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขซึ่งคนไทยรักเทิดทูน และยกย่องให้เป็นสมมุติเทพ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เหมือนองค์ท้าวจะสละความสุข มาเป็นประมุขแห่งเมืองสยาม

ช่วยนำประชาล้นหลาก ข้ามขวกข้ามหนาม ท่านทรงพระนามว่า ภูมิพล”

(แด่พ่อสยาม : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชจริยวัตรอันงดงาม มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนในถิ่นทุรกันดาร และเมื่อยามประสบภัย รวมถึงยังเป็นศูนย์รวมใจ และมิ่งขวัญของคนไทยทั่วประเทศ

ดั่งเนื้อเพลงที่ว่า

“ล้นเกล้าเผ่าไทย ศูนย์รวมใจคนทั้งชาติ ขออภิวัตต์เบื้องบาทองค์ภูมิพล
 ยามใดไพร่ฟ้าชาวประชายากจน ทรงห่วงกังวลดังหยาดฝนชะโลมพื้นหล้า
ถึงว่าปาดงพดกไพรพทรวงผู้ดั้นด้น ถึงกายหมองหม่นหยาดฝนไม่คือนำพา
 ร่วมสุขร่วมทุกข์ถึงสุขมีมา ทรงแผ่เมตตาให้ชาวประชาชื่นใจ
มิ่งขวัญดวงใจชาวไทยทั้งผอง ดังแสงเรืองรองผุดผ่องดังร่มโพธิ์ใหญ่
 พระบารมีเป็นที่กล่าวขานนานไกล ข้าบาทภูมิใจ ล้นเกล้าเผ่าไทยแห่งวงศ์จักรี
 เหนื่อยยิ่งสิ่งใดเหนือดวงใจชาวไทยรักยิ่ง เหมือนเป็นขวัญมิ่งพักพิงยามทุกข์ภัย
 มีชาวไทยแหวนหวนยิ่งกว่าดวงชีวิ แม้ใครคิดย่ำยีได้ฝ่าฤสิทธิ์พิชิตแทน”

(ล้นเกล้าเผ่าไทย : พลอยดี สีฟ้า)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนคนไทยมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ เทิดทูนพระองค์ไว้เหนือหัว เพราะด้วยพระบารมีของพระองค์ ทำให้ประชาชนชาวไทยรอดพ้นจากความทุกข์ และภัยอันตรายต่าง ๆ

4.3.1.2 สถาบันการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า มีการกระจายอำนาจการบริหารราชการจากส่วนกลางลงมาสู่ท้องถิ่น

ดั่งเนื้อเพลงที่ว่า

“เมื่อก่อนตอนเขาเป็นลูกบ้าน เราสองรักกันจนปานจะกลืน
 แต่พอเขาได้เป็นผู้ใหญ่บ้านเหนือคนอื่น รักที่เคยหวานชื่นมันชื่นมันชมเหมือนยา ...
อยากให้ผู้ใหญ่หนุ่มพ้นตำแหน่ง อยากแจ้งให้หลวงท่านทวงกลับไป
 มาเป็นลูกบ้านเหมือนเดิมเริ่มรักกันใหม่ ไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่รักคงสนใจไม่ไกลจากกัน”

(ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม : กาญจนา มาศิริ)

“อยากจะทำให้ไกลกว่านั้น กะว่าเป็นทหารหน้าตาแสนหล่อ
หรือว่าเป็นผู้ใหญ่กำนัน ครูพระชาบาลหรือว่าอบต. หรือว่าเป็นอาเลี้ยอาตี

ถ้าแก่โรงสีหรือถ้าแก่โรงปอ ถ้ารถเมล์ลื้เกตุมาจว ต้องมีเงินมาอวดเป็นหอบเป็นห่อ
จะเป็นใครฉันก็ไม่แคร์ ขอให้รักแท้เท่านั้นก็พอ รีบไปขอกับพ่อได้เลย”

(ฮัดเซี้ย : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การปกครองในประเทศไทยใช้วิธีการผสมผสาน ระหว่างการรวมอำนาจปกครองและการกระจายอำนาจ ในด้านการกระจายอำนาจระดับตำบล มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยให้ประชาชนปกครองตนเอง มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำให้รู้ถึง ปัญหา วิธีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเข้าถึงและรวดเร็ว

4.3.2 สถาบันครอบครัว

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึง ลักษณะของครอบครัวไว้ว่า เป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็กที่มีความสำคัญต่อสังคม ดังนี้

4.3.2.1 การเลือกคู่ครอง

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิ์จะเลือกคู่ครองด้วยตนเองได้ แต่ควรได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ และก็ต้องดูความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การเลือกคู่ครองของฝ่ายหญิง เกณฑ์ในการเลือกคู่ครองของฝ่ายหญิง พิจารณาจากฐานะของฝ่ายชายต้องมีความมั่นคง โดยอาจไม่คำนึงถึงรูปร่าง หน้าตา และอายุที่แตกต่างกัน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ปี๋ป้าสายตายังหล่อ พันร่วงพันหลอหนูบ่ถือสา

ยามยิ้มแก้มบุ่มสองข้าง เมื่อถอดพันยางหนูบ่ผวา ซื้อบ้านซื้อรถให้

อยู่แบบผู้ดีไม่มีปัญหา พันโย่หนั่งยานหนั่งยน

ผมออกขาวโพลนหน้ารอยตีนกา ให้เงินใช้เดือนละหลายแสน

ให้เงินใช้เดือนละหลายแสน ดีกว่าหนุ่มตีนแบนนั่งอีแต๋นไปมา”

(รักคนแก่ดีกว่า : ศิริพร อำไพพงษ์)

หากฐานะทางการเงินของฝ่ายชายไม่ดี ก็ควรมีความขยัน อดทน ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างฐานะให้ดีขึ้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เป็นสามัญชนความทนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจยืนหยัดแม้ยังอยู่ข้างถนน
ไอ้หนุ่ม ม.3 จะไม่ทำให้น้องอายคน สาวงามอย่าได้กังวลที่จะสร้างตนให้น้องภูมิใจ”

(นักสู้ ม.3 : ไมค์ ภิรมย์พร)

ด้วยปัญหาทางด้านฐานะไม่มั่นคงของฝ่ายชายอาจทำให้ต้องผิดหวังในความรักได้
เพราะฝ่ายหญิงหันไปสนใจผู้ชายที่มีความพร้อมทางด้านการเงินมากกว่า ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“แม้อยอดยายหี อยากรเป็นเศรษฐีหรือถึงได้มีแฟนใหม่
แหมเจ้าคนสววย โกรวยกันใหญ่ ช้นหมากของใคร ช้นอกช้นใจใครหนอเบิกบาน
ที่จนเงินทองขาดคนแถมอง โถเจ้าเนื้อทองเดินผ่าน”

(แม้อยอดยายหี : ชาย เมืองสิงห์)

การประกอบอาชีพ ฝ่ายชายที่ประกอบอาชีพมั่นคง มีเกียรติยศ จะเป็นที่ยื่นชอบของ
ฝ่ายหญิง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เดี๋ยวนี้ผู้ใหญ่บ้านหนุ่มกระชุ่มกระชวย มีสาวสวยสวยติดตามเพราะความหล่อเหลา
ผู้ใหญ่เนื้อหอมเขาจึงไม่ยอมมองเรา ทั้งคนรักคนเก่าอย่างเราให้นอนร้องไห้
อยากให้ผู้ใหญ่หนุ่มพันตำแหน่ง อยากแจ้งให้หลวงท่านทวงกลับไป
มาเป็นลูกบ้านเหมือนเดิมเริ่มรักกันใหม่ ไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่ รักคงสนใจไม่ไกลจากกัน”

(ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม : กาญจนา มาศิริ)

“เขามีรถรับส่งโฉมยงลื้มซ่อนท้ายเรา เขามีศมาอวดเป็นตำรวจร้อยตรีมีดาว
จบนายร้อยหมวด ๆ มาดไม่เบา ส่วนตัวเราราชภัฏพอจะเขิน
น้ำตาผู้น้อย น้ำตาผู้น้อยย้อยย็ดหยด อยากจะมีรถปิคอัพขับเหลือเกิน
มอเตอร์ไซค์ฮ้าง มอเตอร์ไซค์ฮ้างเขาหางเมิน อยากจะกู้เงินสหกรณ์ผ่อนรถยนต์”

(มอเตอร์ไซค์ฮ้าง ร็อคแอส)

ลักษณะนิสัยของผู้ชายที่มีความจริงใจ เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ เอาใจเก่ง และยังเป็น
เป็นโสด มีส่วนช่วยทำให้ฝ่ายหญิงเกิดความชื่นชอบในฝ่ายชายได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถวนี้ อยากเจอคนดีดีแถวนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือขึ้น
นั่งและยืนอยู่ข้างหลัง ส่งยิ้มอีกนิดถ้าจะคิดจริงจัง และขออีกอย่างต้องโสดนะเธอ”

(อยากเจอคนจริงใจ : ดวงตา คงทอง)

“พอใจักผู้เฒ่าไม่ว่าจะช่างตาม ว่าแต่น้ำใจบ่มีลวง คงไปใสมาใสน้องบ่อายสาแล้ว”

(รักคนแก่ดีกว่า : ศิริพร อำไพพงษ์)

“พอเดือนแรมรักก็แรมร้างเลือน โถดาวขาดเดือนฉันก็เพื่อนไม่มี
แต่เดือนยังมาให้ดาวเห็นหน้าทุกที แต่คนรักข้าซีเป็นปีมีเคยเห็นหน้า
คงมีใครเขาคอยเอาใจเก่งนัก เจ้าถึงลืมลืมชายที่รักให้คอยเหงาหงอยอยู่นา
ยิ่งมองดูเดือนเหมือนเดือนให้ใจผวา”

(ร้องให้กับเดือน : คัมภีร์ แสงทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการเลือกคู่ครองของฝ่ายหญิงว่า การเลือกคู่ครองของฝ่ายหญิงจะดูที่ฐานะ ความมั่นคงในอาชีพของฝ่ายชายเป็นสำคัญ ส่วนลักษณะนิสัยที่ดีของฝ่ายชายก็มีส่วนช่วยเสริมให้ฝ่ายหญิงเกิดความรัก และตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ด้วย

2) การเลือกคู่ครองของฝ่ายชาย เกณฑ์การเลือกคู่ครองของฝ่ายชายพิจารณาถึงความงามของฝ่ายหญิงในด้านรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ เป็นสำคัญ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“กุหลาบเวียงไหนทั่วถิ่นแคว้นในแดนสยาม
ยังบ่เทียมเทียบเท่าความงามเปรียบดังสาวชาวพม่างามเหลือ
บ่ได้แต่งเติมเสริมส่งไว้หลงให้ใครหลงเชื่อ
ปากบ่แดงเป้งบ่ได้เจือคิวบ่ได้ถือดินสอ”

(กุหลาบเวียงพม่า : วงจันทร์ ไพโรจน์)

“สาว ๆ ก็หวังจะสวย คนป่วยก็หวังทุเลา คนดำก็หวังจะขาว คนขำเหมากก็หวังใส่ทอง
ตัวผมก็แอบหวังไว้ ตั้งใจจะดีตราจอง รักคุณก็หวังเกี่ยวดวง หวังเป็นทองแผ่นเดียวกับคุณ
(ครับ สมหวังนะครับ)”

(สมหวังนะครับ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

นอกจากนี้ลักษณะนิสัยของฝ่ายหญิงยังมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกคู่ครอง เช่น มีความซื่อสัตย์ รักนวลสงวนตัว ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“กลัวทำไมหนอแค่ให้รักก็กลัวหรือนี่
เลิกกลัวเถอะพี่ใจดวงนี้ไม่เคยหลอกใคร รักอยู่เหมือนเดิมไม่เคยต่อเติมห้องใจ
จะห่อไปใยถ้าใจเราต่างมั่นคง กลัวทำไมหนออีกไม่ช้าก็จะเจอกัน
ถึงเวลานั้นก็จะรู้ว่าใครซื่อตรง ไซ้จะพูดดีเพียงคิดให้พี่ลุ่มหลง
ไซ้จะประสงค์แค่เป็นสะพานผ่านไป”

(อย่ากลัว : ฝน ธนสุนทร)

"เดือนจ๋าอย่าแกล้งให้ฉันอกหัก เพราะฉันรักเธอมากไม่อยากผิดหวัง

เดือนจ๋าบอกว่าฉันรักเธอจัง ช่วยกระซิบสั่งย้าเดือนอย่าเชื่อนะ
โอ้เดือนเพ็ญโปรดเห็นใจฉันบ้าง ฉันอ้างว้างเดียวดายเหงาใจแท้
เดือนเจ้าเอ๋ยอย่าเลยลับตาแล ฉันตายแน่ถ้าเดือนเจ้าเลือนลิม"

(บอกรักฝากเดือน : สมศรี สุขโขทัย)

"ไหล่น้ำอย่าให้ใครมากอด มือน้ำอย่าให้ใครมาจับ

หน้าผากน้ำอย่าให้ใครมาจูบ แก้มน้ำอย่าให้ใครลูบคลำ
แก้วตาเจ้าอย่าลืมที่พี่สั่ง ความหลังสองเราให้เฝ้าจดจำ
จงถนอมความรักอย่าให้บอบช้ำ อย่าลืมถ้อยคำที่พี่นี้พร่ำสั่งนาง"

(สั่งนาง : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

ในด้านอายุ ฝ่ายหญิงนิยมแต่งงานเมื่อเข้าสู่วัยสาว อายุยังน้อย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"โหล่นหนาวอกสาววันไหน หนาวหัวใจยิ่งกว่าลม

ไม่อยากผิงไฟไม่อยากใช้ผ้าห่ม ยากใช้คนคลายหนาว

สิบแปดสิบเก้าสาวแล้วไซ้ไหม ฉันยังไม่ได้แต่งงาน

พอสบตาเขาเข้าตากรรมการ ฉันรักเธอเข้าแล้ว"

(พระจันทร์หัวเราะ : ศจี สายชล)

ความบริสุทธิ์ของฝ่ายหญิง ก็มีผลสำคัญในการเลือกคู่ครองฝ่ายชาย ผู้หญิงที่ดีควรเป็น
หญิงที่มีความบริสุทธิ์ไม่มีราคะ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"เบิ่งท้องนาสาวบ้านปางามพริ้งละออ

โอสาวเอยไผเลยงามเท่าขอเว้ากับเจ้าสักคำได้บ่

หรือว่านางมีชายคอยรอ หากสาวบ่ดีพะยอมมีสรวงราคะ"

(ลำน้ำพอง : ชรัมภ์ เทพชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการเลือกคู่ครองของฝ่ายชายว่า การเลือกคู่ครองของ
ฝ่ายชายจะสนใจที่ความงามของฝ่ายหญิง มีความซื่อสัตย์ รักนวลสงวนตัว มีอายุไม่มาก และควรมี
ความบริสุทธิ์

4.3.2.2 สภาพครอบครัว

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อสามีภรรยาควรมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ในบทเพลงได้กล่าวถึงสภาพครอบครัวของสังคมไทยไว้ดังนี้

1) การมีคู่ครองคนเดียว สังคมไทยในปัจจุบันทั้งชายและหญิงนิยมการมีคู่ครองเพียงคนเดียว ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2539 : 70) กล่าวถึงสาเหตุสรุปได้ว่า อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจไม่อำนวย ปริมาณชายหญิงใกล้เคียงกัน และมีการกำหนดเป็นกฎหมายให้มีการจดทะเบียนสมรสได้เพียงคนเดียว ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ไปรักคนที่มีเจ้าของแล้วจึงมักได้รับความผิดหวัง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“วันเรารอกลายเป็นวันรักลา รักหมดสัญญาเหลือค่าเป็นเศร้าหมอง
เคยหวังไว้สุดท้ายกลายเป็นรอง เพราะเขามีเจ้าของ เราได้ครองความเข้าใจ”

(ใจดำทำดี : แอน มิตรชัย)

“คงไม่มีใครเกิดมาแหล่อยากเป็นคู่ มันทนน้ำอดสู้อย่างคิดยิ่งน่าสงสาร
อยากให้โลกรู้รักคนมีคู่มันทรมาณ แต่มันก็สุดท้านทนถึงใครจะว่าฉันเลว
เลวเพราะรักคนที่มีเจ้าของ หัวใจซ้ำเลือดซ้ำหนอง ตายแล้วยังต้องตกแห
ยอมรับความจริงยอมแม้จะเป็นคนเลว ยอมแม้หัวใจแหลกเหลว ขอเพียงแคได้รักเธอ”

(ชู : หลง ลงลาย)

2) การดำเนินชีวิตคู่ให้มีความสุข สามีภรรยาควรเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ชีวิตคู่ราบรื่น ไม่เกิดปัญหาในครอบครัว ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ยิ่งพบยิ่งใกล้มันใจอ้ายเป็นคนดี ยามเจ็บยามไข้ชีวน้องมีอ้ายคอยดั่งไว้
เป็นพี่ยามท้อเป็นพ่อยามน้องหวั่นไหว ยามป่วยเฝ้าดูแลใจอ้ายคือผู้ให้เรื่อยมา
บูชาอ้ายเป็นพ่อพระในใจ”

(ปริญญาใจ : ศิริพร อำไพพงษ์)

เมื่อเกิดความขัดแย้งทั้งฝ่ายหญิงและชายควรปรับความเข้าใจ ให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“หนึ่งผู้ขายยอมจะเจ้าชู้ รู้ทั้งรู้ก็เลยทำใจ
ยิ่งจนเขี้ยวเกรี้ยวกราดเกินไป เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องใหญ่
เกิดสงครามใจภายหลัง น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ ร้องให้พุ่มพ่ายคลุ้มคลั่ง
 ทุกข์ใจแล้วได้อะไรคืนบ้าง เรื่องทุกอย่างแก้ได้ไม่มีปัญหา
 มองโลกในแง่ดีเอาไว้ ให้อภัยเธอเสมอมา ลืมเถิดนะอย่าถือสา
 ถ้าไม่รักไม่หลงหรือหน้า ริมมายังอำแขนรอ”

(น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ : แคทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นสภาพครอบครัวว่า ครอบครัวจะอยู่อย่างมีความสุขได้ เมื่อภายในครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่น ทุกคนในครอบครัว มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ

4.3.3 สถาบันศาสนา

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงหลัก คำสอนในทางพระพุทธศาสนา สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันได้ เช่น ในเรื่องการให้มีสติ การให้อภัย การไม่ยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ผู้ที่นำไปปฏิบัติมีความสุขทั้งกายและใจ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ ร้องให้พุ่มพ่ายคลุ้มคลั่ง
 ทุกข์ใจแล้วได้อะไรคืนบ้าง เรื่องทุกอย่างแก้ได้ไม่มีปัญหา
มองโลกในแง่ดีเอาไว้ ให้อภัยเธอเสมอมา ลืมเถิดนะ อย่าถือสา
 ถ้าไม่รักไม่หลงหรือหน้า ริมมายังอำแขนรอ”

(น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ : แคทลียา มารศรี)

“โอ้ยนิยายน้ำเน่า พูดไปกลัวเรื่องจะยาว เพราะเรามันแค่ผู้หญิง
 ถึงเธอไม่รักไม่แคร์ โดนลอยแพยังอยากทวงคืน สิ่งเดียวให้รู้ตัวบ้าง บางครั้งรุ่งเรืองก็อาจร่วงลง”

(รวยแล้วลืม : สุนารี ราชสีมา)

นอกจากนี้ศาสนายังเป็นที่พึ่งทางใจ ที่ช่วยให้ผู้ที่มีความทุกข์สามารถหลุดพ้นได้ โดยยึดหลักคำสอนเป็นสำคัญ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ได้ข่าวว่าสาวไปบวชเป็นชี สูญเสียความดีพี่น้องเมินหน้า
 ถูกมารสังคมหลอกขายรอดตายกลับมา อยากไปเยี่ยมไปหา
 กลัวเอาน้ำตาไปอวดแม่ชี สุขเกิดแม่ชีอยู่ดีเกิดหนา
 พลอยโมทนาหม่อมารอย่ามี เจอแสงพระธรรมชี้ให้เห็นทาง
เจอแสงสว่างสิ้นเวรกันที ลาแล้วแม่ชีชาตินี้ขอโมทนา”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การยึดมั่นในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทำให้คนเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม และยังแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มาบวชชีนอกจากมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแล้ว อาจจะมีเหตุมาจากได้รับความผิดหวังในชีวิต จึงใช้ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

4.3.4 สถาบันการศึกษา

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงการกำหนดการศึกษาภาคบังคับ ทำให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารและติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในสังคมได้อย่างดีมีประสิทธิภาพ ในลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

4.3.4.1 การรู้หนังสือในระดับที่สื่อสารได้

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันคนไทยมีความรู้ทางด้านการใช้ภาษาในระดับที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ฉันปลูกเรือนหอคอยต่อหลายปี หากเธอผ่านมาทางนี้
 โปรดปราณีแวะเยี่ยมบ้างหนา ถ้าจะมาลวงก็ขอให้เลยข้างหน้า
ให้มองที่ป้ายเขียนว่า ถูกหลอกเข้ามาน้ำตาเต็มบ่อ”

(เรือนหอหน้าตา : สายัณห์ สัญญา)

“คืนนี้เดือนหงายนั่งเขียนจดหมายถึงเล็ก น้องเป็นนางเอกของพี่อยู่ที่บ้านนอก
 ไปเย็บเสื้อโหลโรงงานใหญ่โตส่งนอก พี่มีข่าวดีมาบอกบ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า
 พี่เรียนหนังสืออ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

“คนรักจากลาตอนชะตาของพี่ตกต่ำ กลับบ้านตอนค่ำเห็นเพียงห้องเปล่าใจหาย
กระดาษแผ่นน้อยเขียนคำว่าลาฝากไว้ อ่านแล้วทรมานร้องไห้โง่เป็นไปได้อีกหรือนี่”

(กระเป๋าสานแฟนทิ้ง : เอกราช สุวรรณภูมิ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนามากขึ้น คนในสังคมต้องรู้หนังสืออย่างน้อยในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้

4.3.4.2 ศูนย์กลางการศึกษา

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาในระดับสูงมักมีศูนย์กลางทางการศึกษาอยู่ที่กรุงเทพ ฯ ทำให้คนในต่างจังหวัดที่ต้องการรู้หนังสือต้องเข้ามาศึกษาหาความรู้ในกรุงเทพ ฯ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เป็นสามัญชน คนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด
วุฒิใบประกาศ ม.3 ครองตนอยู่ไหว ก็เพราะใจได้รักคนงาม
สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนรวม ส่งยิ้มงามเสริมกำลังใจ”

(นักสู้ ม.3 : ไมค์ ภิรมย์พร)

ในต่างจังหวัดบางที่รัฐบาลเริ่มมีการขยายโอกาสทางการศึกษา คนในต่างจังหวัดสามารถได้รับการศึกษาในระดับสูงได้ เนื่องจากการพัฒนาและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในระบบการศึกษา ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“พี่มีข่าวดีมาบอก บ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า พี่เรียนหนังสือ
อ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา เราจะต้องเขียน
ดาวเทียมไทยคมส่งมา พี่จะได้รับปริญญา ศึกษาทาง มสท.
ขอบคุณที่รัฐกระจายโอกาส ให้มากลับบ้านเราเถอะเลิกจำ
กลับมาบ้านเราเรียนต่อถึงจะทำนา ดีกว่าอยู่ กทม.”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาในระดับสูงขึ้นไป แม้ว่าศูนย์กลางการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพ ฯ แต่ก็เริ่มที่จะกระจายเข้ามาอยู่ในต่างจังหวัดมากขึ้น ทำให้คนในต่างจังหวัดไม่ต้องเดินทางเข้ามาศึกษาหาความรู้ในกรุงเทพ ฯ และนำความรู้มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ของตนให้ดีขึ้น

4.4 ค่านิยม

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตเกี่ยวกับค่านิยม 2 ด้าน คือ ค่านิยมทางวัตถุ และค่านิยมทางจิตใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.1 ค่านิยมทางวัตถุ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่นิยมใช้กันในสังคมมีดังนี้

4.4.1.1 การใช้รถยนต์

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การมีรถยนต์ใช้ แสดงถึงเป็นผู้ที่มีฐานะดี ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“มอเตอร์ไซด์ฮ้างทางลูกรัง ฝุ่นเกาะเกรอะกรังจับตัวจนหัวแดง
ปีศาจคันโก้โคโยตีมาขับแซง ผู้สาวแถมแดงเคียงคู่ไปกับเขา”

(มอเตอร์ไซด์ฮ้าง : รอคแสดง)

“แก้วดาวยานฮี อยากรเป็นเศรษฐีหรือถึงได้มีแฟนใหม่
อยากขี่รถเก่งครั้นครองอารมณ์ใคร่ เผลอผิดพลั้งไปแน่นปวดหัวใจคราวใดกลับมา”

(แม่ยอดดาวยานฮี : ชาย เมืองสิงห์)

“สร้อยแหวนนาฬิกาข้อมือ โทรศัพท์มือถือ ละหนูชอบชอบ
รถเก่งบีเอ็มดับเบิล ขับโฉบวิ่งฉิวละหนูชอบชอบ

ป้าขอยากได้คอนโดอยู่แบบ ไฮโซละหนูชอบชอบ

ป้า ป้าข่าว่าไงเมื่อไรละป้า ป้า ป้าข่าที่ว่าให้รอคำตอบจำได้ไหม

ป้าบอกจะให้ของชอบ หนูรอคำตอบ อยากได้ของชอบจากป้า”

(หนูชอบชอบ : ยัย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้รถยนต์ทั้งรถกระบะและรถเก๋ง แสดงถึงความมีฐานะมั่นคง

4.4.1.2 เครื่องประดับและสิ่งของเครื่องใช้

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนนิยมใส่เครื่องประดับที่มีค่า มีราคา เช่น เพชร ทอง เป็นต้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“หวังกันไปก็แค่หวัง ไม่เสียสตางค์ ไม่ผิดกฎหมาย

หวังกันมากก็หวังกันไป หวังในใจตำรวจไม่จับ สาว ๆ ก็หวังจะสวย

คนป่วยก็หวังทุเลา คนดำก็หวังจะขาว คนซ้ำเหมาะก็หวังใส่ทอง”

(สมหวังนะครี : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"รวยแล้วทำไมมอง แหวนเพชรทองเต็มกาย

ลืมหื้มแล้วลืมหื้มว่าใครที่คอยห่วงใย คอยเสริมคอยส่ง รวยแล้วมาแยกวาง

ลืมหื้มคนบ้านนาป่าดง ลืมหื้มสาวรำวงไปหลงสาวสตริง"

(รวยแล้วลืมหื้ม : สุณารี ราชสีมา)

ด้านสิ่งของเครื่องใช้ นิยมใช้สิ่งของราคาแพงที่มาจากต่างประเทศ เช่น กระเป๋าสตางค์ เสื้อผ้า นาฬิกา โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ เป็นต้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"เธอหรือจะมีแฟนที่หุ่นดีอย่างฉัน ทรวดทรงนี้ลูกครึ่งแบบอเมริกัน
เปลี่ยนสไตล์ทุกวันนำแฟชั่นที่ทันสมัย จมูกดูสั้นเป็นคมเส้นผมยังทำไฮไลต์
กระเป๋าก็คือโคโคไดร์กางเกงก็ยีนส์สวยส์ จะเรียกทำไมคิดดูให้ดี
คิด ๆ ดูให้ดี คิด ๆ ดูให้ดี"

(คุณลำไย : ลูกนก สุภาพร)

"วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมนะ

ซื้อกางเกงยีนส์แรงเลอร์ฝากน้องบ้างหนา

เพราะใกล้เข้ามาทุกทีแล้วงานสงกรานต์เดือนหน้า

อย่าลืมหื้มสัญญาปล่อยน้องคอยเก้อ

วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมหื้มหลง ซื้อเสื้อยักทรงวาโก้ฝากน้องบ้างน้อ

หวังว่าอ้ายคงไม่ลืมหื้มสัญญา

ให้คอยท่าเก้อ ซื้อมาฝากน้อถ้ายังฮักกัน"

(สาวสันกำแพง : ย้อย ญาติเยอะ)

"ป่าซาไปเที่ยวกันมัย ภูเก็ตเชียงใหม่หนูชอบชอบ

สร้อยแหวนนาฬิกาข้อมือ โทรศัพท์มือถือละหนูชอบชอบ

รถเก๋งบีเอ็มดับเบิลว ขับใจบ๊ววังจิวละหนูชอบชอบ

ป่าซาอยากได้คอนโด อยู่แบบไฮโซละหนูชอบชอบ"

(หนูชอบชอบ : ย้อย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นค่านิยมทางด้านวัตถุว่า นิยมใช้สิ่งของฟุ่มเฟือยมีราคาแพง ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

4.4.2 ค่านิยมทางจิตใจ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน ได้กล่าวถึง ค่านิยมทางจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับว่าดีงามและเหมาะสม ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

4.4.2.1 การตั้งชื่อ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมในการตั้งชื่อของคนไทย เดิมมักตั้งชื่อง่าย ๆ โดยเฉพาะชื่อเล่น จะใช้คำไทย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"พี่เคยรักต๋อย ต๋อย ตุ่ม ต่วย ต่าย ก็ลืมเขาได้เมื่อมารักติ่ม"

เคยขึ้นระทมขมกตัญหวัใจโดนทิ่ม ได้ติ่มเป็นยารักษาแผลใจ

จงเตรียมใจคอยหนอยติ่ม เชื่อว่าติ่มต้องรอได้

ถ้าพี่มีพร้อมเงินทอง จะมาขออน้องเคียงกาย รอพี่ให้ได้นะคนชื่อติ่ม"

(รักติ่มคนเดียว : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

"ผมจับสาวไม่เก่งต้องใช้ตู้เพลงจับให้ คุณเอ้คุณอี๊ดคุณอ้อย"

และนั่นคุณหน้อยคุณต๋อยไซ้ใหม่ คุณหญิงคุณมากับใคร จำผมได้ไหม

ไอ้หนุ่มตู้เพลง คุณตีคุณแมวคุณแห้วคุณแดง คุณเก้คุณเก่ง

คุณโอ้คุณกิมคุณจิมคุณจุ่ม คุณติ่มคุณยิมชื่อยาเคร่ง

ฟังฟังเกิดฟังเพลง เราคนกันเองไม่ใช่คนอื่นไกล"

(ไอ้หนุ่มตู้เพลง : ยอดรัก สลักใจ)

"กลับบ้านเราเถอะเล็กจ๋า กลับมาบ้านเราเรียนต่อ"

ถึงจะทำนาดีกว่าอยู่ กทม. เลARNี่ที่ บ.ข.ส. เลักรอคอยรับพี่ก่อน"

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

ส่วนค่านิยมในการตั้งชื่อของคนไทยในปัจจุบันไม่นิยมตั้งชื่อเล่นเป็นภาษาไทย แต่นิยมตั้งชื่อตามแบบตะวันตกเพื่อให้ดูทันสมัย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ยังจำไม่เคยลืมเลือน คอยเตือนตัวเองเอาไว้ ที่เธอเรียกฉันลำไย"

ฉันเก็บเอาไว้ในใจเรื่อยมา ชื่อดีก็มีถมไป มาเรียกลำไยทำไมเล่าหนา

หรือเห็นฉันเป็นคนบ้านนอกคอกนา ไม่รักฉันก็ไม่ว่า แต่อย่ามาเรียกคุณลำไย

ถามจริง ๆ เธอมองฉันมีอะไร มองที่ใจหรือว่ามองที่หน้าตา

ฉันอยากรู้วันไหนฉันสวยขึ้นมา เธอนั้นหนาจะเรียกฉันว่าอะไร น้องกิฟท์เซอร์รี่น้องวายุ มีตั้งมาก

หลายไม่ยอมเรียกกัน หรือเรียกว่าน้องแอนน้องอัน

น้องโบว์น้องฮันน้องฝันก็ยังดี น้องเมลิซซียะห์จะตาย ก็แล้วทำไมไม่เรียกกันล่ะนี่
น้องแพร่น้องพิมน้องเฟิร์น เป็นหยิ่งป๋อเอ็งกันละคุณพี่"

(คุณลำไย : ลูกนก สุภาพร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อมากขึ้น โดยเฉพาะการตั้งชื่อเล่น นิยมตั้งชื่อให้เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อแสดงถึงความทันสมัย

4.4.2.2 การแต่งกาย

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ในแต่ละพื้นที่จะมีชุดประจำถิ่นของตน โดยเฉพาะในชนบท ซึ่งบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"วันนี้น้องแต่งสาวแถมแดงท่ายุ่ง ไทยมุงเป็นฝูงเขาไปมุงดูเจ้าสาว
คงได้ชุดไทยท้องถิ่น อาบกลิ่นน้ำปรุงพุ่มพรวน"

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นจะมีชุดประจำถิ่นของตน และยังสะท้อนถึงการใช้น้ำหอมเป็นเครื่องปรุงแต่งร่างกาย

นอกจากนี้ผู้หญิงยังนิยมการแต่งหน้าด้วยการทาปากสีแดง การเขียนคิ้ว และการดูแลรักษา รูปร่างให้กระชับ สมส่วน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"กุหลาบเวียงไหน ทัวถิ่นแคว้นในแดนสยาม
 ยังบ่เทียมเทียบเท่าความงาม เปรียบดังสาวชาวพม่างามเหลือ
 บ่ได้แต่งเติมเสริมส่งไว้ลวงให้ใครหลงเชื่อ ปากบ่แดงแป้งบ่ได้เจือคิ้วบ่ได้เกือดินสอ"

(กุหลาบเวียงพิงค์ : วงจันทร์ ไพโรจน์)

"เธอหรือจะมีแฟนที่หุ่นดีอย่างฉัน ทรวดทรงนี้ลูกครึ่งแบบมะริกัน
 เปลี่ยนสไตล์ทุกวันนำแฟชั่นที่ทันสมัย จุมูกุสันเป็นคมเส้นผมยังทำไฮไลต์
กระเป๋าค็อกโคไดร์กางเกงก็ยีนส์ลิวายส์ จะเรียกลำไยคิดดูให้ดี"

(คุณลำไย : ลูกนก สุภาพร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงนิยมแต่งกายตามแฟชั่นและใช้ของราคาแพง เพื่อให้ทันสมัยตามสมัยนิยม

4.4.2.3 การศึกษา

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาจะเป็นผู้ที่คนในสังคมยอมรับให้เกียรติ เนื่องจาก การศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง และสังคมให้ดีขึ้น ฉะนั้นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นสิ่งภาคภูมิใจ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“พี่มีข่าวดีมาบอก บ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า

พี่เรียนหนังสืออ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา

เราจะต้องเปี่ยมดาวเทียมไทยคมส่งมา พี่จะได้รับปริญญา ศึกษาทาง ม.ส.ท

ขอบคุณที่รัฐกระจายโอกาสให้มา กลับบ้านเราเถอะเล็กจำ

กลับมาบ้านเราเรียนต่อ ถึงจะทำนาดีกว่าอยู่ ก.ท.ม”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง จะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องในสังคม มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และนำความภูมิใจมาให้ตนเองและครอบครัว

4.5 ความเชื่อ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตเกี่ยวกับการใช้ชีวิต 9 ด้าน คือ ความเชื่อเรื่องบุญกรรม ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องคำสัญญาและคำสาบาน ความเชื่อเรื่องดวงชะตา ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องขวัญ และความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.5.1 ความเชื่อเรื่องบุญกรรม

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงความเชื่อของคนไทยตามหลักพระพุทธศาสนาว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ทำให้นิยมทำบุญเพื่อให้ผลบุญตอบสนองตนเอง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“จากน้องสามปี อยู่วงดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา
 วิหคกลับคองดั่งพื้ยอนกลับมา ใ้้องแก้วตาสัญญาเขาคอย
 เจ้าอยู่แห่งไหนหัวใจเลือนลอย พื้บุญน้อยหลงคอยทั้งคืน”

(สัญญาเมื่อสาธน์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

“ใจเอ๋ยใจไม่รู้เป็นไฉนอยากไปแต่บ้านพร พื้อยากไปนอนที่บ้านของพรทุกคืนทุกคืน
แม่นได้กอดเนื้ออุ่นถ้ามีบุญได้แถม จะหอมสองแก้มทุกคืนทุกคืน”

(รักน้องพร : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องวาสนา ซึ่งเชื่อว่าเป็นบุญที่สั่งสมมาในชาติก่อน ส่งผล
 มาในชาตินี้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ไปได้เกิดหนอโหสิกรรม อยู่อย่างคนแพ้ให้แผลเป็นเพื่อน
 แผลเป็นเสมือนเครื่องเตือนความจำ พื้จนมอซอซออีกทั้งราคาก็ต่ำ
ขอไปตามกรรมตามวาสนา”

(รอยแผลเป็น : เสรี รุ่งสว่าง)

“เขาแต่งงานไปตลอด แบงก็ม่วนหมดไปหลายกระเป๋
 ทำไมที่ฉันนั้นไม่ได้แต่ง บุญเขามันแรงบุญฉันมันเฉื่อย
จะแข่งบุญเขาคงจะไม่มีทาง จะเข้าไปขวางงานวิวาห์ของเขา
 ทำไม่ได้ฉันทำไม่ได้เพราะว่าอายเขาจัง”

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุณารี ราชสีมา)

ความเชื่อเรื่องกรรมนี้ ทำให้เมื่อพบเจอในสิ่งที่ไม่ดี คนมักเชื่อและให้เหตุผลว่า
 เป็นเพราะกรรมที่ตนได้สร้างขึ้นไว้ในชาติก่อนและชาตินี้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนใน
 ปัจจุบัน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ทั้งทั้งที่รู้เธอมีเจ้าของ แต่หัวใจมันเรียกร้อง ฉันจึงจำต้องยอมทน
เหมือนเวรกรรมเก่า ติดตามไม่อาจหลุดพ้น ไม่คิดไม่แคร์ผู้คน ที่เขานิินทาวาร้าย”

(ชู : หลง ลงลาย)

“ก่อนเคยอยู่เคียงเพียงจันทร์ น้องคู่กันสุขสันต์สวรรค์คู่
ความรักของเราเป็นลิขิต (รักเราเป็นลิขิต) ขึ้นชู้ยู่ได้ไม่นาน
รักก็รานร้าวพลันสวรรค์ล่ม โอ้เอ๋ยเวรกรรมทำพิตรอมตรม (กรรมทำพิตรอมตรม)”

(ไอ้หนุ่มผมยาว : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

การโหลิกรรม เป็นการให้อภัยซึ่งกันและกัน แสดงถึงการสิ้นสุดเวรกรรมกันในชาตินี้
ไม่จองเวรจองกรรมกันไปถึงชาติหน้าและชาติต่อ ๆ ไป ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“สุขเกิดจอมขวัญสุขสันต์สุขชีได้ดีมีหน้า พื่ออยู่อย่างกาไม่แฉงหน้ารอ
จะจูบแผลเป็นทุกเย็นค้ำกลืนความเจ็บซ้ำไว้ให้พอ ไปได้เกิดหน่อโหลิกรรม
อยู่อย่างคนแพ้ให้แผลเป็นเพื่อน แผลเป็นเสมือนเครื่องเตือนความจำ
พื่อจมนมอชอชลาอีกทั้งราคาก็ต่ำ ขอไปตามกรรมตามวาสนา”

(รอยแผลเป็น : เสรี รุ่งสว่าง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องบุญกรรมช่วยกำหนดความคิด และ
พฤติกรรมของคน ให้ประพฤติตนได้ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์กับทั้งผู้ที่ปฏิบัติ และกับ
สังคมด้วย

4.5.2 ความเชื่อเรื่องชาติภพ

ในจากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึง
คนในสังคมมีความเชื่อในเรื่องการเกิดใหม่ของสรรพสิ่งในโลกว่ามีได้หลายครั้ง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“สุขเกิดแม่ชื้อยู่ดีเกิดหนา พลอยไมทนาหม่มารอย่ามี
เจอแสงพระธรรมชี้นำเห็นทาง เจอแสงสว่างสิ้นเวรกันที่
ลาแล้วแม่ชีชาตินี้ขอไมทนา”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

“จุดอุปสาบานสาบานต่อหน้าย่าโม ถิ่นที่หลานเติบโตย่าโมเมืองฟ้าโคราช
ขอกราบลงกราบลงที่ตรงเบื้องบาท ว่าชาตินี้ทั้งชาติจะไม่รักใครอีกแล้ว”

(หลังน้ำตาต่อหน้าย่าโม : สุนารี ราชสีมา)

“อย่าเจาะชาตินี้ไปให้ไกล หัวใจเอาไว้พบกันชาตินี้
ถ้าเจาะชาตินี้ให้หลีกสุดขอบฟ้า หากพบกันตรงหน้า ขอแค่ตามองผ่านเลยไป”

(เสียความรู้สึก : สายัณห์ สัญญา)

นอกจากนี้ความเชื่อในเรื่องบุพเพสันนิวาสของชาวยุโรป จะอยู่ร่วมกันได้ก็ต่อเมื่อเคยเป็นคู่กันมาในชาติปางก่อน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ให้น้ำพองคลองสวรรค์ บุพเพเสกสรรค์บรรดาลให้มาเยือนถิ่น
 อยากอยู่ร่วมหอร่วมปลูกปอไถนาทำกิน ร่วมฝันจนวันสูญสิ้น รักยุพินจนสิ้นลมปราณ”

(ลำน้ำพอง : ชรัมภ์ เทพชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อในเรื่องชาติภพทำให้คนเราตั้งใจทำความดี เพื่อที่จะได้พบในสิ่งที่ดีทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

4.5.3 ความเชื่อเรื่องสวรรค์

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงผู้ที่ทำความดีจะได้รับผลตอบแทนที่ดีจากสวรรค์ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ไม่เคยรักใครเท่าติมพี่รักติมแทบบ้า ติมเปรียบเสมือนดวงใจ
 ติมนั้นคล้ายยอดดวงตา สวรรค์ส่งมาประดับชีวิต
 เขตแดนแคว้นใดเที่ยวถึงแต่ไม่ซึ่งใจ พี่เคยผ่านเคยพบใครใคร
 แต่ไม่หวานชานฤดี ไม่ซึ่งใจพี่เหมือนที่เจอติม”

(รักติมคนเดียว : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

“เชื่อไหมเชื่อใจอ้ายทุกเวลา ได้โอกาสเรียน ได้รับจากอ้ายแทนค่า
ขอบคุณสวรรค์เมตตา ประทานอ้ายมาอย่าใจ”

(ปริญญาใจ : ศิริพร อำไพพงษ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องสวรรค์ช่วยให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี

4.5.4 ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวว่า เป็นสิ่งที่คนไทยให้ความเคารพนับถือ ส่วนใหญ่เป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เหมือนองค์เทวะสละความสุข มาเป็นประมุขแห่งเมืองสยาม
 ชวนนำประชาล้นหลาก ข้ามขวากข้ามหนาม ท่านทรงพระนามว่า ภูมิพล”

(แด่พ่อสยาม : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

“แม่คือพระพรหมอุดมพระคุณ เสมือนร่มโพธิ์คำจุนหนุนนำเฝือแม่
 คุณของใครไหนเกินคุณแม่ บริสุทธิเที่ยงแท้รักแม่ต้องกตัญญู”

(แต่แม่ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมเชื่อว่าผู้มีพระคุณและผู้ที่ทำความดีไว้มากเป็นเทพซึ่งลงมาเกิดเป็นมนุษย์

4.5.5 ความเชื่อเรื่องคำสัญญาและคำสาบาน

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงการให้คำมั่นสัญญาและคำสาบานไว้ว่า ในสังคมไทยนิยมใช้คำพูดในการให้สัญญา เพื่อเป็นข้อตกลงระหว่างกัน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“อ้ายเคยปมีใจรักข้าเจ้าแล้วหนอ เหาเคยจ้อยซอดิตซึ่งที่สันป่าตอง
เหาด่างสัญญาฮักร่วมใจปอง อยู่สันป่าตองครองฮักสุขสันต์”

(สันป่าตอง : วงจันทร์ ไพโรจน์)

“เจ้าลืมรอยรักที่พี่สลักฝังรักให้ทรมานขึ้น เจ้าแปรไปหัวใจเหมือนถูกปืน
 แทบล้มทั้งยืนสะอื้นอกตรม จากไร่ไปหาเงินตราชวดคม
วิมานพี่ลืมลืมสัญญาเมื่อสายัณห์”

(สัญญาเมื่อสายัณห์ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

“พี่จำพึ่งหน้อย น้ำอ้อยครวญเพลงบรรเลงรักเก่า
 สวนแต่งบ้านเราชบเซาลมหนาวกระหน้า
 ดินแยกระแหงแห้งแล้งไร้แดงไม่มีคนทำ
 หนาวกายหนาวใจคอยข้าพี่เอ๋ยใจคำลืมคำมั่นสัญญา
 น้องคงหนาวอีกคราวไซ้ใหม่ พี่จึงไม่หวนคืนมาบ้านนา
 ลาวสวนแต่งสิ้นแรงทำไร่ โอ้พี่จำกลับมาอย่าลืม อย่าลืม อย่าลืม”

(เสียงครวญจากสวนแต่ง : กชกร คำแก้ว)

ส่วนในเรื่องคำสาบาน เป็นการอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นพยาน เพื่อให้คำพูดที่กล่าวออกมานั้นมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ลืมแล้วไซ้ใหม่เล่า วัดท่ามะนาวเคยล่อยกระทงเสียงทาย
แม่น้ำป่าสักเคยสาบานรักกันไว้ น้ำตกวังก้านเหลือนั่นไ้

เคยลงแหวกว่ายด้วยกันสองคน ฝนตกพรำพรำที่ซ้าหัวใจ
ดูหรือมาเป็นไปได้ ต้องมาเสียใจเพราะเชื่อคำคน"

(ฝนพรำที่ลำนารายณ์ : ไชยา มิตรชัย)

"พิจนเงินทองขาดคนแลมอง โถเจ้าเนื้อทองเดินผ่าน
น้องเปื้อนพี่แล้วหรือน้องแก้วดวงมาลัย

เสียดยศสาบาน เสียดยศสาบานถึงพลันเปลี่ยนใจ

หากใครเขาดีเกินพี่มีสุขเลี้ยงน้องได้

ใจเอ๋ยใจขอพ่ายตรมอกระบมยอมไม่หวงห่วงใย"

(แม่ยอดยายหี : ชาย เมืองสิงห์)

"จึงปึงจางปางแจงแปงโจงโปง โปรดเถอะฮักอ้ายจริงจริง
ไม่ใช่อ้างอิงมาเว้าโพรงโพรง ฮักอ้ายมากกว่าผู้ใด สาบานก็ได้ต่อหน้าลำโพง
เมื่อยามอ้ายไปรยืมให้ ลูกตาก็ใสหัวใจก็โปรง สงสารน้องน้อยเด้ออ้าย
อย่าปล่อยน้องตายเพราะฮักอ้ายโจงโปง จึงปึงจางปางแจงแปงโจงโปง"

(ฮักอ้ายโจงโปง : ฝน ธนสุนทร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การสัญญาและการสาบานมีทั้งการให้คำมั่นสัญญากับตัวเองและบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นพลังใจแก่ตนเองในการต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ และเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งมั่นใจในคำพูดของตน

4.5.6 ความเชื่อเรื่องดวงชะตา

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงคนในสังคมส่วนหนึ่งยังมีความเชื่อในเรื่องโชคชะตาที่เกิดขึ้น ทำให้มีผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการพยากรณ์โชคชะตาราศีขึ้น ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"การเมืองก็หวังคนดี ปาหีก็หวังคนดู คนโสดก็หวังมีคู่
เชื่อนมอดูก็หวังพึ่งดวง ลูกหนี้ก็หวังจะหนี เจ้าหนี้ก็หวังจะทวง
คนจีบก็หวังจะดวง คนซ้ำทรวงจะหวังอะไร (ครับ สมหวังนะครับ)"

(สมหวังนะครับ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"เหตุผลคนดีเพราะบุญชื่เงินพืติดหล่ม ความรักจึงลุ่มยามจมน้ำเสียมราศี
หวังเธอเป็นยารักษายามดวงไม่ดี แต่แล้วน้ำใจแฟนพืก็มีให้เพียงครึ่งทาง"

(กระเป๋แบนแฟนทิ้ง : เอกราช สุวรรณภูมิ)

"ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย อยากรู้จังเลยว่าใครเอ่ยถึงฉัน
 ถึงได้จามอยู่ได้ตลอดวัน จนไม่มีเวลาทำงาน
 ใครบ่นถึงฉันถึงจามฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย
ถ้าจะให้จับยามสามตา ขอบใจว่าคงเป็นคุณน้ำรูปหล่อ
 หรือไม่ก็คุณพี่เสื้อแดง ที่ยืนยิ้มแฉ่งอยู่ข้างๆสามล้อ
 หรือจะเป็นคุณพี่เสื้อเขียว พี่มาคนเดียวหรือมีคนอื่นคอยรอ"

(ฮัดเซี้ย : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยส่วนมากเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี เป็นเพราะโชคชะตาของตนเองที่ทำให้ต้องประสบเช่นนั้น และการทำนายจากการจับยามก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งเชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลในการที่จะคิดทำสิ่งใด

4.5.7 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงความเชื่อในสิ่งที่ลึกลับมองไม่เห็นที่คนไทยเคารพนับถือ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะให้ความเคารพนับถือแตกต่างกันไป ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"จุดธูปสาบาน สาบานต่อหน้าย่าโม ถิ่นที่หลานเติบโต
ย่าโมเมืองฟ้าโคราต ขอกราบลงที่ตรงเบื้องบาท ว่าชาตินี้ทั้งชาติจะไม่รักใคร่อีกแล้ว"

(หลังน้ำตาต่อหน้าย่าโม : สุนารี ราชสีมา)

"ไม่ลืมน้ำใจไมตรีสาวงามบ้านบางคนที่ เอื้ออารีเรียกร้องให้ดื่มน้ำตาล
 พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง ก่อนลาจากสาวแม่กลอง
เรา่วมปิดทองงานวัดบ้านแหลม"

(มนต์รักแม่กลอง : โอภาส ทศพร)

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องการบน เพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือช่วยในสิ่งที่ตนต้องการด้วย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ธนบุรีตอนนี้ใจลูกแทบสิ้น หวังพึ่งองค์พ่อตากสิน
ให้แผ่นดินถิ่นสงสาร บนพวงมาลัยร้อยพวงใหญ่วางไว้บนพาน
เจ็ดวันหากไม่กลับบ้าน ห้องนอนคือสุสานเรือนตาย”

(วอนพ่อตากสิน : รุ่ง สุริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ในแต่ละท้องถิ่นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชา เช่น จังหวัดนครราชสีมาให้ความเคารพนับถือ ย่าโม ส่วนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม คือ หลวงพ่อบ้านแหลม วัดบ้านแหลม และเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนใจใดก็มักจะมาขอร้องให้ช่วยเหลือด้วยการบน เพื่อขอให้สิ่งที่ตนเคารพนับถือนั้นช่วยคุ้มครอง

4.5.8 ความเชื่อเรื่องขวัญ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงขวัญไว้ว่า ทุกคนต้องมีขวัญประจำตัว เพื่อไว้คอยดูแล ปกป้องคุ้มครองตนเอง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“นับตั้งแต่นี้จะขอรักพี่ให้ซิดชม ขอรักพี่จนสิ้นลมหายใจน้องนี้พี่จำ
อย่าให้ครวญครำดังทะเลน้ำตา อย่าให้เหมือนคำเขาว่ารักมาขอผ่านไป
หัวใจห้องน้อยจะร้าวเป็นรอยหั่นเหลือนั่น แต่แล้วก็ต้องถูกมนต์ของคนที่รักเช่นนี้
ตั้งไข่มุกสุกพราวสกาบสยดี มีขวัญดวงใจน้องนี้รักพี่รักพี่ที่ใจ”

(รักพี่ที่ใจ : กาญจนา มาศิริ)

“เหนื่อยยากเพียงไหนอย่าใจให้ทน ลำบากเหลือล้นอยู่ได้ชายคาเมืองใหญ่
หลายคราวอ่อนล้าหลับตาเห็นความยากไร้ หนี้สินภาระยิ่งใหญ่ขอให้กลับไปไถ่ถอน
ดั่งนกไร่คอนบินร่อนในกรงคอนกริต ละครชีวิตถูกขีดด้วยความเดือดร้อน
ให้สู้ทุกจากจากตื่นถึงหลับตานอน ปลอบขวัญสักวันคืนคนเสริมใจให้มีพลัง”

(สัญญากับใจ : จอมขวัญ กัลยา)

“เพียงเริ่มจากสอง น้ำตาหลังนง หมองในดวงจิต ขวัญแห่งชีวิต
เคยซิดเคียดข้าง แล้วมาห่างหาย ไปหลงเฝ้ามัว รักตัวประกอบ
ปล่อยฉันเดียวดาย เมื่อหมดความหมาย จันขอปิดม่าน จบการแสดง”

(ละครชีวิต : ชรินทร์ นันทนาคร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีความเชื่อเรื่องขวัญว่าจะต้องมีอยู่ในทุกคน

4.5.9 ความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์

ในบทเพลงไทยที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทานลูกทุ่ง ได้กล่าวถึงลางสังหรณ์ว่า เป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงเหตุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาจรับรู้ได้จากสถานการณ์บางอย่างที่ปรากฏขึ้น หรือความรู้สึกที่คล้ายมีสิ่งใดคอยให้รู้ว่าจะมีเหตุอะไรเกิดขึ้นได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เป็นลางสังหรณ์เมื่อตอนวันลอยกระทง สายน้ำไหลเชี่ยวไหลส่ง

กระทงสองเรา แยกทาง กระทงเจ้านั้นล่องไปเหมือนใจมุ่งหวัง กระทงของพี่หลงทาง
ลอยขวางทางไม่เจอ ตั้งแต่วันนั้นพี่ก็กังวลไม่หาย เฝ้าคิดกลุ้มในหัวใจ
กลัวใครเข้ามาแย่งเธอ กลัวพี่กับน้องแยกทางหากันไม่เจอ กลัวใครเข้ามาพรากเธอ
เหมือนดังกระทงหลงทาง ล้างร้ายวันลอยกระทง บอกเรื่องราวโดยตรง
ว่าความรักเราอับปาง เจ้าเปลี่ยนหัวใจ มีใหม่สมใจมุ่งหวัง พี่เหมือนกระทงหลงทาง
อ้างว้างหัวใจลอยวน”

(กระทงหลงทาง : ไซยา มิตรชัย)

“รถไฟแล่นไปไกลห่าง เหมือนลางบอกรักเปลี่ยนไป

กลัวสิ่งแวดล้อม กล่อมตัวเมาเฝ้าเป็นคนลืมง่าย ล้อรถกำลังบดราง
เหมือนดังถูกบดดวงใจ ยืนเศร้าซึมน้ำตาไหล หากคนปลอบใจก็ไม่มี
รักร้างดังกวางไกลป่า ดังปลาลาหนองนที มีแหวผิดหวังมาเดือน
แซ่เขื่อนไม่มาคงที่ รถไฟถึงไกลยังกลับ ไม่ลืมไม่กลับสถานี
แฟนจากเราวันนี้ สังหรณ์ว่าพี่จะลืม”

(ส่งแฟนขึ้นรถไฟ : แมงปอ ชลธิชา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ลางสังหรณ์ที่พบมักจะเป็นไปในทางที่ไม่ดี ทำให้เกิดความกังวลใจ และบางครั้งลางสังหรณ์นั้นก็อาจเป็นจริงขึ้นมาได้

4.6 ปัญหาสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2545 : 4) ได้กล่าวถึงความหมายของปัญหาสังคมสรุปได้ว่า ปัญหาสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีผลกระทบกระเทือนต่อกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมนั้น และการแก้ไขปัญหาคควรทำร่วมกัน เพื่อให้ปัญหานั้นบรรเทาลง หรือทำให้ดีขึ้น

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตเกี่ยวกับการใช้ชีวิต 5 ด้าน คือ ปัญหาสตรี ปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาทางการเกษตร และปัญหาอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.6.1 ปัญหาสตรี

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงปัญหาสตรีว่า เกิดจากผู้หญิงถูกล่อลวงเพื่อไปค้าประเวณี โดยเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจไม่ดี สังคม ครอบครัวยากจนรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้หญิงถูกล่อลวงได้ง่าย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“หม่อมสยามารีนี้อยู่ เปรียบเปรยเหมือนปลา
เป็นเหยื่อมากมาต้องพาหม่นหมอง หลงเหยื่อเงินตรา น้ำตาคนอง
มักครองอกตรมระทมใจเจือ เพราะเหยื่อของพราน”

(มัสยาหลงเหยื่อ : สุณารี ราชสีมา)

“ได้ข่าวว่าสาวไปบวชเป็นชี สูญเสียความดีพี่น้องเมินหน้า
ถูกมารสังคมหลอกขาย รอดตายกลับมา อยากไปเยี่ยมไปหา
กลัวเอน้ำตาไปอวดแม่ชี”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

“หัวใจฉันยังคล้ายดั่งกับบาร์ จำหน่ายสุราอาหารและเบียร์
ร้อยชายนานั่งดื่มกินทั้งคืน ฉันเสียหัวใจละเหี่ยวดื่มเบียร์ทุกวัน
ฉันเมาหัวซุนรักคุณกว่าใคร ฉันชั่วอย่างไรใจรักผูกพัน
ถึงคุณจะไม่อยากเจอ พาทเนอร์อย่างฉัน คืนวันที่ผ่านมานั้นสุขใจ”

(บาร์หัวใจ : ผ่องศรี วรนุช)

“มือซ้ายฉันกำเงินไว้ห้าพัน มือขวาของฉันนั้นเช็ดน้ำตา เงินครึ่งหมื่นอยู่ในมือครบแล้วแม่จ๋า
ตามที่แม่บอกมา ให้ลูกหาเงินมาให้ได้ นานแล้วฉันทำอย่างนี้เรื่อยมา สู้หาเงินมาให้แม่ก่อนใหญ่
แม่มีสิทธิ์ที่จะคิดรักพ่อคนใหม่ เงินที่แม่ได้ไปจึงให้พ่อใหม่คนนั้น พ่อใหม่คนนั้นเท่าที่ฉันเห็น
เข้าสายบ้ายเย็น เขาชอบเล่นแต่การพนัน พอเงินหมดตัว เขาก็ทุบเอาที่แม่ฉัน แม่กลัวเขาตัวสั้น
บอกให้ฉันรับหามาให้

ความรักที่มีให้แม่เท่านั้น กัดฟันหาเงินให้แม่จนได้ ยื่นให้แม่ถ้าแม่รู้แม่คงเสียใจ
เพราะเงินครึ่งหมื่นสุดท้าย ลูกตัดสินใจแอบไปขายตัว”

(นี่หรือชีวิต : เพ็ญฟ้า เรืองรอง)

จากเนื้อเพลงสะท้อนให้เห็นว่า สตรีที่ถูกหลอกลวง หรือว่ายินยอมมาค้าประเวณี ย่อมจะต้องได้รับความเสียใจทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีเงินทองมากมาย แต่คนในสังคมก็ไม่ยอมรับ

4.6.2 ปัญหาครอบครัว

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงการขาดความรับผิดชอบของคนในครอบครัว เช่น การไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน การออกไปเที่ยวกลางคืน ทำให้ไม่มีเวลาให้ครอบครัว จนเกิดความไม่เข้าใจกันเป็นปัญหาครอบครัว ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ให้ฉันตายก่อนได้ไหม ก่อนคุณเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น
ชีวิตฉันก็ยังไม่ยาวไม่ยังไมยืน เมื่อรักเคยขึ้นกลับมาชอกช้า
ให้ฉันตายก่อนเถิดหนา อย่าให้ต้องมาโดนรักกระหน่ำ
คุณหรือใครก่อนเคยสัญญาไม่น่าลืมคำ ฉันกินน้ำตาเพราะใคร
ไม่นึกว่าใจคุณจะเป็นสอง จนต้องหม่นหมองเพราะรักคุณหมดใจ
ไม่นึกว่ารักจะถูกทำลาย ไม่นึกว่าใจของคุณไม่เคยเพียงพอ”

(ให้ฉันตายก่อนที่รัก : สันติ ดวงสว่าง)

“ทั้งทั้งที่รู้เธอมีเจ้าของ แต่หัวใจมันเรียกร้อง ฉันจึงจำต้องยอมทน
เหมือนเวรกรรมเก่า ติดตามไม่อาจหลุดพ้น ไม่คิดไม่แคร์ผู้คนที่เขานินทาว่าร้าย
ถึงรักครั้งนี้จะถูกประณาม จากคนทั้งโลกก็ตาม แต่คงจะห้ามไม่ไหว
ถึงแม้จะรู้เป็นได้แค่ชั่วทางใจ ก็ช่างหัวมันปะไรในเมื่อหัวใจต้องการ
คงไม่มีใครเกิดมาแหละอยากเป็นชู้ มันหน้าอดสูยังคิดยืงน่าสงสาร
อยากให้โลกรู้รักคนมีคู่มันธรรมดา แต่มันก็สุดท้าวทนถึงใครจะว่าฉันเลว”

(ชู้ : หลง ลงลาย)

“มองโลกในแง่ดีเสมอ คิดว่าเธอจะต้องกลับมา
เรื่องผ่านไปไม่เคยถือสา ผิดไปแล้วไม่เคยว่ารอวันเวลาฟ้าใส หนึ่งผู้ขายยอมจะเจ้าชู้
รู้ทั้งรู้ก็เลยทำใจ ยิ่งจนเจียวเกรี้ยวกราดเกินไป เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องใหญ่
เกิดสงครามใจภายหลัง”

(น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ : แคทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว ทั้งสามีและภรรยาควร
ร่วมมือกันแก้ไข ยอมรับในข้อบกพร่องของตนเอง รับฟังเหตุผล ให้อภัยซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้เกิด
ความเข้าใจอันดีขึ้นในครอบครัว

4.6.3 ปัญหาความยากจน

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึง ผู้ที่มี
ฐานะยากจนทำให้เกิดปัญหาขาดโอกาสในการเรียนหนังสือ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า
คนยากจนในชนบทมักไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือในระดับสูง

“ได้อีกกับอ้ายเหมือนใจได้ปริญญา ชีวิตผู้สาวบ้านนาวุฒิการศึกษาไม่น้อย
ขาดโอกาสเรียนเพราะจนเป็นคนเลือนลอย โชคดีมีอ้ายเฝ้าคอยหยดยืนให้โอกาสใจ
ยิ่งพบยิ่งใกล้มันใจอ้ายเป็นคนดี ยามเจ็บยามช้ำชีวิตนี้ยังมีอ้ายคอยดั่งไว้
เป็นพี่ยามท้อเป็นพ่อยามน้องหวั่นไหว ยามป่วยเฝ้าดูแลใจอ้ายคือผู้ให้เรื่อยมา”

(ปริญาใจ : ศิริพร อำไพพงษ์)

เนื่องจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรมีรายได้ไม่มาก ทำให้ถูกมองว่าเป็นอาชีพที่
ด้อยค่า ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“ใจดวงเดียวที่น้องมีอยู่เปิด ประตูให้แล้วดวงใจ
พี่อย่ามองว่าน้องด้อยค่า หากจะด่าก็ด่าแต่กาย สาวอีสานมองเหม่อ
นอนละเมอเหม่อคอย ใจเลือนลอยคอยหาย เห็นเป็นลูกชานา
อ้ายจึงบ่อยากเจอบ่อยากมาหมั้นหมาย คอยแรมปิ่น้องนี้เอียงอาย
คอยคอยคอย น้องคอยจนอาย คิดแคลงแขนงหน้า หรืออ้ายบ่อยากมาแล”

(สาวอีสานรอรัก : อภิญญา เจริญวงศ์)

บางครั้งต้องมาหางานทำในกรุงเทพ ฯ แต่เมื่อความรู้น้อย ทำให้เป็นแรงงานไร้ฝีมือ
จึงได้รับค่าตอบแทนต่ำ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“เพราะพี่มันจนคนที่ไหนแล ต้องจากบ้านจากพ่อและแม่
คงชะแ้ววันฉันมา ต้องจากไกลมาลัยบ้านป่า จากทุ่งนามาหางานทำ
เพราะพี่มันจนต้องคืนรนเรื่อยไป เข้าสู่กรุงสู่กรุงวิไล หัวใจที่เฝ้าระกำทำงาน
ละเหงื่อกายไหลจ๋า ตากแดดหน้าดำต้องทำเพราะจน”

(คนไกลบ้าน : วิระ บำรุงศรี)

“เป็นสามัญชนคนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด

วุฒิใบประกาศ ม.3 ครองตนอยู่ไหวก็เพราะใจได้รักคนงาม

สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนราม ส่งยิ้มงามเสริมกำลังใจ
ความหวังยังไกลแต่ใจก็ยังมีสิทธิ์ หากเทอมหัวใจไม่ปิด
รักคงไม่ติดตรงไหน ลู้งานให้สมช่วยแม่พ่อให้พอสบาย
แล้วเร่งสร้างตนเร็วไว ให้พอคู่ควรคนดี”

(นักสู้ ม.3 : ไมค์ ภิรมย์พร)

“ผมจรรจนแรมจากลุ่มน้ำมูล

ทิ้งถิ่นดอกคูณเพราะความรู้น้อยต่ำด้อยเพียงดิน

เอาเสียงสวรรค์สร้างสรรค์ด้านศิลปิน
เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่นหากินอยู่กับเสียงเพลง”

(ลูกทุ่งคนยาก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาความยากจนยังเป็นปัญหาที่สำคัญ มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย เนื่องมาจากทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการศึกษา เมื่อมาทำงานจึงได้รับค่าตอบแทนไม่สูง แต่ก็มีคนบางกลุ่มที่ใช้ความถนัดทางด้านอื่น เช่น การร้องเพลง ก็สามารถนำมาใช้เป็นอาชีพเพื่อหารายได้

4.6.4 ปัญหาทางการเกษตร

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึง พื้นที่ในประเทศไทยมีการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่แต่ยังมีปัญหาเกิดขึ้นกับเกษตรกร เนื่องจากขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตไม่แน่นอน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“พี่จำพึ่งหน้อย น้ำอ้อยครวญเพลงบรรเลงรักเก่า

สวนแดงบ้านเราชบเซา ลมหนาวกระหน่ำ ดินแยะกระแฉะ

แห้งแล้งไร้แดงไม่มีคนทำ หนาวกายหนาวใจคอยช้า

พี่เอ๋ยใจดำลืมหันต์สัญญา”

(เสียงครวญจากสวนแดง : กชกร คำแก้ว)

“ปีนี้ข้าวไม่ดีแก้วไม่ว่า แต่อย่าลืมปีหน้า พี่ต้องมาแต่งงาน

จะรออีกปีคราวนี้คงอีกไม่นาน ใจไหวหวั่นกลัวพี่หลอกหลวง

พี่จำพี่สวนตัวแก้วนี้ พี่ไม่ต้องห่วงจะไม่ขอมีคู่ควง
 พี่อย่าหลอกหลวงจงรีบมาแต่งงาน”

(แก้วรอพี่ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ที่อยู่ในชนบทอพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มากขึ้น เพื่อหวัง
 จะมาสร้างฐานะให้มั่นคง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“จะไม่กลับหลังถ้ายังไม่ได้ดี
 เอ๋ยถ้อยคำนี้ต่อหน้าพ่อแม่วันจาก
 สบายผ่านฟ้าสัญญาต่อดินถิ่นรัก
ก่อนลามาสู้งานหนักปากหลักสร้างตัวเมืองไกล
 เหนื่อยยากเพียงไหนอย่าใจให้ทน
 ลำบากเหลือล้นอยู่ได้ขายคาเมืองใหญ่
 หลากคราวอ่อนล้าหลับตาเห็นความยากไร้
 หันสินการะยังใหญ่รอให้กลับไปไถ่ถอน”

(สัญญากับใจ : จอมขวัญ กัลยา)

“เพราะพี่มันจนคนที่ไหนแล ต้องจากบ้านจากพ่อแม่แม่
 คงชะเง้อวันฉันมา ต้องจากไกลมาลัยบ้านป่า จากทุ่งนามาหางานทำ
 เพราะพี่มันจนต้องดิ้นรนเรื่อยไป เข้าสู่กรุงสู่กรุงวิไลหัวใจพี่เฝ้าระกำทำงาน
 ละเหงื่อกายไหลฉ่ำ ตากแดดหน้าดำต้องทำเพราะจน”

(คนไกลบ้าน : วีระ บำรุงศรี)

“ท้ายรถจะลาปลื้มล่อง ยืนมองจนลับกับตา แฟนลาไปหาทำงาน
 โครงการจะมาปีหน้า คิดแล้วพาใจเราฝ่อ เมื่อแฟนรูปหล่อไกลตา
 กลับไปเพลินคลับบาร์ ไปหลงดารากรุงไกล”

(ส่งแฟนขึ้นรถไฟ : แมงปอ ชลธิชา)

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัดจึงมักเป็นผู้สูงอายุ ส่วนพื้นที่ดิน
 ที่เคยทำการเกษตรก็ปล่อยรกร้าง

“บ้านฉันวันนี้ไม่มีหนุ่มสาว มีแต่ตายายผู้เฒ่าเฒ่าบ้าน
เลี้ยงหมาเลี้ยงแมว หนุ่มสาวชานาบัดนี้เขามาเปลี่ยนแนว
 ทิ้งยุคไอ้จุกอีแจ่ว คงไม่เหลือแล้วอาชีพชานา
 ชานาบ้านฉันหนีไปทำงานกันหมด ทำนารันทดเพราะข้าวถูกกดราคา
 ทำงานเมืองหลวงยิ่งเจ็บซ้ำทรวงแทบบ้า
 งานหนักไม่มีปัญหา ที่ปวดอุราเพราะกินข้าวแพง”

(ตำนานบ้านนา : ดำรงค์ วงศ์ทอง)

“แล้วคนรุ่นใหม่จึงทำไมไม่เอาอย่างยายตา ปล่อยทุ่งนาเข้าห้วงน้ำสงสาร
หอบสังขารหางานรับจ้าง ผันเพลिनว่าต้องเดินถูกทาง เขาเลิกจ้างต้องเคว้งคว้างไร้งาน”

(คำสอนพ่อหลวง : ยุ้ย จริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รายได้ของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำ จึงควรให้ความรู้กับชาวนาชนบทที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในด้านการปรับปรุงวิธีการปลูกพืชให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรมีความกินดีอยู่ดี ไม่ต้องอพยพไปหางานทำในกรุงเทพฯ จนเกิดปัญหาแรงงานล้นตลาดขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ครอบครัวของคนในชนบทได้อยู่ร่วมกันอีกด้วย

4.6.5 ปัญหาอื่น ๆ

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ได้กล่าวถึงปัญหาอื่น ๆ เช่น การพนัน การรับวัฒนธรรมต่างชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนี้

4.6.5.1 การพนัน

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยนิยมการเสี่ยงโชคเพื่อหวังจะร่ำรวยทางลัด ซึ่งทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง และคนรอบข้างได้ ดังเนื้อเพลงที่ว่า

“หวังกันไปก็แค่หวัง ไม่เสียสตางค์ไม่ผิดกฎหมาย
 หวังกันมากก็หวังกันไป หวังในใจดำจริงไม่จับ คนตายยังหวังจะฟื้น
 คนตื่นจะไม่หวังได้ไง ยังอยู่ก็หวังกันไป ไม่มีใครไม่หวังหรอกคุณ

คนจนก็หวังกับหอย คนรวยก็หวังกับหุ้น ทำบุญก็หวังได้บุญ

ลงทุนก็หวังกำไร (ครับ สมหวังนะครับ)"

(สมหวังนะครับ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

"นานแล้วฉันทำอย่างนี้เรื่อยมา สู้หาเงินมาให้แม่ก่อนใหญ่
แม่มีสิทธิ์ที่จะคิดรักพ่อคนใหม่ เงินที่แม่ได้ไปจึงให้พ่อใหม่คนนั้น
พ่อใหม่คนนั้นเท่าที่ฉันเห็น เข้าสายบ้ายเย็นเขาชอบเล่นแต่การพนัน
พอเงินหมดตัวเขาก็ชื้อเอาที่แม่ฉัน แม่กลัวเขาตัวลั่นบอกให้ฉันรีบหามาให้
ความรักที่มีให้แม่เท่านั้น กัดฟันหาเงินให้แม่จนได้
ยื่นให้แม่ถ้าแม่รู้แม่คงเสียใจ เพราะเงินครึ่งหมื่นสุดท้าย
ลูกตัดสินใจแอบไปขายตัว"

(นี่หรือชีวิต : เพ็ญฟ้า เรืองรอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเล่นการพนัน ทำให้ต้องเสียทรัพย์สินเงินทอง และ
สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวด้วย

4.6.5.2 การรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ

จากบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน
ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยจำนวนมากไปหลงใหลนิยมวัฒนธรรมทางตะวันตก จนไม่มีความ
ภูมิใจในความเป็นไทย ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ควรภาคภูมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง
ช่วยส่งเสริมผดุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่คู่ไทย
เป็นของล้ำค่ารักษาดำรงสืบไว้
วัฒนธรรมของไทยอย่าให้ใครเขามากลบกลืน
เป็นบทกวีที่มีคุณค่า ตั้งแต่ครั้งยายตา รักษาให้อยู่ยั่งยืน
อย่ามองว่าต่ำ อย่ายำเหี้ยมจนติดพื้น
รับวัฒนธรรมอื่น อย่าให้กลืนขวานทองของไทย"

(ลูกทุ่งของไทย : ดวงตา คงทอง)

"ถามจริงจริงเธอมองฉันมีอะไร มองที่ใจหรือว่ามองที่หน้าตา ฉันอยากรู้วันไหนฉันสวยขึ้นมา
เธอนั้นหนาจะเรียกฉันว่าอะไร น้องกิฟท์เซอร์รี่น้องวาย มีตั้งมากมายไม่ยอมเรียกกัน...
เธอหรือจะมีแฟนที่หุ่นดีอย่างฉัน ทรวดทรงนี้ลูกครึ่งแบบมะริกัน เปลี่ยนสไตส์ทุกวัน

นำแฟชันที่ทันสมัย จุมกุดสันเป็นคมเส้นผมยังทำไฮไลต์ กระเป๋าก็ค็อกโคโคได้ร่าเริงก็ยืนสลวย จะ
เรียกง่ายไปคิดดูให้ดี คิดคิดดูให้ดีคิดคิดดูให้ดี”

(คุณลำไย : ลูกนก สุภาพร)

จากเนื้อเพลงสะท้อนให้เห็นว่า การรับวัฒนธรรมต่างชาติ ควรพิจารณาให้ดีก่อนว่ามีข้อดี
ข้อเสียอย่างไร และนำมาปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยของเราอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทอง
พระราชทานเห็นได้ว่ามีภาพสะท้อนวิถีชีวิต 6 ประเภท โดยมีภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านการใช้ชีวิต
มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเชื่อ สถาบันทางสังคม ค่านิยม ปัญหาสังคม และสภาพ
เศรษฐกิจ ตามลำดับ

บทที่ 5

วิเคราะห์การใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่ง ที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน

การใช้ภาษาในด้านการใช้ถ้อยคำและการใช้ภาพพจน์ เป็นวิธีการที่ผู้ประพันธ์เพลงนำมาใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาของเพลง รวมทั้งช่วยในการประพันธ์เนื้อร้องและทำนองของเพลงนั้น ๆ ให้เกิดความไพเราะน่าฟังอีกด้วย นอกจากการใช้ถ้อยคำแล้วผู้ประพันธ์ยังใช้ภาพพจน์เป็นความเปรียบเพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพ

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ด้านการใช้ถ้อยคำและการใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในเนื้อเพลงดังต่อไปนี้

5.1 การใช้ถ้อยคำ

การใช้ถ้อยคำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากภาษาเป็นกลไกสำคัญส่วนหนึ่งในการสื่อสาร หากผู้ประพันธ์มีความรู้ความเข้าใจทางด้านการใช้ภาษาก็จะทำให้สามารถหยิบยกถ้อยคำที่ง่าย ซึ่งผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ทันที ดังที่ สิทธา พิณีจูวอดล (2516 : 156) ได้กล่าวถึงการใช้ถ้อยคำไว้ว่า “เป็นการเลือกถ้อยคำมาใช้ให้ตรงกับความหมายที่ผู้เขียนต้องการ และนำถ้อยคำนั้นมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของตนเองที่ต้องการสื่อออกมา”

จากการศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำ ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่ามีการใช้ถ้อยคำซึ่งสามารถจำแนกได้ 5 ประเภท คือการเล่นคำ การใช้ภาษาปาก การใช้คำซ้อน การใช้คำต่างระดับ และการใช้คำภาษาต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 การเล่นคำ

ประทีป วาทิกทินกร (2525 : 87-88) ได้อธิบายความหมายของการเล่นคำไว้ว่า “การเล่นคำ หมายถึงการซ้ำคำ ซ้ำความ ซ้ำอักษร เป็นกลวิธีที่ให้ความไพเราะด้านเสียงอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เกิดเสียงเสนาะแล้ว ส่วนมากยังมีความหมายที่ลึกซึ้งกินใจอีกด้วย”

กระแสร มาลาภรณ์ (2522 : 58) ได้กล่าวถึงความหมายของการเล่นคำสรุปได้ว่า การเล่นคำ คือการพลิกแพลงคำที่เป็นคำเดียวกันหรืออักษรเดียวกันก็ได้

จากคำกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า การเล่นคำ หมายถึงกลวิธีการพลิกแพลงคำให้เกิดความไพเราะ ขึ้นทางด้านเสียง อาจเป็นการซ้ำคำ ซ้ำข้อความ หรือซ้ำตัวอักษรก็ได้ นอกจากนี้การเล่นคำยังช่วย เน้นความหมายของคำให้หนักแน่นยิ่งขึ้น

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่ามีการเล่นคำ เพื่อให้บทเพลงมีความไพเราะ สละสลวย เกิดจังหวะขึ้นใน 4 รูปแบบ คือการซ้ำคำ การซ้ำข้อความ การสลับที่ของคำ และการหลាក់คำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1.1 การซ้ำคำ

การซ้ำคำ คือการซ้ำคำคำเดียวกัน เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจน สร้างจังหวะให้เกิด ขึ้นกับเพลง และช่วยให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ จดจำในเนื้อเพลงได้มากขึ้น แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การซ้ำคำในลักษณะชิดกันและการซ้ำคำในลักษณะกระจาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การซ้ำคำในลักษณะชิดกัน

การซ้ำคำในลักษณะชิดกัน เป็นการนำคำคำเดียวกันที่มีความหมาย เหมือนกันมาอยู่ใกล้กันเพื่อเน้นความหมายของคำนั้น

ตัวอย่าง

“ยามไหนมีรักสุขนักเมื่อรับฟังเพลง จะกล่อมขวัญแม่สาวแก้วเปล่ง ร้องเพลงเบาเบาข้างหู
เพลงนี้ผมร้องจากใจฝากมา จากหนุ่มลูกทุ่งท้องถิ่น พี่ป้าน้าอาช่วยโปรดเอ็นดู ลูกทุ่งคนยากฝากให้อุ้มชู
หากคุณเปลี่ยนใจไว้คู่ เชิญยอดพรูฟังเพลงหวานหวาน”

(ลูกทุ่งคนยาก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ซ้ำคำว่า “เบา” และ “หวาน” ในตำแหน่งกลางวรรคและท้ายวรรค เพื่อเน้นความหมายของคำให้หนักแน่นเป็นพิเศษ และสร้างอารมณ์อ่อนหวานนุ่มนวลให้กับเนื้อเพลง

“เขาแต่งงานไปสดสด แบงค์ม่วงหมดไปหลายกระเปา ทำไมที่ฉันนั้นไม่ได้แต่ง
บุญเขามั่นแรงบุญฉันมันเฉื่อย”

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุณารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ชำคำว่ “สด” ในตำแหน่งท้ายวรรค เพื่อต้องการเน้นความหมายให้
หนักแน่นยิ่งขึ้น ช่วยรื้ออารมณ์ผู้ฟัง เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการกล่าวถึงการเพิ่งจะแต่งงาน
ไปเร็ว ๆ นี้

“สาวอีสานมองเหม่อ นอนละเมอเหม่อคอย ใจเลือนลอยคอยหา เห็นเป็นลูกชานา
อ้ายจึงบ่อยากเจอ บ่อยากมาหมั้นหมาย คอยแรมปีน้องนี้เคียงอาย คอยคอยคอยน้องคอยจนอาย
คิดแคลงเหงงหน่าย หรืออ้ายบ่อยากมาแล”

(สาวอีสานรอรัก : อภิญา เจริญวงศ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ชำคำว่ “คอย” ในตำแหน่งต้นวรรคถึงสามคำ เพื่อให้จังหวะของเพลง
กระชับน่าสนใจ และสอดคล้องกับเนื้อเพลงที่กล่าวถึงการรอคอยความรักของหญิงสาวชานาที่ตั้งหน้า
ตั้งตาคอย

“เพียงเจอไ้หนุ่มผมยาว น้องสาวก็ลืมพี่หมดสิ้น รักของเราเจ้าไม่ถวิล
ไปหลงลมลั่นเจ้าศิลปินผมยาว มันเจ็บใจเจ็บใจเสียจริงจริง มาทอดทิ้งให้เหลือแต่ตัวเปล่าเปล่า
มันปวดใจปวดใจเหลือจะกล่าว ออกพี่ร้างดังลูกมะพร้าวตกดิน”

(ไ้หนุ่มผมยาว : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ชำคำว่ “จริง” และ “เปล่า” ในตำแหน่งท้ายวรรค เพื่อเน้นความหมาย
ของคำให้หนักแน่นขึ้น เพราะเจ็บใจที่ถูกคนรักทิ้งไป ทำให้ตนไม่เหลือใคร แต่ด้วยทำนองของเพลง
เป็นเพลงเร็ว และเนื้อหาไม่ตึงเครียด การชำคำจึงช่วยสร้างจังหวะของเพลงให้คึกคักสนุกสนานยิ่งขึ้น

2) การชำคำในลักษณะกระจาย

การชำคำในลักษณะกระจาย เป็นการนำคำคำเดียวกันที่มีความหมาย
เหมือนกันมาใช้ ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป โดยมีคำหรือกลุ่มคำอื่นคั่นระหว่างคำซ้ำนั้น

ตัวอย่าง

"ให้นี้อย่าให้ใครมากอด มือนี้อย่าให้ใครมาจับ หน้าผากนี้อย่าให้ใครมาจูบ
แก้มนี้อย่าให้ใครลูบคลำ แก้วตาเจ้าอย่าลืมที่พี่สั่ง ความหลังสองเราให้เฝ้าจดจำ
จงนอนมความรักอย่าให้บอบช้ำ อย่าลืมถ้อยคำที่พี่นี้พร่ำสั่งนาง"

(สั่งนาง : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าคำว่า "อย่า" กระจายอยู่ในวรรคต่าง ๆ เพื่อย้ำให้เห็นว่า เป็นห่วง
และห่วงคนรัก จึงได้สั่งห้ามคนรักอย่าให้ชายใดมายุ่งเกี่ยวและไม่ให้ลืมตนเองด้วย

"ดอกแมงวายนคล้ายดังหัวใจอ้ายนา ยามสายลมพลิ้วพา แมงวายนลิวถลาล่องฟ้าสันป่าตอง
อ้ายทำปฐูปั้นข้าเจ้าทั้งปวง ข้าเจ้าข้าทรงที่ฮักอ้ายหลงจักปอง อ้ายกลับหัวใจของอ้ายเคยครอง
ไอ้สันป่าตองหมองใจข้าเจ้าเอ๋ย"

(สันป่าตอง : วงจันทร์ ไพโรจน์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าคำว่า "อ้าย" ซึ่งคำว่า "อ้าย" เป็นคำภาษาถิ่นเหนือ แปลว่า "พี่"
ใช้เรียกผู้ชายที่สนิทสนมกัน กระจายอยู่ในเกือบทุกวรรค เพื่อย้ำให้ผู้ฟังรู้สึกได้ว่า ผู้ชายคนนี้ประพฤติดน
ไม่ดีทำให้ตนต้องเสียใจ

"เลวเพราะรักคนที่มีเจ้าของ หัวใจข้าเลือดข้าหนอง ตายแล้วยังต้องตกเหว
ยอมรับความจริง ยอมแม้จะเป็นคนเลว ยอมแม้หัวใจแหลกเหลว ขอเพียงแค่ได้รักเธอ"

(ชู : หลง ลงลาย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าคำว่า "ยอม" อยู่ในตำแหน่งต้นวรรค ถึงสามวรรคติดกัน เพื่อย้ำ
ความหมายของคำ ให้ผู้ฟังรู้สึกสงสาร เห็นใจในสิ่งที่ตนได้ทำผิดไป

"การเมืองก็หวังคนดี ปาหูกหวังคนดู คนโสดก็หวังมีคู่ เชื้อหมอดูก็หวังฟังดวง
ลูกหนี้ก็หวังจะหนี เจ้าหนี้ก็หวังจะทวง คนจับก็หวังจะควง คนข้าทรวงจะหวังอะไร (ครับ สมหวังนะครับ)
สาวสาวก็หวังจะสวย คนป่วยก็หวังทุเลา คนดำก็หวังจะขาว คนข้าเหมาก็หวังไล่ทอง
ตัวผมก็แอบหวังไว้ ตั้งใจจะตีตราจอง รักคุณก็หวังเกี่ยวดวง หวังเป็นทองแผ่นเดียวกับคุณ
(ครับ สมหวังนะครับ) ให้สมหวังนะครับ"

(สมหวังนะครับ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าคำว่า “หวัง” ขยายหน้ากริยาทุกคำ เป็นการเน้นย้ำความหมายถึง “ความหวังที่ต้องการให้บรรลุความจริง” และข้าคำว่า “หวัง” ในบรรทัดสุดท้ายเพื่อเน้นความหมายว่า ทุกสิ่งที่ยังสงสัยสุดท้ายขอให้สมหวัง

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ทำให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ ใช้การซ้ำคำในบทเพลง ทั้งนี้เพื่อช่วยเน้นคำและความหมายให้ชัดเจนขึ้น ทั้งยังช่วยให้เข้ากับจังหวะของเพลงนั้น ๆ ทำให้ผู้ฟังจดจำเนื้อเพลงได้ง่าย โดยไม่นับว่าเป็นการใช้คำฟุ่มเฟือย

5.1.1.2 การซ้ำข้อความ

การซ้ำข้อความ คือการซ้ำข้อความเดียวกันตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป เพื่อต้องการเน้นข้อความที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อความหมาย และช่วยให้ผู้ฟังจำเนื้อเพลงได้เร็วขึ้น แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือการซ้ำข้อความในลักษณะติดกัน และการซ้ำข้อความในลักษณะกระจาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การซ้ำข้อความในลักษณะติดกัน

การซ้ำข้อความในลักษณะติดกัน เป็นการนำข้อความเดียวกันที่มีความหมายเหมือนกันมาอยู่ใกล้กัน

ตัวอย่าง

“หนาวก็หนาวไม่หนาวรอน้อง ชายตามจ้องหวังปองแก้วตา

พี่มันจนแสนทนทุกข์หนัก อย่ารักเลยหนาขออาสาตนแดง ขออาสาตนแดง สิ้นแรงขอลา

ขออาสาตนแดง สิ้นแรงขอลา ขออาสาตนแดง สิ้นแรงขอลา ขออาสาตนแดง สิ้นแรงขอลา”

(ลารักจากสวนแดง : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ซ้ำข้อความว่า “ขออาสาตนแดง สิ้นแรงขอลา” ในตอนท้ายของบทเพลง ติดต่อกันจำนวนถึงสี่ข้อความ เพื่อต้องการเน้นถึงจุดมุ่งหมายว่า ต้องการจะจากไปจริง ๆ

“เธอได้ยินไหมว่าฉันรักเธอ รักเธอ รักเธอ รักเธอ ท่วมท้น รักเหลือทนรักจนไปนอนละเมอ”

(สุดห้ามใจรัก : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ซ้ำข้อความว่า “รักเธอ” ติดต่อกันจำนวนถึงสี่ข้อความ เพื่อย้ำให้รู้ถึงความรู้สึกที่ต้องการบอกกับหญิงคนรักว่า ตนเองรักฝ่ายหญิงมาก

“พี่เงินทองขาดคนแลมอง โถเจ้าเนื้อทองเดินผ่าน
น้องเบื่อพี่แล้วหรือน้องแก้วดวงมัลย์ เสียสัจย์สาบาน เสียสัจย์สาบานถึงพลันเปลี่ยนใจ
หากใครเขาดีเกินพี่มีสุขเลี้ยงน้องได้ ใจเอ๋ยใจขอพ่ายตรมอกระบบยอมไม่หวงห่วงใย”

(แม่ยอดยาหยี : ชาย เมืองสิงห์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ชำข้อความว่า “เสียสัจย์สาบาน” จำนวนสองข้อความติดต่อกัน เพื่อเน้นย้ำว่า ฝ่ายหญิงผิดคำสาบานที่เคยให้กัน

“อ้ายเป็นครูน้อย อ้ายเป็นครูน้อยบรรจใหม่ ชีมอเตอร์ไซค์คันเก่าเขาไม่แล
ปีค้อพคันโก้โตโยตำมางามแท้ มันเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง มันเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง
มอเตอร์ไซค์ฮ้าง มอเตอร์ไซค์ฮ้างทางลูกรัง ฝุ่นเกาะเกรอะกรังจับตัวจนหัวแดง
ปีค้อพคันโก้โตโยตำมาขบแซง ผู้สาวแถมแดงเคียงคู่ไปกับเขา ผู้สาวแถมแดงเคียงคู่ไปกับเขา”

(มอเตอร์ไซค์ฮ้าง : ร็อคแกลง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ชำข้อความว่า “อ้ายเป็นครูน้อย”, “มันเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง”, “มอเตอร์ไซค์ฮ้าง”, “ผู้สาวแถมแดงเคียงคู่ไปกับเขา” ในตำแหน่งติดกันจำนวนสองข้อความ เพื่อเน้นข้อความให้หนักแน่น สร้างความรู้สึกให้ผู้ฟังเห็นใจ และช่วยให้จังหวะเพลงกระชับ น่าสนใจ

2) การซ้ำข้อความในลักษณะกระจาย

การซ้ำข้อความในลักษณะกระจาย เป็นการนำข้อความเดียวกันที่มีความหมายเหมือนกันมาใช้ โดยข้อความนั้นจะมีข้อความอื่นมาคั่นให้อยู่ห่างกัน

ตัวอย่าง

“อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถวนี้ อยากเจอคนดีดีแถวนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือหน่อย
ชูนิ้วก้อยกับนิ้วชี้เป็นสัญลักษณ์ ว่ารักเดียวใจดีกระดิกนิ้วชี้ อีกด้วยนะเธอ เจอแต่คนใจดำชอบทำให้ข้าทรวง
เจอแต่คนลวงหลอกกันเสมอ คนจริงจังจริงใจไม่เคยเจอ
อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถวนี้ อยากเจอคนดีดีแถวนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือขึ้นนั่งและยืน
อยู่ข้างหลัง ส่งยิ้มอีกนิดถ้าจะคิดจริงจัง และขออีกอย่างต้องใส่นะเธอ มีแฟนแล้วไม่เอาว่าเขาแล้วไม่ดี
มีไหมแถวนี้โปรดจงเสนอ คนรักจริงจากใจฉันอยากเจอ”

(อยากเจอคนจริงใจ : ดวงตา คงทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าข้อความว่า “อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถวนี้ อยากเจอคนดีดีแถวนี้มีไหมเอ๋ย” ในตำแหน่งต้นบทจำนวนสองข้อความ ทั้งนี้เพื่อเน้นความหมายให้นักแน่นว่า ต้องการพบผู้ชายที่ดีและมีความจริงใจ

“ตายยากจริงจริงพับผ่า กำลังค้นหาเข้ามาพอดี ไปไหนมาหลายวัน

นึกว่าลืมกันเสียแล้วสิพี่ กำลังค้นหาเข้ามาพอดี อายุยืนจังพี่โชคดีที่เจอ ได้ข่าวไปอยู่อุทัย

ไปทำอะไรทำไมมาเหรอ ผิวพรรณนั้นดำไปหน่อย แต่ก็ยังหล่อมาดคมสมเธอ”

(ตายยาก : ยัย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าข้อความว่า “กำลังค้นหาเข้ามาพอดี” จำนวนสองข้อความ เพื่อแสดงความตกใจว่า เมื่อพูดถึงคนนั้นแล้ว เขาก็เข้ามาพอดี

“ไม่นึกว่าใจคุณจะเป็นสอง จนต้องหม่นหมองเพราะรักคุณหมดใจ

ไม่นึกว่ารักจะถูกทำลาย ไม่นึกว่าใจของคุณไม่เคยเพียงพอ”

(ให้ฉันตายก่อนที่รัก : สันติ ดวงสว่าง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าข้อความว่า “ไม่นึกว่า” ในต้นวรรคจำนวนถึงสามข้อความ เพื่อเน้นถึงสิ่งที่ตนไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น กลายมาเป็นเรื่องจริงได้

“วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมเนื้อ ชื่อกางเกงยีนส์แรงเลอร์ฝากน้องบ้างหนา เพราะใกล้เข้ามาทุกทีแล้ว

งานสงกรานต์เดือนหน้า อย่าลืมสัญญาปล่อยน้องคอยเก้อ

วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมหลง ชื่อเสื้อยกทรงวาโก้ฝากน้องบ้างเนื้อ หวังว่าอ้ายคงไม่ลืมสัญญา

ให้คอยทำเก้อ ชื่อมาฝากเนื้อถ้ายังฮักกัน ไว้รุ่งแฉ่งงานสงกรานต์เจียงใหม่”

(สาวสันกำแพง : ยัย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ข้าข้อความว่า “วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืม” ในวรรคหน้าของต้นบท เพื่อย้ำว่าให้ชื่อสิ่งของที่ตนต้องการกลับมาด้วย

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ทำให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ใช้การซ้ำข้อความในบทเพลง ทั้งนี้เพื่อช่วยเน้นข้อความและความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมาถึงผู้ฟัง ทั้งยังช่วยให้เนื้อเพลงมีความไพเราะเข้ากับจังหวะของเพลงนั้น ๆ และทำให้ผู้ฟังจดจำเนื้อเพลงได้ง่าย

5.1.1.3 การสลับที่ของคำ

การสลับที่ของคำ คือการนำคำมาไว้สลับที่กัน เพื่อทำให้เกิดความแปลกใหม่ทางภาษา โดยนำคำมาสับตำแหน่ง แต่ความหมายของคำนั้นยังคงความหมายเดิม เช่น สนุกสนาน จะใช้เป็น สนานสนุก ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการสัมผัสระหว่างวรรค และการสร้างคำใหม่เพื่อให้เนื้อความดูแปลกใหม่ขึ้น

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้ประพันธ์เลือกใช้การสลับที่ของคำ เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ รู้สึกแปลกใหม่ไปจากเดิมที่เคยได้ยินมา ทำให้ผู้ฟังอยากฟังเพลงมากยิ่งขึ้น และยังช่วยในการสัมผัสระหว่างวรรคทำให้เพลงไพเราะขึ้นด้วย

ตัวอย่าง

“ก่อนเคยอยู่เคียงเพียงจันทร์ น้องคู่กันสุขสันต์สวรรค์คู่ ความรักของเราเป็นสีชมพู
(รักเราเป็นสีชมพู) ขึ้นชูอยู่ได้ไม่นาน รักก็รานร้าพลันสวรรค์ล่ม ไร่ไถ่เวรกรรมทำพิธีตรอมตรม
(กรรมทำพิธีตรอมตรม) สวรรค์ล่มกล่อมจมดิน”

(ไฉนนุ่มผมยาว : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว “รานร้า” มาจากคำว่า “ร้าราน” หมายถึงทำให้เจ็บช้ำน้ำใจ

“ตรุษสงกรานต์สนานสนุกกันพอใจ พี่วิ่งไล่ น้องก็หลบ
เมื่อพบหน้าพี่เข้ากอด น้องยังอดทำเอียงอาย”

(สงกรานต์บ้านนา : สุขสันต์ วันสว่าง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว “สนานสนุก” มาจากคำว่า “สนุกสนาน” หมายถึงรำเริงบันเทิงใจ

“วันใดปีกมาอำยอย่าลืมหอง ชื่อเสื้อยกทรงวาโก้ฝากน้องบ้างน้อ
หวังว่าอำยคงไม่ลืมลัญญาให้คอยท่าเก้อ ชื่อมาฝากน้อถ้ายังอึกกัน”

(สาวสันกำแพง : ย้อย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว “ลืมหอง” มาจากคำว่า “หลงลืม” หมายถึงเลือนหายไปจากความทรงจำ

“มาลัยจำอย่าว่าพี่จาก เพราะความจนยาก ต้องจากหน้ามน
ละเมื่อพี่ไกลทรมาย้อย่าบ่น เมื่อพี่หายจนหน้ามนคงสบาย”

(คนไกลบ้าน : วิระ บำรุงศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว “จนยาก” มาจากคำว่า “ยากจน” หมายถึงขาดแคลน ขัดสน

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า
การสับที่ของคำ มักเป็นคำที่แสดงอารมณ์ และทำให้ได้ภาษาที่มีสีสันขึ้น

5.1.1.4 การหลากคำ

เปลื้อง ณ นคร (2514 : 12) ได้กล่าวถึงการหลากคำสรุปได้ว่า การหลากคำ คือการ
หาคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาสับเปลี่ยน เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำเดิมซ้ำ ๆ กัน เพราะผู้อ่านจะ
เกิดความเบื่อหน่ายได้

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศ ผู้ประพันธ์ได้ใช้การหลากคำ
ในเนื้อเพลงเพื่อต้องการย้ำความหมายของคำที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมาถึงผู้ฟัง

ตัวอย่าง

“ดื่มเปรี้ยวเสมือนดวงใจ ดื่มนั้นคล้ายยอดดวงตา สวรรค์ส่งมาประดับชีวิต
เขตแดนแคว้นใดเที่ยวถึงแต่ไม่ซึ่งใจ พี่เคยผ่านเคยพบใครใคร แต่ไม่หวานชานฤดี
ไม่ซึ่งใจพี่เหมือนที่เจอดื่ม

พี่เคยรักต่อย ด้อย ดุ่ม ต่อย ต่าย ก็ลืมเขาได้เมื่อมารักดื่ม เคยขึ้นระทมชมฤทัย
หัวใจโดนดื่มได้ดื่มเป็นยารักษาแผลใจ”

(รักดื่มคนเดียว : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำว่า “ดวงใจ, ฤดี, ฤทัย, หัวใจ” ซึ่งมีความหมายเหมือนกันว่า “ใจ”

“เราชานาอยู่กับควาย พอหมดงานไถเราจึงฝูงควายเข้าบ้าน พออาบน้ำควายสำราญ
แล้วเสร็จจากงาน เบิกบานร้องเพลงรำวง”

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำว่า “สำราญ, เบิกบาน” ซึ่งมีความหมายเหมือนกันว่า “มีความสุข”

“หนุ่มหนุ่มมรรักสาวอื่น ฉันจำเป็นต้องฝืนใจไม่แยแส ไม่รักไม่รักก็ไม่แคร์
ฉันรักคนแก่แล้วใครจะทำไม”

(รักคนแก่ดีกว่า : ศิริพร อำไพพงษ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำว่า “ไม่แยแส, ไม่แคร์” โดยที่คำว่า “แคร์” มาจากคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า (care) หมายถึง เอาใจใส่ และนำคำว่า “แคร์” มาประสมกับคำว่า “ไม่” ซึ่งมีความหมายเหมือนกันว่า “ไม่สนใจ”

“แสนสงสารหมู่มัสยาที่พากันหลงเหยื่อ ถูกพรานเปิดเบืออ้อยเหยื่อหย่อนทิ้งลงมา
เพียงพรานต้องการนงคราญหมู่มัสยา หย่อนเบ็ดเหยื่อเงินตราล่อหลงพากันหลงลืมตน
แสนสงสารสุดทางจะหนูนดรุณที่ยังอ่อน ถูกพรานเกี่ยวหย่อนจากจรไปแล้วเสียคน
ปลากินเหยื่อดีจึงมีพรานทุกแห่งหน หย่อนเบ็ดลงสายชลตกเสียจนปลาหมดล้าคลอง
หมู่มัสยานนารีนี้เอยเปรียบเปรยเหมือนปลา เป็นเหยื่อคามาดองพามันหมอง
หลงเหยื่อเงินตราน้ำตาตกนอง”

(มัสยาหลงเหยื่อ : สุณารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำว่า “นงคราญ, ดรุณ, นารี” ซึ่งมีความหมายเหมือนกันว่า “ผู้หญิงสาว”

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน เห็นได้ว่าการหลีกคำช่วยเน้นความหมายของคำให้ชัดเจนขึ้น และยังมีส่วนช่วยให้เนื้อเพลงมีความไพเราะขึ้นด้วย

5.1.2 การใช้ภาษาปาก

กุหลาบ มลลิกะมาส (2524 : 6) ได้กล่าวถึงภาษาปาก สรุปได้ว่า ภาษาปาก หมายถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกันในชีวิตประจำวันกับคนคุ้นเคย สนิทสนม มีลักษณะเป็นถ้อยคำง่าย ๆ ไม่ต้องระมัดระวังให้สุภาพและถูกต้องตามระเบียบทางภาษามากนัก

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์ มีการใช้คำภาษาปากที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้ฟังใน 5 รูปแบบ คือ การใช้ภาษาพูด การใช้คำสแลง การใช้คำตัดและคำย่อ การใช้คำอุทาน และการใช้คำภาษาถิ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.2.1 การใช้ภาษาพูด

วัลยา ช่างขวัญยืน (2534 : 42) กล่าวถึงการใช้ภาษาพูดสรุปได้ว่า การใช้ภาษาพูดเป็นการใช้ภาษาในระดับต่าง ๆ โดยจะเลือกใช้ในระดับใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์การใช้ภาษา ความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร กาลเทศะหรือโอกาสในการใช้ภาษา และเนื้อเรื่องที่ต้องการสื่อสาร

ตัวอย่าง

“แต่คราวนี้ต้องจำใจ ขาโยไปเพราะเงินไม่มี มันถึงคราวช่วย แม่ข้าล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง
กราบขอหมอนจนท่านแข็ง จึงขายเอ็งเพื่อช่วยชีวิต ออกสะท้อนสงสารเอ็งเหลือที ข้าควายเพื่อนที่แสนดี
ข้านี้คงอดทำนา”

(ขายควายช่วยแม่ : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้ภาษาพูด คือคำว่า “ช่วย” หมายถึงโชคไม่ดี และคำว่า “แข็ง” หมายถึงน่าเบื่อ ซึ่งคำดังกล่าวเป็นคำสแลงที่กลายมาเป็นภาษาที่ใช้พูดทั่วไป

“โอ๊ยเจ็บตั้งใจโดนเหน็บด้วยหลาว ปวดร้าวเหลือเกินทั้งเงินและอาย
ก็อยู่ดีดีไหนพี่มาแต่งงานไป ทอดทิ้งให้น้องหมองไหม้ ข้าใจซึ่งไซโคกา ...
พอเจอะครูสาวแฟนเราเปลี่ยนไป เขาเชือดเราซ้ำหมองหม่นคนเดียว
แทรกเสียวเหมือนโดนคมมีดกรีดใจ”

(เขาซ้ำเราซ้ำ : อัมพร แหวนเพชร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้ภาษาพูด คือคำว่า “โหลง” หมายถึงเพราะอะไร และคำว่า “เจอะ” หมายถึง พบ, เห็น

“ฝนตกพรำพรำฟ้าหัวใจ ดูหรือมาเป็นไปได้ ต้องมาเสียใจเพราะเชื่อคำคน
ชะเง้อแลหาน้ำตาหล่นปนน้ำฝน ฟาร้องอกฟ้าหมองหม่น ปานนี้หน้ามนไปชบอใคร”

(ฝนพรำที่ล้านารายณ์ : ไชยา มิตรชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้ภาษาพูด คือคำว่า “ชะเง้อ” มาจากคำเต็มว่า “ชะเง้อชะเง้อ” ซึ่งเป็นคำซ้อนความหมาย หมายถึงมองหา

“คำว่ารักสั้นนักพูดง่าย แต่ทำไมผมไม่กล้าบอกรัก เจอสาวสาวเป็นต้องคิดหนัก
แม้แต่จะทักยังไม่กล้าสักที อยากบอกรักกลัวนักจะเก้อ กลัวว่าเธอจะเป็นหน้าเม็นหนี”

(คนชื้อาย : สันติ ดวงสว่าง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้ภาษาพูด คือคำว่า “เก้อ” มีความหมายว่าในเพลงว่า ไม่รัก

5.1.2.2 การใช้คำสแลง

จินตนา พุทธเมตตา (2547 : 77) ได้กล่าวถึงคำสแลงไว้ว่า

คำสแลงหรือคำคะนอง (Slang) คือถ้อยคำ สำนวน หรือภาษาพูดที่ใช้สร้างความเข้าใจเฉพาะกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว เป็นภาษาที่สร้างขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาไม่สุภาพ เป็นภาษาที่ไม่เป็นแบบแผน แต่ไม่ใช่คำหยาบหรือคำด่า แต่เป็นคำพิเศษที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดคำแปลก ๆ ผิดไปจากปกติทั้งด้านเสียง รูปคำ และความหมายเป็นภาษาที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรม หรือปรากฏในพจนานุกรมแต่ระบุว่าเป็นภาษาปาก คำสแลงมีระยะเวลาการใช้ไม่นานก็สูญหายไปเพราะหมดความนิยม

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิณเนศทองพระราชทานพบว่า ผู้ประพันธ์นำคำสแลงมาใช้ ทำให้เพลงมีความแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดีและผู้ฟังจะ เข้าใจความหมายของคำได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจเนื้อหาของเพลงนั้น ๆ

ตัวอย่าง

“รักจริงจริงให้ตึงนัง ตึงนัง ตึงนังถี่ถี่ จำได้ไหมคนดีคำนี้ที่เราเข้าใจกัน ถึงมันไม่มีความหมาย
แปลไม่ได้ก็ไม่สำคัญ เป็นภาษาสวรรค์ ที่สองเรานั้นนะรู้กันก็พอ ตึงนังนัง ตึงนัง ซะเออเอ๋อเอ๋ย
ไม่รักจริงไม่กล้า เดือนสี่ปีหน้า ปีหน้า พี่จะมาขอ ถึงไม่รวยเท่าไรหัวใจมันบอกไม่ต้องรอ
วันนั้นแหละหนอ ละหนอ พี่จะขอตึงนัง”

(รักจริงให้ตึงนัง : รุ่ง สุริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้ภาษาแสลง คือคำว่า “ตึงนัง” จินตนา พุทธเมตตา (2547 : 83) ได้อธิบายคำว่า “ตึงนัง” ไว้ว่า เป็นคำกริยา หมายถึงมีเพศสัมพันธ์ มาจากเพลงลูกทุ่งของนักร้อง รุ่ง สุริยา ชื่อเพลง “ตึงนัง” ซึ่งเดิมเสียงตึงนังเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติของการตีกลองโทน ปัจจุบันมีความหมายสื่อกันในกลุ่มรักร่วมเพศ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน เห็นได้ว่า มีคำแสลงอยู่เพลงเดียวคือรักจริงให้ตึงนัง คำแสลงที่นำมาใช้เป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่ คำดังกล่าวสามารถเข้าใจได้โดยดูจากบริบทของเนื้อเพลงและเจตนาผู้ประพันธ์

5.1.2.3 การตัดคำและย่อคำ

การละคำเต็มด้วยวิธีการตัดคำและย่อคำเป็นการประหยัลดคำทำให้ไม่ต้องอ่านออกเสียงเต็ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การตัดคำ

การตัดคำ คือ การละคำพูดเต็มด้วยวิธีการตัดพยางค์ใดพยางค์หนึ่งออกจากคำเต็มเพื่อสะดวกในการออกเสียง เช่น เขาทำอาหารส่งนอก คำว่า “นอก” ตัดมาจากคำว่า นอกประเทศ หมายถึงต่างประเทศ

ตัวอย่าง

“พี่จำพี่สัญญาปีนี้แล้วไม่มาแต่ง คำสินสอดก็ไม่แพง หรือพี่แกลังให้แก่วรเรื่อยไป”

(แก่วรพี่ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “แต่ง” มาจากคำเต็มว่า แต่งงาน โดยการตัดพยางค์ท้ายออก

“ฉันปลูกเรือนหอริมบ่อน้ำตา ปลูกไว้เพื่อวันข้างหน้า หากประปาชำรุดหยุดไหล
จะเอาน้ำตาแทนน้ำประปาใช้จ่าย แล้วเอาสีด้าเขียนป้ายปักข้างหอว่าบ่อน้ำตา”

(เรือนหอ**น้ำตา** : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “หอ” มาจากคำเต็มว่า เรือนหอ โดยการตัดพยางค์แรกออก

“คิดแล้วพาใจเราฝ่อเมื่อแฟนรูปหล่อไกลตา กลัวไปเพลินคลับบาร์ ไปหลงคารากรุงไกล”

(ส่งแฟนขึ้นรถไฟ : แมงปอ ชลธิชา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “กรุ” มาจากคำเต็มว่า กรุงเทพ โดยการตัดพยางค์ท้ายออก

“เราวิ่งไล่ในวันสงกรานต์รักกันมา แต่เมษาวันที่เก่า

เศร้าปีนี้ขาดคู่เกล้าเศร้าชมชาน คืนวันเพ็ญแสงเดือนเด่นเป็นพยาน

กลับเถิดนคราญ มาเล่นสงกรานต์ที่บ้านนาเรา”

(สงกรานต์บ้านนา : สุขสันต์ วันสว่าง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “เมษา” มาจากคำเต็มว่า เมษายน โดยการตัดพยางค์ท้ายออก

จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน พบว่าการ
ตัดคำเป็นการตัดพยางค์ของคำให้สั้นลง มีทั้งการตัดคำข้างหน้าและคำข้างหลังออก

2) การย่อคำ

การย่อคำ คือการนำคำย่อที่รู้จักกันทั่วไปมาใช้ เมื่อนำมาใช้จะไม่อ่านคำเต็ม
แต่จะออกเสียงตามอักษรย่อ เช่น อบต. เมื่อนำมาใช้ไม่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล แต่จะออกเสียงว่า
ออ – บอ – ตอ เป็นต้น เพื่อเป็นการลดจำนวนคำไม่ให้มากจนเกินไป

ตัวอย่าง

“พี่จะได้รับปริญญาศึกษาทาง มสธ ขอคุณที่รัฐกระจายโอกาสให้มา

กลับบ้านเราเถอะเลิกจำ กลับมาบ้านเราเรียนต่อ ถึงจะทำนาดีกว่าอยู่ กทม.

เสาร์นี้ที่ บ.ช.ส เล็กรอคอยรับพี่ก่อน”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวมีคำย่อ ได้แก่ “มสธ.” ย่อมาจากคำเต็มว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 นักร้องจะออกเสียงเป็น มอ – สอ – ทอ, “กทม.” ย่อมาจากคำเต็มว่า กรุงเทพมหานคร นักร้องจะออก
 เสียงเป็น กอ – ทอ – มอ, “บ.ช.ส.” ย่อมาจากคำเต็มว่า บริษัทขนส่งจำกัด นักร้องจะออกเสียงเป็น
 บอ – ชอ – สอ

“อยากจะไปให้ไกลกว่านั้น กระจ่างเป็นทหารหน้าตาแสนหล่อ
 หรือว่าเป็นผู้ใหญ่มากัน ครูประชาบาลหรือว่า อบต.”

(อัดเสียง : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวมีคำย่อคือ “อบต.” ย่อมาจากคำเต็มว่า องค์การบริหารส่วนตำบล
 นักร้องจะออกเสียงเป็น ออ – บอ – ตอ

จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า
 คำย่อที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ เป็นการอ่านอักษรย่อที่นิยมใช้กันและรู้จักกันทั่วไป ทั้งการใช้คำย่อและการ
 ใช้อักษรย่อนี้ ช่วยทำให้จำนวนคำในวรรคไม่มากนัก เพื่อสะดวกในการขับร้อง โดยไม่ได้ทำให้
 ความหมายของคำเปลี่ยนแปลง

5.1.2.4 การใช้คำอุทาน

กำชัย ทองหล่อ (2533 : 285-289) ได้ให้ความหมายของคำอุทานสรุปได้ว่า คำอุทาน
 หมายถึงคำที่เปล่งออกมาเพื่อใช้แสดงอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ มักแทรกอยู่ในภาษาพูดที่ใช้
 ติดต่อกันในชีวิตประจำวัน ไม่นำมาใช้ในภาษาทางการ และภาษาเขียน ด้านเสียงที่เปล่ง
 ออกมาเป็นคำอุทานนั้น อาจเป็น คำ วลี หรือประโยคก็ได้ โดยไม่ต้องแปลความหมายตามรูปคำ เพราะ
 ความหมายของคำอุทานย่อมเปลี่ยนไปตามความรู้สึกของผู้พูด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง อุทานเสริมบทว่า
 คือคำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยหรือคำเสริมบทต่าง ๆ เพื่อให้มีคำครบถ้วนตามต้องการ หรือมีความ
 สละสลวยขึ้น

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์ได้นำคำอุทานมาแทรกไว้ในเนื้อเพลง โดยมีจังหวะเป็นส่วนช่วยในการสื่ออารมณ์ เพื่อแสดงอารมณ์ที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมาถึงผู้ฟัง

ตัวอย่าง

“เจ้าทูน่างไถเล็กไถใช้ควายดังก่อน หลังน้ำตาบอกล่าวลานาตอน
ถูกเข้าต้อนไปขึ้นเขียงเลี้ยงคน ไถทูน่างเพื่อนยาก สู้ลำบากช่วยคราดไถนา
ก่อนเรามาตั้งหลายชั่วคน”

(คำสอนพ่อหลวง : ย้อย จริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “ไถ” เป็นคำอุทานเพื่อแสดงความรู้สึกสงสาร

“ไอ้เจ้ากลอยดาวน้อยบ้านนา จากดอกหญ้าไปเป็นดาราสูงส่ง
พี่พลอยปลื้มถึงน้องจะลืมพี่ลง อย่าเร่งหลงน้องเอ๋ยเจ้าจระวัง”

(เสียงขลุ่ยเรียกนาง : โสภาส ทศพร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “ไอ้” เป็นคำอุทานที่แสดงหลายอารมณ์ คือรัก ห่วง อาทร

“ไธเอ๋ยคิดดูเห็นใจของหนูบ้างซี ทุกวันกลืนข้าวได้ข้าวร้ายมาทุกที
ใครเขาก็บอกว่าพี่มีคู่ฤดีอยู่ที่เมืองหลวง”

(รักลงน้ำลง : ดาราพร สายชล)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “ไธเอ๋ย” เป็นคำอุทานเพื่อแสดงความเจ็บปวด

“ไธ่ลมหนาวมาเยือนมาหา เคาะประตูบ้านฉัน เธอใช่ไหมเอ๊ะใครกันนั้น
หรือลมเหม็นต์เล่นกล พอประตูแย้มพระจันทร์ก็เฝ้าย หนูเอ๋ยไม่มีเลยสักคน พระจันทร์หัวเราะ
ถูกหลอกอีกหนแล้วหนา”

(พระจันทร์หัวเราะ : ศจี สายชล)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “ไอ้” เป็นคำอุทานที่แสดงหลายอารมณ์ คือทุกข์ใจ เหงา เศร้า
ส่วน “เอ๊ะ” เป็นคำอุทานเพื่อแสดงความแปลกใจ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่าคำอุทานที่นำมาใช้ มีทั้งที่ช่วยเน้นข้อความให้มีน้ำหนักมากขึ้นรวมไปถึงสามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกได้ดี ตรงไปตรงมา โดยไม่ต้องใช้ข้อความใด ๆ มาอธิบาย ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาในบทเพลงได้ดีขึ้น และคำอุทานที่นำมาใช้เป็น การสร้างอารมณ์ ทำให้เนื้อเพลงไพเราะ ชាប់ซึ่งกินใจผู้ฟังมากขึ้น

5.1.2.5 การใช้คำภาษาถิ่น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 822) ได้ให้ความหมายของภาษาถิ่นไว้ว่า หมายถึงภาษาเฉพาะของท้องถิ่นใดถิ่นหนึ่งที่มีรูปแบบเฉพาะตัวทั้งถ้อยคำและสำเนียง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่ามีการใช้ภาษาถิ่นในบางบทเพลง ช่วยให้นเนื้อเพลงมีความแปลก น่าสนใจ และยังช่วยสร้างความผูกพันให้กับคนในท้องถิ่นนั้นด้วย ในบทเพลงไทยลูกทุ่งดังกล่าว พบการใช้ภาษาถิ่นใน 2 ภาค คือ คำภาษาถิ่นอีสาน และคำภาษาถิ่นเหนือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำภาษาถิ่นอีสาน

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่าคำภาษาถิ่นอีสานที่นำมาใช้ ส่วนใหญ่เป็นคำที่ผู้ฟังในทุกภาคสามารถเข้าใจความหมายได้ ช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนานกับเนื้อเพลง และจังหวะดนตรีที่แปลกใหม่

ตัวอย่าง

“น้องเป็นสาวขอนแก่น ยังไม่เคยมีแฟนบ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อน
ได้แต่นอนตะแคง ยามเมื่อแล้งฝนหวาน จะมีชายใดไผ่ต้องการ จะมีชายใดไผ่ต้องการ
หมายปองน้องนั้นแม้ต้องการจะคอย สาวอีสานบ้านป่าเข้าก็ไปทำนา คำลงมาเหงาหงอย
เขว่าน้องเป็นลาว เป็นสาวเมืองอีสาน ใจน้องนั้นเลื่อนลอย จงเ็นดูแน่ได้อ้ายเด้อ
จงปรานีน้องแน่จักหน้อย ฮักน้องบ่อยบ่อย พอน้องได้พลอยดีใจ”

(สาวอีสานรอรัก : อภิญาญญา เจริญวงศ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นอีสาน คือคำว่า บ่ หมายถึงไม่, ไผ่เด หมายถึงใครหนอ, แน่ได้อ้ายเดอ หมายถึงด้วยนะพินะ, จักหน้อย หมายถึงสักหน้อย

“น้องกิฟท์เซอร์รี่น้องว้าย มีตั้งมากหลายไม่ยอมเรียกกัน หรือเรียกว่าน้องแอน
น้องอันน้องโบว์น้องฮันน้องฝันก็ยังมี น้องเมลิซซึ่เทห์จะตาย ก็แล้วทำไมไม่เรียกกันล่ะนี่
น้องแพร์น้องพิมน้องเฟิร์น เป็นหยิ่งบ่เอ็นกันละคุณพี่”

(คุณลำไย : ลูกนก สุภาพร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นอีสาน คือคำว่า บ่เอ็น หมายถึงไม่เรียก

“อ้ายเป็นครูน้อย อ้ายเป็นครูน้อยคนบรรจใหม่ ซีมอเตอร์ไซด์คันเก่าเขาไม่แล
ปึกฉัพคันทัดโตโยต้ามางามแท้ มันเที่ยวมาแวส่งเจ้าทุกเช้าแลง มันเที่ยวมาแวส่งเจ้าทุกเช้าแลง
มอเตอร์ไซด์ฮ้าง มอเตอร์ไซด์ฮ้าง ทางลูกรังฝุ่นเกาะเกรอะกรังจับตัวจนหัวแดง
ปึกฉัพคันทัดโตโยต้ามาขับแซง ผู้สาวแถมแดงเคียงคู่ไปกับเขา ผู้สาวแถมแดงเคียงคู่ไปกับเขา
เขามีรถรับส่งใจมยงลิ้มช้อนท้ายเรา เขามีศมาอวดเป็นตำรวจร้อยตรีมีดาว
จนนายร้อยหมาดหมาดมาดไม่เบา ส่วนตัวเราเราซกฏพอกะเซ็น น้ำตาครูน้อย น้ำตาครูน้อย
ย้อยยัดหยด อยากจะมีรถปึกฉัพขับเหลือเกิน มอเตอร์ไซด์ฮ้าง มอเตอร์ไซด์ฮ้างเขาหางเงิน
อยากจะกู้เงิน สหกรณ์ผ่อนรถยนต์ อยากจะกู้เงินสหกรณ์ผ่อนรถยนต์ ”

(มอเตอร์ไซด์ฮ้าง : ร็อคแสลง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นอีสาน คือคำว่า น้อย หมายถึงน้อย, แว หมายถึง
แวะ, เช้าแลง หมายถึงเช้าเย็น, ฮ้าง หมายถึงเก่า, กะเซ็น หมายถึงกึ่ง ๆ ไม่สมบูรณ์

“ลำน้ำพองล้นนองรินหลัง สองฝั่งสะพรั่งด้วยมวลพฤกษา น้ำหลากงามยามแลเพลินตา
เบิ่งท้องนาสาวบ้านปางามพริ้งระออ ไอลาวเอยไผเลงงามเท่า ขอเว้ากับเจ้าสักคำได้บ่
หรือว่านางมีชายคอยรอ หากสาวบ่ลิพะนอมีสร้างราติน”

(ลำน้ำพอง : ชรัมภ์ เทพชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นอีสาน คือคำว่า เบิ่ง หมายถึงมอง, ไผ หมายถึง
ใคร, เว้า หมายถึงพูด, ได้บ่ หมายถึงได้หรือไม่, บ่ลิพะนอ หมายถึงไม่ยุ่งเกี่ยว

ส่วนในบางบทเพลงมีการใช้คำภาษาถิ่นอีสานเกือบตลอดทั้งเพลง คือเพลงรักคนแก่ดีกว่า
ทำให้ผู้ฟังที่อยู่ในภาคอื่นไม่เข้าใจในเนื้อเพลงบางช่วงได้ เนื่องจากเป็นคำที่เข้าใจเฉพาะในท้องถิ่น เช่น
“น้องหมายนอคนเฒ่า” มีความหมายว่า “น้องอยากเอาใจคนแก่” เป็นต้น

ตัวอย่าง

"หนุ่มหนุ่มรักสาวอื่น จันจำเป็นต้องฝืนใจไม่แยแส ไม่รักไม่จ้อก็ไม่แคร์
 จันรักคนแก่แล้วใครจะทำไม หนุ่มหนุ่มอีกจกให้ตาข้างตาย หนุ่มมั่นหมายรักทำลายไม่แคร์
 เอาใจคนแก่นั้นไม่อแงสบาย น้องหมายนอคนเฒ่า นอคนเฒ่าเอาใจนอคนแก่ หนุ่มบ่แลข้างถ่อน
 ทางน้องอยู่เสบาย อยู่เสบาย น้องเคยนั่งหมองซ้ำ นั่งหมองซ้ำนำชายพวกหนุ่มหนุ่ม
 มีแต่ได้นั่งกลุ้มมาแล้วนั้นจั่งได้ จั่งได้นอมาแล้วนั้นจั่งได้ แก่ก็ไหวใจก็ดีเงินก็ดีไม่กินฟรีกินเพียง
 ถึงจันรักคนแก่ หนุ่มอย่าแวมมาต่อล่อต่อเถียง รักคนแก่จันรักคนแก่แล้วอ้ายเชียง
 จันไม่อยากเสี่ยงรักคนหนุ่มมันกลุ้มใจ น้องลั่นนอลืมแล้วนอลืมแล้วคนนินทาว่าให้เก่า
 พอใจอีกผู้เฒ่าไผว่ากะข้างตาม ว่าแต่น้ำใจบ่มีดวงคงไปไสมาใสน้องบ่อายสาวแล้ว
แม่นสาวแล้วแซวกะตามเจ้า เขาพอนั้นชะอย่างแม่นตาฟางกะบ่ยุ่ง กะบ่ยุ่งสิจูงเจ้าบ่ผวา
 ปะป้าสายตายังหล่อ พันร่วงพันหลอหนูบ่ถือสา ยามยืมแก้มบ่มสองข้าง เมื่อถอดพันยางหนูบ่ผวา
 ชื้อบ้านซื้อรถให้ชื้ออยู่แบบผู้ดีไม่มีปัญหา พันโย่หนัทยานหนัวย่น ผมออกขาวโพลนหน้ารอยตีนกา
 ให้เงินใช้เดือนละหลายแสน ให้เงินใช้เดือนละหลายแสน ดีกว่าหนุ่มดินแบนนั่งอึดั้นไปมา
 ไปหานอใสได้ นอใสได้เมืองไทยเมืองฝรั่ง มีแต่นั่งอยู่บ้านงานนันทบได้ทำ บ่ต้องบ่อดต้องย้า
 รักคนแก่สบายใจ จันรักคนแก่ จันรักคนแก่ แล้วใครจะทำไม"

(รักคนแก่ดีกว่า : ศิริพร อำไพพงษ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นอีสาน ได้แก่คำว่า นอคนเฒ่า หมายถึงเอาใจคนแก่, ข้างถ่อน หมายถึงข้างเถอะ, เสบาย หมายถึงสบาย, หมองซ้ำ หมายถึงหมองซ้ำ, จั่งได้ หมายถึงอย่างไร, อ้ายเชียง หมายถึงผู้ชายหนุ่มที่ผ่านการบวชเณรมาแล้ว, กะข้าง หมายถึงก็ข้าง, ไปไสมาใส หมายถึงไปไหนมาไหน, บ่อายสาว หมายถึงไม่อายสาว, แม่นสาวแล้ว หมายถึงใช่แล้ว, นอใส หมายถึงไปไหน

2) คำภาษาถิ่นเหนือ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน พบว่าคำภาษาถิ่นเหนือที่นำมาใช้ในบทเพลง จะมีแทรกอยู่เพียงบางคำเท่านั้น ไม่ได้นำมาใช้ทั้งบทเพลง และคำดังกล่าวผู้ฟังก็คุ้นหู เข้าใจความหมายได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่าง

“กุหลาบเวียงพิงค์ดอกนี้มีเจ้าของ เพิ่งแรกแย้มบ่มีไผ่ปอง
เป็นเจ้าของครองใจเด็ดดม ส่งกลิ่นอบอวลยั่ววนหัวใจไปตามสายลม ทิวแวนแคว้นแดนไทยหมายชม
สมเป็นกุหลาบเวียงเหนือ กุหลาบเวียงไหน ทิวถิ่นแคว้นในแดนสยาม ยังบ่เทียมเทียบเท่าความงาม
เปรียบดังสาวชาวพิงค์งามเหลือ บ่ได้แต่งเติมเสริมส่งไว้ลวงให้ใครหลงเชื่อ ปากบ่แดงแบ่งบ่ได้เจือ
คิ้วบ่ได้เกือดินสอ

กุหลาบเวียงพิงค์ดอกนี้สวยจริงเจ้าเอ๋ย ยังบ่มีผู้ใดไหนเลยมาโลมเล้าเอาไปพนอ
ด้วยสาวชาวพิงค์กลัวบ่ฮักจริงของชายรูปหล่อ กลัวเสียนักกลัวคำป้อยอ กลัวน้ำตาร่วงรินทรวง
หมู่เฮาชาวเหนืออย่าไปเชื่อเซียวหนอคำชาย เดี่ยวจะต้องเจ็บซ้ำใจกาย เป็นเมืองได้พูดจาหลอกลวง
หากเป็นได้เฮาเป็นคงทิ้งเราน้ำตาไหลร่วง หากหลงลมคงโดนหลอกลวงซ้ำทรวงเหมือนดังบัวบาน”
(กุหลาบเวียงพิงค์ : วงจันทร์ ไพโรจน์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นเหนือ ได้แก่คำว่า บ่ หมายถึงไม่, ไผ่ หมายถึงใคร,
เจือและเกือ หมายถึงทา, ฮัก หมายถึงรัก, เป็น หมายถึงเขา(บุรุษที่3), หมู่เฮา หมายถึงพวกเรา

“อ้ายเอ๋ยบ่มีใจฮักซ้ำเจ้าแล้วหนอ เฮาเคยจ้อยขอติดซึ้งที่สันป่าตอง
เฮาต่างสัญญาฮักร่วมใจปอง อยู่สันป่าตองครองฮักสุขสันต์ อ้ายเคยฮักคำฝากฮักครั้งแอ้วปอยหลวง
ฮู้คำหวานทรวงบ่ฮู้จะลวงหลอกกัน ซ้ำเจ้าฮักจริงเหนือยิ่งชีวัน บ่ฮู้บ่หันอายนั้นกลับมา
ดอกแมงวายคล้ายดังหัวใจอ้ายนา ยามสายลมพลัวพา แมงวายลี้กลา
ล่องฟ้าสันป่าตอง อ้ายทำบ่ฮู้บ่หันซ้ำเจ้าทั้งปวง ซ้ำเจ้าซ้ำทรวงที่ฮักอ้ายหลวงจักปอง
อ้ายกลับหัวใจของอ้ายเคยครอง ใจสันป่าตองหมองใจซ้ำเจ้าเอ๋ย”

(สันป่าตอง : วงจันทร์ ไพโรจน์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นเหนือ ได้แก่คำว่า อ้าย หมายถึงพี่(ผู้ชาย),
ฮัก หมายถึงรัก, ซ้ำเจ้า หมายถึงซ้ำพเจ้า, เฮา หมายถึงเรา, จ้อย หมายถึงขบร้อง, แอ้ว หมายถึงเที่ยว,
, ฮู้ หมายถึงพูด, บ่ฮู้ หมายถึงไม่รู้, บ่ฮู้บ่หัน หมายถึงไม่รู้ไม่เห็น, อ้ายหลวง หมายถึงพี่ใหญ่

“วันใดบ่มาอ้ายอย่าลืมน้อ ชื่อทางนางยืนแรงเลอร์ฝากน้องบ้างหนา
เพราะใกล้เข้ามาทุกทีแล้ว งานสงกรานต์เดือนหน้า อย่าลืมสัญญาปล่อยน้องคอยเก้อ
วันใดบ่มาอ้ายอย่าลืมหลง ชื่อเสื้อยกทรงวาโก้ฝากน้องบ้างน้อ
หวังว่าอ้ายคงไม่ลืมสัญญาให้คอยท่าเก้อ ชื่อมาฝากน้อถ้ายังฮักกัน ไว้นงแอ้วงานสงกรานต์เจียงใหม่

ตวย อ้าย นะ กะ สา ด น้ำ สา ด ท่า ม่วน กัน เต ง วัน ถ้าเงินเหลือพอสร้อยคอเหม เส้น ไว้ เป็น ของ ขวัญ
 นั่งนับคืนวันอยู่สันกำแพง พอวันนั้นมาถึงคราวจริงจริง เป็น มี แม่ หญิง มา ด้วย แก้ม ขาว ปาก แดง
 เขาลือกันว่าเป็น เป็น แฟน กัน หมั้น แล้ว จะ แต่ง สาวสันกำแพงเป็น เลย แก ล้ง ลิม "

(สาวสันกำแพง : ย้อย ญาติโยม)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้คำภาษาถิ่นเหนือ ได้แก่คำว่า ปิ๊ก หมายถึง กลับ, อ้าย หมายถึง พี่ (ผู้ชาย), เน้อ หมายถึง นะ , ปิ๊ก หมายถึง กลับ, ฮักกัน หมายถึง รักกัน , แอ่ว หมายถึง เทียว, เจียงใหม่ หมายถึง เชียงใหม่ , ตวยอ้าย หมายถึง ไปกับพี่, กะ หมายถึง จะ, ม่วน หมายถึง น้ำ, เตงวัน หมายถึง ทั้งวัน, เหม หมายถึง อีก, เป็น หมายถึง เขา (บุรุษที่ 3), แม่หญิง หมายถึง ผู้หญิง,

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า การใช้คำภาษาถิ่นทำให้ผู้ฟังที่อยู่ในถิ่นนั้น ๆ เกิดอารมณ์ร่วมไปกับเพลงได้เป็นอย่างดี ส่วนผู้ฟังที่อยู่ถิ่นอื่นก็สามารถเข้าใจในบทเพลงได้ เนื่องจากเป็นคำในภาษาถิ่นที่พบได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความแปลกใหม่ให้กับบทเพลง ช่วยให้บทเพลงมีเอกลักษณ์เป็นที่จดจำของผู้ฟัง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน เห็นได้ว่า ภาษาปากที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ ในรูปแบบของการใช้ภาษาพูด การใช้คำสแลง การใช้คำตัดและคำย่อ การใช้คำอุทาน และการใช้คำภาษาถิ่น เป็นภาษาที่ใช้พูดกันทั่วไป เมื่อนำมาสอดแทรกในบทเพลง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาของเพลงได้รวดเร็วและเข้าถึงอารมณ์เพลงได้ดี

5.1.3 การใช้คำซ้อน

บรรจบ พันธุเมธา (2521 : 81) ได้กล่าวถึงคำซ้อน สรุปได้ว่า คำซ้อน คือคำที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง คำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย คือการนำคำเดี่ยวที่มีความหมายสมบูรณ์มาซ้อนเข้าคู่กัน โดยที่คำทั้งสองมีความหมายใกล้เคียงกัน เมื่อนำมาซ้อนกันแล้วต้องเกิดความหมายใหม่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก

2. คำซ้อนเพื่อเสียง คือการนำคำที่มีเสียงที่เกิดระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน เมื่อนำมาซ้อนแล้วจะเกิดความหมายใหม่ซึ่งมักไม่เกี่ยวเนื่องกับคำเดิม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องของคำซ้อนในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศ รางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทานมีทั้งคำซ้อนเพื่อเสียงและคำซ้อนเพื่อความหมาย ในที่นี้จะขอวิเคราะห์ทั้งสองรูปแบบร่วมกัน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือคำซ้อนที่คำหน้ามีความหมาย คำซ้อนที่คำหลังมีความหมาย และคำซ้อนที่มีความหมายทั้งสองคำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.3.1 คำซ้อนที่คำหน้ามีความหมาย

คำซ้อนที่มีคำสองพยางค์แรกมีความหมาย ส่วนสองพยางค์หลังเป็นคำที่ไม่มีมีความหมาย แต่มีสัมผัสสระเชื่อมกัน ทั้งนี้เพื่อบรรยายคำให้มีเสียงสมดุลงัน

ตัวอย่าง

“เล็กเป็นลูกจ้างกลับมาสร้างฝันที่บ้านนา ให้ข้าวปลาสวยเข้มเต็มลาน

ทุ่มแรงหวานไถ่ได้กินใช้เพียงพอทั่วบ้าน อยู่อย่างไทยที่**ไจบุญสุนทาน** พ่อหลวงท่านให้ใจดีสู้เสือ”

(คำสอนพ่อหลวง : ยุ้ย จริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ“ไจบุญสุนทาน” เมื่อแยกคำแล้วความหมายจะอยู่ที่คำแรกว่า “ไจบุญ” หมายถึงมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจให้กัน

“ปานนี้ฟงไฟคงดับไปแล้วบ้าง เรือนหอเขาสาดน้ำหอม

แล้วแก้มเขาพร้อมเปล่งดังมะปราง **คงจูบคงจิบ**หยิบเอาผ้าออก แล้วผิวไข่ปอกคงจะงามบรรเจิด”

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ“คงจูบคงจิบ” เมื่อแยกคำแล้วความหมายจะอยู่ที่คำแรกว่า “คงจูบ” หมายถึงคงจะจูบกัน

5.1.3.2 คำซ้อนที่คำหลังมีความหมาย

คำซ้อนที่มีคำสองพยางค์หลังมีความหมาย ส่วนคำสองพยางค์แรกเป็นคำที่ไม่มี
ความหมาย แต่มาเติมเพื่อย้ำความหมายของคำให้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง

“เห็นสวนแดงกรอบแดงเป็นเถา ใช้ออกสาวปวดร้าวหัวโนหว
ลบไม่เลือนให้เตือนใจหนักว่ารักสลาย พี่จากน้องไปแรมปี นี่ก็นาวอีกคราวแล้วหนอ
พ่อนุ่นพ้ออย่ามัวรอรี ใครคนอื่นเขาชื่นเขาจ๋าตลอดปี ร้าวฤดีทุกวี่ทุกวัน”

(เสียงครวญจากสวนแดง : กชกร คำแก้ว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ“ทุกวี่ทุกวัน” เมื่อแยกคำแล้วความหมายจะอยู่ที่คำหลังว่า
“ทุกวัน” หมายถึงเป็นประจำทุก ๆ วัน

5.1.2.3 คำซ้อนที่มีความหมายทั้ง 2 คำ

คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน 2 คำ โดยมีพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 3 ซ้ำกัน
เมื่อนำมารวมกันแล้ว ความหมายยังคงใกล้เคียงกับความหมายเดิม ช่วยทำให้ความหมายของข้อความ
ในเพลงกว้างขึ้น

ตัวอย่าง

“เราเคยเล่นน้ำในลำประโดง พายเรือออกไปเก็บดอกโสน ลุยน้ำลุยโคลนหาปูหาปลา
จำได้ติดตาแต่เล็กจนโตแทบร้องไห้โฮ ใจหายเสียดายกานดา”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ“ลุยน้ำลุยโคลน” ซึ่งมีความหมายทั้งสองคำ เมื่อนำมา
รวมกันให้ความหมายกว้างขึ้น หมายถึงลุยน้ำในแม่น้ำลำคลอง และมีคำซ้อน คือ“หาปูหาปลา”
เมื่อนำมารวมกันให้ความหมายกว้างขึ้น หมายถึงจับสัตว์น้ำ

“ทำนาทำไร่ไม่เคยได้ไปเมืองกรุง ก็เราชาวทุ่งไม่เคยไปยุ่งกรุงไกล
ว่างว่างก็ฟังเสียงเพลง เบื่อเพลงก็ฟังนิยาย”

(สาวชนบท : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ“ทำนาทำไร่” ซึ่งมีความหมายทั้งสองคำ แต่เมื่อนำมารวมกันมีความหมายอยู่ที่คำแรก คือทำนา เห็นได้จากวรรคถัดไปที่กล่าวว่า “ก็เราชาวทุ่งไม่เคยไปยุ่งกรุงไกล” ซึ่ง “ทุ่ง” ในที่นี้ก็คือทุ่งนา

“จากไปแล้วไม่เคยคืนคอน เจ้าไม่ย้อนหวนคืนกลับหลัง ทั้งใครคนหนึ่ง
ให้รำพึงผิดหวัง เจ้าทิ้งรวงรังที่เจ้าเคยนั่งเคยนอน”

(อยู่กับความผิดหวัง : ฦพนวรรค์ ขวัญประภา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ“เคยนั่งเคยนอน” ซึ่งมีความหมายทั้งสองคำ เมื่อนำมารวมกันให้ความหมายกว้างขึ้น หมายถึงสถานที่ที่เคยอยู่อาศัยมาก่อน

“คนบ่นคงไม่ไกล้ไม่ไกล อยู่ชอกตรอกไหนทำไมไม่เปิดเผย อยากเห็นคนที่เฝ้าบ่นหา
อยากเห็นหน้าตาของเขานั้นจังเลย จะสูงต่ำดำขาวแคไหน จะชี้เหรูปหล่อปานใด ถ้าถูกอกถูกใจ
จะมอบใจให้เลย”

(ฮัดเซย์ : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีคำซ้อน คือ “ไม่ไกล้ไม่ไกล” แยกได้ว่า “ไม่ไกล” หมายถึง ไกล และ “ไม่ไกล้” หมายถึง ไกล้ เมื่อนำมารวมกันให้ความหมายใหม่ขึ้น หมายถึงระยะทางปานกลาง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ทำให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์นำคำซ้อนมาใช้ในบทเพลง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำซ้อนที่มีความหมายทั้งสองคำ ทั้งนี้เพื่อช่วยย้ำเน้นความหมายของคำนั้น ๆ ให้เด่นชัดขึ้น รวมไปถึงการใช้สัมผัสในช่วยในการถ่วงเสียงให้เกิดความสมดุล ทำให้เนื้อเพลงมีความไพเราะ เพิ่มจังหวะในบทเพลงให้มีความน่าสนใจ และช่วยให้ความหมายของคำกว้างขึ้นด้วย

5.1.4 การใช้คำต่างระดับ

การใช้คำในบทเพลงไทยลูกทุ่งส่วนใหญ่มักใช้คำภาษาปาก เพื่อให้สื่อความหมายได้ชัดเจน แต่ก็มีการใช้ถ้อยคำที่ต่างระดับกัน คือการนำคำในการประพันธ์ทางวรรณคดีมาสอดแทรก เพื่อให้เนื้อเพลงมีสีสันทั้งในด้านการใช้คำและความหมาย

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า แม้ว่าเพลงไทยลูกทุ่งจะมีลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา แต่ก็มีการนำคำศัพท์มาใช้ เนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องการให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการกล่าวถึง และเพิ่มความไพเราะให้กับเนื้อเพลง

ตัวอย่าง

“ชาวนาบ้านฉันหนีไปทำงานกันหมด ทำนารันทดเพราะข้าวถูกกดราคา

ทำงานเมืองหลวงยังเจ็บซ้ำทรวงแทบบ้า งานหนักไม่มีปัญหา ที่ปวดอุราเพราะกินข้าวแพง”

(ตำนานบ้านนา : ดำรงค์ วงศ์ทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “อุรา” หมายถึงใจ เป็นคำที่มักใช้ในการประพันธ์ที่จะให้ความหมายลึกซึ้งเกินกว่าคำว่า “ใจ” ในบทเพลงนี้เมื่อเทียบเคียงกับคำอื่น เช่น คำว่า “บ้า” ซึ่งเป็นคำภาษาปาก จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำต่างระดับกัน

“ควรภาควมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง ช่วยส่งเสริมผดุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่คู่ไทย เป็นของล้ำค่า
รักษาดำรงสืบไว้ วัฒนธรรมของไทยอย่าให้ใครเขามากลบกลืน เป็นบทกวีที่มีคุณค่า ตั้งแต่ครั้งยายตา
รักษาให้อยู่ยั่งยืน”

(ลูกทุ่งของไทย : ดวงตา คงทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “ผดุง” หมายถึงส่งเสริมคำจุน เป็นคำที่มักใช้เป็นทางการ เมื่อนำมาใช้ในเพลงนี้ทำให้มีความหมายซ้อนกับคำว่าส่งเสริม เพื่อบรรยายความหมายให้รัดกุมชัดเจนขึ้น

“แม่มีน้ำใจใหญ่เกินนที เปี่ยมหลังด้วยความหวังดีล้นเต็มห้อง
อันทุกข์ภัยไหนจะมาต้อง ทรวงแม่กันผองทุกข์ภัยมิให้บีฑา”

(แต่แม่ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า “นที” หมายถึงแม่น้ำ เป็นคำที่มักใช้ในการประพันธ์ เมื่อนำมาใช้ในเพลงนี้ แสดงให้เห็นว่าความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นมากมายจนหาที่สิ้นสุดไม่ได้ ส่วนคำว่า “บีฑา” หมายถึงเบียดเบียน รบกวอน แสดงให้เห็นว่าแม่เป็นผู้ปกป้องและคุ้มครองลูกไม่ให้ใครมาทำร้ายได้

"เพียงเจอไฉ่หนุ่มผมยาว น้องสาวก็ลืมพี่หมดสิ้น รักเราเจ้าไม่ถวิล
ไปหลงลมลินเจ้าคิดปิ่นตัวดี"

(ไฉ่หนุ่มผมยาว : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว คำว่า "ถวิล" หมายถึงคิดถึง เป็นคำที่มักใช้ในวรรณคดี แต่นำมาใช้ในเพลงนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าความรักยิ่งใหญ่

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน เห็นได้ว่า การใช้คำศัพท์ ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในวรรณคดีซึ่งเป็นที่ยุติกันทั่วไป โดยนำมาใช้เพื่อให้ผู้ฟังเกิดภาพในใจและมีความซาบซึ้งในเนื้อเพลง ทั้งยังทำให้บทเพลงมีความหมาย สละสลวย และเสียงไพเราะน่าฟังขึ้น

5.1.5 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2523 : 74-76) ได้ให้ความหมายของคำภาษาต่างประเทศไว้ว่า "คำภาษาต่างประเทศ หมายถึงการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีน บาลี สันสกฤต เขมร อังกฤษ ฯลฯ มาปะปนในภาษาไทย คำภาษาเหล่านั้นบางคำเข้ามาใช้อยู่ในภาษาไทยเป็นเวลานานจนดูเหมือนเป็นคำไทย เช่น ก๋วยเตี๋ยว บุญ แก๊ส เป็นต้น"

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่า ผู้ประพันธ์ได้นำคำภาษาต่างประเทศมาแทรกไว้ในบทเพลง โดยการถ่ายเสียงมาเป็นภาษาไทย ซึ่งคำศัพท์ที่พบมักเป็นคำที่ทราบความหมายกันโดยทั่วไป เพราะจะเป็นคำที่มีใช้ในชีวิตประจำวัน และพบได้ตามสื่อมวลชนต่าง ๆ ในบทเพลงลูกทุ่งดังกล่าว พบการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน

5.1.5.1 ภาษาอังกฤษ

การใช้คำภาษาอังกฤษในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์ได้นำคำภาษาต่างประเทศมาแทรกไว้ในบทเพลง โดยการทับศัพท์และถ่ายเสียงมาเป็นภาษาไทย คำต่างประเทศที่นำมาใช้เป็นคำที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่าง

“ได้แต่งเครื่องแบบตัดมาใหม่ใหม่ ไก่ักสนใจผู้ใหญ่นานา

นั่งหวัตะพานหน้าเขาบานเหมือนจานเรดาร์ พอได้ดีมีค่าลึ่มสาวนาหน้าตาอย่างเรา”

(ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม : กาญจนา มาศิริ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นำคำว่าจานเรดาร์ (radar) มาใช้เพื่อเปรียบเทียบกับหน้าของคนที่มีความสุขเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบที่แปลกใหม่และทันสมัย

“วันใดปีกมาอ้ายอย่าลึ่มเนื้อ ชื่อกางเกงยีนแรงเลอร์ฟากน้องบ้างหนา

เพราะใกล้เข้ามาทุกทีแล้ว งานสงกรานต์เดือนหน้า อย่าลึ่มสัญญาปล่อยน้องคอยเก้อ

(สาวสันกำแพง : ย้อย ญาติเยอะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นำคำว่ายีน (Jean) หมายถึงผ้าทออย่างหนา ซึ่งเป็นคำภาษาอังกฤษที่คนทั่วไปใช้เรียกเนื้อผ้าที่ตัดเสื้อหรือกางเกง

“เคยสร้างฝันวิมานวันฉันคอย เปอร์เซ็นต์ฝันนั้นเหลือน้อย เหลือวันคอยก็น้อยวัน

กระต่ายน้อยเฝ้าจอมองจันทร์ กระต่ายได้แค่ฝันเหมือนฉันได้แค่ปอง”

(ใจดำทำดี : แอน มิตรชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นำคำว่าเปอร์เซ็นต์ (percent) ซึ่งเป็นหน่วยวัดทางคณิตศาสตร์ มาใช้เทียบกับความฝัน เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น

“เธอปิดประตูตีเมือง ใช้ค้อนอันเชื่องทุบเอาเมืองฉันไป รู้ตัวว่าพลาดเมื่อเธอประกาศมีชัย

นั่งบัลลังก์ใจสมไฟแล้วไม่ไยดี ผิดที่ฉันจะรักเธอมาก ให้ถอนเกิดฝากแบงก์เลยปิดบัญชี

เมื่อเธอส่งข่าวว่าไม่เข้าพิธี ฉันซ้ำเหลือที่เป็นราชินีเสียเมือง”

(สาวเสียเมือง : คัทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นำคำว่าแบงก์ (Bank) ซึ่งเป็นภาษาพูดที่คนส่วนใหญ่ใช้ ทับศัพท์กันมาก และต่อมาได้มีการบัญญัติคำว่า “ธนาคาร” ขึ้นใช้แทน

5.1.5.2 ภาษาจีน

การใช้คำภาษาจีนในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน มีปรากฏอยู่บ้าง ส่วนมากเป็นคำที่นิยมใช้กันในชีวิตประจำวัน ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก

ตัวอย่าง

“พี่เรียนหนังสืออ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา

เราจนต้องเซียมดาวเทียมไทยคมส่งมา”

(จดหมายถึงเล็ก : วันครู วันชนะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำคำว่า “เซียม” ในภาษาจีน มาใช้ในความหมายว่า “ประหยัด” ซึ่งในเนื้อเพลงนำมาใช้เพื่อเป็นการลดค่า ทำให้เนื้อเพลงกระชับ และเกิดสัมผัสสระภายในเพลง

“ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย อยากรู้จั่งเลยว่ใครเอ่ยถึงฉัน ถึงได้จามอยู่ได้ตลอดวัน

จนไม่มีเวลาทำงาน ใครบ่นถึงฉันถึงจามฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย

คนบ่นคงไม่โกธ่ไม่โกธ่ อยู่ชอกตรอกไหนทำไมไม่เปิดเผย อยากเห็นคนที่เฝ้าบ่นหา

อยากเห็นหน้าตา ของเขานั้นจั่งเลย จะสูงต่ำดำขาวแคไหน จะชี้เหรูปหล่อปานใด

ถ้าถูกอกถูกใจจะมอบใจให้เลย

...หรือว่าเป็นผู้ใหญ่นั่น ครูประจำบาลหรือว่ อบต. หรือว่เป็นอาเสี้ยอาตีเฝ้าแกโรงสี่

หรือเฝ้าแกโรงปอ ถ้ารณลลิกเต้ารวจ ต้องมีเงินมาอวดเป็นหอบเป็นห่อ จะเป็นใครฉันก็ไม่แคร์

ขอให้รักแท้เท่านั้นก็พอ”

(ฮัดเซี้ย : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำคำว่า “อาเสี้ย, อาตี, เฝ้าแก” หมายถึงผู้ชายเชื้อชาติจีนมีฐานะ ไม่ว่าจะมียุหรือไม่มี

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ทำให้เห็นว่า สังคมไทยสัมพันธ์กับชาวยุโรปและจีน ซึ่งการยืมคำมาใช้โดยการทับศัพท์มักเป็นคำที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้

5.2 การใช้ภาพพจน์

กาญจนา นาคสกุล (2521 : 240.1) ได้กล่าวถึงภาพพจน์สรุปได้ว่า ภาพพจน์ หมายถึงคำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากการใช้คำอย่างมีศิลปะ โดยกลวิธีการเปรียบเทียบ เช่น ประโยคคลื่นกระทบฝั่ง กับคลื่นซบฝั่ง ประโยคที่มีภาพพจน์อยู่ด้วยคือ คลื่นซบฝั่ง เพราะ “ซบ” ปกติใช้กับอาการของคน ในที่นี้เปรียบเทียบอาการของคลื่นเหมือนกับอาการของคน นับเป็นการเปรียบเทียบจึงจัดว่ามีภาพพจน์

จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาพพจน์ ในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน พบว่ามีการใช้ถ้อยคำซึ่งสามารถจำแนกได้ 9 ประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิภาคพจน์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ อติพจน์ ปฏิพจน์ อธิพจน์ และอุทาหรณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 อุปมา (Simile)

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2515 : 216) ได้ให้ความหมายของอุปมาไว้ว่า “อุปมา คือความเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการบอกความเหมือนกันของสิ่งสองสิ่ง ด้วยคำที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่นคำว่า ราว ราว กับ ประดุจ เหมือน ปาน ตัวอย่าง ใบหน้าของเธอดุจดั่งเหมือนกุหลาบแรกแย้ม เป็นต้น”

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์มีการใช้อุปมาในการเปรียบเทียบมากที่สุด เพื่อเชื่อมโยงความรู้สึก อารมณ์ และมโนภาพของเพลงไปสู่ผู้ฟัง ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ การใช้อุปมาเปรียบเทียบแบบธรรมเนียมนิยมและการใช้อุปมาเปรียบเทียบแบบสมัยนิยม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1.1 การใช้อุปมาเปรียบเทียบแบบธรรมเนียมนิยม

การใช้สิ่งเปรียบเทียบที่ผู้ฟังนิยมนำมาใช้เปรียบเทียบกันทั่วไป และเป็นที่เข้าใจกันดี เช่น ขาวเหมือนไข่มุก เป็นความเปรียบเทียบความขาวของผิวที่ขาวนวลเหมือนกับไข่มุกที่เพิ่งลอก เป็นต้น

ตัวอย่าง

“ไหนดว่าไม่ลืม ไม่ลืมไม่เลือนเหมือนเดือนคู่ฟ้า ไม่ทันแสงเดือนจะเลือนหลักร้อย

ไม่ทันเมฆน้อยจะคล้อยผ่านมา ไม่ทันตะวันลับฟ้าก็ลืม”

(ไหนดว่าไม่ลืม : ไพจิตร อักษรณรงค์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบเทียบความรักที่รักกันนั้นคงจะเปรียบเหมือนเดือนคู่กับฟ้า

“ขอสถิตในใจของเธอ ขอเสนอเป็นผู้ติดตาม เธอไปไหนฉันจะไปทุกยาม
จะขอติดตามเธอเหมือนดังเงา”

(ขอสถิตในใจของเธอ : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบคนที่มักติดตามไปไหนมาไหนด้วยว่าเหมือน
ดังเงาตามตัว

“อันพระคุณแม่ประดุจดั่งห้วงเวหา ไม่มีขอบฟ้าเขตสวรรค์กันรักจากแม่”

(แต่แม่ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบพระคุณของแม่กว้างใหญ่และมากล้นเหมือน
ท้องฟ้า

“ถูกพรากรักไปร้างไกลใจต้องผิดหวัง ครอบครัวยุอาเกลียดชัง
ขัดขวางรักร้าวดังแก้ว คิดสั้นไปเกือบสาย หายใจเริ่มแผ่วออกหักต้องซ้ำเป็นแนว
เจ็บพอแล้วเพราะจนเกินไป”

(หลังน้ำตาต่อหน้ายาโม : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบความรักเหมือนดังแก้วที่เปราะบาง

5.2.1.2 การใช้อุปมาเปรียบเทียบแบบสมันิยม

การเปรียบเทียบกับสิ่งของที่ผู้ประพันธ์คิดขึ้นมาเฉพาะในเพลงนั้น ๆ ผู้ฟังจะเข้าใจ
สิ่งที่เปรียบเทียบได้ก็ต่อเมื่อ เข้าใจในเนื้อหาของเพลง

ตัวอย่าง

“เป็นนางสังหรณ์เมื่อตอนวันลอยกระทง สายน้ำไหลเชี่ยวไหลส่ง
กระทงสองเราแยกทาง กระทงเจ้านั้นล่องไปเหมือนใจมุงหวัง
กระทงของพี่หลงทางลอยขวางหาทางไม่เจอ ตั้งแต่วันนั้นพี่ก็กังวลไม่หาย
เฝ้าคิดกลมในหัวใจกลัวใครเข้ามาแย่งเธอ กลัวพี่กับน้องแยกทางหากันไม่เจอ
กลัวใครเข้ามาพรากเธอเหมือนดังกระทงหลงทาง”

(กระทงหลงทาง : ไชยา มิตรชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบความรักที่ผิดหวังว่าเหมือนกระทงที่ลอยแยกจากกัน
ในวันลอยกระทง

“หัวใจเศร้าหมองสีห้องนั้นหนา เขาเปรียบเหมือนบาร์เปิดใหม่จึงไม่มีขาประจำ
 ด้อยต่ำเกินไปสีห้องหัวใจสิ้นไร้ราคา หัวใจเหมือนบาร์น้ำตาเหมือนเบียร์
 จันต๊ะจนเปลี่ยเบียร์เหมือนน้ำตา หลงเพียงความใคร่ชั่วคืนละอันผวา คุณไม่กลับมาที่บาร์หัวใจ”

(บาร์หัวใจ : ผ่องศรี วรนุช)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบว่าเหมือนบาร์ที่ต้องคอยรองรับอารมณ์ ให้บริการแขก
 ทุกคนที่เข้ามา และเปรียบน้ำตาเป็นความเสียใจว่าเหมือนเบียร์ที่ตนเองต้องดื่มทุกวัน

“หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วโยไม่เห็นใจบ้าง หากมันได้กอดน้องนาง
ก็เหมือนได้กินเบียร์ย่างไฟแดง”

(หนาวจะตายอยู่แล้ว : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบการได้กอดผู้หญิงที่ตนรักเหมือนกับได้กินเบียร์ย่างไฟแดง
 ซึ่งเป็นอาหารที่ดีและมีราคา

“ได้ฮักกับอ้ายเหมือนใจได้ปริญญา ชีวิตผู้สาวบ้านนาวุฒิการศึกษาไม่น้อย
 ขาดโอกาสเรียนเพราะจนเป็นคนเลือนลอย โชคดีมีอ้ายเฝ้าคอยหยดยืนให้โอกาสใจ”

(ปริญญาใจ : ศิริพร อำไพพงษ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบชายคนรักที่ดี เหมือนกับฝ่ายหญิงได้รับปริญญา ซึ่งเป็น
 ความภูมิใจและน่ายินดีอย่างยิ่ง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า มีการใช้
 ภาพพจน์แบบอุปมาในเพลงเป็นจำนวนมาก และใช้ได้เหมาะสมกับเนื้อหาของเพลง ทั้งการอุปมา
 เปรียบเทียบแบบธรรมชาตินิยม ซึ่งทำให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการเปรียบเทียบได้ง่าย
 ส่วนการอุปมาเปรียบเทียบแบบสมัยนิยม ทำให้เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่ ผู้ฟังเกิดจินตนาการที่
 กว้างไกล

5.2.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)

วินิตา ดิถียนต์ (2537 : 15-19) ได้ให้ความหมายของอุปลักษณ์สรุปได้ว่า อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบของสองสิ่งๆ โดยธรรมชาติแล้วแตกต่างกัน แต่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกับว่าเป็นสิ่งเดียวกัน หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยใช้คำว่าเป็นหรือคือเป็นตัวเชื่อม เช่น เธอคือดอกฟ้า แต่บางครั้งอุปลักษณ์ก็ไม่มีคำช่วยเปรียบเทียบ เช่น แม่ดอกกุหลาบป่า เป็นการเปรียบเทียบสาวสวยที่เติบโตในชนบทป่าเขา.

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์เพลงมีการใช้อุปลักษณ์ในบทเพลง ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบแบบธรรมเนียมนิยมและการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบแบบสมัยนิยม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.2.1 การใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบแบบธรรมเนียมนิยม

เป็นการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ที่นิยมนำมาใช้เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้ฟังคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว

ตัวอย่าง

“ก่อนเคยอยู่เคียงเพียงจันทร์ น้องคู่กันสุขสันต์สวรรค์คู่

ความรักของเราเป็นสีชมพู (รักเราเป็นสีชมพู) ขึ้นชูอยู่ได้ไม่นาน รักก็รานร้าวพลันสวรรค์ล่ม”

(ไฉนุ่นผมยาว : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบเทียบความรักที่สมหวังมีความสุขว่าเป็นความหวาน ความสดชื่น

“ไฉนมันปวดทรวงเอย เพราะลูกคือบ่วงคล้องคอตอนเกิด สุขใจให้เขาไปเกิด

ซ้ำใจรับเอามาเกิด ผู้ให้กำเนิดลูกเขาไปแต่งงาน”

(อุ้มทองร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบเทียบลูกเป็นบ่วงคล้องคอ แสดงถึงภาวะที่ต้องรับผิดชอบ

“เจอคนงอนก่อนว่าคนว่าไ้เป็นควาย ไ้ไม่นี้กอายุคำค่อน
ควรซังยังไ้ไว้ก่อนโกแม่บังอร ลั้งอนแล้วให้ชี้ควาย”

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบเทียบผู้ที่โง่เขลาว่าเป็นควาย

“แม่คือพระพรหมอุดมพระคุณ เสมือนร่มโพธิ์คำจุนหนุนนำเผื่อแผ่
คุณของใครไหนเกินคุณแม่ บริสุทธิเที่ยงแท้รักแม่ต้องกตัญญู”

(แต่แม่ : จักรพรรณ์ อาบครบุรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นิยมเปรียบเทียบแม่เป็นพระพรหมสำหรับลูก เพราะแม่คือ
ผู้สร้างชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ลูก เปรียบได้กับพระพรหมเทพเจ้าผู้สร้างในศาสนาพราหมณ์

5.2.2.2 การใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบแบบสมัยนิยม

เป็นการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง ซึ่งมีความหมาย
เฉพาะในเพลง ที่ผู้ฟังจะเข้าใจได้เมื่อได้ฟังเพลงนั้น ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ

ตัวอย่าง

“พี่เคยรักต่อย ต่อย ตุ่ม ตูย ต่าย ก็ลืมเขาได้เมื่อมารักติ่ม เคยขึ้นระทมขมฤทัย
หัวใจโดนทิ่ม ได้ติ่มเป็นยารักษาแผลใจ จงเตรียมใจคอยหนอยติ่ม เชื่อว่าติ่มต้องรอได้
ถ้าพี่มีพร้อมเงินทอง จะมาขออน้องเคียงกาย รอพี่ให้ได้นะคนชื่อติ่ม”

(รักติ่มคนเดียว : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบหญิงคนรักที่ชื่อติ่มว่าเป็นผู้รักษา ดูแล ทำให้ความ
เจ็บปวดที่เกิดจากความผิดหวังหายไป

“ธนบุรีตอนนี้ใจลูกแทบสิ้น หวังพึ่งองค์พ่อตากสิน ให้แผ่นดินถิ่นสงสาร
บนพวงมาลัยร้อยพวงใหญ่วางไว้บนพาน เจ็ดวันหากไม่กลับบ้าน ห้องนอนคือสุสานเรือนตาย”

(วอนพ่อตากสิน : รุ่ง สุริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบห้องนอนว่า คือที่ฝังศพของตนเอง

“รักจริงจริงให้ตึงนัง ตึงนัง ตึงนังถี้ถี้ จำได้ไหมคนดีคำนี้ที่เราเข้าใจกัน
ถึงมันไม่มีความหมาย แปลไม่ได้ก็ไม่สำคัญ เป็นภาษาสวรรค์ ที่สองเรานั้นจะรู้จักก็พอ”

(รักจริงให้ตึงนัง : รุ่ง สุริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการนำคำว่า “ตึงนัง” เป็นภาษาสแลงที่ตนและคนรักใช้กัน โดยที่คนอื่น ไม่เข้าใจ ซึ่งจากเนื้อเพลงมีความหมายว่า มีเพศสัมพันธ์

“เธอปิดประตูตีเมือง ใช้ค้อนอันเขื่องทุบเอาเมืองฉันไป
รู้ตัวว่าพลาดเมื่อเธอประกาศมีชัย นังบัลลังก์ใจสมเฝ้าน้อยดี
ผิดที่ฉันนั้นรักเธอมาก ให้ถอนเกินฝากแบงก์เลยปิดบัญชี
เมื่อเธอส่งข่าวว่าไม่เข้าพิธี ฉันซ้ำเหลือที่เป็นราชินีเสียเมือง”

(สาวเสียเมือง : คัทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงที่ได้เสียกับฝ่ายชายแล้วว่าเป็นฝ่ายเสียหาย ต้องสูญเสียความบริสุทธิ์ไป

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ช่วยให้เนื้อเพลงมีความน่าสนใจ ทั้งด้านการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบที่นิยมกันทั่วไป ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจในเนื้อหาของเพลงมากขึ้น และด้านการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบกับสิ่งที่คิดขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นการแสดงความสามารถของผู้ประพันธ์ ที่คิดคำเปรียบเทียบต่าง ๆ โดยมากมักเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังมีจินตนาการที่กว้างขึ้น รวมถึงเนื้อเพลงเกิดความแปลกใหม่ขึ้นด้วย

5.2.3 ปฏิภาคพจน์ (Paradox)

วิภา กงกะนันท์ (2521 : 39-42) ได้ให้ความหมายของปฏิภาคพจน์ไว้ว่า ปฏิภาคพจน์ คือ ข้อความที่มีความหมายขัดกัน ไม่ว่าผู้ใช้จะจงใจหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือนำไปเป็นไปไม่ได้ แต่เป็นไปแล้ว

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์มีการใช้
 ปรากฏพจน์ในบทเพลง ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือการใช้ปรากฏพจน์ในวรรคเดียวกันและการ
 ใช้ปรากฏพจน์ต่างวรรคกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.3.1 การใช้ปรากฏพจน์ในวรรคเดียวกัน

เป็นการใช้ปรากฏพจน์ที่อยู่ใกล้กัน ภายในวรรคเดียวกัน ทำให้ข้อความที่นำมาใช้มี
 ความหมายกว้างมากขึ้น หรือเพื่อเป็นการเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกันให้ผู้ฟังได้เห็น
 อย่างชัดเจน

ตัวอย่าง

“น้ำคำผู้ชายพูดง่ายฟังยาก (ผู้ชายนะไร้ผู้ชาย) พูดจาซ้ำซากปากว่าไม่ลืม
 (ปากว่าไม่ลืมไม่ลืม) พอมีรักสองมาครองอกเขา ก็พลันทั้งเราเปลี่ยนใจหลงลืม
 นี่แหละนิสัยผู้ชายชอบลืม”

(ไเหนว่าไม่ลืม : ไพโรจิตร อักษรณรงค์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า คำที่ใช้มีความหมายต่างกัน คือ“พูดง่าย” หมายถึง
 พูดออกมาโดยไม่คิด ส่วน“ฟังยาก” หมายถึงคำพูดที่เชื่อไม่ได้ ซึ่งเมื่อนำมาใช้ร่วมกันมีความหมายว่า
 คำพูดที่เชื่อไม่ได้

“ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ได้ไหมเล่าเออหากเธอหัวใจยังว่าง
 จะคอยขัดถูห้องใจมิให้ดำด่าง หนักเบาฉันเอาทุกอย่างแล้วแต่เธอสั่งมา ...
 ขอเป็นผู้ให้รับใช้คนดี สร้างสรรค์ไมตรีที่ปีไม่มีลวงล่อ สิ่งที่เราดนายสองเราร่วมใจกันต่อ
 ดอกรักจะบานชูช่อ วันและคืนสดชื่นสุขสม”

(ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ : สุทธิราช วงศ์เทาว์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ใช้คำมีความหมายต่างกัน คือ“หนัก” และ “เบา” ซึ่งเมื่อ
 นำมาใช้ร่วมกันมีความหมายว่า อดทนทำงานทุกอย่าง

“จึงอยากให้น้องช่วยมองด้วยความเห็นใจ อุปสรรคจะมีเท่าใดขอใจเรายืมให้กัน
ลำบากยากเข็ญเข้าเย็นขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอปัญหาน้องอย่าตัดสายสัมพันธ์
อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน เพียงเรามีเราเท่านั้นสร้างฝันให้สมดังฝัน”

(ยาใจคนจน : ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ใช้คำมีความหมายต่างกัน คือ “เข้า” และ “เย็น” ซึ่งเมื่อนำมาใช้ร่วมกันมีความหมายว่า ตลอดเวลา

“คนบ่นคงไม่ไกลไม่ไกล อยู่ชอกตรอกไหนทำไมไม่เปิดเผย อยากเห็นคนที่เฝ้าบ่นหา
อยากเห็นหน้าตาของเขานั้นจังเลย จะสูงต่ำดำขาวแคไหน จะชี้เหร่รูปหล่อปานใด
ถ้าถูกอกถูกใจจะมอบใจให้เลย”

(ฮัดเซย์ : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ใช้คำมีความหมายต่างกัน คือ “สูง” และ “ต่ำ”, “ดำ” และ “ขาว”, “ชี้เหร่” และ “รูปหล่อ” ซึ่งคำเหล่านี้เมื่อนำมาใช้ร่วมกันมีความหมายว่า มีรูปร่างหน้าตาอย่างใดก็ได้

5.2.3.2 การใช้ปฏิภาคพจน์ต่างวรรคกัน

เป็นการใช้ปฏิภาคพจน์ให้อยู่ต่างวรรคกัน ช่วยทำให้จำนวนคำในแต่ละวรรคใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดจังหวะขึ้นในเพลง

ตัวอย่าง

“ปานนี้ฟังไฟคงดับไปแล้วบ้าง เรือนหอเขาสดน้ำหอม
แล้วแก้มเขาพร้อมเปล่งดังมะปราง คงจูบคงจิบหยิบเอาผ้าออก
แล้วผิวไขปกคองจะงามบรรเจิด แต่ฉันมันปวดใจเลย อีกไม่เท่าไรแล้วลูกคงจะเกิด
ไอ้ฉันมันปวดทรวงเลย เพราะลูกคือบ่วงคล้องคอตอนเกิด
สุขใจให้เขาไปเกิด ข้าใจรับเอามาเกิด ผู้ให้กำเนิดลูกเขาไปแต่งงาน”

(อุ้มท้องร้องไห้ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ข้อความที่มีความหมายต่างกัน คือ “สุขใจให้เขาไปเกิด ข้าใจรับเอามาเกิด” ในวรรคที่ว่า “สุขใจให้เขาไปเกิด” มีความหมายว่า ให้เขาไปมีความสุข ส่วน “ข้าใจรับเอามาเกิด” มีความหมายว่า ยอมรับความเจ็บใจไว้กับตัวเอง

“ก่อนเคยปากบ่น ว่าขาดฉันซักคน เธอคงตรอมใจตาย กันกระทะยังไม่ทันดำ
เธอก็เปลี่ยนคำ จันงงไม่หาย นี่หรือคือล้นผู้ชาย พูดดีก็ตอนหวังได้ พูดร้ายเมื่อตอนหวังทิ้ง”

(กอดฉันก่อนลา : ธิดา ดวงดาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ข้อความที่มีความหมายต่างกัน คือ“พูดดีก็ตอนหวังได้ พูดร้ายเมื่อตอนหวังทิ้ง” ในวรรคที่ว่า “พูดดีก็ตอนหวังได้” มีความหมายว่า การพูดดีเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ ส่วน “พูดร้ายเมื่อตอนหวังทิ้ง” มีความหมายว่า เมื่อไม่ต้องการแล้วก็พูดจาไม่ถนอมน้ำใจกัน

“มือซ้ายฉันกำเงินไว้ห้าพัน มือขวาของฉันนั้นเช็ดน้ำตา เงินครึ่งหมื่นอยู่ในมือครบแล้วแม่
ทำตามทีแม่บอกมา ให้ลูกหาเงินมาให้ได้”

(นี่หรือชีวิต : เพ็ญฟ้า เรืองรอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ข้อความที่มีความหมายต่างกัน คือ“มือซ้ายฉันกำเงินไว้ห้าพัน มือขวาของฉันนั้นเช็ดน้ำตา” ในวรรคที่ว่า “มือซ้ายฉันกำเงินไว้ห้าพัน” มีความหมายว่า มือซ้ายกำในสิ่งที่ต้องการไว้ ส่วน“มือขวาของฉันนั้นเช็ดน้ำตา” มีความหมายว่า มือขวาต้องเช็ดน้ำตาเพราะเสียใจในสิ่งที่ตนได้กระทำเพื่อให้ได้เงินมา

“อย่าเจอชาตินี้ไปให้ไกล หัวใจเอาไว้พบกันชาติหน้า ถ้าเจอชาตินี้ให้หลีกที่สุดขอบฟ้า
หากพบกันตรงหน้า ขอแค่ตามองผ่านเลยไป”

(เสียความรู้สึก : ณพนรรจ์ ขวัญประภา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ข้อความที่มีความหมายต่างกัน คือ“อย่าเจอชาตินี้ไปให้ไกล หัวใจเอาไว้พบกันชาติหน้า” ในวรรคที่ว่า “อย่าเจอชาตินี้ไปให้ไกล” มีความหมายว่า ไม่ต้องการพบกันอีกในชาตินี้ ส่วน “หัวใจเอาไว้พบกันชาติหน้า” มีความหมายว่า ยังรักอยู่และหวังว่าชาติหน้าจะได้พบกันอีก

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า การใช้ปฏิกาดพจน์ในบทเพลง ที่อยู่ใกล้กัน ซึ่งทำให้ความหมายของข้อความนั้นกว้างขึ้น และเป็นการช่วยเน้นย้ำข้อความที่ผู้ประพันธ์ต้องการที่จะสื่อไปยังผู้ฟัง ส่วนคำปฏิกาดพจน์ที่อยู่ต่างวรรคกัน มักจะอยู่ในวรรคที่ติดกัน มีคำคล้องจองที่ช่วยส่งเสริมสัมผัสทำให้น้ำเสียงเกิดความไพเราะขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังเกิดการเปรียบเทียบ และเข้าใจเนื้อหาของเพลงได้ดี

5.2.4 บุคลาธิษฐาน (Personification)

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2525 : 218 - 220) ได้ให้ความหมายของบุคลาธิษฐานไว้ว่า บุคลาธิษฐาน คือ การเปรียบเทียบการใช้โวหารเปรียบเทียบกับสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือสัตว์ ให้แสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และ กิริยาอาการต่าง ๆ เหมือนกับมนุษย์ เช่น รู้สึกโกรธ ตีใจ เสียใจ เป็นต้น

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์ มีการใช้บุคลาธิษฐานในเนื้อเพลงอยู่บ้าง โดยเฉพาะเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว เนื่องจากสามารถนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ได้หลากหลาย

ตัวอย่าง

“พอเดือนแรมรักก็แรมร้างเลื่อน โถดาวขาดเดือนฉันก็เพื่อนไม่มี
แต่เดือนยังมาให้ดาวเห็นหน้าทุกที แต่คนรักข้าซิเป็นปีมีเคยเห็นหน้า คงมีใครเขาคอยเอาใจเก่งนัก
 เจ้าถึงลืมนายที่รัก ให้คอยเหงาหงอยอยู่หนา ยิ่งมองดูเดือนเหมือนเดือนให้ใจฉวา
 ยิ่งคืนนี้เดือนจำฉันมาร้องให้กับเดือน”

(ร้องให้กับเดือน : คัมภีร์ แสงทอง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้บุคลาธิษฐานในข้อความว่า “แต่เดือนยังมาให้ดาวเห็นหน้าทุกที” เป็นการเปรียบเดือนกับดาวว่ามีชีวิต สามารถเดินทางพบกันได้

“รวงเอ๋ยรวงทองต้องร้างคนเกี่ยว รวงข้าวคอยเคี้ยว น่องนี้คอยเหลียวคอยนับวันรอพี่มา
 กลับเกิดหนาสาวบ้านน่ายังคอย”

(เหมือนข้าวคอยเคี้ยว : เพลินพิศ พูลธนะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้บุคลาธิษฐานในข้อความว่า “รวงข้าวคอยเคี้ยว” เป็นการเปรียบรวงข้าวว่ามีชีวิต แสดงอาการรอคอยเคี้ยวเพื่อให้มาเกี่ยวไป

“ไอลมหนาวมาเยือน มาหาเคาะประตูบ้านฉัน เธอไซ้ไหมเอ๊ะใครกันนั้น
 หรือลมเหม็นต์เล่นกล พอประตูเฝ้าพระจันทร์ก็เฝ้า หนูเฝ้าไม่มีเลยสักคน
พระจันทร์หัวเราะถูกหลอกอีกหนแล้วหนา”

(พระจันทร์หัวเราะ : ศจี สายชล)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้บุคลาธิษฐานในข้อความว่า “โถ้ลมหนาวมาเยือน มาเคาะประตูบ้านฉัน” เป็นการเปรียบลมหนาวว่ามีชีวิต แสดงอาการมาเยี่ยมและมาเคาะประตู ส่วน“พอประตูเฝ้าพระจันทร์ก็เฝ้า ...พระจันทร์หัวเราะถูกหลอกอีกหนแล้วหนา” เป็นการเปรียบพระจันทร์ว่าเป็นคนมาหัวเราะเยาะเย้ย

“ผมจีบสาวไม่เก่ง ต้องใช้ตุ้เพลงจีบให้ คุณเอ้คุณอืดคุณอ้อย
และนั่นคุณหน้อยคุณต้อยไซ้ไหม คุณหญิงคุณมากับใคร จำผมิได้ไหมไ้หนุ่มตุ้เพลง”
(ไ้หนุ่มตุ้เพลง : ยอดรัก สลักใจ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้บุคลาธิษฐานในข้อความว่า “ต้องใช้ตุ้เพลงจีบให้” เป็นการเปรียบตุ้เพลงว่ามีชีวิต แสดงอาการจีบสาว

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า การใช้บุคลาธิษฐานในบทเพลง ผู้ประพันธ์นิยมนำสิ่งที่รู้จักกันทั่วไปมาเปรียบเทียบ โดยเฉพาะสิ่งที่พบได้ในชนบท เนื่องจากผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับวิถีชีวิตในชนบท ซึ่งการเปรียบเทียบแบบบุคลาธิษฐานนี้ช่วยทำให้เนื้อเพลงมีความน่าสนใจ และมีชีวิตชีวามากขึ้น

5.2.5 สัญลักษณ์ (Symbol)

ดวงมน จิตรจักษ์ (2536 : 129) ได้ให้ความหมายของสัญลักษณ์ไว้ว่า สัญลักษณ์ คือการใช้สิ่งหนึ่งมากำหนดให้หมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความหมายนอกเหนือจากความหมายที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่นิยมใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมมาแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหมายที่ลึกซึ้งกว่าเดิม เช่น กา เป็นสัญลักษณ์ของคนชั้นต่ำ

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์นิยมใช้สัญลักษณ์ในเพลง ซึ่งสัญลักษณ์ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ตามแบบแผนที่ผู้ฟังใช้กันทั่วไปและสามารถรับรู้ได้

ตัวอย่าง

“สุขเกิดแม่ชื้อยุติเกิดหนา พลอยโมทนาหม่มารอย่ามี เจอแสงพระธรรมชี้้นำเห็นทาง.
เจอแสงสว่างสิ้นเวรกันที ลาแล้วแม่ชื้อชาตินี้ขอโมทนา”

(รักเก่าที่บ้านเกิด : เอกชัย ศรีวิชัย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “หม่มาร” เป็นสัญลักษณ์แทนความชั่ว และ “แสงสว่าง” เป็นสัญลักษณ์แทนพระธรรม

“ฉันปลูกเรือนหอริมบ่อน้ำตา ปลูกไว้เพื่อวันข้างหน้า หากประปาชำรุดหยุดไหล
จะเอาน้ำตาแทนน้ำประปาใช้จ่าย แล้วเอาสีด้าเขียนป้ายปักข้างหอว่าบ่อน้ำตา”

(เรือนหอ น้ำตา : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “สีด้า” เป็นสัญลักษณ์แทนความทุกข์ ความเศร้า

“ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ได้ไหมเล่าเธอหากเธอหัวใจยังว่าง จะคอยขัดถูห้องใจมิให้ดำด่าง
หนักเบาฉันเอาทุกอย่างแล้วแต่เธอสั่งมา ถ้าเป็นพระเอกในหัวใจเธอ เชื้อไหมเล่าเอาก็ปีไม่มีหนี้หน้า
ถ้าหากสมหวังได้ร่วมเดินทางดังว่า จะรักและเฝ้าบูชาขอเพียงมาอยู่คู่กับฉัน”

(ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ : สุทธิราช วงศ์เทเวศย์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “พระเอก” เป็นสัญลักษณ์แทนความรักของผู้ชายที่อยู่ในดวงใจ
ของเธอ

“มองโลกในแง่ดีเสมอ คิดว่าเธอจะต้องกลับมา เรื่องผ่านไปไม่เคยถือสา
ผิดไปแล้วไม่เคยว่ารอวันเวลาฟ้าใส หนึ่งผู้ชายยอมจะเจ้าชู้ รู้ทั้งรู้ก็เลยทำใจ
ยิ่งจนเขี้ยวเกรี้ยวกราดเกินไป เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องใหญ่ เกิดสงครามใจภายหลัง”

(น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ : แคทลียา มารศรี)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คำว่า “ฟ้าใส” เป็นสัญลักษณ์แทนไม่มีอุปสรรค

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า การใช้อุปลักษณ์ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายในเพลงมากขึ้น และสามารถเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องอธิบายมาก เนื่องจากสัญลักษณ์ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ไม่มีความซับซ้อนและนิยมใช้กันในสังคม

5.2.6 อติพจน์ (Hyperbole)

วินิตา ดิถียนต์ (2537 : 19) ได้ให้ความหมายของอติพจน์สรุปได้ว่า อติพจน์ หมายถึงการกล่าวเกินจริง เกิดจากความคิดของกวีที่ต้องการย้ำความหมายให้ฟังหนักแน่นจริงจัง เช่น เน้นอารมณ์รัก อารมณ์โศกให้ฟังซาบซึ้ง ประทับใจ โดยที่ผู้กล่าวและผู้ฟังต่างก็รู้ว่าเป็นเพียงการสร้างสำนวนโวหารเพื่อย้ำความหนักแน่น มิใช่การกล่าวเท็จ หรือต้องการสร้างสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ให้เป็นไปได้ขึ้นมา

ตัวอย่าง

<u>เรียมรำน้ำตาเนตรถ้วม</u>	<u>ถึงพรหม</u>
<u>พาเทพเจ้าตกยม</u>	<u>จ่อมม้วย</u>
<u>เขาพระสมรเบียดเป็นตม</u>	<u>ทบท่าว ลงนา</u>
หากอกนิษฐ์พรหมช่วย	พี่ไว้จึงคง

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์ใช้อติพจน์เพื่อช่วยให้ถ้อยคำมีความหมายลึกซึ้ง น่าสนใจ สร้างความรู้สึก อารมณ์ สร้างความประทับใจให้กับผู้ฟัง

ตัวอย่าง

“แม่แกลังข้างมีความหมาย กบใดเลือกนายจะตายอย่างไม่เป็นท่า
แม่ข้าเดือนไว้ข้าซึ่งใจในเจตนา ข้าจำคำเตือนแม่ข้า ให้โตเท่าฟ้าเปลี่ยนข้าไมไหว”

(คำเตือนของแม่ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้อติพจน์ในข้อความว่า “โตเท่าฟ้า” หมายความว่า เมื่อเติบโตขึ้นหรือมีอำนาจยิ่งใหญ่ก็绝不会ลืมคำที่แม่สอนไว้

“ก่อนเคยอยู่เคียงเพียงจันทร์ น้องคู่กันสุขสันต์สวรรค์คู่ ความรักของเราเป็นสัจมพ
(รักเราเป็นสัจมพ) ขึ้นชูอยู่ได้ไม่นาน รักก็รานร้าพลันสวรรค์ล่ม โธ่เอ๋ยเวรกรรมทำพีตรอมตรม
(กรรมทำพีตรอมตรม) สวรรค์ล่มล่มจมดิน เพียงเจอไฉ่หนุ่มมยาว น้องสาวก็ลืมพี่หมดสิ้น
รักเราเจ้าไม่ถวิล ไปหลงลมลิ้นเจ้าศิลปินมยาว”

(ไฉ่หนุ่มมยาว : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คติพจน์ในข้อความว่า “สวรรค์ล่มล่มจมดิน” หมายความว่า
ความสุขที่สลายไปอย่างรวดเร็ว

“ฉันปลูกเรือนหอคอยต่อหลายปี หากเธอผ่านมาทางนี้ โปรดปรานเวยะเยียมบ้างหนา
ถ้าจะมาลวงก็ขอให้เลยข้างหน้า ให้มองที่ป้ายเขียนว่า ถูกหลอกเข้ามาน้ำตาเต็มบ่อ”

(เรือนหอ น้ำตา : สายัณห์ สัญญา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คติพจน์ในข้อความว่า “น้ำตาเต็มบ่อ” หมายความว่า การร้องไห้
อย่างมาก

“อย่าคิดกลัวไปเลยพี่จ๋า อย่าคิดกลัวว่าจะหนีไกล ยังคิดถึงพี่อยู่ทุกลมหายใจ
อย่าห่วงอย่าไหวยังไม่สายเกินรอ จงรออีกนิดอย่าเพิ่งคิดว่าจะทิ้งขว้าง
แม้จะเห็นนางสุดขอบฟ้าก็จงอย่าถอย คำมั่นสัญญาให้ไว้แม้ไม่ซึ่งพอ
ก็โปรดจงรอพี่จ๋าพี่จงอย่ากลัว”

(อย่ากลัว : ฝน ธนสุนทร)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้คติพจน์ในข้อความว่า “ยังคิดถึงพี่อยู่ทุกลมหายใจ” หมายความว่า
คิดถึงคนรักอยู่ตลอดเวลา

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า การใช้
คติพจน์ในบทเพลงช่วยให้ความหมายในเพลงลึกซึ้งกว่าการใช้ภาษาบรรยายโดยตรงทั่วไป ผู้ฟังเกิด
จินตนาการกว้างขวาง และเข้าถึงอารมณ์ของเพลงได้เป็นอย่างดี

5.2.7 ปฏิปฐา (Rhetorical question)

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525 : 241-242) ได้ให้ความหมายของปฏิปฐาไว้ว่า ปฏิปฐา คือใช้วิธีถาม โดยผู้ถามเจตนาเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ เช่น ในลิลิตลิตพระลอ เมื่อพระเพื่อนพระแพง ต้องการจะบอกให้นางรินนางโรยารู้ถึงความทุกข์หมอง ก็ใช้คำพูดเป็นเชิงคำถามให้คิดเองว่า

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอ๋ย
เสียงย่อมยอยศใคร	ท้าวหล้า
สองเชื้อพี่หลับไหล	ลืมนั่น ฤาพี่
สองพี่คิดเองอ้า	อย่าได้ ถามเฝ้า

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์นำ ปฏิปฐามาใช้ในเพลงจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนใจในเนื้อหาของเพลง และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับเพลงด้วย

ตัวอย่าง

“ยื่นมองควายชำน้าตาไหลปรี่ หลายปีอยู่มาเป็นเพื่อนคู่หนาหน้าฝนทนต์
แด่ร้อนไม่อาทรร้องกู่ ข้าเองก็นึกเอ็นดูไม่รู้จะทำอย่างไร พาไปกินหญ้าเวลาแด่ค่อนตอนขึ้นจากนา
คำเข้าขายคาข้าวสุ่มไฟให้ ยุงรันทมิให้บินตอมได้ แต่คราวนี้ต้องจำใจ ขายไปเพราะเงินไม่มี “

(ขายควายช่วยแม่ : มนต์สิทธิ์ คำสร้อย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ปฏิปฐาเป็นประโยคคำถามเพื่อบอกให้ทราบว่า ไม่สามารถหาวิธีช่วยเหลือได้

“น้องเป็นสาวขอนแก่นยังบ่เคยมีแฟนบ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อนได้แต่นอนตะแคง
ยามเมื่อแล้งฝนหวาน จะมีชายใดไผ่ต้องการ จะมีชายใดไผ่ต้องการ
หมายปองน้องนั้นแม้ต้องการจะคอย”

(สาวอีสานรอรัก : อภิญา เจริญวงศ์)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ปฏิปฐาเป็นประโยคคำถามเพื่เรียกร้องให้มีชายมาสนใจ

“ไฉนใหม่พี่ เสียงนี้คือสาวบ้านนา พร้าเพรียกเรียกหา ตั้งตาคอยรอคอย
คอยเข้าคอยเย็นไม่เห็นสักหน่อย ปีเดือนเดือนคล้อย รักเอ๋ยมาลอย รักเอ๋ยมาลอยแรมไกล”

(เหมือนข้าวคอยเคียว : เพลินพิศ พูลธนะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ปฏิบัติเป็นประโยคคำถามเพื่อเรียกร้องความสนใจจากชายคนรักให้
กลับมา

“ไฉนหนาวอกสาววันไหน หนาวหัวใจยิ่งกว่าลม ไม่อยากผิงไฟไม่อยากใช้ผ้าไหม
อยากใช้คนคล้ายหนาว สิบแปดสิบเก้าสาวแล้วไซ้ไหม ฉันยังไม่ได้แต่งงาน
พอสบตาเขาเข้าตากรรมการ ฉันรักเธอเข้าแล้ว”

(พระจันทร์หัวเราะ : ศจี สายชล)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ปฏิบัติเป็นประโยคคำถามเพื่อไขบอกล่าเรื่องราวว่าตนเองเป็น
สาวอายุประมาณ 18 ปี

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า มีการใช้
ปฏิบัติในเพลงจำนวนมาก โดยนำมาใช้ได้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง และสามารถเรียกร้อง
ความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

5.2.8 อธิพจน์ (Overstatement)

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 23) ได้ให้ความหมายของอธิพจน์ไว้ว่า อธิพจน์ คือภาพพจน์ที่
เหมือนจะโอ้อวด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกขบขันมากกว่าที่จะคิดว่าเป็นความจริง ดังในเรื่อง
ระเด่นลันไดบทหนึ่งว่า

เมื่อนั้น
เราไม่เกรงกลัวอิทธิฤทธิ์
พีกัทรศักดิ์ดาล้ำหาญ
ปลาแห้งพี่เอาเข้าเผาไฟ

ลันไดอึมเยอะหัวเราะว่า
ท้าวประตู่จะมาทำไมใคร
แต่ข้าวสาวเต็มกระบุงยังแบกไม่ไหว
ประเดี้ยวใจเคี้ยวเล่นออกเป็นจวน

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์
มีการใช้อธิพจน์เพื่อช่วยทำให้เกิดความขบขันไปตามเพลง

ตัวอย่าง

“พอลืมตาปากก็อ้าเสียงก็ออก ไม่หยุดร้องหรือจนออกจากหลับเท่านั้น
ชาวบ้านชาวช่องเขาคงชอบกันทั่ว พยายามป็นเร็วเข้ามาฟังทุกวัน บางคนที่ถืออ้อได้มาด้วย
เขาคงมาช่วยเคาะจังหวะมันมัน หนูร้องดีไม่มีเสียงตก เขาเลยท้อมครกมาเป็นของกำนัล

มีเวทีประกวดอยู่ที่ไหน ต้องโดดขึ้นไปโชว์ลูกคอสิบชั้น ผู้ชมผู้ฟังเขาคงคลั่งหนูมาก
มีแต่คนอ้าปากตาก็ค้างทั้งนั้น พอจบเพลงเขาก็ช่วยกันโห่ ที่หนูร้องโชว์เขานั้นคงชอบกัน
หนูเลยแถมอีกห้าเพลงรวด เขาเลยเขวี้ยงขวดให้มาเป็นรางวัล ”

(โดเรมี : พรชิตา ณ สงขลา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว ใช้ศัพท์จนกล่าวถึงผู้หญิงที่ร้องเพลงไม่ดี แต่คิดว่าตนเองร้องดี
จึงขึ้นไปร้องโชว์บนเวที ทำให้มีคนขว้างปาสิ่งของ แต่ก็ยังคิดว่าเป็นการให้กำลังใจของผู้ชม จึงร้องต่อไป

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า เพลงที่ใช้
อรรถาธิบายสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงและนำมาใช้กับเพลงที่มีจังหวะเร็ว ทำให้เกิดความขบขัน
และสนุกสนานแก่ผู้ฟัง

5.2.9 อูทาหรณ์ (Analogy)

วิภา กงกะนันท (2521 : 154) ได้ให้ความหมายของอูทาหรณ์ไว้ว่า อูทาหรณ์ เป็นวิธีการ
เปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิด โดยยกข้อความที่เข้าใจง่ายมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่
ต้องการอธิบาย ดังตัวอย่างในเรื่องอยู่กับก๋งว่า “ความจนเป็นดาบสองคมให้เราเลือกพลิกใช้ คมหนึ่ง
มันสอนให้เราเจียมตัว รู้จักประมาณตน แต่อีกคมหนึ่งของมันสั่งให้เราทะเยอทะยานหาญเหิม ...”

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์มีการ
ใช้สำนวนเข้ามาช่วยในการเปรียบเทียบ เพื่อผู้ฟังเข้าใจในความหมายของเนื้อเพลงได้รวดเร็วขึ้น

ตัวอย่าง

“แม่แกสังข่างมีความหมาย กบใดเลือกนายจะตายอย่างไม่เป็นท่า
แม่ข้าเตือนไว้ข้าซึ่งใจในเจตนา ข้าจำคำเตือนแม่ข้าให้โตเท่าฟ้าเปลี่ยนข้าไม่ไหว”

(คำเตือนของแม่ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการขยายอุทาหรณ์ ซึ่งเป็นสำนวนไทย คือ“กบเลือกนาย” หมายถึง ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาอยู่เรื่อย ๆ ใช้ในวรรคที่ว่า “กบใดเลือกนายจะตายอย่างไม่เป็นท่า”

“คนบ้านนอกไม่เคยหลอกใคร มอบความรักให้ด้วยใจแสนซื่อ ปิดฟ้าด้วยฝ่ามือทำไม
คุณทำกรรมไว้ โลกนั้นไซ้ไรเล่าลือ คนคิดร้ายไม่มีคนเชื่อถือ คนจับปลาสองมือก็คือคนสองใจ”

(เกลียดคนหลายใจ : สุนารี ราชสีมา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการขยายอุทาหรณ์ ซึ่งเป็นสำนวนไทย คือ “จับปลาสองมือ” หมายถึง
อยากจะได้ทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กัน ใช้ในวรรคที่ว่า “คนจับปลาสองมือก็คือคนสองใจ”

ในบางบทเพลงมีการนำคำบางส่วนของสำนวนมาประกอบในเพลง ดังนี้

“ดิงนังนัง ดั่งนิง ซะเออเอ้อเอ๋ย พูดจริงจริงไม่หลอก

ก็เพราะรักจึงบอกจึงบอกออกมาจากหัวใจ เกิดมาเป็นหนุ่มร้อนรุ่มยังไม่เคยรักใคร

อยากจะบอกความนัยความนัยแต่มันก็ไม่ค่อยกล้า ดิงนังนัง ดั่งนิง ซะเออเอ้อเอ๋ย พี่รักจริงถึงหยอก

พี่ไม่ใช่มะกอก มะกอก ก็ว่าสามตะกร้า ถึงเซอะถึงเซ่อก็รักเธอตลอดเวลา

อยากจะชวนเธอมาเธอมา พูดภาษาเดียวกัน”

(รักจริงให้ดิงนัง : รุ่ง สุริยา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการใช้อุทาหรณ์ ซึ่งเป็นสำนวนไทย คือ“มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก”
หมายถึงพูดจาตลบตะแลงพลิกแพลงไปมาจนจับคำพูดไม่ทัน ใช้ในวรรคที่ว่า “พี่ไม่ใช่มะกอก มะกอก
ก็ว่าสามตะกร้า”

นอกจากนี้ยังมีบางบทเพลงที่นำสำนวนมาดัดแปลง เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน ดังนี้

“คุณค่าฉันคงลดลงไหม เธอถึงได้ทำเหมือนคนละคน ก่อนเคยบอกรัก ก่อนเคยปากบ่น

ว่าขาดฉันซักคน เธอคงตรอมใจตาย กันกระแทยยังไม่ทันดำ เธอก็เปลี่ยนคำ ฉันงงไม่หาย

นี่หรือคือล้นผู้ชาย พูดดีก็ตอนหวังได้ พูดร้ายเมื่อตอนหวังทิ้ง”

(กอดฉันก่อนลา : ธิดา ดวงดาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว มีการนำสำนวนไทย คือ “กันหม้อยังไม่ทันดำ” หมายถึงการอยู่กินร่วมกันได้ ไม่นานก็ต้องเลิกรากันของคู่สามีภรรยา มาดัดแปลงเป็น “กันกระทะยังไม่ทันดำ” ซึ่งมีความหมายคงเดิม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความทันสมัย และเนื้อเพลงยังแปลกหู ช่วยให้ผู้ฟังจดจำได้ง่ายด้วย

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน เห็นได้ว่า การใช้อุทาหรณ์ในบทเพลงมีทั้งการใช้วิธีขยายความของสำนวนนั้น การนำคำบางส่วนของสำนวนมาประกอบในเพลง และการดัดแปลงสำนวนให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งการใช้อุทาหรณ์ดังกล่าวนี้ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาของเพลงตรงตามเจตนาของผู้ประพันธ์ เกิดความรู้สึกแปลกใหม่ในสำนวนที่นำมาดัดแปลง และยังให้ข้อคิดสอนใจในการดำเนินชีวิตกับผู้ฟังด้วย

5.2.10 สัทพจน์ (Onomatopoeia)

กาญจนา นาคสกุล (2521 : 240.4) ได้ให้ความหมายของสัทพจน์ไว้ว่า สัทพจน์ คือภาพพจน์เปรียบเทียบโดยใช้คำเลียนเสียง เช่น

ต๋อยต๋อยต๋อยต๋อย

จะละเลยเร่ร่อนไปนอนไหน

แอ้อแอ้อสร้อยฟ้าสุมาลัย

แม้เด็ดได้แล้วไม่ร้างให้ห่างเชย

จากคำประพันธ์ข้างต้นมีการใช้สัทพจน์ที่ว่า “ต๋อยต๋อยต๋อยต๋อย” และ “แอ้อแอ้อ” ซึ่งเป็นคำเลียนเสียงเครื่องดนตรีไทยประเภทเป่า คือ “ปี่”

หรือการใช้คำที่มีเสียงบ่งบอกถึง สี แสง ท่าทาง ฯลฯ เช่น

ปวงประชาราษฎร์อาเพศ

เปรตกู่ก้องร้องตะเบม

กระหายเหิมแลบลั่นอยู่

วะวาวะวาว

แฉะเขี้ยวเขี้ยวปลาบอยู่

วะวับวะวับ

จากคำประพันธ์ข้างต้นมีการใช้สัทพจน์ที่ว่า “วะวาวะวาว” หมายถึงเป็นแสงสว่างวาบที่เกิดขึ้นและหายไปอย่างรวดเร็ว อย่างต่อเนื่องซ้ำ ๆ กัน และ “วะวับวะวับ” ซึ่งหมายถึงแสงที่กระทบกับเขี้ยว

จากการศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งที่ได้รับรางวัลพระพิฆเนศพระราชทาน พบว่าผู้ประพันธ์มีการใช้สัทพจน์เข้ามาช่วยในการเลียนเสียงต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ เห็นภาพพจน์ได้ดีกว่าการบรรยายทั่วไป และยังทำให้บทเพลงเกิดความไพเราะ

ตัวอย่าง

“ฟ้าครีมีครีมีฝนจะตกเสียงกบร้องดังลั่น ตาบอกยายเสียงอ๊ับอ๊ับน่าจับกบกินกัน
ยายช่วยตาตาช่วยยายจับกบได้ตัวเดียวแค่นั้น ... ฟ้าครีมีครีมีฝนพรำพรำ จะกินตั้มยำหรือผัดเผ็ดกัน
ฟ้าคำรามเสียงดังเปรี้ยว ตากับยายยังเถียงกันลั่น กบหลุดมือโดดลงน้ำ ตาไล่ตามไล่ตามไม่ทัน”

(ฟ้าครีมีครีมี : ศจี สายชล)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวมีการใช้สัจพจน์ในวรรคที่ว่า “ตาบอกยายเสียงอ๊ับอ๊ับน่าจับกบกินกัน”
คำว่า “อ๊ับอ๊ับ” เป็นคำเลียนเสียงร้องของกบ ส่วน “ฟ้าคำรามเสียงดังเปรี้ยว” คำว่า “เปรี้ยว” เป็นคำ
เลียนเสียงของฟ้าร้อง

“เราชาวนาสุขสบาย คืบค้ำเดือนหงายเราชี้หลังควายร้องส่ง
ทั้งจิ้งทั้งกลองฆ้องวงชะมงเท่งมวง รำวงแสนเพลิดเพลินใจ”

(เขมรไล่ควาย : สุรชาติ สมบัติเจริญ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวมีการใช้สัจพจน์ในวรรคที่ว่า “ทั้งจิ้งทั้งกลองฆ้องวงชะมงเท่งมวง” คำว่า
“ชะมงเท่งมวง” เป็นคำเลียนเสียงดนตรี

“โด เร มี โด เร มี ซ้อล หล่า หนูขอเวลาซักสามนาที
ไม่ต้องชมว่าหนูเสียงดี ก่อนจบเพลงนี้อย่าเพิ่งหนีก็แล้วกัน”

(โดเรมี : พรชิตา ณ สงขลา)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวมีการใช้สัจพจน์ในวรรคที่ว่า “โด เร มี โด เร มี ซ้อล หล่า” คำว่า “โด เร มี
ซ้อล หล่า” เป็นคำเลียนเสียงโน้ตดนตรี

“ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย อยากรู้จ้ะเลยว่าใครเอ่ยถึงฉัน ถึงได้จามอยู่ได้ตลอดวัน
จนไม่มีเวลาทำงาน ใครบ่นถึงฉันถึงจามฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย”

(ฮัดเซี้ย : จิ้งหรีดขาว)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวมีการใช้สัจพจน์ในวรรคที่ว่า “ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย ฮัดเซี้ย อยากรู้จ้ะเลยว่า
ใครเอ่ยถึงฉัน” คำว่า “ฮัดเซี้ย” เป็นคำเลียนเสียงจามของคน

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ทำให้เห็นว่า การใช้คำเลียนเสียงที่พบมักเป็นเสียงในธรรมชาติที่ทุกคนรู้จักกันดี เมื่อผู้ประพันธ์นำมาใช้ทำให้นเนื้อเพลงมีความสมจริง ผู้ฟังเข้าใจเนื้อหาของเพลงได้อย่างละเอียดชัดเจน และเข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึกของเนื้อเพลงได้

จากการศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ด้านการใช้ภาษาเห็นได้ว่า มีการใช้ถ้อยคำ 10 ประเภท คือมีการซ้ำคำและข้อความมากที่สุด รองลงมา คือการใช้คำซ้อน การใช้คำอุทาน การสับที่ของคำ การใช้คำต่างระดับ การใช้ภาษาปาก การใช้คำภาษาถิ่น การใช้ภาษาต่างประเทศ การตัดคำและย่อคำ และการหลាក់คำ ตามลำดับ ส่วนในด้านการใช้ภาพพจน์มี 10 ประเภท ที่พบมากที่สุด คืออุปมา รองลงมา คืออุปมาอุปไมย บุคลาธิษฐาน อุปลักษณ์ ปฏิภาคพจน์ สัญลักษณ์ อุทาหรณ์ อติพจน์ สัจพจน์ และอติพจน์ ตามลำดับ

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1 - 5 (พ.ศ.2539 - 2545) ครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต และการใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งดังกล่าวจำนวน 103 เพลง โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร และเสนอผลการค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

6.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ตามความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าที่ได้กล่าวมาข้างต้น ปรากฏผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

6.1.1 แนวคิดที่ปรากฏในบทเพลง แบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

6.1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรัก พบว่าผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวในลักษณะต่าง ๆ มากที่สุด ได้แก่ ความรักที่ไม่สมหวัง การเกี่ยวพาราสี การกล้วความผิดหวัง การรอคอยความรัก การอ่อนนวยพร การแอบรัก และการหวังคนรัก รองลงมาคือแนวคิดเกี่ยวกับความรักในครอบครัว ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความรักของพ่อที่มีต่อครอบครัว ความรักของแม่ที่มีต่อลูก และความรักของลูกที่มีต่อพ่อแม่ รวมไปถึงแนวคิดเกี่ยวกับความรักชาติและพระมหากษัตริย์ ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาวัฒนธรรมของชาติ และการถวายเป็นความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

6.1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง พบว่าผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการรักนวลสงวนตัว และการเตือนสติผู้หญิงตามลำดับ

6.1.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับสังคม พบว่าผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดเกี่ยวกับสังคมในชนบทแบบเดิมมากที่สุด ซึ่งมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ รองลงมาคือ แนวคิดเกี่ยวกับสังคมชนบทแบบใหม่ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยให้คุณภาพชีวิตของชาวชนบทดีขึ้น แต่หากไม่รู้จักนำมาประยุกต์ใช้ก็อาจเกิดอันตรายทั้งกับตนเองและประเทศชาติ

6.1.2 ภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในบทเพลง พบว่ามี 6 ประเภทตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

6.1.2.1 ภาพสะท้อนการใช้ชีวิต แบ่งได้เป็น 7 ประเภท คือ 1) ลักษณะนิสัย ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีลักษณะนิสัยกตัญญูกตเวที เคารพผู้ใหญ่ มีน้ำใจไมตรี สนใจในเรื่องของผู้อื่น 2) การติดต่อสื่อสารและการคมนาคม ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า มีหลายรูปแบบ มีทั้งเทคโนโลยีที่มีใช้อยู่เดิมและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้เพื่อให้สะดวกรวดเร็ว 3) การเดินทาง ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนนิยมไปท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ สถานที่บันเทิง ชมการแสดง ร้องเพลง และเล่นดนตรี 4) ความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทมักได้อยู่ใกล้ชิดและได้ชื่นชมกับความงามของธรรมชาติ 5) การดำรงชีวิตประจำวัน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องนอน 6) การใช้เครื่องมือและอาวุธต่าง ๆ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่นำมาใช้เป็นอาวุธมักจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน 7) ประเพณี ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ชนบทนิยมประเพณีไทยที่ประเพณีปฏิบัติกันมามีทั้งที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เทศกาลต่าง ๆ พระพุทธศาสนา และเกี่ยวเนื่องกับจุดเปลี่ยนของชีวิต

6.1.2.2 ภาพสะท้อนความเชื่อ แบ่งได้เป็น 9 ประเภท คือ 1) ความเชื่อเรื่องบุญกรรม ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญเพื่อให้ผลบุญตอบสนอง 2) ความเชื่อเรื่องชาติภพ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนในสังคมในเรื่องการเกิดใหม่ของสรรพสิ่งในโลกว่ามีหลายครั้ง 3) ความเชื่อเรื่องสวรรค์ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ทำความดีย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดีจากสวรรค์ 4) ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า แสดงให้เห็นถึงความเชื่อว่า ผู้ที่มีพระคุณ และผู้ที่ทำความดีอย่างใหญ่หลวง เป็นเทพซึ่งมาเกิดเป็นมนุษย์ 4) ความเชื่อเรื่องคำสัญญา และคำสาบาน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงความแน่นอน เพื่อให้อีกฝ่ายมั่นใจในคำพูดของตน 5) ความเชื่อเรื่องดวงชะตา ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยยังมีความเชื่อในเรื่องโชคชะตาที่สามารถกำหนดชีวิตของตนได้ 6) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ในแต่ละท้องถิ่นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพแตกต่างกัน ซึ่งเป็นที่พึงทึ่งใจให้กับคนในพื้นที่นั้น 7) ความเชื่อเรื่องขวัญ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ขวัญเป็นสิ่งช่วยเสริมกำลังใจให้ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ 8) ความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ลางสังหรณ์เป็นสิ่งที่ช่วยบอกเหตุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มักเป็นสิ่งที่ไม่ดี

6.1.2.3 ภาพสะท้อนสถาบันสังคม แบ่งได้เป็น 4 สถาบัน คือ 1) สถาบันการปกครอง ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่วนการบริหารประเทศใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ 2) สถาบันครอบครัว ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกคู่ครอง และสภาพครอบครัว 3) สถาบันศาสนา ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงการยึดมั่นในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทำให้คนเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม

4) สถาบันการศึกษา ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนาขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตของคนดีขึ้น

6.1.2.4 ภาพสะท้อนปัญหาสังคม แบ่งได้ 5 ประเภท คือ 1) ปัญหาสตรี ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงการถูกละเลยของหญิงเพื่อให้มาค้าประเวณี 2) ปัญหาครอบครัว ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สามีภรรยาควรร่วมมือกันแก้ไข ยอมรับและปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเองจะทำให้ครอบครัวมีความสุขได้ 3) ปัญหาความยากจน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า เป็นปัญหาที่สำคัญทำให้เกิดปัญหาอื่นต่อไป 4) ปัญหาทางการเมือง ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า การเกษตรกรรมยังไม่ได้รับการพัฒนา และการเอาใจใส่จากผู้บริหารประเทศเท่าที่ควร 5) ปัญหาอื่นๆ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีปัญหาอื่นอีกในสังคม เช่น การพนัน การรับวัฒนธรรมจากต่างชาติจนลืมวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

6.1.2.5 ภาพสะท้อนค่านิยม แบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) ค่านิยมทางวัตถุ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมนิยมใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย มีราคาแพง ที่นำเข้าจากต่างประเทศ 2) ค่านิยมทางจิตใจ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ทำให้คนในสังคมรู้สึกถึงความเป็นหมู่พวกเดียวกัน คือการตั้งชื่อ การแต่งกาย การศึกษา

6.1.2.6 ภาพสะท้อนสภาพเศรษฐกิจ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การประกอบอาชีพ ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า สังคมมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่ยังมีอาชีพทางการเกษตรกรรม 2) การออมและหนี้สิน ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมส่วนใหญ่ยังมีภาระหนี้สินอยู่มากทำให้การออมมีไม่มากนัก

6.1.3 การใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน พบว่าแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

6.1.3.1 การใช้ถ้อยคำ พบว่าแบ่งได้ 5 ประเภท ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเล่นคำ ที่พบคือการซ้ำคำและข้อความในลักษณะติดกันและในลักษณะกระจาย การสลับที่ของคำ และการหลกคำ 2) การใช้ภาษาปาก ที่พบคือการใช้ภาษาพูด การใช้คำสแลง การใช้คำตัดและคำย่อ การใช้คำอุทาน การใช้คำภาษาถิ่น 3) การใช้คำซ้อน ที่พบคือการใช้คำซ้อนที่คำหน้ามีความหมาย การใช้คำซ้อนที่คำหลังมีความหมาย การใช้คำซ้อนที่มีความหมายทั้งสองคำ 4) การใช้คำต่างระดับ 5) การใช้คำภาษาต่างประเทศ ซึ่งการใช้คำในลักษณะดังกล่าวนี้ จากการศึกษพบว่า ผู้ประพันธ์นำมาใช้เพื่อช่วยเน้นในด้านเสียงและความหมายของเพลงให้เกิดความไพเราะ เข้าใจง่าย ทันสมัย และสมจริง ทำให้ผู้ฟังเข้าถึงอารมณ์ของเพลงได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังจดจำเนื้อเพลงได้ง่ายด้วย

6.1.3.2 การใช้ภาพพจน์ พบว่าแบ่งได้ 10 ประเภท ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อุปมา อุปมา ปรากฏา บุคลาธิษฐาน อุปลักษณะ ปรากฏพจน์ สัญลักษณ์ อุทาหรณ์ อติพจน์ สัทพจน์ และอติพจน์ ซึ่งการใช้ภาพพจน์ดังกล่าวนี้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ประพันธ์นำภาพพจน์ มาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ขยายความ และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงเนื้อหาและอารมณ์ของเพลงมากที่สุด

6.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน ทำให้ผู้วิจัยมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต การใช้ภาษา และการจัดประกวดเพลงไทยลูกทุ่ง ดังต่อไปนี้

6.2.1 ด้านแนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน

เพลงส่วนใหญ่นำเสนอแนวคิดในด้านความรักที่ไม่สมหวัง เป็นการพรรณนาถึงความผิดหวังเสียใจที่ตนเองได้ประสบมา ซึ่งลักษณะของแนวคิดดังกล่าวเป็นที่นิยมนำมาแต่งเพลงกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และคาดว่าจะเป็นที่นิยมต่อไปเรื่อย ๆ เนื่องจากแนวคิดประเภทนี้เป็นที่สนใจของผู้ฟัง และสามารถทำให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจได้ง่าย

6.2.2 ด้านภาพสะท้อนวิถีชีวิตที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน

ในบทเพลงไทยลูกทุ่งดังกล่าว เห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีการสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทและคนในชนบทที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมือง แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลงไทยลูกทุ่งมีความผูกพันกับชาวชนบทอย่างแน่นแฟ้น

นอกจากนี้ จากจำนวนภาพสะท้อนในบทเพลงที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า เพลงส่วนใหญ่มักจะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิต ประเพณี และความเชื่อของคนในสังคมไว้เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลงไทยลูกทุ่งซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นฐานอยู่ในชนบทมีบทบาทสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมไทย

6.2.3 ด้านการใช้ถ้อยคำที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เขารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศของพระราชทาน

ผู้ประพันธ์เพลงนำคำภาษาปากมาใช้ ซึ่งเป็นคำในระดับธรรมดา ไม่หยาบคาย เนื่องจากเพลงที่นำมาศึกษาเป็นเพลงที่ได้รับการคัดเลือกและกลั่นกรองทางด้านการใช้ภาษาจากสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยแล้ว นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์เพลงไม่นิยมนำคำสแลงมาใช้ เพราะจะทำให้ผู้ฟังส่วนใหญ่ไม่เข้าใจได้

6.2.4 ด้านการใช้ภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน

ผู้ประพันธ์เพลงนิยมใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชนบทหรือในเมือง และจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเพลงไทยลูกทุ่งมีแนวโน้มที่จะมีการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบแปลกใหม่ซึ่งเกิดจากการคิดค้นของผู้ประพันธ์เอง ทั้งนี้เพราะต้องการให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเพื่อให้เป็นที่จดจำของผู้ฟัง

6.2.5 ด้านการจัดประกวดเพลงไทยลูกทุ่งเพื่อชิงรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน

การจัดประกวดเพลงไทยลูกทุ่งของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย มีส่วนช่วยให้เกิดความตื่นตัวและเป็นการกำลังใจให้กับผลิตเพลงไทยลูกทุ่งให้พัฒนาผลงานเพลงที่มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งยังช่วยให้เพลงไทยลูกทุ่งคงอยู่และได้รับการยอมรับจากคนในสังคมไทยต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.3.1 นำแนวทางจากการศึกษาวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ไปศึกษาวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่งที่เข้าประกวดรางวัลอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น รางวัลมัลลียทอง เป็นต้น

6.3.2 ศึกษาประวัติและผลงานของนักประพันธ์เพลงไทยลูกทุ่งที่มีผลงานมาก และบทเพลงเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ในด้านแนวคิด ภาพสะท้อนวิถีชีวิต และการใช้ภาษา เพื่อจะได้วิเคราะห์คุณค่าและผลงานการประพันธ์เพลงได้อย่างชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤติกา อรุณรัตน์. (2538). *วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากรายการกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา. ถ่ายเอกสาร.
- กวีรัตน์ คุณาภัทร. (2532 : ธันวาคม). "เพลงลูกทุ่งเพลงราษฎร์กลางท้องทุ่ง," *พบโลก*. 3(26) : 83-86 .
- กอบกุล ภูธราภรณ์. (2531). "เพลงลูกทุ่งกับสังคมไทย," ใน *เอกสารการประชุมสัมมนาวิเคราะห์ข้อมูลทางคติชนวิทยา*. หน้า 31.
- กระแสร์ มลายาภรณ์. (2522). *วรรณคดีวิเคราะห์ : หลักบางประการ*. กรุงเทพฯ : แผนกการพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา.
- กำชัย ทองหล่อ. (2533). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2522 : พฤษภาคม-สิงหาคม) *วรรณกรรมชาวนา*, "สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์". 3(1) : 56.
- _____. (2538). *วรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กาญจนา นาคสกุล. (2521). *การใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2524). *การเขียน 1*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- คึกฤทธิ์ ปราโมท, ม.ร.ว. (2516 : 30 สิงหาคม). "เพลงลูกทุ่งในชอยสวนพลู," *สยามรัฐ*. หน้า 9.
- จันทศรี สุตโต. (2546). *การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งระหว่างปี 2543-2544*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ดำรงค์เลิศ. (2533). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง : ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทยตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันไทยคดีศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา พุทธเมตตา. (2547). "คำสแลง," *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 26(1) : 75-86.

- จำรูญ หอมรื่น.(2534). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิมย์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- จำเริญ แสงดวงแข. (2524). "ดนตรีลูกทุ่งที่สะท้อนชีวิตชาวภาคใต้." ใน *ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้*.
หน้า 89-95.
- เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2531 : 29 ธันวาคม). "ข้าแหละเพลงลูกทุ่งแบบลูกทุ่ง," *สยามรัฐ*.
หน้า 18.
- แจ่มจิต สุรเดโช. (2531). *ภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตในช่วง พ.ศ.2516-
พ.ศ.2518*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย.(2523). *สัมมนาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
กรุงสยามการพิมพ์.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2530). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ดวงมน จิตรจำนง. (2527). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มสิริ บุญยสิงห์. (2518). "อ้อ วรรณกรรมมวลชน," ใน *ปากไก่ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์*.
สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย.
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี,สมเด็จพระ. (2533 : มกราคม) "ลูกทุ่งกับเพลงไทย,"
ศิลปวัฒนธรรม. 10(3) : 3-36.
- ธารทิพย์ สิทธิเชนทร์. (2539). *วรรณกรรมเพลงของ ชาลี อินทรวิจิตร : การศึกษา
วิเคราะห์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2528 : เมษายน). "เพลงลูกทุ่งในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย."
ศิลปวัฒนธรรม. 6(6) : 95-105.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2527). "เพลงไทยถึงเพลงลูกทุ่ง," ใน *จากเพลงไทยถึงเพลงลูกทุ่ง*.
หน้า 25. กรุงเทพฯ : ธนาคารกรุงเทพ.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2521). *ลักษณะภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- บรรเทา กิตติศักดิ์ และกำพูนนาฏ เปรมกมล. (2533). *ลักษณะควรสังเกตบางประการของภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2525). *วรรณกรรมวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. ม.ล. (2518). *แนะแนวทางการศึกษาวรรณคดี*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุษกร ครุทวงศ์. (2537). *วรรณกรรมเพลงของพยางค์ มุกดา*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2525). *ร้อยกรอง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุณพินอักษรกิจ.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2523 : กรกฎาคม – กันยายน). "เพลงพื้นบ้าน," *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 2(12).
- ปรารธนา บัวเชย. (2537). *วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาภาษาไทย. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมาภรณ์ เชื้อสูตร. (2517 : ตุลาคม). "เพลงลูกทุ่ง : เสียงสะท้อนถึงความตายของระบบทุนนิยม," *อักษรศาสตร์ปริทัศน์*. 2(5) : 7-13.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2515). *ศิลปะการเขียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพประทานพร.
- เปลื้อง ณ นคร. (2514). *คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- พิชิต จงสถิตย์วัฒนา. (2517, กรกฎาคม). "เสียงจากชนบท : วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งไทย," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 12(7) : 59-72 .
- พรเพ็ญ ตันประเสริฐ. (2533). *เพลงไทยสากลระหว่าง พ.ศ.2529 – พ.ศ.2531 : การศึกษาในด้านภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พรสุข บุญสุภา; และรณณี เพชรคุปต์. (2518). *ภาษาอังกฤษ : บทสนทนาและวลี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2531, กันยายน). "เพลงลูกทุ่งในสายตานักฟังเพลงไทย," *ถนนดนตรี*. 2(1) : 66-67.
- ไพรัช มากกาญจนกุล. (2531). *หลักการแต่งเพลง*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์.

- มัยลา ศรีโมลา. (2540). *การวิเคราะห์บทเพลงของสง่า อารัมภีร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- มาลินี ไชยชำนาญ. (2535). *วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของชลธี ธารทอง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร.
- รัชมาศ(นามแฝง). (2516, สิงหาคม). "ไปดูดนตรีลูกทุ่ง," *ชาวกรุง*. 22(12) : 54-61.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์
- เรณู มหาวนา. (2529). *ภาพสะท้อนสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของนิมิตร ภูมิถาวร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ลาวัณย์ สังขพันธ์านนท์. *ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นร่วมสมัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ลักขณา สุขสุวรรณ. (2521). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ว. ประสูตร. (2518 : กันยายน). "เพลงไทยยุคพัฒนา," *ชัยพฤกษ์วิจารณ์*. 33 : 18-19.
- วราร์ วรรณ. (2530 : กันยายน). "เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง," *ถนนดนตรี*. 1(1) : 31-37.
- วรุธ สุมาวงศ์. (2526). "วิวัฒนาการเพลงไทยสากล," *สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- วรรณ ฮอลลิงก้า. (2536). *การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิตระหว่าง พ.ศ.2516-พ.ศ.2534*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วัลยา ช้างขวัญยืน. (2534). *การพัฒนาทักษะทางภาษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วินัย ศิริ. (2529 : พฤษภาคม). "ถนนลูกทุ่ง : พยงค์ มุกดา โลกเฮฮาเมื่อเขาหัวเราะ," *ถนนดนตรี*. 1(2) : 70.
- วินิตา ดิถียนต์. (2537 : มิถุนายน). "ภาษาภาพในวรรณคดี," *อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 17 : 12-20.

- วิจารณ์ คลังกรณ์. (2541). *บทเพลงไทยลูกทุ่งของชายเมืองสิงห์ : การศึกษาวิเคราะห์*.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย. (2545). *ความเป็นมารางวัลพระพิณเนศของพระราชทาน*.
 (แผ่นพับ). กรุงเทพฯ : สมาคมดนตรีแห่งประเทศไทย. อัดสำเนา.
- สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา. (2518 : สิงหาคม). "สังคมกับภาษาไทย," *ภาษาและหนังสือ*.
 16 : 40-80.
- สันติภาพ เจนกระบวนหัด. (2522). *สมบัดชายทุ่ง*. กรุงเทพฯ : วิทวัส.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2516). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). *เพลงปฏิพากย์ ปฏิภาณของชาวบ้านไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). *จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ*. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุขุมลย์ จันทวี. (2536). *วิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2524 ถึง พ.ศ.2534*.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2545). *ปัญหาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2531). *สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*.
 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. (2520). *วิวัฒนาการเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึงพ.ศ. 2475*.
 วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงษ์ สังฆมณี. (2541). *ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน พ.ศ. 2533-2539*.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
 ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. (2518). *พระอภัยมณี : การศึกษาในเชิงวิจารณ์*. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2518). *พระอภัยมณีการศึกษาเชิงวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : สมาคมห้อง
 สมุดแห่งประเทศไทย.

หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2544). *วรรณกรรมศึกษา*. เชียงใหม่ : ภาควิชาภาษาไทย คณะ

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฯ.

อานนท์ อภาภิรม. (2515). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นุกุลกิจ.

เอนก นาวิกมูล. (2527). *เพลงนอกศตวรรษ*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสารจำกัด.

ภาคผนวก

รายชื่อบทเพลงที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 1
จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2539 จำนวน 14 เพลง ได้แก่

1. ขายควายช่วยแม่
2. คำเตือนของแม่
3. แด่พ่อสยาม
4. ตำนานบ้านนา
5. น้ำกรดแช่เย็น
6. มนต์รักลูกทุ่ง
7. รักเก่าที่บ้านเกิด
8. ร้องให้กับเดือน
9. ลูกทุ่งคนยาก
10. สาวอีสานรอรัก
11. เสียงขลุ่ยเรียกนาง
12. เหมือนข้าวคอกยเคี้ยว
13. ไหนว่าไม่ลืม
14. ใ้หนุ่มผมยาว

1. ขายควายช่วยแม่

มนต์สิทธิ์ คำสร้อย

ยืนมองควายชำน้าตาไหลปรี่ หลายปีอยู่มา เป็นเพื่อนคู่หน้าฝนทนสู้ แดดร้อนไม่
อาหารร้องกู่ ข้าเองก็นึกเอ็นดู ไม่รู้จะทำอย่างไร พาไปกินหญ้าเวลาแดดอ่อน ตอนขึ้นจากนา
ค้าเข้าขายคาข้าสุ่มไฟให้ ยุ้งฉันทมิให้บินตอมได้ แต่คราวนี้ต้องจำใจ ขายไปเพราะเงินไม่มี มันถึง
คราวช่วย แม่ข้าล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง กราบขอมอบจนท่านแข็ง จึงขายเอ็งเพื่อช่วยชีวิต ออกสะท้อน
สงสารเอ็งเหลือที่ ขาดควายเพื่อนที่แสนดี ข้านี้คงอดทำนา

* ควายคงรู้ว่าถึงคราวต้องจาก เหมือนอยากอ่อนวอน ทิ้งร่างลงนอนสะท้อนใจข้า
ยากแค้นขอแทนคุณมารดา ท่านเป็นผู้ที่เลี้ยงมา เพื่อนจำจงให้อภัย (ซ้ำ *)

2. คำเตือนของแม่

สุนารี ราชสีมา

แม่แกสั่งมาตั้งแต่ไร ข้าจำขึ้นใจแหละยึดมั่นในคำอยู่ แม่บอกลูกเอ๋ย อย่าละเลยความ
กตัญญู ผู้มีพระคุณทุกผู้อย่าไปลบหลู่ละลูกแม่ เรื่องผู้ใหญ่อย่าไปต่อคำ ชั่วดีท่านทำผิดแล้วท่านจำ
ปมแก้ อย่าคิดโง่เขลาอวดว่าเราฉลาดกว่าแก ต้นไม้เลี้ยงใบจนแก่มันรู้กระแสทางลมพรมใบ แม่ข้า
เตือนมาชาติศาสนาแม่เกิด แม่รักแม่ทุนแม่เทิดจขูเชิดของแม่ต่อไป พระผู้เลิศฟ้าคือ
พระมหากษัตริย์ยิ่งใหญ่ รักษาของแม่เอาไว้ อย่าเปลี่ยนอะไรของแม่เลยหนา

* แม่แกสั่งช่างมีความหมาย กบใดเลือกนายจะตายอย่างไม่เป็นท่า แม่ข้าเตือนไว้ข้าตั้งใจใน
เจตนา ข้าจำคำเตือนแม่ข้า ให้โตเท่าฟ้าเปลี่ยนข้าไม่ไหว (ซ้ำ *)

3. แด่พ่อสยาม

ณพนรวัจ ขวัญประภา

เหมือนองค์เทวะสละความสุข มาเป็นประมุขแห่งเมืองสยาม ชวนนำประชาล้นหลาม
ข้ามขวางข้ามหนาม ท่านทรงพระนามว่า ภูมิพล ท่านเป็นโคมทองที่ส่องโลมหล้า เป็นใบพฤษภา
แผ่บังแดดฝน ท่านเป็นหลักชัยของชาติที่ราษฎร์เทิดล้น เป็นพ่อแห่งชนชาติไทย ทรงเป็นกษัตริย์ที่ดัด
กิเลส ปกครองประเทศนานกว่าองค์ใด ทั้งหน่วยรัฐหน่วยราษฎร์ ประกาศก้องไป ว่าลูกภูมิใจใน
พระองค์

* ขอวงเทวีจงล้นมั่ง ก้องอวยพรแซ่ซ้องให้ต้องประสงค์ ลูกไทยต่างรวมหลอมจิตประดิษฐ์
บรรจงพร ให้พ่อทรงพระเจริญ (ซ้ำ *)

4. ตำนานบ้านนา

ดำรงค์ วงศ์ทอง

ทุ่งนาบ้านฉันทันนั้นนาเคยเป็นนาข้าว เคยมีหนุ่มสาวเกี่ยวข้าวรวมกันเป็นกลุ่ม บัดนี้โรงงานและบ้านจัดสรรมาคุ่ม เศรษฐีเขาเอาเงินทุ่มซื้อนาทำหลุมของเล่นคนรวย ทุ่งนาบ้านฉันทันเหลือเพียงตำนานเล่าต่อ ไม่มีแล้วหนอรวงข้าวชูช่อสลดหยด กบเขียดเคยร้องกึกก้องตามหนองคลองห้วย ผักบุ้งผักปอดแพงพวยเคยชูยอดสลดหยดไม่มีอีกแล้ว บ้านฉันทันวันนี้ไม่มีหนุ่มสาว มีแต่ตายายผู้เฒ่าเฝ้าบ้านเลี้ยงหมาเลี้ยงแมว หนุ่มสาวชาวนา บัดนี้เขามาเปลี่ยนแนว ทั้งยุคไอ้จุกอีแจ้ว คงไม่เหลือแล้วอาชีพชาวนา

* ชาวนาบ้านฉันทันนี้ไปทำงานกันหมด ทำนารันทดเพราะข้าวถูกกดราคา ทำงานเมืองหลวงยิ่งเจ็บซ้ำทรวงแทบบ้า งานหนักไม่มีปัญหา ที่ปวดอุราเพราะกินข้าวแพง (ซ้ำ *)

5. น้ำกรดแช่เย็น

รังษี เสรีชัย

หัวกระทมซานชมมาถึงที่นี่ ได้ฟังจีแจ่มใสไพเราะชวนฟัง ผาแดดร้อนมาพบร่มไม้ใบบั้งเริ่มมีความหวังเริ่มมีชีวิตชีวา หวานชื่นน้ำคำยังจำประทับดวงจิต เรื่องเปื้อนชีวิตเล็กคิดมาหลายเวลา ปลอ่ยเรื่องซ้ำปลอ่ยทิ้งแม่น้ำคงคา สองเราสัญญาร่วมชีวก่อร่างสร้างตัว

* ที่แท้ไม่มีแค่เพียงเราสอง ยังมีหุ่นใหญ่หุ่นรองหลายสาขาเสียจนน่ากลัว รักแสนรักสุดหักใจจะถอนตัว ใจร้ายระริวสุดรักสุดหักให้หาย นื่องยีนน้ำเย็นพีเห็นก็คว้ามามัดมัดด้วยจิตใจปลื้มว่าร้อนคงถอนคงคา กว่าจะรู้ว่านื่องให้ของกินตาย หุรณหุรายด้วยพิษร้าย "น้ำกรดแช่เย็น" (ซ้ำ *)

6. มนต์รักลูกทุ่ง

สายัณห์ สัญญา

หอมเอยหอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง เห็ดตับเต่าขึ้นอยู่ ริมเถาหญ้านางมองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง อยากจะเด็ดมาดอมหอมหน้อย ลองเอื้อมมือค่อยค่อยก็เอื้อมไม่ถึง อยากจะแปลงร่างเป็นแมลงภู่ผึ้ง แปลงได้จะบินไปคลึงเคล้าเจ้าบัวตูมบัวบาน

หอมดินเคล้ากลิ่นไอฟน อวลระคนธ์หอมแก่นงคราญ ขลุ่ยเป่าแผ่วพริ้วผ่านทิวแถวต้นตาล มนต์รักเพลงชาวบ้านลูกทุ่งแผ่วมา ได้ค้นเบ็ดลั้กค้นพร้อมเหยื่อ มีน้องนางแค้นเรื่อนั่งเคียงตกปลา ทุ่งรวงทองของเรามีคุณค่า มนต์รักลูกทุ่งบ้านนาหวานแว่วแผ่วดังกังวาน ใจเจ้าช่อนกยูงแว่วเสียงเพลงมนต์รักลูกทุ่ง ข้าหอมน้ำปรุงที่แก่นงคราญ

7. รักเก่าที่บ้านเกิด

เอกชัย ศรีวิชัย

พี่จากบ้านนาไปห้าหกปี มาเยือนคนดีด้วยความคิดถึง ปีโน้นพบเธอทุกวันทุกวัน เคยได้ช่วยกันเก็บบัวในบึง เคยนั่งรำพึงรำพันรักไถ่ร่มโพธิ์ เราเคยเล่นน้ำในลำประโดงพายเรือออกไปเก็บดอกโสน ลุยน้ำลุยโคลนหาปูหาปลา จำได้ติดตามแต่เล็กจนโตแทบร้องไห้โฮ ใจหายเสียดายกานดา ได้ข่าวว่าสาวไปบวชเป็นชี สูญเสียความดีพี่น้องเมืงหน้า ถูกมารสังคมหลอกขาย รอดตายกลับมาอยากไปเยี่ยมไปหา กลัวเอน้ำตาไปอวดแม่ชี

* สุขเกิดแม่ชีอยู่ดีเกิดหนา พลอยโมทนาหม่อมารอยามี เจอแสงพระธรรมชี้นำเห็นทาง เจอแสงสว่างสิ้นเวรกันที ลาลแล้วแม่ชีชาตินี้ขอโมทนา (ซ้ำ *)

8. ร้องให้กับเดือน

คัมภีร์ แสงทอง

มองดูเดือนเหมือนเดือนให้ใจคิดถึง ที่รักรักจำหนุ่มนารำพึง คิดถึงนงคราญบ้านนา พอใกล้ลิ้มกันสาบานก็ลืมสัญญา ปล่อยให้หลงคอยท่าลับลาไม่กลับแม้เงา เคยเคลียคลอ พนอเดินเล่นกับน้อง ครั้งเมื่องานเดือนเพ็ญสิบสอง เมื่อตอนลมล่องข้าวเบา เพื่อนฮาเราเฮสรวลเสรวกันหนุ่มสาว อุ่นไอรักรวงข้าวโกเจ้าไม่น่าหน่ายหนี

* พอเดือนแรมรักก็แรมร้างเลื่อน โถดาวขาดเดือนจันก็เพื่อนไม่มี แต่เดือนยังมาให้ดาวเห็นหน้าทุกที แต่คนรักข้าซิเป็นปีมีเคยเห็นหน้า คงมีใครเขาคอยเอาใจเก่งนัก เจ้าถึงลืมลืมชายที่รัก ให้คอยเหงาหงอยอยู่ना ยิ่งมองดูเดือนเหมือนเดือนให้ใจฉวา ยิ่งคืนนี้เดือนจ๋า จันมาร้องให้กับเดือน (ซ้ำ *)

9. ลูกทุ่งคนยาก

จักรพรรณ์ อาบครบุรี

ผมจรรจนแรมจากลุ่มน้ำมูล ทั้งถิ่นดอกคูณเพราะความรู้น้อยต่ำต้อยเพียงดิน เอาเสียงสวรรค์สร้างสรรค์ด้านศิลปิน เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่นหากินอยู่กับเสียงเพลง ขอแฟนเห็นใจผมด้วยสักคน ให้อนุ่นหน้ามนักร้องคนจนจะกล่อมบรรเลง ยามไหนมีรักสุขนักเมื่อรับฟังเพลง จะกล่อมขวัญแม่สาวแค้นเปล่ง ร้องเพลงเบาเบาข้างหู เพลงนี้ผมร้องจากใจฝากมา จากหนุ่มลูกทุ่ง ท้องนา พี่ป้าน้าอาช่วยโปรดเอ็นดู ลูกทุ่งคนยากฝากให้อุ้มชู หากคุณเปลี่ยวใจไร้คู่ เชิญยอดพดู ฟังเพลงหวานหวาน

* เสียงเพลงบรรเลงขับกล่อมยามเหงา หิวแหว่แผ่วเบา แม้ยามคุณเศร้าก็จงขึ้นบาน ยามไหนหม่นหมอง จะร้องกล่อมขวัญดวงมาลัย ฝากเพลงลอยตามลมถึงบ้าน กลับฝันถึงผมสักนิด (ซ้ำ *)

10. สาวอีสานรอรัก

อภิญา เจริญวงศ์

น้องเป็นสาวขอนแก่น ยังไม่เคยมีแฟนบ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อนได้แต่นอน ตะแคง ยามเมื่อแล้งฝนหวาน จะมีชายใดไผ่ต้องการ จะมีชายใดไผ่ต้องการ หมายถึงน้องนั้น แม้ต้องการจะคอย สาวอีสานบ้านป่าเขาก็ไปทำนา ค่ำลงมาเหงาหงอย เขาน้องเป็นลาว เป็นสาวเมืองอีสาน ใจน้องนั้นเลื่อนลอย จงเอ็นดูแน่เด้ออ้ายเด้อ จงปรานีน้องแน่จักหน้อย ฮักน้องบ่อยบ่อยพอน้องได้พลอยดีใจ

* ใจดวงเดียวที่น้องมีอยู่ เปิดประตูให้แล้วดวงใจ พี่ยามองว่าน้องต้อยต่ำ หากจะดำก็ ดำแต่กาย สาวอีสานมองเหม่อ นอนละเมอเหม่อคอย ใจเลื่อนลอยคอยหา เห็นเป็นลูกชาวนา อ้ายจึงบ่อยากเจอ บ่อยากมาหมั้นหมาย คอยแรมปีน้องนี้เอียงอาย คอยคอยคอยน้องคอยจนอาย คิดแคลงแขนงนาย หรืออ้ายบ่อยากมาแล (ซ้ำ *)

11. เสียงขลุ่ยเรียกนาง

โอภาส ทศพร

เสียงขลุ่ยครวญวนมากับลม พี่สะอื้นพี่นระทมคำคืนฝันข่มใจเหงา ขลุ่ยครวญวนพี่หวลคิ่ง ถึงเจ้า ฟังเสียงหรีดหรีดเร้า พี่ยั้งเศร้าไม่วาย น้องจากน่านายหน้าจากจร สู่กรุงเทพมหานคร ตัดรอนมิตอบจดหมาย ได้ข่าวดีเจ้าคว่ำเทพีขาวไร่ ลืมรักเก่าเราไว้สิ้นเยื่อใยลืมลง ใจเจ้ากลอยดาว น้อยบ้านนา จากดอกหญ้าไปเป็นดาราสูงส่ง พี่พลอยปลื้มถึงน้องจะลืมพี่ลง อย่าเร่งหลงน้องเอ๋ย เจ้าจระวัง หัวใจไม่ครางเคล้าลมอ่อนโอนต้นตาลเดี่ยวสุดฝันยืนต้น ดังคนสูญเสียความหวัง ขลุ่ยบรรเลงเจ้ารับฟังเพลงพี่บ้าง กลอยเอ๋ยอย่าล้าร้าง หนุ่มเดิมบางสุพรรณหลงคอย

12. เหมือนข้าวคอยเคี้ยว

เพลินพิศ พูลธนะ

ไดยินไหมพี่ เสียงนี้คือสาวบ้านนา พร้าเพรียกเรียกหา ตั้งตานั้นเวลารอคอย คอยเข้าคอย เย็นไม่เห็นสักหน้อย ปีเคลื่อนเดือนคล้อย รักเอ๋ยมาลอย รักเอ๋ยมาลอยแรมไกล อีกเมื่อไรรักจะคืน รื่นรมย์ ตะแบกบานแล้วร่วงสีม่วงที่พี่ชื่นชม หรีดหรีดระงม พี่ปล่อยน้องให้ตรมคนเดียว

* รวงเอ๋ยรวงทองต้องร้างคนเกี่ยว รวงข้าวคอยเคี้ยว น้องนี้คอยเหลิ้วคอยนับวันรอพี่มา กลับเกิดหนาสาวบ้านนายังคอย

** ตะแบกบานแล้วร่วงสีม่วงที่พี่ชื่นชม หรีดหรีดระงมพี่ปล่อยน้องให้ตรมคนเดียว (ซ้ำ *)

13. ไหนว่าไม่ลืม

ไพโรจิตร อักษรณรงค์

ไหนว่าไม่ลืม ไม่ลืมไม่เลือนเหมือนเดือนคู่ฟ้า ไม่ทันแสงเดือนจะเลือนหลีกร้อยไม่ทันเมฆ
น้อยจะคล้อยผ่านมา ไม่ทันตะวันลับฟ้าก็ลืม (ผู้ชายนะไรผู้ชายไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ไหนว่าไม่ลืม ไม่ลืม
ไม่เลือนชั่วเดือนแหละปี ไม่จริงเหมือนคำพูดเคยสักครั้ง ไม่จริงเหมือนดังพูดเคยสักที ไม่ทันถึงปี
แล้วพี่ก็ลืม (ไม่ทันถึงปีก็ลืม) น้ำคำผู้ชายพูดง่ายฟังยาก (ผู้ชายนะไรผู้ชาย) พูดจาซ้ำซากปากว่าไม่ลืม
(ปากว่าไม่ลืมไม่ลืม) พอมีรักสองมาครอง ออกเขา ก็พลันทิ้งเราเปลี่ยนใจหลงลืม นี่แหละนิสัยผู้ชาย
ชอบลืม

* ผู้ชายนะไรผู้ชาย(ไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ไหนว่าไม่ลืม ไม่ลืมสัญญาที่เคยผูกพันจะเอา
แน่นนอนอะไรกับเขา เมื่อยามใกล้เราก็กินปากหวาน พูดพร่ำรำพันว่าจะไม่ลืม ผู้ชายนะไร
ผู้ชาย(ไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ผู้ชายนะไรผู้ชาย(ไม่ทันเท่าไรก็ลืม)

** น้ำคำผู้ชายพูดง่ายฟังยาก (ผู้ชายนะไรผู้ชาย) พูดจาซ้ำซากปากว่าไม่ลืม (ปากว่าไม่ลืม
ไม่ลืม) พอมีรักสองมาครองออกเขา ก็พลันทิ้งเราเปลี่ยนใจหลงลืม นี่แหละนิสัยผู้ชายชอบลืม (ซ้ำ *)
ผู้ชายนะไรผู้ชาย (ไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ผู้ชายนะไรผู้ชาย (ไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ผู้ชายนะไรผู้ชาย (ไม่ทัน
เท่าไรก็ลืม)

14. ไ้หนุ่มผมยาว

ສູ່ຮ້າຍ ສະໄໝໃໝ່

ก่อนเคยอยู่เคียงเพียงจันทร์ น้องคู่กันสุขสันต์สวรรค์คู่ ความรักของเรา เป็นสีชมพู (รักเราเป็นสีชมพู) ขึ้นชูอยู่ได้ไม่นาน รักก็รานร้าวพลันสวรรค์ล่ม โอ้เอ๋ยเวรกรรมทำพีตรอมตรม (กรรมทำพีตรอมตรม) สวรรค์ล่มถล่มจมดิน เพียงเจอไอ้หนุ่มผมยาว น้องสาวก็ล้มพินาศสิ้น รักเราเจ้าไม่ถวิล ไปหลงลมลั่นเจ้าศิลปินผมยาว มันเจ็บใจ เจ็บใจเสียจริงจริง มาทอดทิ้งให้เหลือ แต่ตัวเปล่าเปล่า มันปวดใจปวดใจเหลือจะกล่าว ออกพี่ร้าวดังลูกมะพร้าวตกดิน

เคยชมว่าพี่มาดแมน ขอเป็นแฟนไว้คงเป็นคู่ใจ บัดนี้กลับมาพบว่าพี่ไม่เอาไหน (มองว่าพี่ไม่เอาไหน) ซื่นใจเมื่อยามได้เซย ครั่งยังเคยร้องเพลงให้น้องฟัง บัดนี้กลับเมินว่าพี่ไม่ดัง (เมินว่าพี่ไม่ดัง) ไม่อยากฟังและไม่อยากได้ยิน เพียงเจอไอ้หนุ่มมมยาว น้องสาวก็ลืมหื้มดลื่น รักเราเจ้าไม่ถวิล ไปหลงลมลื่นเจ้าคิดปิ่นตัวดี มันเจ็บใจเจ็บใจเหมือนไม่พอ เจ้าชมมันรูปหล่อเสียงดี มันบาดใจบาดใจเหลือที่ เจอะอย่างนี้หุนอย่างพี่ต้องขอลา โอไอ้โง่โง่ไอ้โง่ ไอ้โง่ไอ้โง่ไอ้โง่ ไอ้โง่ไอ้โง่ไอ้โง่ เจ้าคิดปิ่นมมยาว

ตัวตายดีกว่าชาติตาย แต่เสียตายมาตายเพราะอกหัก ดวงใจมันชอกช้ำนัก เพราะน้อง
ไปรักเจ้าศิลปินผมยาว มันเจ็บใจเจ็บใจเสียจริงจริง มาทอดทิ้งให้เหลือแต่ตัวเปล่าเปล่า มันปวดใจ
ปวดใจเหลือจะกล่าว อกพีร้าวเหมือนลูกมะพร้าวตกดิน โอ้โฮโฮโฮโอโอโอ โอ้โฮโอ๊ะโอโอโอ
เจ้าศิลปินผมยาว

รายชื่อบทเพลงที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 2
จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2540 จำนวน 17 เพลง ได้แก่

1. เกลียดคนหลายใจ
2. แก้วรอพี่
3. ตายยาก
4. ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม
5. พระจันทร์หิวเราะ
6. ฟ้ายิ้มครี้ม
7. มนต์รักแม่กลอง
8. รักดีมีคนเดียว
9. รักน้องพร
10. เรือนหอน้ำตา
11. ละครชีวิต
12. ลารักจากสวนแตง
13. สักนาง
14. สัญญาเมื่อสายัณห์
15. สาวชนบท
16. อ้อมท้องร้องไห้
17. ใ้หนุ่มตุ้เพลง

1. เกลียดคนหลายใจ

สุนารี ราชสีมา

เพลงนี้คนหลอกหลวงห้ามฟัง ห้ามฟังรวมทั้งคนหลายใจ คนนอกหักถูกแย่งรักไป มอบเพลงนี้ให้ปลอบใจหมองหม่น เลือดเนื้อมอบแผ่นดินมารดา ดวงใจนั้นนามอบคนรักหนึ่งคน ความรักแท้มีแค่เพียงหนึ่งหน หากรักหลายคน คนนั้นคนหลายใจ เพลงนี้คนหลอกหลวงห้ามฟัง ห้ามฟังรวมทั้งคนหลายใจ

* คนบ้านนอกไม่เคยหลอกใคร มอบความรักให้ด้วยใจแสนซื่อ ปิดฟ้าด้วยฝ่ามือทำไม คุณทำกรรมไว้ โลกนั้นไซ้รู้เล่าลือ คนคิดร้ายไม่มีคนเชื่อถือ คนจับปลาสองมือก็คือคนสองใจ (ซ้ำ *)

2. แก้วรอฟี

พุ่มพวง ดวงจันทร์

พี่จำพี่สัญญาปีนี้แล้วไม่มาแต่ง ค่าสินสอดก็ไม่แพง หรือพี่แกล้งให้แก้วรอเรื่อยไป พี่จำพี่แหว่ย่านบ้านนี้ เขาว่าแก้วได้หม้ายชั้นหมากแล้วหรือไร แก้วแสนอับอายเมื่อถูกหญิงชายประจาน ปีนี้ข้าวไม่ดีแก้วไม่ว่า แต่อย่าลืมปีหน้าพี่ต้องมาแต่งงาน จะรออีกปีคราวนี้คงอีกไม่นาน ใจไหวหวั่นกลัวพี่หลอกหลวง

* พี่จำพี่ส่วนตัวแก้วนี้พี่ไม่ต้องห่วง จะไม่ขอมีคู่ควง พี่อย่าหลอกหลวงจงรีบมาแต่งงาน (ซ้ำ *)

3. ตายยาก

ยุ้ย ญาติโยม

* ตายยากจริงจริงพับผ้า กำลังบ่นหาเข้ามาพอดี ไปไหนมาหลายวัน นึกว่าลืมกันเสียแล้วสิพี่ กำลังบ่นหาเข้ามาพอดี อายุยืนจังพี่โชคดีที่เจอ ได้ข่าวไปอยู่อุทัยไปทำอะไร ทำไรมาหรือ ผิดพรอนนั้นดำไปหน่อย แต่ก็ยังหล่อมาดคมสมเธอ เนื้อพี่เนื้อไม่ได้เจอชะนาน ตายยากจริงจริงพับผ้า กำลังบ่นหาเข้ามาทันทันวัน กินข้าวมาหรือยัง เข้าเชิญเชิญนั่งดื่มน้ำเย็นนั้น จะทานเป็ยร์สิงห์หรือจะยิงโคบาล เลี้ยงกันไม่อันถือเป็นวันบังเอิญ นั่งก่อนจะนอนเอนกาย เชิญตามสบายอย่าไปมัวเขิน เชิญเลยจะคุยจะเล่า เรื่องใดไม่เก่าเล่ามาอย่าเมิน เชิญเข้าเชิญ แต่เรื่องเงินห้ามคุย (ซ้ำ *)

4. ผู้ใหญ่บ้านหนุ่ม

กาณัจณา มาศิริ

เมื่อก่อนตอนเขาเป็นลูกบ้าน เราสองรักกันจนปานจะกลืน แต่พอเขาได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน เห็นคนอื่น รักที่เคยหวานชื่นมันชื่นมันขมเหมือนยา ได้แต่งเครื่องแบบตัดมาใหม่ใหม่ โก้นักสนใจผู้ใหญ่นานา นั่งหัวตะพานหน้าเขากันเหมือนจานเรดาร์ พอได้ดีมีค่าลืมนานาหน้าตาอย่างเรา เดี่ยวนี้ผู้ใหญ่บ้านหนุ่มกระชุ่มกระชวย มีสาวสวยสวยติดตาม เพราะความหล่อเหลา ผู้ใหญ่เนื้อหอม เขาจึงไม่ยอมมองเรา ทั้งคนรักคนเก่าอย่างเราให้นอนร้องไห้

* อยากให้ผู้ใหญ่หนุ่มพันตำแหน่ง อยากแจ้งให้หลวงท่านทวงกลับไป มาเป็นลูกบ้านเหมือนเดิม เริ่มรักกันใหม่ไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่ รักคงสนใจไม่ไกลจากกัน (ซ้ำ *)

5. พระจันทร์หิวเราะ

២៦

* ไอลมหนาวอกสาวหวันไหว หนาวหัวใจยิ่งกว่าลม ไม่อยากผิงไฟไม่อยากใช้ผ้าห่ม
อยากใช้คนคลายหนาว สิบแปดสิบเก้าสาวแล้วไซ้ใหม่ จันยังไม่ได้แต่งงาน พอสบตาเขาเข้าตา
กรรมกร จันรักเธอเข้าแล้ว ไอลมหนาวมาเยือน มาหาเคาะประตูบ้านจัน เธอไซ้ใหม่เอ๊ะใคร
กันนั้น หรือลมเหม็นต์เล่นกล พอประตูแย้มพระจันทร์ก็เียบ หนูเอ๋ยไม่มีเลยสักคน พระจันทร์
หัวเราะถูกหลอกอีกหนแล้วหนา (ซ้ำ *)

6. ฟังก์ชันตรีโกณมิติ

គីឡូ ឥសាប្បត

เอื้อเอื้อเอื้อ เอื้อเอื้อเอื้อเอื้อ เอื้อ ฟ้าครึ้มครึ้มฝนพรำพรำจะกินต้มยำ หรือผัดเผ็ดกัน
ฟ้าครึ้มครึ้มฝนพรำพรำ จะกินต้มยำหรือผัดเผ็ดกัน ยายกับตาตากับยายไปหาผักด้วยกัน
ฟ้าครึ้มครึ้มฝนจะตกเสียงกบร้องดังลั่น ตาบอกยายเสียงอ๊ับอ๊ับน่าจับกบกินกัน ยายช่วยตาตาช่วยยาย
จับกบได้ตัวเดียวแค่นั้น ตาดีใจจะไปผัดเผ็ด กบรสเด็ดผัดเผ็ดหวานมัน ยายบอกตาต้องต้มยำ
จะได้ทำน้ำแกงชดกัน

* ฟ้าย่ำครึ่มฝนพรำพรำ จะกินตั้มยำหรือผัดเผ็ดกัน ฟ้าย่ำรามเสียดังเปรี้ยว ตากับยาย
ยังเถียงกันลั่น กบหลุดมือโดดลงน้ำ ตาไล่ตามไล่ตามไม่ทัน ยายบอกตาสมน้ำหน้า ก็แกอยาก
มาขึ้นเถียงกับฉันนะ กบผัดเผ็ดหรือว่ากบตั้มยำ เลยอดหน้าอดหน้าด้วยกัน

ខ្មើត ខ្មើតខ្មោច ខ្មើតខ្មោចខ្មោចខ្មើត ខ្មោច ខ្មើតខ្មើតខ្មោច ខ្មើតខ្មោចខ្មោចខ្មើតខ្មោច (ប្រាំ *)

เอื้อเอื้อเอื้อ เอื้อเอื้อเอื้อเอื้อเอื้อเอื้อ ฟ้าครึ้มครึ้มฝนพำพำ จะกินต้มยำหรือผัดเผ็ดกัน
ฟ้าครึ้มครึ้มฝนโปรยปราย จับกบบ่ได้ไปหาผักกินกัน ฟ้าครึ้มครึ้มฝนโปรยปราย จับกบกับได้ไปหา
ผักกินกัน

7. มนต์รักแม่กลอง

โอภาส ทศพร

เจ็อยแจ้วแจ้วเสียงลำเนียงขับร้อง ดังเพลงมนต์รักแม่กลอง ล่องลอยพริ้วหวานซ่านมา
กล่อมสาวงามบ้านอัมพวา มนต์รักแม่กลองแจ้วมา เหมือนสายธาราแม่กลองรำพัน พี่ต้องจากลา
ขวัญตานิมน่อง ไม่ลืมลาสาวแม่กลอง ต้องครวญหวนมาสักวัน กลิ่นเนื่อนางไม่จางสัมพันธ์
เราสองล่องเรือร่วมกัน ร้องเพลงชมจันทร์ลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที่
เอื้ออารีเรียกร้องให้ดื่มน้ำตาล พร้อมกับยิ้มหวานของนวลละออง ก่อนลาจากสาวแม่กลอง เราย่อม
ปิดทองงานวัดบ้านแหลม

* เจ็อยแจ้วแจ้วเสียงลำเนียงขับร้อง คร่ำครวญลาสาวแม่กลอง ล่องลอยเมื่อคืนข้างแรม
กรุ่นหอมไอทะเลเคล้าแซม มนต์รักแม่กลองแทรกแซม คิดถึงพวงแกมสาวแม่กลอง (ซ้ำ *)

8. รักติ่มคนเดียว

ณพนรร์จ ขวัญประภา

ไม่เคยรักใครเท่าติ่ม พี่รักติ่มแทบบ้า ติ่มเปรียบเสมือนดวงใจ ติ่มนั้นคล้ายยอดดวงตา
สวรรค์ส่งมาประดับชีวี เขตแดนแคว้นใดเที่ยวถึงแต่ไม่ซึ่งใจ พี่เคยผ่านเคยพบใครใคร แต่ไม่หวาน
ซ่านฤดี ไม่ซึ่งใจพี่เหมือนที่เจอติ่ม

* พี่เคยรักต้อย ต้อย ตุ่ม ตุ่ม ต่าย ก็ลืมเขาได้เมื่อมารักติ่ม เคยขึ้นระทมขมฤทัย หัวใจโดนติ่ม
ได้ติ่มเป็นยารักษาแผลใจ จงเตรียมใจคอยหนอยติ่ม เชื่อว่าติ่มต้องรอได้ ถ้าพี่มีพร้อมเงินทอง
จะมาขอน้องเคียงกาย รอพี่ให้ได้นะคนชื่อติ่ม (ซ้ำ *)

9. รักน้องพร

สดใส รุ่งโพธิ์ทอง

โอไอ้โละเนื้อเออเออน้องพร พรจำพรคีนี่ขอนแก่นบ้านพรด้วยได้ไหม พี่คนบ้านไกลขอมมา
อาศัยอย่าได้ตัดรอน หากว่าเจ้ารับปากจะซื้อหมากซื้อพลู ซื้อเนื้อซื้อหมูไปฝากแม่พร พ่อท่านดูหรือเปล่า
ชอบทานเหล้าไหมเอ๋ย ถ้าชอบลูกเขยจะหิ้วไปฝากท่านชกแกลลอน จะซื้อผ้าซื้อผอน ซื้อชุดนอน
ใหม่ใหม่ สร้อยแหวนกำไลไปฝากน้องพร พี่จึงโทรถามก่อน พรรังเกียจหรือเปล่า อย่าให้ไปฟาลัว
ต้องอดข้าววันะน้องพร

โอไอ้โละเนื้อเออเออน้องพร ใจเอ๋ยใจไม่รู้เป็นไฉนอยากไปแต่บ้านพร พี่อยากไปนอนที่บ้าน
ของพรทุกคืนทุกคืน แม้นได้กอดเนื้ออุ่น ถ้ามีบุญได้แถมจะหอมสองแก้มทุกคืนทุกคืน พี่จะปรนนิบัติ
ยอมเป็นทาสรักเจ้า ทุกคำทุกเช้าจะช่วยหุงข้าวผ่าฟัน พี่ทำนาก็เก่งแถมร้องเพลงก็เป็น อากาศเย็นเย็น
จะร้องกล่อมพรทุกคืน พี่นี้มาอดอดนอน ขอเมตตาเถิดเจ้า สงสารเถอะสาวขอนแก่นชมดาวซักคืน
โอไอ้โละเนื้อเออเออน้องพร

10. เรือนหอหน้าต่าง

สหายณห์ สัญญา

ฉันปลูกเรือนหอริมบ่อน้ำตา ปลูกไว้เพื่อวันข้างหน้า หากประปาชำรุดหยุดไหล จะเอาน้ำตา
แทนน้ำประปาใช้จ่าย แล้วเอาสีด้าเขียนป้ายปักข้างหอว่าบ่อน้ำตา เหลือที่เอาไว้ปลูกใบบัวบกกิน
แก้ระกำข้าฟก หากมีคนนอกหักผ่านมาได้ดื่มแก้ข้า ที่ฉันจำเป็นตำราหลายปีแล้ว ที่ผ่านมาก็จึงหลบ
กายารักษาแผลใจ ปลูกต้นลิ้นทมเอาไว้ดมดีกว่า ปลูกต้นจำปาไว้ที่หน้าบ้านใด ต้นรักต้นโคกให้นก
กาอาศัย แผลก้านกิ่งใบไว้คลุมบ่อน้ำตา

* ฉันปลูกเรือนหอคอยต่อหลายปี หากเธอผ่านมาทางนี้ โปรดปรานีแวะเยี่ยมบ้างหนา
ถ้าจะมาลวงก็ขอให้เลยข้างหน้า ให้มองที่ป้ายเขียนว่า ถูกหลอกข้ามาน้ำตาเต็มบ่อ (ซ้ำ *)

11. ละครชีวิต

ชรินทร์ นันทนาคร

ถ้าเปรียบโลกนี้ไว้เป็นเวทีละครโรงใหญ่ ซึ่งมีใครใครเป็นตัวประกอบของเธอและฉัน
พอเริ่มฉากแรกเราก็รู้จัก และได้รักกันต่างฝ่ายต่างฝัน รักกันด้วยใจรักไม่เสื่อมคลาย

* เพียงเริ่มฉากสอง น้ำตาลั่งนอนงมมองในดวงจิต ขวัญแห่งชีวิตเคยซิดเคียดข้างแล้วมา
ห่างหาย ไปหลงเมามัวรักตัวประกอบ ปล่อยฉันเดียวดายเมื่อหมดความหมาย ฉันขอปิดม่านจบ
การแสดง (ซ้ำ *)

12. ลารักจากสวนแตง

สหายณห์ สัญญา

สาวสวนแตงลิ้นแรงแน่หรือ ฟังเสียงชื่อเลื่องลือไปไกล น้องมาครวญร่ำจวนในจิตให้คิด
หวั่นไหว พี่จากน้องไปแรมปี พี่นอนหนาวปวดร้าวแค่นั้น ดังคนไปไม่กล้าพาที่ ทิ้งไว้แตงเพราะ
แรงใจหมดรันทดศักดิ์ศรี ร้าวฤดีทุกวี่ทุกวัน ฟังเสียงเศร้าสร้อย น้องอ้อยครวญมาอุราไหวหวั่น
รักขอบพอกันจับพลันแปรผันเป็นอื่น พ่อแม่ท่านหวงเศร้าทรวงระทมขมขื่น เพราะจะต้องทนกล้ำ
กลืน ผันเห็นทุกคืนจำต้องฝืนใจลา

* หนาวก็หนาวไม่นานหรือน้อง ชายตามจ้องหวังปองแก้วตา พี่มันจนแสนทนทุกข์หนัก
อย่ารักเลยหนา ขออำลาสวนแตง (ซ้ำ *)

ขอลาสวนแตงลิ้นแรงขอลา ขอลาสวนแตง ลิ้นแรงขอลา ขอลาสวนแตง ลิ้นแรงขอลา ขอ
ลาสวนแตง ลิ้นแรงขอลา

13. สั่งนาง

มนต์สิทธิ์ คำสร้อย

แก้วตาหันมาฟังที่จะบอก เจ้าจงตั้งใจฟังไว้ให้ดี ความรักที่พี่มอบไว้ให้นี้ พี่ยินยอมพร้อมพลี ให้แด่แม่นางหมดใจ ไม่มีเหลือให้ใครต่อ พี่จะขอภักดีไม่มีจีตจาง วอนน้องอย่าให้พี่ต้องผิดหวัง ถึงคราวเห็นห่างพี่ขอสั่งนางก่อนลา

* ไหล่นี้อย่าให้ใครมากอด มือนี้อย่าให้ใครมาจับ หน้าผากนี้อย่าให้ใครมาจูบ แก้มนี้อย่าให้ใครลูบคลำ แก้วตาเจ้าอย่าลืมที่พี่สั่ง ความหลังสองเราให้เฝ้าจดจำ จงถนอมความรักอย่าให้บอบช้ำ อย่าลืมถ้อยคำที่พี่นี้พร่ำสั่งนาง (ซ้ำ *)

14. สัญญาเมื่อสายัณห์

จักรพรรณ์ อาบครบุรี

จากปากช่องมาเจ้าลืมสัญญาสองเราเมื่อสายัณห์ ก่อนเคยรักใจภักดีไม่เปลี่ยนผัน ทำไรไกล่กันจนตะวันตกดิน กลับบ้านเดินเคียงสำเนียงได้ยิน ไม่เล่นลิ้นรักสิ้นดินฟ้า จากนั้นสามปี อยู่วงดนตรีหาเงินมาหมั้นขวัญตา วิหคกลับคอนดังพี่ยอนกลับนา ไอน้องแก้วตาสัญญาเขาคอย เจ้าอยู่แห่งไหนหัวใจเลือนลอย พี่บุญน้อยหลงคอยทั้งคืน

* เจ้าลืมรอยรักที่พี่สลักฝังรักให้ทราบนั่น เจ้าแปรไปหัวใจเหมือนถูกปืน แทบล้มทั้งยืน สะอื้นอกตรม จากไร่ไปหาเงินตราขูดขม วิมานพี่ลืมสัญญาเมื่อสายัณห์ (ซ้ำ *)

15. สาวชนบท

สุนารี ราชสีมา

ทำนาทำไร่ไม่เคยได้ไปเมืองกรุง ก็เราชาวทุ่งไม่เคยไปยุ้งกรุงไกล ว่างว่างก็ฟังเสียงเพลง เบื่อเพลงก็ฟังนิยาย ฟังไปเศร้าไปคุณแม่เลยไล่เข้าครัว เข้าครัวก่อไฟจะแกงอะไรกันดีละแม่ แม่บอกดอกแคให้เอามาผัดมาคั่ว ปลาร้าปลาจ่อมหอมหอมตั้งอยู่ในครัว หยิบมาเป็นตัวตัว เอ้าเอ้าใส่กระมังใบบัว เอาหล่นจิ้มถั่วแดงกว่า

กำลังกินข้าวได้ยินเสียงอ้าวเครื่องไฟ ฟังดูจำได้เขาบอกมีหนังขายยา บอกแม่อยากไป เหลือเกิน บังเอิญละก็สมอร่า อิมเลยข้าวปลา หวังไปเจอหน้าแฟนใจ จัดแจงแต่งกาย เดินลงบันได หน้าบาน มุ่งสู่ในงานเห็นแฟนเดินผ่านจำได้ ที่รักแฟนเก่าคงสาวเดินผ่านเราไป เกิดอารมณ์อาลัย ใ้ย ใ้ยอยากจะตาย จะตายเขามีแฟนใหม่แน่เลย

16. อุ้มท้องร้องไห้

สุนารี ราชสีมา

วันนี้วันแต่งงานแก้วแดงท้ายคั้ง ไทยมุงเป็นฝูงเขาไปมุงดูเจ้าสาว คงใส่ชุดไทยท้องถิ่น อาบกลืนน้ำปรงฟุ้งพราว เจ็บละเนื้อฉันเอ๋ย เอ๋ยเจ็บอย่างเคยหนอเรา แล้วลูกในท้องฉันจะร้องเรียกใคร จะหาพ่อใหม่ใครจะมาสนเล้า ลูกรักอย่าตื่นนักสิ หรือว่าวันนี้เจ้าโกรธพ่อเจ้า เขาแต่งงานไปสดสด แบงก์มั่งหมดไปหลายกระเป๋า ทำไมที่ฉันนั้นไม่ได้แต่ง บุญเขามั่นแรงบุญฉันมันเจือย จะแข่งบุญ เขาคงจะไม่มีทาง จะเข้าไปขวางงานวิวาห์ของเขา ทำไม่ได้ฉันทำไม่ได้ เพราะว่าอายุเขาจึงได้แต่นั่ง มองอุ้มท้องร้องไห้ ปานนี้ฟงไฟคงดับไปแล้วบ้าง เรือนหอเขาสดน้ำหอม แล้วแก้วเขาพร้อมเปล่ง ดั่งมะปราง คงจูบคงจิบหีบเอาผ้าออก แล้วผิวไขปกคงจะงามบรรเจิด แต่ฉันมันปวดใจเอ๋ย อีกไม่เท่าไรแล้วลูกคงจะเกิด ใจฉันมันปวดทรวงเอ๋ย เพราะลูกคือบ่วงคล้องคอตอนเกิด สุขใจให้ เขาไปเกิด ข้าใจรับเอามาเกิด ผู้ให้กำเนิดลูกเขาไปแต่งงาน

17. ใ้หนุ่มตุ้เพลง

ยอดรัก สลักใจ

ผมจีบสาวไม่เก่ง ต้องใช้ตุ้เพลงเป็นสื่อ วันทั้งวันไม่เคยขาด ผมแลกเหรียญบาทตั้งสี่ห้ากำมือ หยอดเพลงจากใจคนชื่อ เป็นเหมือนสื่อสาส์นรักจากใจ ผมจีบสาวไม่เก่ง ต้องใช้ตุ้เพลงจีบให้ คุณเอ้คุณอี๊ดคุณอ้อย และนั่นคุณหน้อยคุณต้อยไซ้ใหม่ คุณหญิงคุณมากับใคร จำผมได้ไหม ใ้หนุ่มตุ้เพลง

* คุณตุ้คุณแมวคุณแหวคุณแดงคุณเก้คุณเก่ง คุณโอ้คุณกิมคุณจิมคุณจุ่มคุณติ่ม คุณยืมชื่อยาเคร่ง ฟังฟังเกิดฟังเพลงเราคนกันเองไม่ใช่อื่นไกล ผมจีบสาวไม่เก่งต้องใช้ตุ้เพลงจีบให้ มีไหมคนที่เอ้ยชื่อ จะรักคนชื่อที่ไม่หลอกใคร หากมีโปรดยืมมาให้ มาเป็นขวัญใจใ้หนุ่มตุ้เพลง (ซ้ำ *)

รายชื่อบทเพลงที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 3

จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2541 จำนวน 20 เพลง ได้แก่

1. กระทงหลงทาง
2. กุหลาบเวียงพิงค์
3. ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ
4. เขตปลอดคนลวง
5. เขมรไล่ควาย
6. คนขี้อาย
7. จดหมายถึงเล็ก
8. แม่แม่
9. บอกรักฝากเดือน
10. บาร์หัวใจ
11. ฝนพรำที่ลำนารายณ์
12. รวยแล้วลืม
13. รอยแผลเป็น
14. รักคนแก่ดีกว่า
15. รักลวงน้ำลง
16. รักไม่รักก็บอก
17. วอนพ่อตากสิน
18. หนาวจะตายอยู่แล้ว
19. หลังน้ำตาต่อหน้าอย่าโม
20. ให้ฉันตายก่อนที่รัก

1. กระถางหลงทาง

ไชยา มิตรชัย

เป็นนางสังหรณ์เมื่อตอนวันลอยกระทง สายน้ำไหลเชี่ยวไหลส่งกระทงสองเราแยกทาง
กระทงเจ้านั้นล่องไป เหมือนใจมุ่งหวังกระทงของพี่หลงทาง ลอยขวางหาทางไม่เจอ ตั้งแต่วันนั้นพี่
ก็กังวลไม่หาย เฝ้าคิดกลุ่มในหัวใจ กลัวใครเข้ามาแย่งเธอ กลัวพี่กับน้องแยกทางหากันไม่เจอ
กลัวใครเข้ามาพรากเธอ เหมือนดังกระทงหลงทาง ลางร้ายวันลอยกระทง บอกเรื่องราวโดยตรงว่า
ความรักเราอับปาง เจ้าเปลี่ยนหัวใจ มีใหม่สมใจมุ่งหวัง พี่เหมือนกระทงหลงทาง อ้างว้างหัวใจลอยวน

* เพ็ญเดือนสิบสอง พี่ล่องกระทงเดียวดาย ปีนี้ไม่มีหวานใจ เคียงกายเหมือนใครหลายคน
กระทงอ้างว้าง ล่องไปกับสายน้ำวน เปรียบความรักที่มีดมนต์ หากคนร่วมทางไม่มี (ซ้ำ *)

2. กุหลาบเวียงพิงค์

วงจันทร์ ไพโรจน์

กุหลาบเวียงพิงค์ดอกนี้มีเจ้าของ เพิ่งแรกแย้มบ่มิไผ่ปอง เป็นเจ้าของครองใจเด็ดดม
ส่งกลิ่นอบอวลย้วยวนหัวใจไปตามสายลม ทิวแฉ่นแฉ่นแดนไทย หมายชมสมเป็นกุหลาบเวียงเหนือ
กุหลาบเวียงไหน ทิวถิ่นแฉ่นในแดนสยาม ยังบ่เทียมเทียบเท่าความงาม เปรียบดังสาวชาวพิงค์
งามเหลือ บ่ได้แต่งเติมเสริมส่งไว้ลวงให้ใครหลงเชื่อ ปากบ่แดงบ่ได้เจือ คิ้วบ่ได้เกือดินสอ

กุหลาบเวียงพิงค์ดอกนี้สวยจริงเจ้าเอ๋ย ยังบ่มีผู้ใดไหนเลยมาโลมเล้าเอาไปพนอ
ด้วยสาวชาวพิงค์กลัวบ่ฮักจริงของชายรูปหล่อ กลัวเสียนักกลัวคำป้อยอ กลัวน้ำตาร่วงรินทรวง
หมู่เฮาชาวเหนืออย่าไปเชื่อเชียวหนอคำชาย เดียวจะต้องเจ็บซ้ำใจกาย เป็นเมืองใต้พุดจาหลอกลวง
หากเป็นได้เฮาเป็นคงทิ้งเราน้ำตาไหลร่วง หากหลงลมคงโดนหลอกลวง ซ้ำทรวงเหมือนดังบัวบาน

3. ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ

ก้อง สุทธิราช วงศ์เทเวศน์

ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ได้ไหมเล่าเธอหากเธอหัวใจยังว่าง จะคอยขัดถูห้องใจมิให้ดำด่าง
หนักเบาฉันเอาทุกอย่างแล้วแต่เธอสั่งมา ถ้าเป็นพระเอกในหัวใจเธอ เชื้อไหมเล่าเอาก็ปีไม่มีหนี้หน้า
ถ้าหากสมหวังได้ร่วมเดินทางดังว่า จะรักและเฝ้าบูชาขอเพียงมาอยู่คู่กับฉัน

* หาก मैंสมหวังเหมือนดังใจคิด ตราบชั่วชีวิตไม่มีแปรผัน มอบใจมั่นคงซื่อตรงต่อกัน
รักวันเต็มวันเท่านั้นเป็นพอ ขอเป็นผู้ให้รับใช้คนดี สร้างสรรค์ไมตรีก็ปีไม่มีลวงล่อ สิ่งทีขาดหาย
สองเราร่วมใจกันต่อ ดอกรักจะบานชูช่อ วันและคืนสดชื่นสุขสม (ซ้ำ *)

4. เขตปลอดคนหลง

คัทลียา มารศรี

มีป้ายปักไว้ตรงรั้วหน้าบ้าน แม่นใครเดินผ่านเชิญอ่านกันได้ไม่หวง ป้ายเขียนเอาไว้ เขตปลอดคนหลง เจ้าบ้านยังนอนซำทรวงถูกลวงดวงใจเป็นแผล มีป้ายเขียนไว้ที่เดียวที่นี่ เพราะโดนย่ำยีถูกขายขี้รังแก เพราะหลงวาคำว่ารักแท้ จึงซำระกำย่ำแยเป็นแผลร้าวรานดวงใจ

* ป้ายเขียนเอาไว้ใครก็อ่านออก แม่นใครคิดหลอกเชิญออกออกไปให้ไกล บ้านนี้ต้อนรับเฉพาะคนที่จริงใจ ช่วยมารักษาแผลให้ใครก็ได้ที่รักฉันจริง หากแม้นมีใครมอบใจรักมัน ป้ายที่หน้าบ้านฉันจะถอดไปโยนทิ้ง มีไหมชายใดที่ใจรักจริง ฉันพร้อมจะมอบทุกสิ่ง รักจริงให้เขาคนเดียว (ซ้ำ *)

5. เขมรไล่ควาย

สุรชาติ สมบัติเจริญ

เราชาวนาอยู่กับควาย พอหมดงานไถเราจึงฝูงควายเข้าบ้าน พออาบน้ำควายสำราญ แล้วเสร็จจากงาน เบิกบานร้องเพลงร่ำว

* เราชาวนาสุขสบาย คืบค้ำเดือนหงายเราขึ้นหลังควายร้องส่ง ทั้งฉิ่งทั้งกลองฆ้องวง สะเท่งมกร่ำวแสนเพลิดเพลินใจ แม่นใครอิจฉามันน่าหัวเราะ จะเยาะพวกเรามีได้ ลมเย็นเย็น ร้องเขมรไล่ควาย แปลกใจควายมันไม่อาทร เจอคนงอนค่อนว่าคนว่าโง่เป็นควาย ไยไม่นึกอายคำ ค่อน ควรซึ้งยังใจไว้ก่อนไถแม่บั้งอร สิ้นงอนแล้วให้ขี่ควาย เราชาวนาอยู่กับควาย พอหมดงานไถ เราจึงฝูงควายเข้าบ้าน พออาบน้ำควายสำราญ แล้วเสร็จจากงานเบิกบานร้องเพลงร่ำว (ซ้ำ *)

6. คนขี่อาย

สันติ ดวงสว่าง

* คำว่ารักสั้นนักพูดง่าย แต่ทำไมผมไม่กล้าบอกรัก เจอสาวสาวเป็นต้องคิดหนัก แม้แต่จะทักยังไม่กล้าสักที อยากบอกรักกลัวนักจะเก้อ กลัวว่าเธอจะเบือนหน้าเมินหนี เจ็บใจนักรักเขาลั่น ปรีไ้รักแค่นี้ไม่กล้าบอกกับเขา ใ้รักจำใครว่าพูดง่าย แต่ผมอายอายไม่กล้าบอกเขา กลัวแม่คุณ จะเฉียวขุนดำเอา ได้แต่กินเหล้าเมาเมาย้อมใจ อยากบอกรักยากนักจริงนั้ คนรักกันนั้เขาพูดยังงั้ ใครสงสารช่วยทีเป็นไร นึกว่าเห็นใจคนขี่อายเถิดหนอ

** คำว่ารักสั้นนักพูดง่าย แต่ทำไมผมไม่กล้าบอกรัก เจอสาวสาวเป็นต้องคิดหนัก แม้แต่จะทักยังไม่กล้าสักที (ซ้ำ *)

7. จดหมายถึงเล็ก

วันครู วันชนะ

คืนนี้เดือนหงายนั่งเขียนจดหมายถึงเล็ก น้องเป็นนางเอกของพี่อยู่ที่บ้านนอก ไปเย็บเสื้อไหลโรงงานใหญ่โตส่งนอก พี่มีข่าวดีมาบอกบ้านนอกเดี๋ยวนี้ก้าวหน้า พี่เรียนหนังสืออ่านเขียนแบบเรียนทางลัด จากโทรทัศน์ที่รัฐเขาพัฒนา เราจะต้องเขียนดาวเทียมไทยคมส่งมา พี่จะได้รับปริญญาศึกษาทาง ม.ส.ท ขอขอบคุณที่รัฐกระจายโอกาส ให้มากลับบ้านเราเถอะเล็กจ๋า กลับมาบ้านเราเรียนต่อ ถึงจะทำนาดีกว่าอยู่ ก.ท.ม. เสาร์นี้ที่ บ.ข.ส. เล็กรอคอยรับพี่ก่อน

* ดีใจไหมเล็กเสาร์นี้พี่คงพบน้อง จะให้เนื้อทองพาไปที่สวนอัมพร พี่จะมารับปริญญาบัณฑิตบ้านดอน พี่ได้เป็นครูแน่นอน มาสอนนักเรียนบ้านเรา (ซ้ำ *)

8. แม่

จักรพรรณ์ อาบครบุรี

แม่มีพระคุณอยู่ในหัวใจ โลกนี้ไม่มีแล้วใครเหมือนดังแม่ ความรักใคร่ไหนที่ว่าแน่นยังไม่เพียงพอ รักของแม่เหมือนทอง แม่มีน้ำใจใหญ่เกินที่ เปี่ยมขลังด้วยความหวังดีล้นเต็มห้อง อันทุกข์ภัยไหนจะมาต้อง ทรวงแม่กั้นผองทุกข์ภัยมิให้ปีศา ผ่นดินยังมีถึงที่สิ้นสุด มหาสมุทรยังมีฝั่งกักขังคงคา อันพระคุณแม่ประดุจดั่งห้วงเวหา ไม่มีขอบฟ้าเขตสวรรค์ก็รักจากแม่

* แม่คือพระพรหมอุดมพระคุณ เสมือนร่มโพธิ์คำจุนหนุนนำเผื่อแผ่ คุณของใครไหนเกินคุณแม่ บริสุทธิเที่ยงแท้รักแม่ต้องกตัญญู (ซ้ำ *)

9. บอกรักฝากเดือน

สมศรี สุโขทัย

นั่งมองท้องนภาสวดยเด่น ฟ้ามืดเพ็ญสวดยเย็นจริงหนอ เดือนดาวน้อยล่องลอยลุ่มเกลิอน ใ้ดาวเดือนเคลื่อนไปถึงไหนกัน

* จะล่องไปถึงแฟนฉันหรือเปล่า ถ้าเดือนเจ้าล่องไปถึงเขานั้น ฝากได้ไหมความในจากใจ ฉันบอกเขานั่นว่าฉันคิดถึงจัง เดือนเจ้าอย่าแก้งให้ฉันอกหัก เพราะฉันรักเขามากไม่อยากผิดหวัง เดือนเจ้าบอกว่าฉันรักเขาจัง ช่วยกระซิบสั่งย้ำเดือนอย่าเหินแซ ใ้เดือนเพ็ญโปรดเห็นใจฉันบ้าง ฉันอ้างว้างเดียวดายเหงาใจแท้ เดือนเจ้าเอ๋ยอย่าเลยลับตาแล ฉันตายแน่ถ้าเดือนเจ้าเลือนลิม (ซ้ำ *)

10. บาร์หัวใจ

ผ่องศรี วรรณุช

หัวใจฉันยังคล้ายดั่งกับบาร์ จำหน่ายสุราอาหารและเบียร์ ร้อยชามมานั่งดื่มกินทั้งคืน ฉันเสียหัวใจละเหี่ยดื่มเบียร์ทุกวัน ฉันเมาหัวซุนรักคุณกว่าใคร ฉันช่วยอย่างไรใจรักผูกพัน ถึงคุณจะไม่อยากเจอพาทเนอร์อย่างฉัน คืนวันที่ผ่านมาฉันสุขใจ

* หัวใจเศร้าหมองสีห้องนั้นหนา เขาเปรียบเหมือนบาร์เปิดใหม่จึงไม่มีขาประจำ ต้อยต่ำเกินไปสีห้องหัวใจสิ้นไร้ราคา หัวใจเหมือนบาร์ น้ำตาเหมือนเบียร์ ฉันดื่มจนเพลี่ยเบียร์เหมือนน้ำตา หลงเพียงความใคร่ชั่วคืนสะอื้นผวา คุณไม่กลับมาที่บาร์หัวใจ (ซ้ำ *)

11. ฝนพรำที่ลำนารายณ์

ไชยา มิตรชัย

ฝนตกพรำพรำที่ลำนารายณ์ คือนั้นน้องจำได้ไหม น้องตกใจเสียงฟ้าร้อง น้องเผลอพี่อำ แขนโอบกอดน้อง น้องชบอกลฝนตกเจ็นอง รักเราสมปองชุ่มฉ่ำเหมือนฝน สองเราสัญญาพูดจากันไว้ ถึงแม้วันผ่านไปเหนื่อยยากปานใด ก็จะไม่สนจะสร้างรังรักให้เป็นวิมานคนจน จะไม่กลัวแดดกลัวฝน เหนื่อยยากจะทนน้องจำได้ไหม ลืมแล้วใช้ไหมเล่า วัดท่ามะนาวเคยล่อยกระตังเสียงทวยแม่น้ำป่าสักเคยสาบานรักกันไว้ น้ำตกร่วงก้านเหลืองนั้นไฉ่ เคยลงแหวกว่ายด้วยกันสองคน

* ฝนตกพรำพรำพี่ข้าหัวใจ ดูหรือมาเป็นไปได้ ต้องมาเสียใจเพราะเชื่อคำคน ชะเง้าแลหา น้ำตาหล่นปนน้ำฝน ฟ้าร้องอกพี่หมองหม่น ป่านนี้หน้ามนไปชบอกลใคร (ซ้ำ *)

12. รวยแล้วลืม

สุนารี ราชสีมา

โอ๊ยจำกันไม่ได้ รักกันจะเป็นจะตาย จำกันไม่ได้ใช่ไหม หัวใจเราต้องเจ็บชา พาใครมายุ่นอยู่ข้างกาย กลับมาวันนี้รวยใหญ่ ไม่ทักไม่ทายกันบ้าง โอ๊ยคิดไปแล้วกลุ้ม ทุ่มเทความรักหมดใจ แล้วทำไมต้องผิดหวังเหมือนคนไม่รู้จักกัน ทำลืมกันมันเจ็บเสียจริง ส่งเธอให้ถึงริมฝั่งยังทิ้งกันไปใจแหลกเป็นผง

* รวยแล้วทำไมมอง แหวนเพชรทองเต็มกาย ลืมแล้วลืมนึกว่าใครที่คอยห่วงใย คอยเสริมคอยส่ง รวยแล้วมาแยกวง ลืมคนบ้านนาป่าดง ลืมสาวรำวงไปหลงสาวสตริง โอ๊ยนิยายน้ำเน่า พูดไปกลัวเรื่อง จะยาว เพราะเรามันแค่ผู้หญิง ถึงเธอไม่รักไม่แค้น โดนล่อยแพ้งอยากทวงคืน สิ่งเดียวให้รู้ตัวบ้างบางครั้งรุ่งเรืองก็อาจร่วงลง (ซ้ำ *)

13. รอยแผลเป็น

เสรีย์ รุ่งสว่าง

บาดแผลคราวนี้รู้ดีว่าหนัก แผลมันใหญ่นักต้องรักษานาน เขายังจนลมล้มซุน เขาขัดเสียพรุนเลือดชาน ก็คงไม่นานแผลมันก็หาย แต่แผลเป็นนั้นซึมมันลึก ผีงรอยอยู่ลึกใหนักจนตาย รักกันไม่ทันถึงสองปี รอยร้าวก็มีง่ายง่าย ไม่เคยเสียดายตามใจเกิดหนอ

* สุขเกิดจอมขวัญสุขสันต์สุขชีได้ดีมีหน้า ฝอยอย่างกาไม่แขนงหน้ารอ จะจูบแผลเป็นทุกเย็นค่ำ กลืนความเจ็บซ้ำไว้ให้พอไปดี เกิดหนอโหลกรรม อยู่อย่างคนแพ้ให้แผลเป็นเพื่อน แผลเป็นเหมือนเครื่องเตือนความจำ ฝอยมอชอชอลาอีกทั้งราคาก็ต่ำ ขอไปตามกรรมตามวาสนา (ซ้ำ *)

14. รักคนแก่ดีกว่า

ศิริพร อำไพพงษ์

หนุ่มหนุ่มมรักสาวอื่น จันจำเป็นต้องฝืนใจไม่แยแส ไม่รักไม่จ้อก็ไม่แคร์ จันรักคนแก่แล้วใครจะทำไม หนุ่มหนุ่มอิจฉาก็ให้ตาค้างตาย หนุ่มมันหมายรักทำลายไม่แคร์ เอาใจคนแก่นั่นไม่จงเสบาย น้องหมายนอคนเฒ่า นอคนเฒ่าเอาใจนอคนแก่ หนุ่มบ่แลช่างก่อน ทางน้องอยู่เสบาย อยู่เสบาย น้องเคยนั่งหมองซ้ำ นั่งหมองซ้ำนำชายพวกหนุ่มหนุ่มมีแต่ได้นั่งกลุ่มมาแล้วนั้นจึงได้ จังได้นอมาแล้วนั้นจึงได้ แก่ก็ไหวใจก็ดีเงินก็ดีไม่กินฟรีกินเพียง

ถึงจันรักคนแก่ หนุ่มอย่าแวนมาต่อล่อต่อเถียง รักคนแก่จันรักคนแก่แล้วอ้ายเซียง จันไม่อยากเสียงรักคนหนุ่มมันกลุ่มใจ น้องล้นนอสิ้มแล้วนอสิ้มแล้วคนนินทาว่าให้เก่า พอใจอีกผู้เฒ่าไผ่เว้ากะช่างตาม ว่าแต่น้ำใจบ่มีลวงคงไปไสมาไสน้องบ่อายสาแล้ว แม่่นสาแล้วแซวกะตามเจ้าเฮาพอนั้นชะอย่างแม่นตาฟางกะบ่ยุ่ง กะบ่หยุ่งสิจุงเจ้าบ่ผวาปะป่าสายตายังหล่อ ฟันร่วงฟันหลอ หนูบ่ถือสา ยามยืมแก้มบ่มสองข้าง เมื่อถอดฟันยางหนูบ่ผวา ชื้อบ้านซื้อรถให้ซื้ออยู่แบบผู้ดีไม่มีปัญหา ฟันโย่หนังยานหนังย่น ผมออกขาวโพลนหน้ารอยตีนกา ให้เงินใช้เดือนละหลายแสน ให้เงินใช้เดือนละหลายแสน ดีกว่าหนุ่มตีนแบนนั่งอืด้นไปมา ไปหานอไส้ได้ นอไส้ได้เมืองไทยเมืองฝรั่ง มีแต่นั่งอยู่บ้านงานนั้นบ่ได้ทำ บ่ต้องบ่อนต้องย้ารักคนแก่สบายใจ จันรักคนแก่ จันรักคนแก่แล้วใครจะทำไม

15. รักลงน้ำลง

ดารافر สายชล

น้ำลงเดือนยี่มีแต่ชบเซา ล้ำคลองมองเหงาเหมือนรักเราที่เริ่มอับปาง น้ำลงเดือนยี่รักของ
พี่นั้นคงเริ่มจาง พุดเอาไว้เหมือนไฟไหม้ฟางใจช่างไม่มันไม่คง สัญญาเดือนยี่ที่ช่างสวยงาม
คอยจนเดือนสามรักไหลตามน้ำที่แห้งลง เหมือนน้ำใจพี่น้ำเดือนยี่ไม่เย็นไม่ยง เช่นเดือนสามน้ำไหล
ถอยลง รักมันคงเหมือนน้ำเดือนยี่ ฟ่ำสาใจเด่นยอดไฟไหวเอนลมลู่ โธ่เอ๋ยคิดดูเห็นใจของหนูบ้าง
ซีทุกวันกลืนข้าวได้ข้าวร้ายมาทุกที ใครเขาก็บอกว่าพี่มีคู่ฤดูอยู่ที่เมืองหลวง

* น้ำลงเดือนยี่มีแต่ร้าวรอน เอนกายกอดหมอนแสนอาวรณร้องไห้ปวดทรวง สาวบ้านนาเศร้า
รักเอ๋ยเจ้าพบความล่อลวง อยากจะตายให้หายข้าทรวง หึรักลงเหมือนน้ำเดือนยี่ (ซ้ำ *)

16. รักไม่รักก็บอก

จักรพรรณ์ อาบครบุรี

รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก คบกันมานานตั้งนานหลาย
ปีรู้ใจเธอดีไม่มีบาดหมาง อยากได้สิ่งไหนพี่ก็ให้ทุกอย่างแค่เพียงหวังให้เธอบอกว่ารัก คบกันมา
นานตั้งนานหลายปี พี่รอคนดีพูดชะที่ว่ารัก อยากฟังกับหูแค่อยากรู้จากปาก พี่ขอไม่มากขอแค่เท่านี้

* ใจคำว่ารักพูดลำบากตรงไหน จะขาดใจใหม่ถ้าบอกรักพี่ หากเธอรักก็พูดมาซินะจะคนดี
อย่าแกล้งพี่ซิจะ รักเธอมานานต้องการซักที เผื่อเป็นปีขอให้พี่เถอะนะ แกล้งกันอย่างนี้เลิกซะที่
ดีกว่า แล้วรีบพูดมาว่าจะรักไม่รัก รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก รักไม่รักก็บอก รักไม่รักให้บอก
(ซ้ำ *)

17. วอนพ่อตากสิน

รุ่ง สุริยา

กรุงธนบุรีนามนี้ดังไปทั่วถิ่น สมเด็จพระเจ้าตากสินยิ่งใหญ่ป้องไทยเรื่อยมา เกริกก้อง
เกรียงไกรวงเวียนใหญ่ผ่านไปบูชา ผสกนิกรทั่วหล้าต่างก็มาขอพร ธนบุรียังมีลูกนี้คนหนึ่งเสียใจ
เสียอย่างสุดซึ่งหวังพึ่งจึงมาเฝ้าวอน แพนลูกหนีหายอยู่โรงงานใหญ่ จากไปจำจรตามหาทั่วตรอก
ชอกซอนจากที่นอนไม่หวนมา น้องไปอยู่ไหนรู้ไหมใจพี่จะขาด นั่งรถอุบลโคราชประกาศหวังพบ
น้องนาง ขอนแก่นอุดรเมื่อครั้งก่อนที่เราเคยมา ถามข่าวพี่ป้าน้ำอาบอกให้มาแล้วตั้งนาน

* ธนบุรีตอนนี้ใจลูกแทบสิ้น หวังพึ่งองค์พ่อตากสิน ให้แพนคืนถิ่นสงสาร บนพวงมาลัย
ร้อยพวงใหญ่วางไว้บนพาน เจ็ดวันหากไม่กลับบ้าน ห้องนอนคือสุสานเรือนตาย (ซ้ำ *)

18. หนาวจะตายอยู่แล้ว

สุรชาติ สมบัติเจริญ

หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วไยไม่เห็นใจบ้าง รับรักพื้หน้อยน้องนาง เห็นใจพื้บ้างเกิดแม่คุณ (โ้ย โ้ย โ้ย หนาวจะตายอยู่แล้ว) ห่มผ้าใครหรือว่าหนาวคลาย ผิงไฟใครว่าทำให้อุ่น แม่นหนาวรักเป็นทุน กอดใครก็ไม่อุ่นเหมือนกอดน้องนาง

* หนาวจะตายอยู่แล้ว น้องแก้วไยไม่เห็นใจบ้างหากแม่น ได้กอดน้องนางก็เหมือนได้กินเปิด่างไฟแดง (โ้ย โ้ย โ้ย หนาวจะตายอยู่แล้ว) ขอหมั้นเอาไว้ก่อนเกิดน้องเดือนสิบสอง พี่จะมาขอแต่ง แม่นสินสอดเจ้าแพง พี่มีเงินแต่งหรือน้องเอ๋ย (ซ้ำ *)

19. หลังน้ำตาต่อหน้าย่าโม

สุนารี ราชสีมา

จุดธูปสาบานสาบานต่อหน้าย่าโม ถิ่นที่หลานเติบโต ย่าโมเมืองฟ้าโคราช ขอกราบลงกราบลงที่ตรงเบื้องบาท ว่าชาตินี้ทั้งชาติจะไม่รักใคร่อีกแล้ว ถูกพรากรักไปร้างไกลใจต้องผิดหวังครอบครัวเขาเกลียดชัง ชัดขวางรักร้างตั้งแก้ว คิดสั้นไปเกือบสาย หายใจเริ่มแผ่วอกหักต้องซ้ำเป็นแนวเจ็บพอแล้วเพราะจนเกินไป

* ย่าจ๋าหลานมาร้องให้ให้เห็น เป็นน้ำตาของความลำเค็ญ เป็นน้ำตาของความเสียใจ ย่าจ๋าย่าคงไม่ว่าอะไร อยากจะมาระบาย ระบายล้างความเข้าใจไหลตามน้ำตา จุดธูปสาบานสาบานต่อหน้าย่าโม อธิษฐานใหญ่โตย่าโมได้รู้ใจข้า ขอเก็บใจอย่าไปรักใคร่ดีกว่า อยู่ทำสวนทำนาตามประสาคนจนจน (ซ้ำ *)

20. ให้ฉันตายก่อนที่รัก

สันติ ดวงสว่าง

ให้ฉันตายก่อนได้ไหม ก่อนคุณเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น ชีวิตฉันก็คงไม่ยาวไม่ยังไม่ยืน เมื่อรักเคยขึ้นกลับมาขอข้า ให้ฉันตายก่อนเกิดหนา อย่าให้ต้องมาโดนรักกระหน่ำ ดูหรือใครก่อนเคยสัญญาไม่น่าลืมคำ ฉันกินน้ำตาเพราะใคร ไม่นึกว่าใจคุณจะเป็นสอง จนต้องหม่นหมองเพราะรักคุณหมดใจ ไม่นึกว่ารักจะถูกทำลาย ไม่นึกว่าใจของคุณไม่เคยเพียงพอ

* ให้ฉันตายก่อนเอาบุญ ก่อนที่ใจคุณจะมีรักต่อ ถึงใจจะเคยแข็งแรงคงแข็งไม่พอ เฝ้ารอเห็นคุณเปลี่ยนใจ

** ไม่นึกว่าใจคุณจะเป็นสองจนต้องหม่นหมองเพราะรักคุณหมดใจ ไม่นึกว่ารักจะถูกทำลาย ไม่นึกว่าใจของคุณไม่เคยเพียงพอ (ซ้ำ *)

รายชื่อบทเพลงที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทาน ครั้งที่ 4
จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2542 จำนวน 21 เพลง ได้แก่

1. กลัว
2. กอดฉันก่อนลา
3. คนไกลบ้าน
4. จดหมายฉบับสุดท้าย
5. นีหรือชีวิต
6. ยาใจคนจน
7. รักจริงให้ติงนัง
8. ล้นเกล้าเฝ้าไทย
9. ลูกทุ่งของไทย
10. เศษอารมณ์
11. สงกรานต์บ้านนา
12. สันป่าตอง
13. สาวสันกำแพง
14. สุดห้ามใจรัก
15. เสียความรู้สึก
16. หนูชอบชอบ
17. อย่ากลัว
18. อย่าจับหูฉัน
19. อยู่กับความผิดหวัง
20. อักอ้ายใจโปง
21. ฮัดเซี่ย

1. กลัว

มนต์สิทธิ์ คำสร้อย

ใครเลยจะรู้ จะอ่านดูหัวใจเธอออก รักหรือแกล้งหลอก ไปรบบอกฉันสักคำได้ไหม
ช่วยตอบฉันที ก่อนที่จะสายเกินไป รักฉันจริงใจหรือเพียงแกล้งให้ลุ่มหลง กลัวความผิดหวัง
กลัวเป็นเหมือนดังทางผ่าน ยิ่งคิดยิ่งหวั่น เกรงเธอนั้นจะไม่ซื่อตรง กลัวจะพบเจอคนหัวใจไม่มั่นคง
พะว้าพะวังเหมือนคนกำลังหลงทาง

* กลัวฉันกลัวไปหมดทุกสิ่ง กลัวฉันกลัวเธอจะทิ้งขว้าง กลัวต้องอกหัก กลัวรักนั้นจะอับปาง
กลัวความอ้างว้าง กลัวนั่งน้ำตาคลอ กลัวเธอเมินหมางห่างฉัน คิดแปรปวนใจเผลอมีคนอื่นใหม่
ปล่อยให้ฉันนับวันเฝ้ารอ คำมั่นสัญญายังตราตรึงไม่ซึ่งพอ ถ้าใจมันท้อฉันกลัวจะรอไม่ไหว (ซ้ำ *)

2. กอดฉันก่อนลา

ธิดา ดวงดาว

มันยุติธรรมกันดีอยู่หรือ มันยุติธรรมกันดีหรือไร กับคนเคยรัก กับคนเคยใคร เธอซีเป็นคนไป
ฉันซีจำใจทน คุณค่าฉันคงลดลงไปไหม เธอถึงได้ทำเหมือนคนละคน ก่อนเคยบอกรัก ก่อนเคยปาก
บ่น ว่าขาดฉันซักคน เธอคงตรอมใจตาย กันกระหะยังไม่ทันดำ เธอก็เปลี่ยนคำ ฉันงงไม่
หาย นี่หรือคือล้นผู้ชาย พุดดีก็ตอนหวังได้ พุดร้ายเมื่อตอนหวังทิ้ง

* มันยุติธรรมกันดีอยู่หรือ มันยุติธรรมกันดีจริงๆ ถ้าเธอจะไปถ้าเธอจะทิ้ง ขอบอกเธอ
ด้วยใจจริง กอดฉันสักทีก่อนลา (ซ้ำ *)

3. คนไกลบ้าน

วิระ บำรุงศรี

เพราะพี่มันจนคนที่ไหนแล ต้องจากบ้านจากพ่อและแม่ คงชะเง้อวันฉันมา ต้องจาก
ไกลมาลัยบ้านป่า จากทุ่งนามาหางานทำ เพราะพี่มันจนต้องดิ้นรนเรื่อยไป เข้าสู่กรุงสู่กรุงวิไล
หัวใจพี่เฝ้าระกำทำงาน ละเหงื่อกายไหลฉ่ำ ตากแดดหน้าดำต้องทำเพราะจน

* มาลัยจำอย่าว่าพี่จาก เพราะความจนยาก ต้องจากหน้ามน ละเมื่อพี่ไกลทรมานวัยอย่าบ่น
เมื่อพี่หายจนหน้ามนคงสบาย เพราะไกลเธอเพื่อใจลอยคิดถึงเธอ คิดถึงเธอบ่อยบ่อย ใจลอยกระวน
กระวาย ตัวไกลละหัวใจอยู่ใกล้เจ้า อย่างอกใจละเมื่อพี่ไกลบ้านนา (ซ้ำ *)

4. จดหมายฉบับสุดท้าย

เกษม คมสันต์

แม่นหากเธอได้อ่านจดหมายจบลง แล้วทำลายเผาจดหมายก็ตามใจเธอ อย่าเก็บเอาไว้
ให้เพื่อน้องมาอ่านเจอ ภาพถ่ายลายเซ็นอย่าเผล่อ ให้เขาเจอจะหวาดระแวง ฉันไม่มีหอรอกคำอวยพร
ไม่มีแม่คำวอน โฉมบังอรให้มันกินแห้ง อย่าได้กังวลคนจนที่กินข้าวแกง ไปเกิดไปกินของแพง
นอนหนุนใบแดงให้มันสาใจ

* ภาพถ่ายจดหมายของเธอที่มี ขอส่งคืนคนดีรับรองไม่มีอะไรเสียหาย หลังภาพเลอะเลือน
เปรียบเหมือนลายเซ็นตกไป ฉันจูบน้ำตาฉันไหล โปรดอภัยเกิดนะขวัญตา

** นี่แหละเป็นฉบับสุดท้าย จะไม่ขอรุ่นวาย ตามสบายเถอะนางพางา ไม่มีอะไรมอบให้
ในวันวิวาร์ ขอให้โชคดีเถิดหนา ขออ้อลาเธอด้วยเสียงเพลง (ซ้ำ *, **)

5. นีหรือชีวิต

เฟื่องฟ้า เรื่องรอง

มือซ้ายฉันกำเงินไว้ห้าพัน มือขวาของฉันนั้นเช็ดน้ำตา เงินครึ่งหมื่นอยู่ในมือครบแล้วแม่จำ
ตามที่แม่บอกมา ให้ลูกหาเงินมาได้ นานแล้วฉันทำอย่างนี้เรื่อยมา สู้หาเงินมาให้แม่ก่อนใหญ่
แม่มีสิทธิ์ที่จะคิดรักพ่อคนใหม่ เงินที่แม่ได้ไปจึงให้พ่อใหม่คนนั้น พ่อใหม่คนนั้นเท่าที่ฉันเห็น
เข้าสายบ้ายเย็น เขาชอบเล่นแต่การพนัน พอเงินหมดตัว เขาก็ขู่เอาที่แม่ฉัน แม่กลัวเขาตัวสั้น
บอกให้ฉันรีบหามาให้

* ความรักที่มีให้แม่เท่านั้น กัดฟันหาเงินให้แม่จนได้ ยื่นให้แม่ถ้าแม่รู้แม่คงเสียใจ
เพราะเงินครึ่งหมื่นสุดท้าย ลูกตัดสินใจแอบไปขายตัว (ซ้ำ *)

6. ยาใจคนจน

ไมค์ ภิรมย์พร

เป็นแฟนคนจนต้องทนหนอยน้อง พี่นี้ไม่มีเงินทองมารองรับความลำบาก ในแต่ละวันพี่
นั้นต้องทำงานหนัก ถ้าไม่มีใจรักใครหนอจะร่วมทางได้ ปัญหามากมายพาใจอ่อนล้า ทั้งทั้งไม่
เจตนาแต่ปัญหาก็กมาจนได้ จึงอยากให้น้องช่วยมองด้วยความเห็นใจ อุปสรรคจะมีเท่าใดขอใจเรา
ยึดให้กัน ลำบากยากเข็ญเข้าเย็นขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอปัญหาน้องอย่าตัดสายสัมพันธ์ อยู่เป็น
แรงใจเติมไฟให้กันและกัน เพียงเรามีเราเท่านั้น สร้างฝันให้สมดังฝัน

* เป็นแฟนคนจนต้องทนหนอยน้อง อย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย
อย่าเพ่งด่วนลาเมื่อเจอปัญหาใดใด ยืนเคียงเพื่อคอยยึดให้ เป็นยาชุบใจคนจน (ซ้ำ *)

7. รักจริงให้ตึงนัง

รุ่ง สุริยา

ตึงนังนัง ตึงนัง ชะเออเอ๋อเอ๋ย พูดจริงจริงไม่หลอก ก็เพราะรักจึงบอก จึงบอกออกมาจากหัวใจ เกิดมาเป็นหนุ่มร้อนรุ่มยังไม่เคยรักใคร อยากจะบอกความนัย ความนัย แต่มันก็ไม่ค่อยกล้า ตึงนังนัง ตึงนัง ชะเออเอ๋อเอ๋ย พี่รักจริงถึงหยอก พี่ไม่ใช่มะกอก มะกอก ก็ว่าสามตะกร้า ถึงเซอะถึงเซ่อ ก็รักเธอตลอดเวลา อยากจะชวนเธอมา เธอมา พูดภาษาเดียวกัน

* รักจริงจริงให้ตึงนัง ตึงนัง ตึงนังถี้ถี้ จำได้ไหมคนดีคำนี้ที่เราเข้าใจกัน ถึงมันไม่มีความหมาย แปลไม่ได้ก็ไม่สำคัญ เป็นภาษาสวรรค์ ที่สองเรานั้นจะรู้กันก็พอ ตึงนังนัง ตึงนัง ชะเออเอ๋อเอ๋ย ไม่รักจริงไม่กล้า เดือนสี่ปีหน้า ปีหน้า พี่ก็จะมาขอ ถึงไม่รวยเท่าไร่หัวใจมันบอก ไม่ต้องรอ วันนั้นแหละหนอ ละหนอ พี่จะขอตึงนัง (ซ้ำ *)

8. ล้นเกล้าเผ่าไทย

พลอยดี สีฟ้า

ล้นเกล้าเผ่าไทยศูนย์รวมใจคนทั้งชาติ ขออภิวาทเบื้องบาทองค์ภูมิพล ยามใดไพร่ฟ้าชาวประชาอยากจน ทรงห่วงกังวลตั้งหยาตผนชะโลมพื้นหล้า ถึงว่าปาดงพฤกไพรพงทรงสู้ต้านดัน ถึงกายหมองหม่นหยาตผนไม่คิดนำพา ร่วมสุขร่วมทุกข์ถึงสุขมีมา ทรงแผ่เมตตาให้ชาวประชาชื่นใจ มิ่งขวัญดวงใจชาวไทยทั้งผอง ดังแสงเรืองรองผุดผ่องดังร่มโพธิ์ใหญ่ พระบารมีเป็นที่กล่าวขาน นานไกล ข้าบาทภูมิใจ ล้นเกล้าเผ่าไทยแห่งวงศ์จักรี

* เหนื่อยยิ่งสิ่งใดเหนือดวงใจชาวไทยรักยิ่ง เหมือนเป็นขวัญมิ่งพักพิงยามทุกข์ภัย มีชาวไทย แขนห้วยยิ่งกว่าดวงชีวิ แม้ใครคิดย่ำยีได้ฝ่าธุลีขอพลีชีพแทน (ซ้ำ *)

9. ลูกทุ่งของไทย

ดวงตา คงทอง

ควรภาคภูมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง ช่วยส่งเสริมผดุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่คู่ไทย เป็นของล้ำค่า รักษาดำรงสืบไว้ วัฒนธรรมของไทยอย่าให้ใครเขามากลบกลืน เป็นบทกวีที่มีคุณค่า ตั้งแต่ครั้งยายตา รักษาให้อยู่ยั่งยืน อย่ามองว่าต่ำ อย่ายำเหยียบจนติดพื้น รับวัฒนธรรมอื่น อย่าให้กลืนขวานทองของไทย

* ได้โปรดอย่าลืมของเราเอง เป็นบทเพลงที่ควรสืบสานกันไว้ บทเพลงลูกทุ่ง ความหมายตรงมาตรงไป มีสัมผัสนอกใน รักษาเอาไว้ของไทยโบราณ

** จงภาคภูมิใจเพลงไทยลูกทุ่ง ช่วยทำนุบำรุงเพลงลูกทุ่งให้อยู่ยืนนาน เป็นของยายย่าน้ำอาป้าลูขับขาน เราก็ลูกหลานท่าน โปรดช่วยกันรักษาสืบไป (ซ้ำ *, **)

10. เศษอารมณ์

คัทลียา มารศรี

ฉันเจ็บฉันช้ำเธออย่าช้ำเลย ฉันกลัวแล้วเคยเช็ดแล้วความรัก กอนั้นฉันได้ประจักษ์ว่า
ความอกหักมันทรมาณ ความเจ็บความช้ำไม่เกิดกับใคร คงไม่รู้ได้ผลมันขมขื่นหรือหวาน ความช้ำ
ยิ่งกว่าสวานเจาะใจ ลึกเข้าไปคว้านสะท้อนทั้งใจและกาย

ฉันเคยถูกเศษแก้วบาด เพราะมันคม แต่เศษอารมณ์บาดใจเจ็บกว่ามากหลาย เขาเคย
บอกฉันว่ารักฉันแล้วลืมฉันได้ ใจเขาเหมือนปุ๋ยฝ้ายลอยไปตามลมพัดพา ฉันเจ็บฉันช้ำโปรดอย่า
ช้ำเติมพิษความช้ำเริ่มกำเริบอีกแล้วเธอจำ แก้มฉันเคยเปื้อนแต่น้ำตา กรุณาอย่าช้ำให้ช้ำอีกเลย

11. สงกรานต์บ้านนา

สุขสันต์ วันสงว้าง

ประเพณีไทยเมื่อสมัยครั้งเก๋าก่อน เล่นแอบซ่อนรูปหลวงวงมาลัย ตรุษสงกรานต์ส่นานสนุก
กันพอใจ พี่วิ่งไล่น้องก็หลบ เมื่อพบหน้าพี่เข้ากอด น้องยังอดทำเอียงอาย คืบเดือนหงายพอพี่จูบ
น้องทุบ พลังนอนหนุนตัก สัญญารักข้างกองฟาง จนแสงเดือนจาง พี่ไม่ยอมห่างน้องไปไกล

* ลืมน้ำคำของพี่เสียหมด พี่คงอดเที่ยววันสงกรานต์ เดือนอ้ายย่างเข้าเดือนยี่ แล้วน้องหนี
พี่ไปไหน หรือเจ้าไปมีแฟนใหม่ลืม เราวิ่งไล่ในวันสงกรานต์รักกันมา แต่เมษาวันที่เก๋ เสร้าปีนี้
ขาดคู่เกล้าเสร้าชมชาน คืบวันเพ็ญแสงเดือนเด่นเป็นพยาน กลับเถิดนงคราญ มาเล่นสงกรานต์
ที่บ้านนาเรา (ช้ำ)

12. สันป่าตอง

วงจันทร์ ไพโรจน์

อ้ายเคยบ่มีใจรักข้าเจ้าแล้วหนอ เขาเคยจ้อยชอดิดซึ่งที่สันป่าตอง เขาต่างสัญญาฮักร่วมใจ
ปองอยู่สันป่าตองครองฮักสุขสันต์ อ้ายเคยอุ้มคำฝากฮักครั้งแหว่ปอยหลวง อุ้มคำหวานทรวงบ่ฮักจะลง
หลอกกัน ข้าเจ้าฮักจริงเหน้อยังชีวัน บ่ฮักหันอ้ายนั้นกลับมา

* ดอกแมงว้ายคล้ายดังหัวใจอ้ายนา ยามสายลมพลีพลา แมงว้ายลิวกลาล่องฟ้าสันป่าตอง
อ้ายทำบ่ฮักหันข้าเจ้าทั้งปวง ข้าเจ้าช้ำทรวงที่ฮักอ้ายหลวงจักปอง อ้ายกลับหัวใจของอ้ายเคยครอง
ไ้อสันป่าตองหมองใจข้าเจ้าเคย (ช้ำ *)

13. สาวสันกำแพง

ยุ้ย ญาติเยอะ

วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมเนื้อ ชื่อกางเกงยีนส์แรงเลอร์ฝากน้องบ้างหนา เพราะใกล้เข้ามาทุกที
แล้วงานสงกรานต์เดือนหน้า อย่าลืมสัญญาปล่อยน้องคอยเก้อ

* วันใดปีกมาอ้ายอย่าลืมหลง ชื่อเสื้อยกทรงวาโก้ฝากน้องบ้างเนื้อ หวังว่าอ้ายคงไม่ลืม
สัญญาให้คอยท่าเก้อ ชื่อมาฝากเนื้อถ้ายังอึกกัน ไว้รุ่งแล้วงานสงกรานต์เจียงใหม่ ตวยอ้ายนะกะ
สาดน้ำสาดท่าม่วนกันเต็งวัน ถ้าเงินเหลือพอ สร้อยคอแห้มเส้นไว้เป็นของขวัญ นังนับคืนวันอยู่สัน
กำแพง พอวันนั้นมาถึงคราวจริงจริง เป็นมีแม่หญิงมาด้วยแก้มขาวปากแดง เขาลือกันว่าป็นเป็น
แฟนกันหมั้นแล้วจะแต่ง สาวสันกำแพงเป็นเลยแก่งลืม (ซ้ำ *)

14. สุดห้ามใจรัก

จักรพรรณ์ อาบครบุรี

ต่อให้เอาช้างสักร้อยพันเชือก มาตึงมาจูด รับรองไม่หยุดจูดฉันไม่อยู่ ห้ามอื่นหมื่นรัก
ไม่ยากใจ ห้ามรักทราชม้วยยากพอดู เพราะใจฉันอยู่กับเธอทั้งใจ ต่อให้เอาโซ่สักร้อยพันเส้น มารั้งมา
ล่าม ต่อให้มียามตามเฝ้าใกล้ใกล้ อย่าหวังว่าฉันจะถอนตัว ด้วยรักทูนหัวไม่กลัวตาย เธอได้ยิน
ใหม่ว่าฉันรักเธอ รักเธอ รักเธอ รักเธอ ท่วมท้น รักเหลือทนรักจนไปนอนละเมอ

* อยู่อยู่มาบอกให้เลิกรักมันยากนะเธอ หรือใครห้ามเธอไม่ให้รักต่อ ให้เอาเรือเอารถทั้งโลก
มาโยกมาจูดรักลงลึกสุดจูดขึ้นลำบาก ห้ามศึกห้ามทัพไม่คืบใจ ห้ามน้ำห้ามไฟห้ามไม่ยาก ห้ามใจ
รักลำบากเหลือเกิน

** รักเธอ รักเธอ รักเธอ ท่วมท้น รักเหลือทนรักจนไปนอนละเมอ (ซ้ำ *)

15. เสียความรู้สึก

ณพนรวัจ ขวัญประภา

อกหักเพียงครั้งยังไม่ตาย เสียตายที่คนเคยรักกัน มาหลอกมาหลอน ชุกซ่อนอยู่ในใจฉัน
แอบมาหักมาหักมาหัก มาบั่นแล้วโบกโบยบิน อกหักแค่นี้ยังพอทน ร่างคนยังไม่ตายแต่ตื่น
มีปากมีท้องยังเรียกร้องข้าวปลากิน หัวใจยังไม่ขาดวินยังดิ้นดิ้นหายใจสบาย

* แต่มันมาเสียความรู้สึก คิดคิดนึกนึกถูกหลอกเสียเชิงชาย แต่ต้องมาสลัดตัดออกจากใจกาย
สุดแสนจะเสียตายเหตุการณ์ที่มันผ่านมา อย่าเจอชาตินี้ไปให้ไกล หัวใจเอาไว้พบกันชาติหน้า
ถ้าเจอชาตินี้ให้หลีกที่สุดขอบฟ้า หากพบกันตรงหน้า ขอแค่ตามองผ่านเลยไป (ซ้ำ *)

16. หนูชอบชอบ

ยุ้ย ญาติเยอะ

ป้าป้าชาวันนี้ป้ามาก็คน ป้าป้าชาของนั่งด้วยคนได้ไหม ป้าใจดีมาทุกทีคลั่งพวงมาลัย
ถามหน่อยได้ไหม วันนี้จะให้ก็พวง ป้าป้าชาวันนี้ป้ามาดีจัง ป้าป้าชาคอยป้านานจังนั่งวง
ป้าเชื่อไหมไม่ได้มาลัยซักพวง หิวจนแทบทรวง เพราะหนูนะห่วงคอยป้า

* ป้าสั่งอะไรหรือยัง แหมรู้ใจจังสั่งที่หนูชอบ แป๊ะชะปลาช่อนตัวใหญ่ ต้มยำน้ำใสหนูชอบ
วุ้นเส้นกุ้งอบห่อดิน อยากกินอยากกินหนูชอบ ชอบ กุ้งเผาเอาตัวโตโตสั่งเป็นกิโลหนูชอบ
ป้าพาไปเที่ยวกันมั๊ย ภูเก็ตเชียงใหม่หนูชอบ สร้อยแหวนนาฬิกาข้อมือ โทรศัพท์มือถือ
ละหนูชอบ รถเก๋งบีเอ็มดับเบิลวับ โฉบว้างฉิวละหนูชอบ ป้าชาอยากได้คอนโดอยู่แบบ
ไฮโซละหนูชอบ ป้า ป้าชาว่าไงเมื่อไรละป้า ป้า ป้าชาที่ว่าให้รอคำตอบจำได้ไหม ป้าบอกจะ
ให้ของชอบ หนูรอคำตอบ อยากได้ของชอบจากป้า (ซ้ำ *)

17. อย่ากลัว

ฝน ธนสุนทร

กลัวทำไมหนอ แคให้รอก็กลัวหรือนี้ เลิกกลัวเถอะพี่ ใจดวงนี้ไม่เคยหลอกใคร รักอยู่
เหมือนเดิม ไม่เคยต่อเติมห้องใจ จะท้อไปใยถ้าใจเราต่างมั่นคง กลัวทำไมหนา อีกไม่ช้าก็จะเจอกัน
ถึงเวลานั้นก็จะรู้ว่าใครซื่อตรง ไซ้จะพูดดีเพียงคิดให้พี่ลุ่มหลง ไซ้จะประสงค์แค่เป็นสะพานผ่านไป

* อย่าคิดกลัวไปเลยพี่จ๋า อย่าคิดกลัวว่าจะหนีไกล ยังคิดถึงพี่อยู่ทุกลมหายใจ อย่าห่วงอย่า
ไหวยังไม่สายเกินรอ จงรออีกนิดอย่าเพิ่งคิดว่าจะทิ้งขว้าง แม้จะเหินห่างสุดขอบฟ้าก็จงอย่าถอย
คำมั่นสัญญาให้ไว้แม้ไม่ซึ่งพอ ก็โปรดจงรอพี่จ๋าพี่จงอย่ากลัว (ซ้ำ *)

18. อย่าจับหูฉัน

ดาว มยุรี

อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน

* อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน เจอทีไรขอจับทุกที จับนู่นจับนี่จับตะป๊ะตะบัน
ชอบจับหลังใจหวั่นผวา อย่าจับหูฉันฉันกลัวหูยาน อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ
เดี๋ยวหูฉันยาน อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน

** อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน พอใกล้หูฉันทะเล้นจริงนะ มือชนถนนจับตรงผมงาม
ดั่งน้ำมันราดลงกองไฟ ป้อนกันไม่ได้ปิดแก้มจับหู อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ อย่ามาจับนะ
เดี๋ยวหูฉันยาน

อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน อย่ามาจับหูฉันนะนะ อย่ามาจับหูฉัน (ซ้ำ *, **)

19. อยู่กับความผิดหวัง

ณพนรรจ์ ขวัญประภา

จากไปแล้วไม่เคยคืนคอน เจ้าไม่ย้อนหวนคืนกลับหลัง ทั้งใครคนหนึ่ง ให้รำพึงผิดหวัง
เจ้าทิ้งรวงรังที่เจ้าเคยนั่งเคยนอน จากไปแล้วเหมือนดังสายลม เจ้าใจชมแค่ลมเว้าวอน
เหมือนดังดวงจันทร์ส่องแสงอันสุนทร แต่กลับถูกตัดตอนเพราะมีเมฆหมอกมาบัง บอกให้รู้ว่าฉัน
คือคนอกหัก ถูกผู้หญิงตัดรักนี้แหละคนผิดหวัง เหมือนจะร้องไห้เหมือนจะดีใจเหมือนคนคลุ้มคลั่ง
คนที่หมดความหวัง มักจะนั่งใจลอย

* จากความหลังเหมือนดังละคร ไม่อาจย้อนถอนมาให้ถอย ให้มันผ่านไปกับการรอคอย
ไซ้ของคนบุญน้อย ที่คอยแต่ความผิดหวัง (ซ้ำ *)

20. อักอ้ายโจงโปง

ฝน ธนสุนทร

* อักนิดหน่อยเค้าเรียกว่าอักจิงปิง อักจริงจริงเค้าเรียกว่าอักจางปาง อักมากหน่อยเค้า
เรียกว่า อักแจงแปง อักเริ่มรุนแรงเค้าเรียกว่าอักโจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง

** จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง ใหม่ใหม่อักอ้ายจิงปิง วัดได้จริงจริง อักเท่าหอยโข่ง
นานเข้าอักอ้ายจางปาง ความรักชักกว้างเท่าปากลำโพง ต่อมาอักอ้ายมากเข้า ค่ำเพลเย็นเข้าอัก
เท่าเท่าโอง โดนโดนฟ้าก็ยิ่งแคบ เพราะน้องซิแอบอักอ้ายโจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง

*** โจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง โปรดเถอะอักอ้ายจริงจริง ไม่ใช่อ้างอิงมาว่า
โพรงโพรง อักอ้ายมากกว่าผู้ใด สาบานก็ได้ต่อหน้าลำโพง เมื่อยามอ้ายไปรยยิ้มให้ ลูกตากก็ใส
หัวใจก็โปร่ง สงสารน้องหน่อยเด้ออ้าย อย่าปล่อยน้องตายเพราะอักอ้ายโจงโปง จิงปิง จางปาง
แจงแปงโจงโปง จิงปิง จางปาง แจงแปง โจงโปง (ซ้ำ *, **, ***)

21. ฮัดเซย์

จังหวัดขาว

* ฮัดเซย์ ฮัดเซย์ ฮัดเซย์ อยากรู้จังเลยว่าใครเอ่ยถึงฉัน ถึงได้จามอยู่ได้ตลอดวัน จนไม่มีเวลาทำงาน ใครบ่นถึงฉันถึงจามฮัดเซย์ ฮัดเซย์

คนบ่นคงไม่ใกล้ไม่ไกล อยู่ชอกตรอกไหนทำไมไม่เปิดเผย อยากเห็นคนที่เฝ้าบ่นหา อยากเห็นหน้าตาของเขานั้นจังเลย จะสูงต่ำดำขาวแคไหน จะชี้เหรูปหล่อปานใด ถ้าถูกอกถูกใจ จะมอบใจให้เลย (ซ้ำ *)

ถ้าจะให้จับยามสามตา ขอทนายใจว่า คงเป็นคุณน้ารูปหล่อ หรือไม่ก็คุณพี่เสื้อแดง ที่ยืนยิ้มแฉ่งอยู่ข้างข้างสามล้อ หรือจะเป็นคุณพี่เสื้อเขียว พี่มาคนเดียวหรือมีคนคอยรอ แล้วคุณพี่ที่ใส่เสื้อลาย รูนะคิดอะไรทำไมไม่มาติดต่อ อยากจะไปให้ไกลกว่านั้น กะว่าเป็นทหารหน้าตาแสนหล่อ หรือว่าเป็นผู้ใหญ่กำนัน ครูพระชาบาลหรือว่า อบต. หรือว่าเป็นอาสาสมัครกู้ภัย แก้วแกว่งหรือแก้วแกว่งโรงป่อ ถ้ารถเมล์ลิเกตำรวจ ต้องมีเงินมาอวดเป็นหอบเป็นห่อ จะเป็นใครฉันก็ไม่แคร์ขอให้รักแท้เท่านั้นก็พอ รีบไปขอกับพ่อได้เลย อย่ามัวนั่งเฉยฉันนั้นกำลังรอ (ซ้ำ *)

รายชื่อบทเพลงที่เข้ารอบชิงชนะเลิศรางวัลพระพิฆเนศทอง พระราชทาน ครั้งที่ 5
จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2545 จำนวน 31 เพลง ได้แก่

1. กระเป๋าสานแพนทิง	28. ออกหักพักปลายซอย
2. ขอสถิตในใจเธอ	29. อยากเจอคนจริงใจ
3. เขาขึ้นเราต่ำ	30. แอบรักเขา
4. คอยเธอที่หาดใหญ่	31. ใ้ทุลกระหม่อม
5. คุณลำไย	
6. คำสอนพ่อหลวง	
7. ใจดำทำดี	
8. ใจอ่อน	
9. ชู้	
10. โด เร มี	
11. นักสู้ ม.3	
12. น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้	
13. ในฝัน	
14. ปริญญาใจ	
15. พ่อ	
16. มัสยาลงเหยื่อ	
17. มอเตอร์ไซฮ้าง	
18. แม่ยอดยายยี่	
19. รongเท้าหน้าห้อง	
20. รักพี่ที่ใจ	
21. ล่องใต้	
22. ลำน้าพอง	
23. ส่งแฟนขึ้นรถไฟ	
24. สมหวังนะครับ	
25. สัญญากับใจ	
26. สาวเสียเมือง	
27. เสียงครวญจากสวนแตง	

1. กระเป๋าสานแพนทิง

เอกราช สุวรรณภูมิ

คนรักจากลาตอนชะตาของพืตกต่ำ กลับบ้านตอนค่ำเห็นเพียงห้องเปล่าใจหาย กระดาษแผ่นน้อยเขียนคำว่าลาฝากไว้ อ่านแล้วทรุดร้องไห้ไธ่เป็นไปได้อะไรนี้ เหตุผลคนดีเพราะบัญชีเงินพืติดหล่ม ความรักจึงลุ่มยามจมนพืเลื่อมราศี หวังเธอเป็นยารักษายามดวงไม่ดี แต่แล้วน้ำใจแพนพืก็มีให้เพียงครึ่งทาง พืไม่ดังเหมือนอย่างน้องตั้งตารอ อนาคตเริ่มหักงอถึงรอกคงไม่มีหวัง เจ้าคงอายเพื่อน ที่แพนเขารวยเด่นดัง แต่พืมันเคว้งมันคว้างเหมือนเรือที่รอวันล่ม

* รักขมเมื่อคราวกระเป๋าสานแพนถูกแพนตีจาก มองห้องยามยากไม่มีแม่เคซเส้นผมเหลือเพียงกลิ่นหอมติดหมอนให้พืกอดดม แต่ตัวน้องไปลอยลมยามพืจมนขาดคนดูใจ (ซ้ำ *)

2. ขอสถิตใจของเธอ

ณพนรร์จ ขวัญประภา

ขอสถิตใจของเธอ ขอเสนอเป็นผู้ติดตาม เธอไปไหนฉันจะไปทุกยาม จะขอติดตามเธอเหมือนดังเงา ขอสถิตจนชั่ววันรันดร์ ฉันไผ่ฝันถึงไม่สร้างเขา ฟาดินสลายฉันไม่คลายรักเจ้า ฉันจะเฝ้าจนฟ้าถล่มทลาย

* จะก่อความรักขึ้นมาเป็นศาล แต่ไม่ใช่เป็นมารเป็นศาลอยู่ในใจกาย ฉันจะเป็นศาลที่มีวิญญาณเหมือนพราย แฝงเงาอยู่ในร่างกายมุงติดตามใจเธอ ขอเพียงเจ้าแบ่งใจให้ครอง ขอสนองเพื่อเธอเสมอ ตราบชั่วฟ้าจะขอบุชารักเธอ ฉันรักเธอจนเช้อ อย่าให้ฉันเหม่อมองคอย (ซ้ำ *)

3. เขาขึ้นเราซ้ำ

อัมพร แหวนเพชร

ไธ่ยเจ็บตั้งใจโดนเหน็บด้วยหลาว ปวดร้าวเหลือเกินทั้งชินแหละอาย ก็อยู่ดีดีในพืมาแต่งงานไป ทอดทิ้งให้น้องหมองไหม้ ข้าใจซึ่งไซโคกา กลืนกล้ำความซ้ำความชอกชอกใจ ชินอายพบใครไม่กล้าสบตา นั่งปิดตัวเองในห้องสุดหมองวิญญา แว่วเสียงเครื่องไฟดังมา ต้องให้สามลาแล้วน้ำตานอง

* แข่งครูสาวแล้วเราจมนม หัวใจร่วงลงตาตุ่ม เมื่อสิ่งหวงแหนโดนแย่งไปครองคู่ ผิดหวังนั่งอกกลัดหนอง สัญญาต้นเดือนสิบสอง พอจะครูสาวแพนเราเปลี่ยนไป เขาเชือดเราซ้ำหมองหม่นคนเดียวแทรกเสียวเหมือนโดนคมมีดกรีดใจ โอกาสเขาดี เราชิวฤทธิเกินใคร กัดฟันแล้วววยพรให้ ทั้งคู่ไซคดีได้ปีละคน (ซ้ำ *)

4. คอยเธอที่หาดใหญ่

หนูย ชัยยะวัฒน์

วันเวลาหมุนเวียนเปลี่ยนไป ยังจำได้ไหมวันเธอบอกลา ฉันส่งเธอที่ซานซาลา เราสัญญาจะมาพบกัน คอยเฝ้ารอคอยวันเธอกลับ ฉันนั่งนับเวลาผ่านผันวันและคืน มันแสนเนิ่นนานจนถึงวันที่เราสัญญา

*ฉันมารอเธอเพียงผู้เดียว ไม่ได้เหลียวแลมองหาใคร ไม่เห็นมีใครเคยติดใกล้ คงลืมหาดใหญ่เสียแล้วหรือเธอ วันเวลาแม้จะผ่านไป หนูมหาดใหญ่ยังคอยเสมอ ยังจดจำสัญญาที่เธอ ให้ฉัน คอยเธอที่หาดใหญ่ (ซ้ำ *)

5. คุณลำไย

ลูกนก สุภาพร

ยังจำไม่เคยลืมเลือน คอยเตือนตัวเองเอาไว้ ที่เธอเรียกฉันลำไย ฉันเก็บเอาไว้ในใจเรื่อยมา ชื่อดีก็มีถมไป มาเรียกลำไยทำไมเล่าหนา หรือเห็นฉันเป็นคนบ้านนอกคอกนา ไม่รักฉันก็ไม่ว่าแต่อย่ามาเรียกคุณลำไย

* ถ้าความจริงจริงเธอมองฉันมีอะไร มองที่ใจหรือว่ามองที่หน้าตา ฉันอยากรู้วันไหนฉันสวยขึ้นมา เธอนั้นหนาจะเรียกฉันว่าอะไร น้องกิฟท์เซอร์รี่น้องวายุ มีตั้งมากมายไม่ยอมเรียกกัน หรือเรียกว่าน้องแอนน้องอันน้องโบว์น้องฮันน้องฝันก็ยังดี น้องเมลิซซื่อเทห์จะตาย ก็แล้วทำไมไม่เรียกกันละนี้ น้องแพร่น้องพิมน้องเฟิร์น เป็นหยิ่งบ่เอ็นกันละคุณพี่ เธอหรือจะมีแฟนที่หุ่นดีอย่างฉัน ทรวดทรงนี้ลูกครึ่งแบบมะริกัน เปลี่ยนสไตล์ทุกวันนำแฟชั่นที่ทันสมัย จมูกดูสั้นเป็นคมเส้นผมยังทำไฮไลต์กระเป๋าก็ค็อกโคโคได้ กางเกงก็ยีนส์ลึกลับ จะเรียกลำไยคิดดูให้ดี คิดคิดดูให้ดีคิดคิดดูให้ดี (ซ้ำ *)

6. คำสอนพ่อหลวง

ยุ้ย จริยา

หอมฟางกลางทุ่ง ดอกผักบุ้งสวยอยู่กลางนา ดอกชบาสวยอยู่กลางดอย เจ้าทุยห่างไกล เลิกใช้ควายดังก่อน หลังน้ำตาบอกอำลานาตอน ถูกเข้าต้อนไปขึ้นเขียงเลี้ยงคน โททุยเพื่อนยาก สู้ลำบากช่วยคราดไถนาก่อนเรามาตั้งหลายชั่วคน ข้าวเต็มนาปลาเต็มหนอง อิ่มท้องไม่มีหมองหม่น เหงื่อท่วมตัวไม่เคยกลัวความจน สู้อดทนดิ้นรนทุกทาง

แล้วคนรุ่นใหม่จึงทำไมไม่เอาอย่างยายตา ปล่อยทุ่งน่าน้ำเข้าหัวบางข้างนำสงสาร หอบสังขารหางานรับจ้าง ฝันเพลิวว่าต้องเดินถูกทาง เขาเลิกจ้างต้องเคว้งคว้างไร้งาน

* เลิกเป็นลูกจ้างกลับมาสร้างฝันที่บ้านนา ให้ข้าวปลาสวยเข้มเต็มลาน ทุ่งรวงหวานไกลได้กินใช้เพียงพอทั่วบ้าน อยู่อย่างไทยที่ใจบุญสุนทาน พ่อหลวงท่านให้ใจดีสู้เสือ (ซ้ำ *)

7. ใจดำทำดี

แอน มิตรชัย

เคยสร้างฝันวิมานวันฉันทคอย เปอร์เซนต์ฝันนั้นเหลือน้อย เหลือวันคอยก็น้อยวัน กระต่ายน้อยเฝ้าจอมองจันทร์ กระต่ายได้แค่ฝันเหมือนฉันได้แค่ปอง วันเรารอกลายเป็นวันรักลา รักหมดสัญญาเหลือค่าเป็นเศร้าหมอง เคยหวังไว้สุดท้ายกลายเป็นรอง เพราะเขามีเจ้าของ เราได้ครองความเข้าใจ เธอร้อยเล่ห์หนี้นั้นกรรมทำหลอก รูปร่างกายทลายใจไม่ออก ถูกเขาหลอกรักง่าย สุดเจ็บซ้ำ เพราะคำผู้ชาย เขาสมรักสมใจก็คิดหน่ายไร้ความจริง

* ใจดำทำดี ใจเขามีชาตาน พุดธรรมมะใจเป็นมารมีชาตานสูงส่ง ใจดำทำลายแม้คนให้ใจรักจริง หน้าเนื้อใจสิงห์สูญเสียทุกสิ่งเหลือฝันสลาย (ซ้ำ *)

8. ใจอ่อน

ฝน ธนสุนทร

แต่ก่อนแต่ไรหัวใจกล้าแกร่ง ใจเคยเข้มแข็งเหมือนแท่งเหล็กหนา ขาดตามดื้อตามจับเรื่อยมา ฉันไม่เคยนำพาเก็บเอามาสนใจ แต่มาวันนี้เห็นทีใจแตก เจอเขาครั้งแรกหัวใจอ่อนไหว ชายคนนี้มีดีอะไร เจอหน้ากันทีไรหัวใจสั่นรัว

* ใจอ่อนแอใจ ทำไมไม่อยู่กับเนื้อกับตัว เพียงเขายิ้มยั่วก็เผลอตักรักเขาแล้วซี แต่ก่อนแต่ไรไม่เคยใจอ่อน ไยจึงรุ่มร้อนสิ้นแรงหลักสี่ ดังเหล็กแข็งโดนไฟนะซี ไม่ทันเอาค้อนทุบตีก็อ่อนไปเอง (ซ้ำ *)

9. ชู้

หลง ลงลาย

ทั้งทั้งที่รู้เธอมีเจ้าของ แต่หัวใจมันเรียกร้อง ฉันจึงจำต้องยอมทน เหมือนเวอร์กรรมเก่าติดตามไม่อาจหลุดพ้น ไม่คิดไม่แค้นผู้คนที่เขานิินทาว์ร้าย

* ถึงรักครั้งนี้จะถูกประณาม จากคนทั้งโลกก็ตาม แต่คงจะห้ามไม่ไหว ถึงแม้จะรู้เป็นได้แค่ชู้ทางใจ ก็ช่างหัวมันปะไรในเมื่อหัวใจต้องการ คงไม่มีใครเกิดมาແละอยากเป็นชู้ มันหน้าอดสูยั้งคิดยั้งน่าสงสาร อยากให้โลกรู้รักคนมีคู่มันทรมาณ แต่มันก็สุดท้ดทานถึงใครจะว่าฉันเลว เลวเพราะรักคนที่มิเจ้าของ หัวใจซ้ำเลือดซ้ำหนอง ตายแล้วยังต้องตกเหว ยอมรับความจริง ยอมแม้จะเป็นคนเลว ยอมแม้หัวใจแหลกเหลว ขอเพียงแค่ได้รักเธอ (ซ้ำ *)

10. โดเรมี

พรชิตา ณ สงขลา

* โดเรมี โดเรมี ซ้อลหล่า หนูขอเวลาซักสามนาที ไม่ต้องชมว่าหนูเสียงดี ก่อนจบเพลงนี้ อย่าเพิ่งหนีไปแล้วกัน

** พอลืมตาปากก็อ้าเสียงก็ออก ไม่หยุดร้องหรือจนออกจากหลับเท่านั้น ชาวบ้านชาวช่อง เขาคงชอบกันทั่ว พยายามปีนรั้วเข้ามาฟังทุกวัน บางคนก็ถืออ้อได้มาด้วย เขาคงมาช่วยเคาะจังหวะ มันมัน หนูร้องดีไม่มีเสียงตก เขาเลยทุ่มครกมาเป็นของกำนัล (ซ้ำ *)

*** มีเวทีประกวดอยู่ที่ไหน ต้องโดดขึ้นไปโชว์ลูกคอสิบชั้น ผู้ชมผู้ฟังเขาคงคลั่งหนูมาก มีแต่คนอ้าปากตาก็ค้างทั้งนั้น พอจบเพลงเขาก็ช่วยกันให้ ที่หนูร้องโชว์เขานั่นคงชอบกัน หนูเลย แถมอีกห้าเพลงรวด เขาเลยเขวี้ยงขวดให้มาเป็น รางวัล (ซ้ำ *)

(พูด) โด โด เร มี ฟา ซอลลา ซี้ โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี้ โด (ซ้ำ ***, *)

โด เร มี โด เร มี ซ้อล หล่าหนูขอเวลา ซักสามนาที โด เร มี โด เร มี ซ้อล หล่าหนูขอเวลา ซักสามนาที โด เร มี โด เร มี ซ้อล หล่าหนูขอเวลา ซักสามนาที

11. นักสู้ ม.3

ไมค์ ภิรมย์พร

เป็นสามัญชนคนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด วุฒิใบประกาศ ม.3 ครองตน อยู่ไหวก็เพราะใจได้รักคนงาม สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนรามส่งยิ้มงามเสริมกำลังใจ ความหวังยังไกลแต่ ใจก็ยังมีสิทธิ์ หากเทอมหัวใจไม่ปิดรักคงไม่ติดตรงไหน สู้งานให้สมช่วยแม่พ่อให้พอสบาย แล้วเร่ง สร้างตนเร็วไวให้พอคู่ควรคนดี ปริญญาตรีพี่คงตามน้องไม่ติด จะสร้างปริญญาชีวิตไว้รอร่วมทาง ชีวิต ขอเพียงสาวรามอย่ามองข้ามเมื่อยามได้ดี เรียนจบปริญญาตรี อย่าลืมพี่ ม.3 จนน

* เป็นสามัญชนความทนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจเย็นหยัดแม้ยังอยู่ข้างถนน ใ้หนุ่ม ม.3จะไม่ทำให้น้องอายคน สาวรามอย่าได้กังวล พี่จะสร้างตนให้น้องภูมิใจ (ซ้ำ *)

12. น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้

แคทลียา มารศรี

มองโลกในแง่ดีเสมอ คิดว่าเธอจะต้องกลับมา เรื่องผ่านไปไม่เคยถือสา ผิดไปแล้วไม่เคยว่า รอรวันเวลาฟ้าใส . หนึ่งผู้ชายย่อมจะเจ้าชู้ รู้ทั้งรู้ก็เลยทำใจ ยิ่งฉุนเฉียวเกรี้ยวกราดเกินไป เรื่อง เล็กน้อยกลายเป็นเรื่องใหญ่ เกิดสงครามใจภายหลัง

* น้ำตาแก้ปัญหาไม่ได้ ร้องให้ฟูมฟายคลุ้มคลั่ง ทุกข์ใจแล้วได้อะไรคืนบ้าง เรื่องทุกอย่าง แก้ได้ไม่มีปัญหา มองโลกในแง่ดีเข้าไว้ ให้อภัยเธอเสมอมา สัมผัสถึงเธออย่าถือสา ถ้าไม่รักไม่ หวงหรอกนำ รืบมายังอ้าแขนรอ (ซ้ำ *)

13. ในฝัน

มนต์สิทธิ์ คำสร้อย

หากฝันว่าฉันแหละเธอ ละเมอความรักร่วมกัน ทุกทุกวันแสนสุขฤทัย หากความรักนั้น
หนักเหลือ แนบเนื้อเชื้อรักดังไฟ ฉันขอตายบนตักนาง หากเราได้รักร่วมกันผูกพัน กระสันแน่นเหนียว
ขอรักเดียวไม่จืดและจาง

หากเป็นดังเช่นที่หมาย จะตายฉันไม่ขอห่าง ขอรักนางเนื่อนวลแน่นอน มอบใจแหละกาย
ทุกสิ่งมันหมาย ถึงตัวตายไม่คลายรักก่อน สู้ทนอ่อนวอน ยอมฝันแม้ยามหลับนอน ทนกดหมอน
นานมา หากฝันฉันไม่หลอกหลอน ตื่นนอนคงพบหน้าน้อง สมดังปองใจปรารถนา

หากเป็นดังเช่นที่หมาย จะตายฉันไม่นำพา ขอบุชาน้องนางแน่นอน หากฝันฉันไม่หลอกหลอน
ตื่นนอนคงพบหน้าน้อง สมดังปองใจปรารถนา หากเป็นดังเช่นที่หมาย จะตายฉันไม่นำพา
ขอบุชาน้องนางแน่นอน

14. ปริญญาใจ

ศิริพร อำไพพงษ์

ได้อีกกับอ้ายเหมือนใจได้ปริญญา ชีวิตผู้สาวบ้านนาอุดมการศึกษามีน้อย ขาดโอกาสเรียน
เพราะจนเป็นคนเลือนลอย โชคดีมีอ้ายเฝ้าคอยหยัดยืนให้โอกาสใจ ยิ่งพบยิ่งใกล้มันใจอ้ายเป็นคนดี
ยามเจ็บยามไข้ชีวีน้องมีอ้ายคอยดั่งไว้ เป็นพี่ยามท้อเป็นพ่อยามน้องหวั่นไหว ยามป่วยเฝ้าดูแลใจ
อ้ายคือผู้ให้เรื่อยมา บุชาอ้ายเป็นพ่อพระในใจเชื่อไหม เชื่อใจอ้ายทุกเวลา ได้โอกาสเรียน ได้รับ
จากอ้ายแทนค่า ขอขอบคุณสวรรค์เมตตาประทานอ้ายมาอย่าใจ

* ได้อีกกับอ้ายเหมือนใจได้ปริญญา น้องอยู่ยืนสู้ชีวาเพราะว่าอ้ายปูทางไว้ จับมือประคอง
ขอร้องอย่าได้เปลี่ยนไป อ้ายคือปริญญาใจน้องจึงยิ้มได้วันนี้ (ซ้ำ *)

15. พ่อ

รุ่งสุริยา

เมื่อพ่อยังอยู่ไม่รู้จักคำว่าอด ชีวิตไม่เคยรันทดคำว่าอดสะกดไม่เป็น พ่อเป็นเสาหลักปลูก
ต้นรักให้ลูกได้เห็น อิมเข้าอิมเย็นอิมไม่เว้นเลยซักเวลา บ้านเราคลอเคล้าด้วยเสียงดนตรี ดอกรัก
แบ่งบานเต็มที่ไม่มีวีแววโคกกา แม่นั่งตัวกลมตัดชอยผมให้น้องโสภา สวรรค์ในบ้านสีฟ้า น้ำตาไม่เคย
กระเซ็น

เมื่อพ่อไม่อยู่เริ่มรู้จักคำว่าอด ชีวิตผิดกันไปหมดอนาคตก็มองไม่เห็น แม่นั่งคตกนรก
เกิดขึ้นทั้งเป็น อดเข้าอดเย็นอดไม่เว้นเลยซักเวลา บ้านเราเงียบเหงาไร้เสียงดนตรีดอกโคกแบ่งบาน
เต็มที่ เห็นมีแต่คราบน้ำตา ขาดร่มโพธิ์ทองปากและท้องก็ร้องไห้กา พ่อรู้บ้างไหมพ่อจำคำว่าอด
สะกดทุกวัน

16. มัสยาหลงเหยื่อ

สุนารี ราชสีมา

แสนสงสารหมู่มัสยาที่พากันหลงเหยื่อ ถูกพรานเบ็ดเปื้ออ้อยเหยื่อหย่อนทิ้งลงมา เพียงพรานต้องการงคราญหมู่มัสยา หย่อนเบ็ดเหยื่อเงินตราล่อหลงพากันหลงลืมตน แสนสงสาร สุดทางจะหนุนดรุณที่ยังอ่อน ถูกพรานเกี่ยวหย่อนจากจรไปแล้วเสียคน ปลาถิ่นเหยื่อดีจึงมีพรานทุกแห่งหน หย่อนเบ็ดลงสายชลตกเสียจนปลาหมดล้าคลอ

* หมู่มัสยานารีนี้เคยเปรียบเปรยเหมือนปลา เป็นเหยื่อที่มาต้องพาหม่นหมอง หลงเหยื่อเงินตราน้ำตาตกนอง มักครองอกตรมระทมใจเจือ เพราะเหยื่อของพราน แสนสงสารแต่ยังไม่สาย จะกลายเป็นปลาปล่อย เก็บใจหนักหน่ออย่าปล่อยใจหลงชมชาน จงมองให้ดีใครมีเหลี่ยมมา อ่อนหวาน ก็จงดุนานาน ถ้ามั่นพรานจงหักเบ็ดพลัน (ซ้ำ *)

17. มอเตอร์ไซค์ฮ้าง

รีอคแสดง

อ้ายเป็นครุ่่น้อย อ้ายเป็นครุ่่น้อยคนบรรจใหม่ ซีมอเตอร์ไซค์คันเก่าเขาไม่แล ปีกอัปคันโก้ โตโยต้ามางามแท้ มันเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง มันเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง มอเตอร์ไซค์ฮ้าง มอเตอร์ไซค์ฮ้าง ทางลูกรังฝุ่นเกาะเกรอะกรังจับตัวจนหัวแดง ปีกอัปคันโก้โตโยต้ามาขับแซง ผู้สาว แก้มแดงเคียงคู่ไปกับเขา ผู้สาวแก้มแดงเคียงคู่ไปกับเขา

* เขามีรถรับส่งโฉมยงลื้มซ่อนท้ายเรา เขามียศมาอวดเป็นตำรวจร้อยตรีมีดาว จบนายร้อย หมดหมดมาดไม่เบา ส่วนตัวเราราชภัฏพอกะเขิน น้ำตาครุ่่น้อย น้ำตาครุ่่น้อยย้อยยัดหยด อยากจะมีรถปีกอัปขับเหลือเกิน มอเตอร์ไซค์ฮ้าง มอเตอร์ไซค์ฮ้างเขาหางเมิน อยากจะกู้เงิน สหกรณ์ผ่อนรถยนต์ อยากจะกู้เงินสหกรณ์ผ่อนรถยนต์ (ซ้ำ *)

18. แม่ยอดยาหยี

ชาย เมืองสิงห์

แม่ยอดยาหยีอยากเป็นเศรษฐีหรือถึงได้มีแฟนใหม่ แหมเจ้าคนสวยโกรวยกันใหญ่ ขันหมากของใคร ขึ้นอกขึ้นใจใครหนอเบิกบาน พี่จเงินทองขาดคนแลมอง โถเจ้าเนื้อทองเดินผ่าน น้องเปื้อพีแล้วหรือน้องแก้วดวงมาลย์ เสียสัตย์สาบาน เสียสัตย์สาบานถึงพลันเปลี่ยนใจ หากใคร เขาดีเกินพี่มีสุขเลี้ยงน้องได้ ใจเอ๋ยใจขอพ่ายตรม อกระบมยอมไม่หวงห่วงใย

* แก้วดาหยายีอยากเป็นเศรษฐีหรือถึงได้มีแฟนใหม่ อยากขี่รถเก่งครั้นครองอารมณ์ใคร่ เผลอผิดพลั้งไปมั่นปวดหัวใจคราวใดกลับมา (ซ้ำ *)

19. รักพี่ที่ใจ

กาญจนา มาศิริ

นับตั้งแต่นี้จะขอรักพี่ให้ชิดชม ขอรักพี่จนสิ้นลมหายใจน้องนี้พี่จำ อย่าให้ครวญคร่ำดัง ทะเลน้ำตา อย่าให้เหมือนคำเขาว่ารักมาขอผ่านไป หัวใจห้องน้อยจะร้างเป็นรอยหวนเหลือทน แต่แล้วก็ต้องถูกมนต์ของคนที่รักเช่นนี้ ดั่งไข่มุกสุกพราวสกาวยดี มิ่งขวัญดวงใจน้องนี้รักพี่รักพี่ที่ใจ

* ให้เห็นประจักษ์ว่ารักพี่ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีพลีให้พี่ แม้ตัวจะตายดั่งมีมนต์ขลังมาฝังใน ดวงใจ ความรักที่พี่มอบให้ว่ามีรักหนึ่งใจเดียว เห็นหน้าที่ยิ้มอ้อมล้นในใจ ใ้รักเราหากรักไม่เคย สร้างเขา สองเราไม่จางแน่เชียว มันต่อรักปักใจอยู่ในรักเดียว อย่าทิ้งให้น้องต้องเปลี่ยว เหลียวแล ร้องรำอาลัย(ซ้ำ *)

20. รongเท้าหน้าห้อง

สายัณห์ นิรันดร์

ประตูห้องเช่ามีรองเท้าสองคู่เคียงกัน คู่หนึ่งนั้นเป็นรองเท้าเธอพี่จำได้ดี อีกคู่หนึ่งไม่เคย เห็นเลยก่อนนี้ แปลกใจอะไรกันนี้ ห้องน้องมีรองเท้าผู้ชาย หรือใครกันเล่าลืมรองเท้าไว้หน้าห้องเธอ แค่ดูเบอร์ก็รู้ว่าคนสวมหุ่่นเท่าใด ยินเสียงร้องอย่าจะจามาจากข้างใน แอบฟังจนแน่แท้ใจ น้องมี ชายแนบในห้องนอน ใส่กลอนคุยกันสำราญเต็มที ห้องเช่าห้องนี้พี่จ่ายเงินค่าเช่าเดือนก่อน พี่เป็นคนเช่าแต่เขาเป็นผู้มานอน ปิดประตูลงกลอน เขาคงนอนทับรอยพี่ชาย

* ต้องลาห้องเช่าไม่ยากเข้าขวาทงสวรรค์ ช่างแสนสันต์ถ้าน้องดวงแดแม่คนหลายใจ เกาะเงินกลองเช่าห้องให้น้องลองชาย เจ้าของรองเท้าเป็นใคร ช่างหยาบใจพี่ชายเหลือเกิน (ซ้ำ *)

21. ล่องใต้

เอกชัย ศรีวิชัย

ล่องใต้ไปตามเสียงเพลง กล่อมบรรเลงเป็นเพลงเร้าใจ มนต์รักจากแคว้นแดนดินแห่งกลิ่น บุนงามาลัย เมืองใต้ใครเยือนเหมือนท่องวิมาน ล่องใต้ได้เป็นขวัญตา ท่องเที่ยวมารื่นรมย์สำราญ งามทั้งโขดเขาเนาไพรจับใจห้วยหนองคลองคาน เกาะแก่งสถานอันวิไล

* ใ้ชุมพรขอพรที่แสนสุดดี สุราษฎร์ธานีเมืองคนดีจึงสุขสดใส นครศรีธรรมราชอยาก ประกาศพระธรรมเกริกไกร กระบี่สุทธโสฝากหัวใจให้พี่นมายปอง ใ้พังงาติดอุราให้พี่งังน ภูเก็เกาะสวรรค์วิลาวัณย์หนึ่งไม่มีสอง ระนองน้องจำเหมือนน้ำตาของพี่ตกลอง เพราะต้อง จากน้องจากระนองมาทั้งน้ำตา ใ้เมืองตรังเหมือนจะยังพี่ให้ติดตริ่งแต่คิดถึง พัทลุงและสงขลา สดุด ปัตตานี ยะลาโสภิตรังตรา ใ้บางนรา มีวาสนาคงมาอีกที จากใต้จะไม่ขอเลือนเลินหัดิด เดือนชั่วเดือนและปี มนต์รักปักขีใต้ใจมันผูกพันเสมอชีวิ ตราบชั่วชีวินี้จะไม่ลืม (ซ้ำ *)

22. ลำน้ำพอง

ชรัมภ์ เทพชัย

ลำน้ำพองล้นนองรินหลัง สองฝั่งสะพานด้วยมวลพฤกษา น้ำหลากงามยามแลเพลินตา เบื้องตนาสาวบ้านปางามพริ้งละออ โอสาวเอ๋ยไผ่เลยงามเท่า ขอเฝ้ากับเจ้าสักคำได้บ่ หรือว่า นางมีชายคอยรอ หากสาวบ่สัพพะนอมมิสร้างราคะ

* ใ้ลำน้ำพองคลองสวรรค์ บุพเพเสกสรรค์บรรดาลให้มาเยือนถิ่น อยากอยู่ร่วมหอร่วมปลูก ปอไถนาทำกิน ร่วมฝันจนวันสูญสิ้น รักยุพินจนสิ้นลมปราณ อันน้ำพองของดินถิ่นแคว้นขอนแก่น เมืองแคนแห่งแดนอีสาน ถึงสีกอสดวงใจไปนาน ช้อยสาบานใจรักมั่นบ่ลืมบ่ลืม (ซ้ำ *)

23. ส่งแฟนขึ้นรถไฟ

แมงปอ ชลธิชา

เสียงรถไฟเปิดหูดแทบหลุดสุดขวัญหาย เออเออเอ็งเอ๋ยล้อรถกำลังจะแล่นพาแฟนของ ฉันเคลื่อนไป มองแฟนใจแสนอาวรณ บางตอนก็ทนนึกได้น้ำตาฉันเลยรินร่วง ด้วยความเป็นห่วง เป็นใย ยืนโบกมือบ้ายบายแสนอาลัยวันลา ท้ายรถจะลาปล่อยยืนมองจนลับกับตา แฟนลาไป หาทำงาน โครงการจะมาปีหน้า คิดแล้วพาใจเราฝ่อเมื่อแฟนรูปหล่อไกลตา กลัวไปเพลินคลับบาร์ ไปหลงคาราเกะไกล รถไฟแล่นไปไกลห่างเหมือนลางบอกรักเปลี่ยนไป กลัวสิ่งแวดล้อมกล่อมตัว เมามัวเป็นคนลืมง่าย ล้อรถกำลังบดรางเหมือนดังถูกบดดวงใจ ยืนเศร้าซึมน้ำตาไหลหาคน ปลอบใจก็ไม่มี

* รักร้างดังกวางไกลป่า ดังปลาลาหนองนที มีแวผิดหวังมาเตือน แซ่เชื่อนไม่มาคงที่ รถไฟถึงไกลยังกลับ ไม่ลืมไม่กลับสถานี แฟนจากเราวันนี้สังหรณ์ว่าพี่จะลืม (ซ้ำ *)

24. สมหวังนะครับ

จักรพรรณ์ อาบครบุรี

* หวังกันไปก็แค่หวัง ไม่เสียสตางค์ไม่ผิดกฎหมาย หวังกันมาก็หวังกันไป หวังในใจ ดำรวจไม่จับ

คนตายยังหวังจะฟื้น คนตื่นจะไม่หวังได้ใจ ยังอยู่ก็หวังกันไปไม่มีใครไม่หวังหรอกคุณ คน จนก็หวังกับหอย คนรวยก็หวังกับหุ้น ทำบุญก็หวังได้บุญ ลงทุนก็หวังกำไร (ครับ สมหวังนะครับ) (ซ้ำ *)

การเมืองก็หวังคนดี ปาหีก็หวังคนดู คนโสดก็หวังมีคู่ เชื้อหมอดูก็หวังฟังดวง ลูกหนี้ก็หวัง จะหนี้ เจ้าหนี้ก็หวังจะทวง คนจับก็หวังจะควง คนข้าทรวงจะหวังอะไร (ครับ สมหวังนะครับ) (ซ้ำ *)

** สาวสาวก็หวังจะสวย คนป่วยก็หวังทุเลา คนดำก็หวังจะขาว คนข้าเหมาก็หวังใส่ทอง ตัวผมก็แอบหวังไว้ ตั้งใจจะตีตราจอง รักคุณก็หวังเกี่ยวดอง หวังเป็นทองแผ่นเดียวกับคุณ (ครับ สมหวังนะครับ) (ซ้ำ **, *) ให้สมหวังนะครับ

25. สัญญากับใจ

จอมขวัญ กัลยา

จะไม่กลับหลังถ้ายังไม่ได้ดี เอ่ยถ้อยคำนี้ต่อหน้าพ่อแม่วันจาก สถาบันผ่านฟ้า สัญญาต่อดินถิ่นรัก ก่อนลามาสู่งานหนัก ปักหลักสร้างตัวเมืองไกล เหนื่อยยากเพียงไหน ย้ำใจให้ทน ลำบากเหลือล้นอยู่ใต้ชายคาเมืองใหญ่ หลายคราวอ่อนล้า กลับตาเห็นความยากไร้ นี่สินภาระยิ่งใหญ่ รอให้กลับไปไถ่ถอน ตั้งนรกไว้คอนบินร่อนในกรงคอนกรีต ละครชีวิตถูกขีดด้วยความเดือดร้อนให้สู่ทุกฉากจากตื่นถึงหลับตานอน ปลอบขวัญสักวันคืนคอนเสริมใจให้มีพลัง

* จะไม่กลับหลังถ้ายังไม่ได้ดี เก็บถ้อยคำนี้จดไว้ในใจทุกอย่าง บอกแม่ให้รอบอกพ่อให้คอยความหวัง จะทำให้ฝันถึงฝั่งเพื่อถางเส้นทางกลับมา

26. สาวเสียเมือง

คัทลียา มารศรี

ผิดที่ฉันให้เธอก่อนแต่ง ได้รู้ตำแหน่งเธอเลยแก้งัดเปิดเบื่อน สิ่งที่ว่าแนกกลายเป็นแค่ดาวเดือนที่พร้อมลาเลื่อนไปกับกาลเวลา สุขที่ฉันให้เธอก่อนห้าม ใครว่าก็ตามมันเกินหักห้ามอุรา เพราะหลงความหล่อ หล่อเกินประเมินราคา ยอมรับเลยว่าเธอคือราชาครองใจ

* เธอปิดประตูตีเมือง ใช้ค้อนอันเชื่องทุบเอาเมืองฉันไป รู้ตัวว่าพลาดเมื่อเธอประกาศมีชัยนั่งบัลลังก์ใจสมใจแล้วไม่ไยดี ผิดที่ฉันนั้นรักเธอมาก ให้ถอนเกินฝากแบงก์เลยปิดบัญชี เมื่อเธอส่งข่าวว่าไม่เข้าพิธี ฉันซ้ำเหลือที เป็นราชินีเสียเมือง (ซ้ำ *)

27. เสี่ยงครวญจากสวนแตง

กชกร คำแก้ว

เห็นสวนแตงกรอบแดงเป็นเถา ใ้ออกสาวปวดร้าวันไหว้ ลบไม่เลื่อนให้เตือนใจหนักว่า รักสลาย พี่จากน้องไปแรมปี นี่ก็หนาวอีกคราวแล้วหนอ พ่อหนุ่มพี่อย่ามัวรอไร ใครคนอื่นเขาชื่นเขาจำตลอดปี ร้าวฤดูดีทุกวี่ทุกวัน

พี่จำฟังหน่อย น้ำอ้อยครวญเพลงบรรเลงรักเก่า สวนแตงบ้านเราชบเซา ลมหนาวกระหน่ำดินแยกระแหงแห้งแล้งไร้แดงไม่มีคนทำ หนาวกายหนาวใจคอยซ้ำ พี่เอ๋ยใจดำลึมหาคำมั่นสัญญา น้องคงหนาวอีกคราวไซ้ไหม พี่จึงไม่หวนคืนมาบ้านนา สาวสวนแตงลิ้นแรงทำไร้ ใ้อพี่จำกลับมาอย่าลืม อย่าลืม อย่าลืม

28. อกหักพักปลายซอย

พรพรรณ

ตลอดชอยนี้นั้นมีใครบ้างเหมือนเรา เห็นว่าน้ำตาคลอเบ้าบาดแผลใจคงลึกแหลกร้าง
โดนผู้ชายหันใจบางบาง ปวดเจ็บอักเสบลือดค้าง เอน้ำตาแทนยาใส่แผล สุตหรมานเมื่อฉันถูก
เธอทำลาย โทน่าจะฆ่าให้ตายฉันไม่เสียดายชีวิตแยะแยะ คนทั้งชอยเขาพูดจ้อแจ ฉันอายุต้องนอน
เลียแผลหมดทางแก้รักลง แกล้งทำดีจนฉันตายใจเงินทองของใช้ เธอหาให้และคอยเป็นห่วง
พอได้ฉันสุขสันต์เขาหาดักตวง ผ้าทิ้งไว้เพียงเสื้อสีม่วงเธอซื้อให้ไว้เตือนความจำ

* ตลอดชอยนี้นั้นมีใครบ้างเหมือนเรา บอบข้าเหลือที่จะกล่าว นอนซบเขาแต่เข้ายันค่ำ
มีไหมคนที่ใจไม่ดำช่วยมาปลอบคนใจดำ ที่ใกล้ตายบ้านอยู่ปลายซอย (ซ้ำ *)

29. อยากเจอคนจริงใจ

ดวงตา คงทอง

อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถมนี้ อยากเจอคนดีดีแถมนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือหน่อย ชู
นิ้วก้อยกับนิ้วชี้เป็นสัญลักษณ์ ว่ารักเดียวใจดีกระตักน้ำชี้อีกด้วยนะเธอ เจอแต่คนใจดำชอบทำให้
ซ้ำทรวง เจอแต่คนลวงหลอกกันเสมอ คนจริงจิงจริงใจไม่เคยเจอ

* อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถมนี้ อยากเจอคนดีดีแถมนี้มีไหมเอ๋ย ถ้ามียกมือขึ้นนั่งและยืน
อยู่ข้างหลัง ส่งยิ้มอีกนิดถ้าจะคิดจิงจิง และขออีกอย่างต้องใส่นะเธอ มีแฟนแล้วไม่เอาว่าเขา
แล้วไม่ดี มีไหมแถมนี้โปรดจงเสนอ คนรักจิงจากใจฉันอยากเจอ

** อยากเจอคนจริงใจมีไหมแถมนี้ อยากเจอคนดีดีแถมนี้มีไหมเอ๋ย อยากเจอคนจริงใจมี
ไหมแถมนี้ อยากเจอคนดีดีแถมนี้มีไหมเอ๋ย (ซ้ำ *, **)

30. แอบรักเขา

ฝน ธนสุนทร

* แอบรักเขาอยู่ในใจฮือฮิม ซ่อนรักไว้กลัวอกตรม เก็บรักไว้นานยิ่งร้ายระบม ตรมแสนตรม
เฝ้าข่มใจ อยากตัดใจยิ่งกลัวร้ายใจตัวยังพันพัวในหทัย อยากให้เขาได้ล่วงรู้ความใน กลัวรู้ใจวัน
สิ้นลม (ซ้ำ *) อยากให้เขาได้ล่วงรู้ความในกลัวรู้ใจวันสิ้นลม

31. ไอ้ทูลกระหม่อม

จินตนา สุขสถิตย์

ไอ้ทูลกระหม่อมเอ๋ย ทูลเอ๋ยทูลกระหม่อมจอมใจ ฟังเสียงสำเนียงหวานให้จากดวงหทัย
กล่อมให้พี่เอนนิทรา ไอ้ทูลกระหม่อมเอ๋ยแคนเขนย คืออ้อมกอดกานดา ความรักอันเลอล้ำค่าอุ่น
ในอุราตราบฟ้าและดินมลาย

* แสนเลี้ยวเปลี่ยวระริ้ว หวันกลั้วรักนานเนิ่นน้อยจะคลาย ไอ้ว่ารักเอ๋ยรักของผู้ชาย
เปรียบคล้ายสรวงยิ่งกว่าลำน้ำหม่นวน ยอดไผ่ใบโคกพริ้วครวญหิวฟังยิ่งเสียดกมล ความรักอัน
ร้อนแรงชั้น เปรียบดุจดังมนต์ร้ายไว้ให้ใจแสนเศร้า (ซ้ำ *)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม
วันเดือนปีเกิด	1 เมษายน 2523
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	117/7 หมู่3 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2547	ศศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2546	ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.2544	กศ.บ. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2540	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม